

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 338, Παρασκευή 30 Ιανουαρίου 1986

Δρχ. 100

Ο κ. «τέμνων τὰς καρδίας»

● **Η ΕΠΕΛΑΣΗ
ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ**

- ΠΑΣΟΚ: ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ ΠΑΙΖΟΥΝ
- ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΚΕ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ
- ΚΚΕ εσ: Ν.Ε.Α. ΚΡΙΣΗ
- ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ
- ΤΥΠΟΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ
- ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ

- **ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΥΝΑ:**
ΤΡΑΜΠΑ ΣΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ
ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΕΛΙΚΟΠΤΕΡΑ, ΒΛΗΜΑΤΑ, ΟΧΗΜΑΤΑ

ΑΠΑΝΤΑ

ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

Η αφηγηματικότητα, η πολλαπλότητα των χαρακτήρων, οι περιπέτειές τους, κρατάνε τον αναγνώστη της Ιωάννας Καρατζαφέρη σε συνεχή ανησυχία. Τον αναστατώνουν μέσα από τη μυθιστορηματική εμπειρία και χωρίς να του χαρίζουν την εύκολη ανακούφιση του «χάπυ έντ», τον βοηθάνε να πάρει απόσταση από τα πράγματα — χωρίς ν' απομακρυνθεί.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

Το χαμένο κουμπί

Επιλωμένα δωμάτια

Μπαζαγιάζι

Οι δύο τελευταίοι

4 - 2 = 0

Η ζωή σε τέσσερις πράξεις

Ιστορίες γι' άντρες

Τα κορίτσια της Ερεχθείου

Τέσσερις Πολωνέζες

Καφενείον ο Τέταρτος Κόσμος

Ζευγάρια της Αθήνας

Οι έφηβοι του Κολωνού

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζωοδ. Πηγής 3, 10678 Αθήνα ☎ 360.32.34, 360.13.31

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

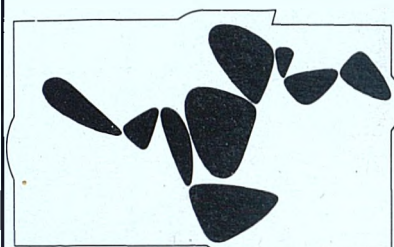
ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ»
ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΜΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ»
ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΣΕΙΡΑ • ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ • 5
ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ» • ΑΘΗΝΑ 1981

Μία ανάγνωση φιλολογική και κριτική του διηγήματος του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Ο έρωτας στα χιόνια». Ακολουθούνται τρόποι σύγχρονοι, όσο και δοκιμασμένοι: στρουκτουραλισμός, υφολογία, σημειωτική και αφηγηματολογία· αλλά αξιοποιούνται και οι πιο παραδοσιακοί δρόμοι ανάγνωσης ανάλυσης - ερμηνείας της λογοτεχνίας. Η «ανάγνωση» του διηγήματος πραγματοποιείται σε τρία στάδια: Γραμματική, Λογική και Ποιητική του κειμένου. Τέλος, συνάγονται ορισμένα πορίσματα και διατυπώνονται ερωτήματα ως προς το σύνολο του Παπαδιαμάντειου έργου.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,

Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. ΚΟΤΖΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ»,

Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΔΕΔΕΣ

Οι τιμές κλωνίζονται... 8

ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ

Μία σπίθα μπορεί ν' ανάψει φωτιά 9

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Η μετεξέλιξη του ΚΚΕ 12

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ

ΚΚΕ εσ: Η διάσπαση μπορεί να δώσει 16

διέξοδο;

ΑΚΗΣ ΚΟΣΩΝΑΣ

Ποιοί θέλουν επιστροφή του 17

Κ. Καραμανλή;

ΚΡΑΤΕΡΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Οι ελληνικές θέσεις για την 20

υφαλοκρηπίδα

Δ. ΜΙΧΑΗΛ

Όταν η «εθνική άμυνα» 24

απογειώνεται...

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Τράμπα στα σκάνδαλα 26

Β. ΖΗΣΗΣ

Η οργάνωση Μούν 29

Ν. ΚΥΡΙΑΖΙΔΗΣ

Κυκλοφορίες, οικονομικά 30

και μυστικά του περιοδικού Τύπου

ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Τα πολιτικά κόμματα στην Τουρκία 35

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

Η εξέλιξη των πολιτικών κομμάτων 38

στην Τουρκία

Β. ΖΗΣΗΣ

Το τέλος του «γερμανικού μοντέλου» 40

ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η σύγκρουση Ιράν-Ιράκ 42

Κ.Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Μεσαίωνας της εκκλησίας 46

Μ.Ν. ΡΑΠΤΗΣ

Ο μύθος του άνδρα - αφέντη 50

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ

Για το Ν. Χατζημιχάλη 52

ΕΡΣΗ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ

Ο αδερφός μου 52

Μ. ΜΠΟΝΑΖΟΥΝΤΑΣ -

Π. ΚΑΡΑΚΑΤΣΟΥΛΗΣ -

ΜΥΡΤΩ ΠΥΡΟΒΕΤΣΗ

Πρέσπες: Τέταρτη συνέχεια 54

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ

Το μέλλον των βάσεων είναι 4

—επιτέλους— «διαπραγματεύσιμο»!

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ 11

ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗΣ

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ 18

ΑΛΙΚΗ ΤΣΙΛΙΧΡΗΣΤΟΥ

Τα Κ.Κ. στη Φινλανδία 44

Μ. ΧΡΥΣΟΥ

Ο αριστερός Τύπος στη Βρετανία 45

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ 48

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΓΗΣΗΣ

Στο επόμενο τεύχος, συνέχεια έρευνας για την Πολωνία

ΟΙ ΔΕΣΜΟΦΥΛΑΚΕΣ ΔΙΚΑΙΩΝΟΝΤΑΙ

ΜΕ ΤΗΝ απόφασή του ν' αρνηθεί τη χάρη στο Χρήστο Ρούσσο και την επίσημη αιτιολόγησή της ο κ. Σαρτζετάκης απευθύνθηκε βαθιά στην καρδιά μας. Χρησιμοποιώντας την ψυχρή και βάρβαρη γλώσσα των δικογράφων, η ανακοίνωση της Γενικής Γραμματείας της Προεδρίας ταρακούνησε ό,τι πιο σκοτεινό και μαύρο υπάρχει μέσα μας: όλα όσα μας ωθούν στο ρατσισμό, στη μισαλλοδοξία, στη μοχθηρία, την εκδικητικότητα: όλα εκείνα που μας κάνουν ν' αγοράζουμε Αυριανή, Ελεύθερο Τύπο και κυρίως Ελεύθερη Ώρα: αυτά που μας σπρώχνουν ν' αναζητούμε «λοχίες που θα μας σώσουν», αποδιοπομπαίους τράγους που θα πετροβολήσουμε, συνταγματάρχες που θα επιβάλλουν την τάξη. Επιβεβαίωσε ακόμη, η ανακοίνωση, τη βαθειά μας πίστη πως πρέπει να καταγγέλλουμε δημόσια όλα όσα «σαρκικά» διαπράττουμε οι ίδιοι στο κρεβάτι: μόνο έτσι θα αντιμετωπίζουμε με καθαρό μέτωπο την κοινωνία και θα είναι τα παιδιά μας περήφανα για μας.

ΔΕΝ ΜΕΤΑΜΕΛΗΘΗΚΕ ο Χρήστος Ρούσσος, αποφαινεται κατηγορηματικά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Πώς είναι δυνατό να μετανοήσει ένας «παθητικός»; Ποιος από μας θα μετανοούσε αν απλώς επισφράγιζε τον αμετάκλητο, τον δεδομένο (όπως δέχθηκε το δικαστήριο) χωρισμό με μαχαιριές; Κι από πού ως πού «μόνο δέκα χρόνια» εγκλεισμοί είναι αρκετή τιμωρία; Και μάλιστα αν είμασταν «παθητικοί», όντας στη φυλακή, στον παράδεισο της ομοφυλοφιλίας; Θα αποτελούσε αυτό για μας τιμωρία; Ο Χρήστος Ρούσσος μας μοιάζει πολύ: αμετανόητος σαν εμάς—επομένως εξαιρετικά επικίνδυνος—όπως κι ο κάθε διπλανός μας. Σ' αυτούς, σε μας, δεν χωρά «γενναιοφροσύνη»: Πρέπει να τους τσακίσουμε πριν μας τσακίσουν. Κι αν δεν μπορούμε οι ίδιοι, ας βρούμε τους ισχυρούς εκείνους που θα το κάνουν για μας.

ΠΙΣΩ από αυτό το σκηνικό που αναβιώνει το μεσαίωνα, την ιερή εξέταση, τα συγχωροχάρτια (και στο επίκεντρό του βρίσκονται ένα πτώμα κι ένας μελλοθάνατος), τα παιχνίδια εξουσίας βρίσκονται σ' εξέλιξη. Η κυβέρνηση νίπτει τας χείρας της σα να μην ήταν αυτή που επέλεξε (και τα ΚΚ ψήφισαν) τον κ. Σαρτζετάκη για Πρόεδρο. Σα να μην έχει ευθύνη που υφυπουργός της δίνει τυπικά επιχειρήματα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Προσποιείται ότι δε χαίρεται που ο κ. Σαρτζετάκης είναι στριμωγμένος στη γωνία και ο κ. πρωθυπουργός αποφαινεται, ως έγκυρος συνταγματολόγος, πως το «παιχνίδι» αφορά μόνον τον Πρόεδρο. Όποια κατάληξη κι αν έχει αυτή η θλιβερή ιστορία οι πολιτικοί σεναριογράφοι θα δίνουν στο μέλλον μικρότερη σημασία στις πιθανές αντιστάσεις της Προεδρίας στα όποια σχέδια του Καστρίου.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ μας όμως δεν μπορεί να είναι αυτές οι αντιστάσεις αλλά εκείνες που οφείλουμε να ισχυροποιήσουμε για να μην κυριαρχήσουν όλα όσα απευθύνονται βαθιά στην καρδιά μας, όλα όσα πολεμούν το λόγο κι απευθύνονται σ' αρχέγονα συναισθήματα μίσους. Με την αντίδρασή μας στην απόφαση του Προέδρου δεν υπερασπιζόμαστε έναν φονιά αδιαφορώντας για το ξεχασμένο θύμα. Υπερασπιζόμαστε, μιαν απλή, αστική, δημοκρατική αρχή που θεωρεί τη στέρηση της ελευθερίας μέσο σωφρονισμού του παραβάτη κι όχι αντεκδίκηση - τιμωρία της «κοινωνίας». Υποτίθεται πως η πρώτη αντίληψη θα έπρεπε να κυριαρχεί στο δικαστικό σώμα. Το βέβαιο όμως είναι πως στην πράξη κυριαρχεί η άποψη των δεσμοφυλάκων, η πρακτική όχι απλά της τιμωρίας, αλλά της εξόντωσης των κρατουμένων.

ΤΟ ΟΤΙ ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θεωρητικοποιεί την άποψη των δεσμοφυλάκων και απαιτεί την δια της τιμωρίας μεταμέλεια δεν είναι απλώς θλιβερό. Είναι δυστυχώς ανησυχητικό...

Το μέλλον των βάσεων είναι —επιτέλους— «διαπραγματεύσιμο»!

ΟΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ διατυπώσεις στη Βουλή, την Παρασκευή 23 Ιουλίου— «κατά τη συζήτηση θεμάτων άμυνας και εξωτερικής πολιτικής»— μπορεί να μην ήταν υπέρμετρα σαφείς. Σε κανένα σημείο της ομιλίας του, επί παραδείγματι, ο Α. Παπανδρέου δεν είπε: «Μάλιστα, δεχόμαστε την παραμονή των αμερικανικών βάσεων στο έδαφός μας». Αντιθέτως, έδωσε την εντύπωση ότι το πρόβλημα τον απασχολεί σε βάθος, ότι πιθανόν να ερωτήσει τον λαό για το «δέον γενέσθαι» (περίπτωση δημοψηφίσματος) και ότι διερωτάται— όχι μόνον ως υπεύθυνος πρωθυπουργός, αλλά και ως σκεπτόμενος, προβληματιζόμενος άνθρωπος— αν και κατά πόσον «υπάρχουν ανταλλάγματα, ικανά να πείσουν τον λαό για την παρουσία ξένων βάσεων».

ΠΑΡΑ ΤΑΥΤΑ, το μήνυμα ελήφθη— OVER— τόσο από τους Αμερικανούς, όσο και από τους Έλληνες. Οι Νιου Γιρκ Τάιμς έτσι, έσπευσαν να στεγάσουν τη σχετική ανταπόκριση (του Χένρυ Καμ, από την Αθήνα), κάτω από τον τίτλο: «Πρόθυμος ο Παπανδρέου να συζητήσει το θέμα των αμερικανικών βάσεων» («PAPANDREOU IS WILLING TO DISCUSS U.S. BASES»). Όσο για τον ελληνικό Τύπο, ανεξάρτητα από τοποθετήσεις, συνέπεσε επί τω αυτώ: «Αρχισε η διαπραγμάτευση για τις βάσεις— Ζητούνται ανταλλάγματα», τιτλοφόρησε η Αυγή. Για να προσθέσει, από την πλευρά της, η Καθημερινή: «Αμυντική» συζήτηση υπέρ ΝΑΤΟ και βάσεων— Ο κ. Παπανδρέου προετοιμάζει την κοινή γνώμη για τη στροφή του».

ΥΠΗΡΞΕ, ΟΜΩΣ, πραγματι «στροφή»; Ο Χένρυ Καμ φαίνεται να μη δείχνει έκπληξη για όσα ελέχθησαν στη Βουλή από τον Α. Παπανδρέου: «Αφότου ο πρωθυπουργός— σημειώνει— κέρδισε τις εκλογές του 1985, άφηνε ολοένα και περισσότερο να νοηθεί, στις συνομιλίες του με Αμερικανούς επισήμους και άλλους, ότι το μέλλον των αμερικανικών βάσεων είναι διαπραγματεύσιμο. Μέχρι τη συζήτηση της Παρασκευής, όμως, στη Βουλή, απέφυγε δημόσιες τοποθετήσεις πάνω στο θέμα αυτό». Αλλά ούτε και οι Έλληνες αναλυτές— όσοι τουλάχιστον παρακολουθούν από κοντά την πορεία των ελληνοαμερικανικών σχέσεων— φαίνεται να απόρησαν για όσα είπε ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, κατά τη συζήτηση της 23ης Ιουλίου, στη Βουλή.

Απορία, όμως, δεν πρέπει να αισθάνθηκαν ούτε και οι ανagnώστες του «ΑΝΤΙ», εφόσον επανειλημμένα, από τις στήλες αυτές, τέθηκε υπόψη τους η «φιλοσοφία Κήλυ», σύμφωνα με την οποία, «άλλο πράγμα μια συμφωνία, και άλλο μια παρουσία»— η αμερικανική στρατιωτική παρουσία στην Ελλάδα... Και την ίδια αυτή «φιλοσοφία» φαίνεται να ασπάζεται και ο

πρωθυπουργός, όταν διαβεβαιώνει την Βουλή— και το λαό— ότι η νέα διαπραγμάτευση για τις βάσεις θα στηρίζεται στην «μηδενική βάση», θα έχει, δηλαδή, ως αφετηρία της τον τυπικό τερματισμό της συμφωνίας του 1983. Κοντολογίς: Στις 31 Δεκεμβρίου 1988— είπε ο Α. Παπανδρέου— δεν θα υπάρχουν (τυπικά, νομικά) βάσεις στην Ελλάδα. Συνεπώς η όποια διαπραγμάτευση για τις βάσεις θα γίνει όχι με βάση το τι υπάρχει, αλλά με βάση ότι δεν υπάρχει τίποτε νομικώς».

ΑΥΤΟ ΣΤΗΝ απλοελληνική σημαίνει ότι η υπάρχουσα συμφωνία για τις βάσεις δεν θα ανανεωθεί. (Και έτσι «δικαιώνονται» και τα γραφικά πανώ του ΠΑΣΟΚ που έλεγαν ότι «οι βάσεις φεύγουν»...). Η μη ανανέωση, όμως, της υπάρχουσας συμφωνίας δεν σημαίνει ότι δεν θα υπάρξει νέα συμφωνία, στη βάση ενός «ισότιμου και ανοιχτού προς τον ελληνικό λαό διαλόγου». Αλλά ακριβώς αυτό υποστήριξε και ο Αμερικανός πρέσβης Μπόμπ Κήλυ, όταν ανέπτυξε στους συνομιλητές του τις μεταμορφώσεις που μπορεί να υποστεί μια συμφωνία.

ΜΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ, λοιπόν, κατά τον Μπόμπ Κήλυ, μπορεί να εκπνεύσει, χωρίς να ανανεωθεί, όπως μπορεί να εκπνεύσει και να ανανεωθεί... Μια συμφωνία μπορεί να μην ανανεωθεί, αλλά ν' αντικατασταθεί από μια άλλη συμφωνία, που να είναι όμοια ή σχεδόν όμοια ή διαφορετική από αυτήν που τερματίζεται ή φέρεται να τερματίζεται... Το ζητούμενο πάντοτε— κατέληγε, στις αναλύσεις του, ο Αμερικανός πρέσβης— είναι η συνέχιση της στρατιωτικής παρουσίας μας στην Ελλάδα.

Και πάλι το θέμα των πρόωρων εκλογών

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ στη Βουλή έμελλε, ωστόσο, να φέρει και πάλι στο προσκήνιο το θέμα των πρόωρων εκλογών: Τι, ακριβώς, εννοούσε ο πρωθυπουργός όταν διαβεβαίωνε το Σώμα ότι «δεν πρόκειται να κάνουμε ούτε ένα βήμα, χωρίς να το γνωρίζει ο λαός και χωρίς να έχουμε την ευρύτατη συναίνεσή του»; Εννοούσε, μήπως, τη διενέργεια δημοψηφίσματος, με αντικείμενο τις βάσεις, ή μήπως πρόωρες εκλογές, προκειμένου να «αναβαπτισθεί η κυβέρνηση», και, με νωπή τη λαϊκή ετυμηγορία, «να διαπραγματευθεί σκληρά το θέμα των βάσεων»;

Όπως και αν έχει το πράγμα, φαίνεται ότι στα διάφορα εκλογικά σενάρια του ΠΑΣΟΚ— ήδη γίνεται λόγος για εκλογές στις αρχές του 1988...— «εμπλέκεται» και το θέμα των βάσεων, σε συνδυασμό, πάντοτε, με την πίεση που δέχεται (ακόμα και από υπουργούς) η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης

Κυκλοφορεί ο 23ος τόμος του ΑΝΤΙ

(τεύχη 294-307 • Β' εξάμηνο του 1985)

και τη χιονοστιβάδα που λέγεται απεργιακό κύμα.

Η ΟΠΟΙΑ εκλογική προσφυγή στις κάλπες, όμως, αρχές του 1988, προϋποθέτει όχι μόνο μείωση του πληθωρισμού και του ελλείματος του ισοζυγίου πληρωμών, αλλά και κάποια σημαντικά περιθώρια παροχών, ικανά να πείσουν τον απλό ψηφοφόρο ότι «η εξυγίανση της οικονομίας πέτυχε», ότι «είναι εφικτή η επιστροφή στο παλαιό σύστημα της ΑΤΑ» και ότι, επιτέλους, ύστερα από μια περίοδο σκληρής λιτότητας, «ανατέλλουν, και πάλι, κάποιες καλύτερες μέρες». Μια τέτοια προοπτική, όμως, δεν προκύπτει από πουθενά, έστω και αν στα τέλη του 1987 σημειωθεί μια πρόσκαιρη κάμψη του πληθωρισμού ή μειωθεί το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών. Ήδη η κυβέρνηση έχει αναλάβει, απέναντι στους δανειστές της (του εξωτερικού) ρητές δεσμεύσεις, για τη συνέχιση της πολιτικής της λιτότητας, πέρα από το ότι η κυβερνητική αντοχή— και συνοχή, μεταξύ των μελών του υπουργικού συμβουλίου— αναμένεται να περάσουν από σκληρή δοκιμασία πριν από το 1988.

ΜΕΧΡΙ ΤΟΤΕ, οι Αμερικανοί επιμένουν να μην εμπλακούν «στη δίνη των ελληνικών εσωτερικών πραγμάτων», έχοντας πάντοτε κατά νου ότι «με την υπογραφή της νέας συμφωνίας, από τη σημερινή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, εξασφαλίζεται η ευρύτερη δυνατή συναίνεση» και— συνεπώς— «δεν χρειάζεται— μέχρι την υπογραφή της νέας συμφωνίας— καμιά προσφυγή στις κάλπες!». Άλλωστε— υπενθυμίζουν οι Αμερικανοί— υπάρχουν δύο δηλώσεις του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου, που προσδιορίζουν με απόλυτη σαφήνεια το σημερινό «πολιτικό στίγμα» της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Η πρώτη δήλωση είναι αυτή που έγινε από τον Α. Παπανδρέου στον πρόεδρο της ΑΧΕΠΑ, Τζών Πλουμίδη: «Η Ελλάδα θα βρίσκεται πάντα με τη Δύση» (Greece will always be with the West)— μικρή παραλλαγή της γνωστής φράσης του Κ. Καραμανλή: «Ανήκουμε εις την Δύσιν». Η δεύτερη δήλωση του πρωθυπουργού είναι αυτή που έγινε στη Βουλή, και που διαβεβαίωνε ότι θα μείνουμε στο ΝΑΤΟ, μια και «θα ήταν περίπου αναπόφευκτη η πολεμική σύγκρουση (με την Τουρκία) αν έβγαине η Ελλάδα από το ΝΑΤΟ». Τούτων δοθέντων— λέγουν οι Αμερικανοί— «το θέμα των βάσεων δεν θα πρέπει να εμπλακεί με εκτιμήσεις εσωτερικής (εκλογικής) σκοπιμότητας».

Το θέμα Χρ. Ρούσσου

ΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟ θέμα που ανέκυψε, μέσα στο δεκαπενθήμερο, ήταν η πολιτική διάσταση που απέκτησε, ξαφνικά, το «θέμα Χρήστου Ρούσσου», μετά την άρνηση του κ. Χρ. Σαρτζετάκη να μετριάσει την ποινή του τραγικού ισοβίτη, παρά την πρόταση του υπουργού Δικαιοσύνης Απ. Κακλαμάνη και την αντίστοιχη «ομόφωνη πρόταση» του Συμβουλίου Χαρίτων.

ΤΙ ΩΘΗΣΕ, όμως, τον σημερινό πρόεδρο της Δημοκρατίας, να συμπεριφερθεί, όπως συμπεριφέρθηκε; Μερικοί υποστηρίζουν ότι ο Χρ. Σαρτζετάκης ενήργησε σαν «στυγνός δικαστικός» και όχι ως *πρώτος Πολίτης της χώρας*. Άλλοι ότι θέλησε να αποδείξει, στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, ότι δεν είναι απλό διακοσμητικό στοιχείο, αλλά «ρυθμιστικός παράγων», η γνώμη του οποίου «πρέπει να λαμβάνεται σοβαρώς υπόψη». Και άλλοι ότι η στάση Σαρτζετάκη— αντίθετη με κάθε έννοια ανθρωπισμού— μπορεί να ερμηνευθεί μόνο με όρους της ψυχολογίας και της παραψυχολογίας. Όπως και αν έχει το πράγμα, βέβαιο είναι ότι η στάση Σαρτζετάκη αποδοκιμάστηκε όχι μόνο από την ευαίσθητη ελληνική κοινή γνώμη, από μια σοβαρή μερίδα του πολιτικού κόσμου και από όλες σχεδόν τις πολιτικές νεολαίες της χώρας (με επικεφαλής τον «Ρήγα Φεραίο», που είχε την πρωτοβουλία να οργανώσει, την περασμένη Τρίτη, συγκέντρωση διαμαρτυρίας και πορεία), αλλά και από την ίδια την κυβέρνηση, που αισθάνθηκε την ανάγκη να υπενθυμί-

ΤΟΥ 'ΧΑ ΠΕΙ ΝΑ 'ΝΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΔΕΧΤΗΚΕ...
ΜΕΤΑ... Ω ΜΕΤΑ!...
Μ' ΕΦΒΙΑΖΕ ΒΑΖΟΝΤΑΣ ΜΟΥ
ΕΝΑ ΒΡΟΓΧΟ ΣΤΟ ΛΑΙΜΟ...
ΗΘΕΛΕ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ...
Μ' ΕΒΑΖΕ ΝΑ ΝΤΥΝΟΜΑΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ...
ΗΤΑΝ ΜΙΑ ΚΟΛΑΣΗ...

σει στον αρχηγό του κράτους ότι, πρώτον, η πρόταση Κακλαμάνη υπήρξε «θετική»— και συνεπώς θα έπρεπε να μην το παίξει εισαγγελέας...— και δεύτερο, ότι η πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου Χαρίτων αποτελείται από δικαστές— και, συνεπώς, δεν είναι μόνον ο Χρ. Σαρτζετάκης που κατέχει την απόλυτη δικαστική «σοφία».

ΑΛΛΑ αντίστοιχες «υπομνήσεις» προς τον κ. Σαρτζετάκη έγιναν και από τον καθηγητή του Συνταγματικού δικαίου Αρ. Μάνεση, ο οποίος μεταξύ άλλων, του διαμήνυσε ότι μόνον οι ηγεμόνες έχουν «προνομίες» και ότι σ' ένα δημοκρατικό πολίτευμα ο αρχηγός του κράτους διαθέτει μόνον «ορισμένες αρμοδιότητες» οι οποίες, και αυτές ακόμα, θα πρέπει να ασκούνται σύμφωνα με τη θέληση του λαού. Και βέβαια, ανάμεσα σε μια κυβέρνηση που εκλέγεται με ανοιχτές, καθαρές, δημοκρατικές διαδικασίες, και έναν αρχηγό κράτους που αναδείχθηκε με τη βοήθεια εγχρώμων ψηφοδελτίων και τη «διαμερισματοποίηση» των βουλευτών του κυβερνώντος κόματος, εξυπακούεται ότι τον πρώτο λόγο— τη βούληση του λαού— εκφράζει η κυβέρνηση και ο υπεύθυνος υπουργός.

ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ να κλιμακωθεί η νέα αυτή ένταση στις σχέσεις κυβέρνησης και προέδρου της Δημοκρατίας; Η κυβέρνηση, λίγο μετά την έξοδο του πρωθυπουργού από το προεδρικό Μέγαρο, το μεσημέρι της Τετάρτης, άφησε να νοηθεί ότι ενδέχεται ν' αναζητηθεί η λύση της «ανηκέστου βλάβης», προκειμένου να σωθεί η ζωή του Χρήστου Ρούσσου και να παρακαμφθεί η στυγνή απόφαση του κ. Σαρτζετάκη. Και το ερώτημα, φυσικά, που αναπηδά είναι ένα: Θα αντιδράσει και στην περίπτωση αυτή (παρ' όλον που η «ανήκεστος» εκφεύγει από τις αρμοδιότητές του) ο *πρώτος Πολίτης* της χώρας ή ο «κ. εισαγγελέας»; Θα ζητήσει, μήπως, και πάλι, την παραίτηση του υπουργού Δικαιοσύνης;

Ποιός είπε το «Μωραίνει Κύριος ον βούλεται απωλέσαι»; Κύριε Σαρτζετάκη, κύριε εισαγγελέ, έλεος, έλεος...

ΑΝΤΗΝΩΡ

Κράτος σημαίνει θεσμοθετημένη βία, σημειώνει σε άρθρο της η «Αυγή» στις 27 Ιανουαρίου. Για να προσθέσει σε συνέχεια ό-τι γι' αυτό έχει παραχωρηθεί στον αρχηγό του κράτους το προνόμιο να δείχνει τη γενναιοφροσύνη και τον ανθρωπισμό της πολιτείας. Προνόμιο που αρνήθηκε να χρησιμοποιήσει ο κ. Σαρτζετάκης, απορρίπτοντας την αίτηση χάριτος του ισοβίτη ομοφυλόφιλου Χρήστου Ρούσσου. Την αίτηση χάριτος που είχε δεχτεί το Συμβούλιο Χαρίτων και την υπέγραψε κι ο υπουργός Δικαιοσύνης κ. Απ. Κακλαμάνης.

Ο κ. Σαρτζετάκης δεν παραλείπει, εν τούτοις, σε κάθε δη-μόσια ομιλία του να επιδιδαίνει σε άκραιο εγκωμιασμό της ορθόδοξης χριστιανικής θρησκείας μας. Θρησκείας που δια-κρίνεται για τη γενναιοφροσύνη της και τον ανθρωπισμό της. Απ' την οποία γενναιοφροσύνη και τον ανθρωπισμό ο πρόε-δρος της Δημοκρατίας δεν πήρε μυρουδιά. Κατάλαβε δηλαδή την «ουσία» της θρησκείας μας, όσο και οι «θεούσες» τον πραγματικό λόγο του Θεού και της Εκκλησίας. Όπως δεν κατάλαβε τίποτε από τα «πεπρωμένα της φυλής», στα οποία επίσης αναφέρεται σε κάθε δημόσια ομιλία. Γιατί κανένας λα-ός δεν μπορεί να έχει «πεπρωμένα», όταν δεν τον διακρίνει η γενναιοφροσύνη και ο ανθρωπισμός. Στα οποία φαίνεται να μην αποδίδει ιδιαίτερη σημασία ο κ. Σαρτζετάκης, που, ταυ-τόχρονα, έχει δυστυχώς, και το αξίωμα του Προέδρου Δημο-κρατίας.

Πολύ σωστά είπε ο Γιώργος Βότσης, «Μωραίνει κύριος ον βουλέται απωλέσαι». Όπως πολύ σωστά μίλησαν ο Γιάννης Σμαραγδής, ο Αντώνης Σαμαράκης, ο Μανώλης Αναγνωστά-κης, ο Μένης Μποσταντζόγλου, και, προπαντός, η Ζωή Σβώ-λου, που είπε: «Ωραία ακούγονται τα περί χριστιανισμού και αγάπης στα διαγγέλματα και προκαλεί τρόμο η σκληρότητα που εν ψυχρώ εμπόδισε το χέρι να υπογράψει την ελάφρυνση της ποινής του ανήλικου φονιά. Ανακολουθία λόγων και έρ-γων Μεγάλων».

Όλ' αυτά σημαίνουν πως ο κ. Σαρτζετάκης δεν έκανε κα-θόλου για Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αφού καθόλου δεν κατάλαβε ποια συναισθήματα συνεπάγεται ο ρόλος του Προέ-δρου Δημοκρατίας. Ο κ. Σαρτζετάκης αρέσκεται στα παχιά και ωραία όταν όμως έρχεται η ώρα των αποφάσεων —τα έρ-γα, δυστυχώς, είναι μικρά, πολύ μικρά. Και μετράνε όχι τα πα-χιά και ωραία λόγια, κ. Σαρτζετάκη, αλλά οι ωραίες και γεν-ναιόφρονες πράξεις. Για τις οποίες δε σταθήκατε ιδιαίτερα ι-κανός. Για να μην πούμε ολότελα ανίκανος. **Αστ. Στ.**

Η ΜΑΘΗΤΩΣΙΑ ΝΕΟΛΑΙΑ ΕΞΟΡΜΑ...

Παρά τον «εθνικό διάλογο» για την παιδεία που οργάνωσε ο κ. Αντ. Τρίτσης οι μαθητές από 170 Λύκεια της Αθήνας πήραν μέ-ρος στη συγκέντρωση και διαδήλωση της περασμένης Τετάρτης διαμαρτυρόμενοι για την πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση

στην παιδεία. Η είδηση μάλιστα για την πιθανή μείωση των εισα-κτέων στα ΑΕΙ και ΤΕΙ δημιούργησε νέες αντιδράσεις στα Λύκεια. Από την άλλη πλευρά οι πρυτάνεις στη συνεδρίαση του ΣΑΠ σή-κωσαν στην κυριολεξία «τα χέρια ψηλά» αφού τα ΑΕΙ κάτω από τις σημερινές συνθήκες δεν μπορούν να απορροφήσουν παραπά-νω εισακτέους. Ο κ. Τρίτσης απέδωσε τα πάντα στην «κομματικο-ποίηση» γιατί προφανώς η κινητοποίηση των μαθητών για τα προβλήματα εκπαίδευσης που αντιμετωπίζουν αναιρεί το «Εθνι-κό» κλίμα «διαλόγου» που εγκαινίασε, με τον κ. Κωστή Στεφανό-πουλο, αλλά και γιατί δεν είναι μακριά η Ιταλία, η Ισπανία και η Γαλλία που συνταράχθηκαν τους τελευταίους μήνες από τις κι-νητοποιήσεις των μαθητών και φοιτητών.

Όμως πίσω από τις συνεδριάσεις του ΣΑΠ, την επαναλαμβανό-μενη κάθε χρόνο παράσταση περί των εισακτέων και την πολιτική εκμετάλλευσή που γίνεται στη συνέχεια οφείλουν όλοι να δουν και να αντιμετωπίσουν μια πραγματικότητα που υπάρχει στην παιδεία μετά την περίφημη «Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση» της «Αλλαγής». Βρισκόμαστε στην αρχή μιας περιόδου που η εκπαι-δευτική πολιτική του ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται σ' όλους τους χώρους της παιδείας τις αντιφάσεις που υπήρχαν από την αρχή. Και βρισκό-μαστε ακόμη στην αρχή μιας περιόδου όπου οι αντιφάσεις των κυρίαρχων προτύπων ανάπτυξης αμφισβητούνται από μεγάλα τμήματα της νεολαίας που αντιμετωπίζει, είτε μέσα, είτε έξω α-πό τα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ το πρόβλημα της ανεργίας.

Οι νέοι γνωρίζουν όσο ακριβώς και ο κ. Τρίτσης ότι τα πανεπι-στήμια είναι «υπερπλήρη». Γνωρίζουν καλύτερα από τον κ. Τρί-τση ότι και όλοι να μπουν στο πανεπιστήμιο όταν βγουν θα βρε-θούν στην ίδια με πριν κατάσταση. Γνωρίζουν από την ίδια τους την πείρα στο Γυμνάσιο και το Λύκειο ότι δεν βοηθούνται από το εκπαιδευτικό σύστημα και τους υπάρχοντες υλικούς όρους να ανταγωνισθούν με ίσους όρους στο «υπερταξικό» «εθνικό» και «πανελλήνιο» ή «πανελλαδικό» ή όπως αλλιώς ονομασθεί σύστη-μα των εξετάσεων. Γνωρίζουν και άλλα παιδιά που δεν τους τα μαθαίνουν κάποιοι «πανούργοι κομματικοί παράγοντες».

Και όλα αυτά και κάμποσα παραπάνω εξαιτίας και του Μπα-κούνιν τα γνωρίζει ασφαλώς και ο κ. Τρίτσης...

Μόνο που ο τελευταίος επιθυμεί αυτές οι κινητοποιήσεις να έι-ναι το τέλος της αρχής που πριν αναφέραμε. Η πολιτική όμως που εφαρμόζεται στην παιδεία και οι κοινωνικές εξελίξεις δεν πρέπει να κάνουν αισιόδοξη την πολιτική ηγεσία. Γιατί οι μελ-λοντικοί υδραυλικοί που μπορεί κατά τον κ. Τρίτση να βγάλουν περισσότερα λεφτά σήμερα από τους πτυχιούχους δεν αρκούν-ται στο να γνωρίζουν μόνο πως να βάζουν σωλήνες στα σπίτια που σχεδιάζουν οι αρχιτέκτονες... Απαιτούν παιδεία και όχι μό-νο εκπαίδευση.

Τον ανέγγυσε ίσως αλλά δεν κατανόησε τον Μπακούνιν, ο κ. Τρίτσης· είναι κομμάτι δύσκολος— να, κάτι σαν τα αρχαία ελλη-νικά...

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΙΚΑ ΑΣΘΕΝΕΙ;

● Ο διοικητής του ΙΚΑ κ. Θ. Κατανέβας μας έστειλε την επιστολή που ακολουθεί. Συμφωνώντας ότι η υγεία «αποτελεί υπέρτατο αγαθό» θα περιμένουμε με ενδιαφέρον και τις απόψεις των γιατρών.

Από την πλευρά μας, θα απαντήσουμε στην ενδιαφέρουσα πρόκλη-ση του κ. Διοικητή για σχετική έρευνα και ελπίζουμε ότι πολύ σύντο-

ΤΕΛΕΞ

... Καθυστερημένο, αλλά απαραίτητο αφού ανατρέπει πολλά από τα «Καραμανλογικά» σενάρια. Όχι μόνο οι «Ροές» δεν ήταν συνεννοημένες μαζί του για

την έκδοση των «Οριοθετήσεων», αλλά ο τώως Πρόεδρος της Δημοκρατίας έγινε εξαλλος όταν πληροφορήθηκε ότι κυκλοφόρησαν τα αποφθέγματά του. Ορισμένοι από το περιβάλλον του προσπάθησαν να τον πείσουν ότι η έκδοση ήταν καλή, ο έμπειρος και «πονηρός» Κ. Καραμανλής έστειλε δικό του άνθρωπο, για να δει την απήχηση στην αγορά του βιβλίου, και ηρέμισε μόνο όταν έμαθε ότι το βιβλίο πουλάει, και κάνει δεύτερη

έκδοση... Μεγάλη αναταραχή τις τελευταίες μέρες στην Αμερικάνικη Πρεσβεία των Αθηνών. Πολλοί την αποδίδουν στις λαθεμένες φιλο - ΠΑΣΟΚικές εκτιμήσεις της Πρεσβείας πριν τις δημοτικές, και συσχετίζουν με το προηγούμενο την απομάκρυνση του κ. Μίλλερ, υπεύθυνου για τη «χορήγηση βίζας» (έτσι το λένε τώρα). Μήπως όμως πρόκειται για άμεση ανάμιξη στον Ιράν-γκέη; ... Οι ψίθυροι επιμένουν ότι την ιδεολογική

«πρωτοπορία» στο χώρο του ΚΚΕ, διεκδικεί (με ποιο οργανωμένο τρόπο, απ' ό,τι ο κ. Μπανιάς στο ΚΚΕ εσ.) η καθοδήγηση της ΚΝΕ. Δικτατορία του προλεταριάτου μ' ακούς... Είδε τα κομπολόγια (χρυσοποικίλα και βαριά) που έστειλε η ΝΔ στους δημοσιογράφους των φιλικών εφημερίδων, και ανερωτήθη: «Είναι προμήνυμα για την αύξηση της... παραγωγικότητας ή την... καλαίσθησία, που θα επέλθουν επί Νέας

μα θα μπορέσουμε να εκθέσουμε από τις στήλες μας τα προβλήματα περιθαλψής από το ΙΚΑ αλλά και τα γενικότερα προβλήματα του ΕΣΥ.

Κύριε Διευθυντή,

Με την επιστολή μου αυτή θα ήθελα να ζητήσω τη συμπαρα-
σταση σας για ένα σοβαρό θέμα που αφορά την υγεία των 5 εκ. α-
σφαλισμένων και συνταξιούχων του ΙΚΑ.

Πρόκειται για τις δυσλειτουργίες που παρατηρούνται από πα-
λαιότερα μέχρι και σήμερα, σε ορισμένα ιατρεία του Ιδρύματος,
εξαιτίας της απροθυμίας μιας μειοψηφίας γιατρών να λειτουρ-
γήσει μέσα στα πλαίσια των υπηρεσιακών τους υποχρεώσεων. Η
απροθυμία αυτή, ορισμένες φορές ξεπερνά κάθε ανεκτό όριο. Έ-
τσι έχουμε περιπτώσεις γιατρών, κυρίως στην ευρύτερη περιοχή
της Αττικής, που συστηματικά απέχουν από την άσκηση των κα-
θηκόντων τους. Αυθαίρετα, χωρίς προειδοποίηση, είτε δεν προ-
σέρχονται καθόλου στα ιατρεία ή πηγαίνουν καθυστερημένα ή α-
ποχωρούν όποτε θέλουν. Υπάρχουν ακόμη και κάποιες περιπτώ-
σεις γιατρών, ελάχιστες ευτυχώς, που δεν προσέρχονται στα ια-
τρεία ενώ έχουν κλεισθεί συγκεκριμένα ραντεβού με ασθενείς.

Τα κρούσματα αυτά δεν αφορούν την πλειοψηφία των γιατρών
του ΙΚΑ που ευσυνείδητα και με υπηρεσιακή και επιστημονική ε-
πάρκεια ασκούν το λειτουργήμα της ιατρικής. Πρόκειται για μια
μειοψηφία περιπτώσεων που όταν η Διοίκηση του ΙΚΑ επιδιώκει
να διορθώσει τα πράγματα, προσφεύγουν, κατά κανόνα, στη
γνωστή πλέον υπεκφυγή - διαμαρτυρία περί αστυνομύσεων,
συνδικαλιστικών ή κομματικών διώξεων κ.λ.π.

Αυτή η μειοψηφία των διαμαρτυρόμενων αρνητών πρόσκειται
σε όλα τα κόμματα και φυσικά και στο ΠΑΣΟΚ.

Κύριε Διευθυντή,

Είμαι σίγουρος ότι θα συμφωνείτε με την άποψη ότι η υγεία α-
ποτελεί υπέρτατο αγαθό που όσο είναι δυνατό, δεν πρέπει να εμ-
πλέκεται στις όποιες κομματικές, συνδικαλιστικές ή και προσω-
πικές αντιπαράθεσεις. Η υγεία και ο θάνατος, σε αντίθεση με την
πολιτική, δεν μπορούν να περιμένουν.

Το ΙΚΑ δεν ανήκει σε κόμματα, ούτε σε πρόσωπα, όπως και η
προσπάθεια της όποιας Διοίκησής του για την παροχή καλύτε-
ρων υπηρεσιών πρωτοβάθμιας περίθαλψης στο λαό. Στα πλάι-
σια αυτά έχουμε υποχρέωση να εντεινουμε την προσπάθειά μας
για τη σωστή λειτουργία όλων των υγειονομικών μονάδων του Ι-
δρύματος.

Πιστεύω ότι θα κατανοήσετε τις προθέσεις της επιστολής μου
και θα βοηθήσετε αυτή τη συγκεκριμένη προσπάθεια. Σας καλού-
με να μας διαθέσετε συντάκτη σας για να διαπιστώσουμε μαζί
τον τρόπο λειτουργίας των πολυιατρείων του ΙΚΑ και τα τυχόν
προβλήματα που δημιουργούνται κάθε φορά. Παρακαλώ αν συμ-
φωνείτε, να ενημερώσετε σχετικά τη Διοίκηση του Ιδρύματος.

Η παρούσα επιστολή έχει δημόσιο χαρακτήρα.

Με τιμή ο Διοικητής
Θ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΕΜΑΤΑ

Δημόσια απάντηση από τον υπουργό Παιδείας Α. Τρίτση ζητούν
88 αδιόριστοι πτυχιούχοι Γαλλικής φιλολογίας του Αριστοτέ-
λειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που σε επιστολή τους επι-
σημαίνουν:

1. Η φοίτηση στο γαλλικό τμήμα του Πανεπιστημίου δεν αποβλέ-
πει παρά στην παραγωγή νέων ανέργων.
2. Ενώ εκπονούνται (απόφαση υφυπουργού ΕΠΘ, αρ. πρωτ.
Γ2/3651, 22/11/85) πρωτότυπα και σημαντικά για την αναβάθμιση

της διδασκαλίας της ξένης γλώσσας προγράμματα, παράλληλα
με τη μείωση των διορισμών, περιορίζεται το έμπυχο δυναμικό
το οποίο αντικειμενικά συντελεί στην επιτυχή εφαρμογή τους.

3. Παρά τις διακηρύξεις για ίση αντιμετώπιση των ξένων γλωσ-
σών στη Μέση Εκπαίδευση, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται
μείωση των οργανικών θέσεων Γαλλικής, ακόμα και σε σχολεία
που κατά παράδοση διδάσκονταν τα Γαλλικά.

4. Ο νόμος για τη διδασκαλία της ξένης γλώσσας (και των γαλλι-
κών) στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση έχει μείνει ανεφάρμοστος
εφόσον η ημερομηνία έναρξης της εφαρμογής του έχει ήδη πα-
ρέλθει. (1η Σεπτεμβρίου '85).

5. Ο αποκλεισμός της γαλλικής γλώσσας τόσο από την τεχνική
εκπαίδευση όσο και από τα μεταλυκειακά τμήματα συντελεί στη
βαθμιαία εξαφάνισή της από την εκπαίδευση.

Μετά από όλα αυτά κ. Υπουργέ ελπίζουμε σε μια δημόσια α-
πάντησή σας που να μας πληροφορεί για την εκπαιδευτική πολι-
τική της κυβέρνησης όσον αφορά τις ξένες γλώσσες και ειδικό-
τερα τη Γαλλική.

(Ακολουθούν υπογραφές)

Δημοκρατίας;»...

Η επιτροπή της ΚΕ
του ΠΑΣΟΚ για τη Σχολή
Στελεχών, κατέληξε στην
πρότασή της που
περιλαμβάνει τρεις... «τάξεις»
για κατώτερα, ανώτερα και
ειδικά (κατά χώρους και
τομείς δουλειάς) στελέχη...
... «Δεν αφήνουμε τις
ετερόκλητες συμμαχίες», είπε
ο Γ. Βουλγαράκης, υποψήφιος
για την προεδρία της ΟΝΝΕΔ,
όταν πληροφορήθηκε τη
συνεργασία του «ανανεωτικού
Χ. Τομπουλολόγου με τον
εκλεκτό του Β. Μιχαολιάκου

Απ. Σιαμπάνη. Η συμφωνία
προέβλεπε υποστήριξη κοινού
υποψηφίου, για την προεδρία,
και μοίρασμα των θέσεων της
διοίκησης της ΟΝΝΕΔ... Θα
μπορούσε να είναι και η
κοτσάνα της εβδομάδας:
«Κοινωνικά και ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ»
είπε ο κ. Γεννηματάς στην
τηλεόραση, «διαφωνούμε με
τη διάκριση μαλακών και
σκληρών ναρκωτικών». Το
«ιδεολογικά» δεν το
καταλαβαίνουμε φυσικά, αλλά
η επιστήμη παίζει κανένα
ρόλο στις αποφάσεις σας κ.
υπουργέ;...

..Τι είχες Λέσβο; Τι είχα πάντα.

Παναγιωτοπούλος, πιέζει για
την παραιτήση όλων των
μελών του Διοικητικού
Συμβουλίου και τον διορισμό
νέας διοίκησης φιλικά
προσκειμένης. Η ΠΑΣΕΓΕΣ
διαμαρτύρεται στην Αθήνα, ο
διοικητής της Αγροτικής κ.
Καφίρης παραπέμπει στον
υπουργό Γεωργίας κ.
Ποττάκη, ο τελευταίος
δηλώνει άγνοια και ως
εγκέφαλος της υπόθεσης
εμφανίζεται γενικός
γραμματέας συναφούς
υπουργείου. Στο επόμενο

τεύχος και άλλα ονόματα...

Η Αγροτική Τράπεζα της
Μυτιλήνης έκοψε την
δανειοδότηση της τοπικής
ένωσης Γεωργικών
Συνεταιρισμών επειδή το ΚΚΕ
απέσυρε την υποστήριξη του
προς τον υποστηριζόμενο από
το επίσημο ΠΑΣΟΚ
«αγροτοπατέρα» Χατζησάββα,
και εξέλεξε νέο πρόεδρο σε
συνεργασία με τους
διαγραφμένους του
κυβερνώντος κόμματος.
Μάλιστα ο υποδιοικητής του
τοπικού παραρτήματος της
Τράπεζας κ.

Ακλόνητος ο κ. Σημίτης αλλά κλονίζονται οι τιμές

του Κώστα Δέδε

Αρκετή αισιοδοξία και φιλοδοξία εκδηλώνει η κυβέρνηση, σχετικά με την έκβαση της μάχης της με τον πληθωρισμό. Τον τελευταίο, ιδιαίτερα, καιρό εκφράζει τη βεβαιότητά της ότι θα υπάρξουν ομαλές εξελίξεις στην αγορά, παρά την απελευθέρωση των τιμών, που θα αρχίσει την προσεχή Δευτέρα και η οποία είναι επακόλουθο του «παγώματος», που επιβλήθηκε πριν από τρεις μήνες, με τη γνωστή πράξη νομοθετικού περιεχομένου, ώστε να «επιτευχθεί» ο στόχος για πληθωρισμό 16%. Στόχος, που, παρ' όλα αυτά, δεν κατακτήθηκε... Κυβερνητικές εκτιμήσεις επιμένουν ότι η άνοδος της τιμής θα κυμανθεί, μετά την απελευθέρωσή της, περί το 3%, ποσοστό αρκετά μικρό, που να δικαιολογεί —κατά τους κυβερνητικούς παράγοντες— δυσφορία, αντιδράσεις και κινητοποιήσεις. Το ερώτημα, συνεπώς, που τίθεται είναι αν πράγματι οι προβλέψεις αυτές έχουν υπόσταση και μπορούν να επαληθευθούν.

Η απάντηση στο ερώτημα εμπνέεται από τη φιλοσοφία και τις επιδιώξεις του «προγράμματος σταθεροποίησης της οικονομίας», αλλά και από τις συγκυριακές καταστάσεις που έχουν ήδη δημιουργηθεί (εφαρμογή του ΦΠΑ, «πάγωμα» των τιμών στο τελευταίο τρίμηνο, διολίσθηση της δραχμής, εκπτώσεις κτλ.).

1 Σχετικά, με το «σταθεροποιητικό πρόγραμμα» επιδίωξη είναι να μειωθεί ο πληθωρισμός το 1987, στο 10% (αρχή - τέλος έτους) να περιορισθεί το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (εμπορικό ισοζύγιο συν ισοζύγιο αδήλων συναλλαγών) στα 1,25 δις δολάρια και να συρρικνωθεί το συνολικό έλλειμμα του Δημόσιου Τομέα στο 9% περίπου του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.

Οι στόχοι αυτοί ιδιαίτερα για τον πληθωρισμό —όπως έχουμε αναλύσει σε προηγούμενα τεύχη του «ΑΝΤΙ»— είναι σχεδόν αδύνατο να επιτευχθούν με την εφαρμογή «ορθόδοξων μέτρων» και μικροκομματικής πολιτικής...

Η κυβέρνηση συναρτά την επιτυχία του οικονομικού της προγράμματος με τη θέσπιση αυστηρής —εξοντωτικής θα λέγαμε— εισοδηματικής πολιτικής και συσταλτικής πιστωτικής πολιτικής, με στόχο την ύφεση στην οικονομία.

Ως εκ τούτου, παρέκκλιση από την πολιτική αυτή θα τερπίζε —κατά τους κυβερνητικούς ισχυρισμούς— την προ-

σπάθεια για σταθεροποίηση της οικονομίας σε χαμηλά επίπεδα. Προσπάθεια, που έχει συνδεθεί με το πολιτικό και κομματικό μέλλον του υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτη, ο οποίος δεν είναι διατεθειμένος να κάνει «πολιτικό χαράκι», για να ικανοποιήσει τα εισοδηματικά αιτήματα των εργαζομένων, αγροτών και συνταξιούχων. Και ο οποίος, υπουργός, παραμένει ακλόνητος, «παρά τα πυρά που δέχεται από το κυβερνητικό και κομματικό περιβάλλον», κατά τη διαβεβαίωση έγκυρης κυβερνητικής πηγής.

Με το δεδομένο, συνεπώς, της απαρέγκλιτης εισοδηματικής και φορολογικής πολιτικής οι εργαζόμενοι καλούνται να αντιμετωπίσουν τη «νέα πρόκληση» των τιμών από την προσεχή Δευτέρα.

Φυσικά, η εξέλιξη των τιμών θα επηρεασθεί από τα μειωμένα εισοδήματα των μισθωτών και συνταξιούχων και από τα άδηλα και αδιαφανή εισοδήματα της παραοικονομίας. Τα τελευταία, ανεξαρτήτως εισοδηματικής πολιτικής, επηρεάζουν θετικά την κατανάλωση. Αντίθετα η συρρίκνωση των διαφανών εισοδημάτων των εργαζομένων και συνταξιούχων θα δράσει ως παράγων *αντιπληθωρισμού*, αφού θα επιτρέψει τη *μείωση της ζήτησης προϊόντων και την εκδήλωση υποκατανάλωσης στην αγορά*.

2 Σχετικά, τώρα, με τα ήδη εκδηλούμενα συγκυριακά φαινόμενα και με τα υπάρχοντα δεδομένα θα παρατηρήσουμε τα εξής:

Πρώτον: Η εφαρμογή του ΦΠΑ θα επηρεάσει —κατά τους ειδικούς αρμόδιων υπηρεσιών— τουλάχιστον κατά 4 ποσοστιαίες μονάδες το δείκτη τιμών καταναλωτή (τιμάρθρος). Από τη Δευτέρα θα γίνει αισθητή η επίπτωση του φόρου, ο οποίος τον Ιανουάριο ήταν «ενσωματωμένος» στις «παγωμένες» τιμές. Αν λάβουμε, φυσικά, υπόψη την πατροπαράδοτη ρολή για την μη τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας, η αισχροκέρδεια, που παρατηρείται με τη σκόπιμη, τις περισσότερες φορές, κακή εφαρμογή του ΦΠΑ, θα οδηγήσει σε σημαντικές ανατιμήσεις προϊόντων στην αγορά.

Δεύτερον: Κατά τη διάρκεια του τριμήνου παγώματος των τιμών σημειώθηκαν αυξήσεις τιμών στους συντελεστές κόστους των διαφόρων ειδών. Οι ανατιμήσεις αυτές οφείλονται, κυρίως, στη διολίσθηση (υποτίμηση) της δραχμής που κάνει τα προϊόντα που εισάγει από

το εξωτερικό, η ελληνική βιομηχανία και βιοτεχνία για να λειτουργήσει, ακριβότερα.

Άλλος —και μάλλον ο σημαντικότερος— παράγοντας κόστους είναι ο χρηματικός (δάνεια, τόκοι) και επηρεάζει αποφασιστικά την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων. Εξαιτίας, λοιπόν, της περιοριστικής πιστωτικής πολιτικής πολλές επιχειρήσεις δεν απευθύνονται στις εμπορικές τράπεζες, αλλά καταφεύγουν στην παραοικονομία (Τράπεζες Γούκου κτλ.) για να δανεισθούν χρήμα, με εξωφρενικό επιτόκιο, για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τρέχοντα έξοδα (κεφάλαιο κινήσεως).

Τρίτον: οι παρατεταμένες εκπτώσεις δρουν και αυτές ως *αντιπληθωριστικός παράγοντας*, αφού κατά τη διάρκειά τους παρατηρείται (πραγματική ή φαινομενική) πτώση των τιμών.

Οικονομικοί παρατηρητές αναφέρουν ότι οι τιμές μέχρι πριν λίγες μέρες, είχαν μειωθεί γύρω στο 10% με τάση μεγαλύτερης πτώσης (ίσως και έως 20% προσεχώς). Τι θα γίνει, όμως, μετά τις εκπτώσεις;

Τέταρτον: Παρατηρείται απουσία πολιτικής εξυγίανσης της αγοράς και εξακολούθηση της ανυπαρξίας προσπάθειας από τα οικονομικά υπουργεία «έν χορώ», για πάταξη των κερδοσκοπικών κυκλωμάτων και για βελτίωση των όρων εμπορίας και διακίνησης, ιδιαίτερα των αγροτικών προϊόντων.

Λαμβάνοντας, τελικά, υπόψη τις κυριότερες συνιστώσες του προβλήματος των τιμών, τις οποίες ήδη αναφέραμε, θα υποστηρίξουμε ότι οι παράγοντες αντιπληθωρισμού (υποκατανάλωση, εκπτώσεις για λίγο ακόμα χρονικό διάστημα) θα εξουδετερωθούν και θα υπερκερασθούν από τους πληθωριστικούς (ΦΠΑ, κόστος κτλ.). Εκτιμήσεις οικονομικών κύκλων και επιχειρηματιών δεν αποκλείουν οι αυξήσεις των τιμών να ξεπεράσουν αρκετά το 3 με 4 τοις εκατό που ευελπισθεί η κυβέρνηση. Πληροφορίες, συγκεκριμένα, από την αγορά πιστοποιούν τον ισχυρισμό αυτό.

Πράγματι, αρκετοί έμποροι (ιδιαίτερα ηλεκτρικών ειδών) βέβαιοι ότι θα υπάρξουν *σημαντικές* αυξήσεις τιμών από τη Δευτέρα, προτίμησαν, μετά τις γιορτές, να αδειάσουν τα ράφια τους σιγά-σιγά, ή να αποκρύψουν τα προϊόντα τους, ελπίζοντας σε... «καλύτερες μέρες»...

Η μηδενική βάση της κυβέρνησης.

Η κατάσταση της «μηδενικής βάσης» φαίνεται να κερδίζει έδαφος στο κυβερνητικό στρατόπεδο. Δεν πρόκειται μόνον για το σημείο από το οποίο— όπως εξήγησε ο πρωθυπουργός στην Βουλή— θα ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις για τις αμερικανικές βάσεις, όταν οι τελευταίες θα «πάψουν να υφίστανται νομικά». Όταν δηλαδή, εν είδει καλογέρων που βάφτιζαν το κρέας ελιές για να ξεπεράσουν το σκόπελο της νηστείας, οι βάσεις θα πάψουν να υπάρχουν, παρ' ότι θα βρίσκονται εδώ. Πρόκειται κυρίως για το γεγονός ότι με τις τελευταίες κινήσεις του Ανδρέα Παπανδρέου, όλα δείχνουν να ξαναγυρίζουν— και να ξεκινούν— από το μηδέν στην κυβέρνηση, στο κόμμα, και τις σχέσεις των τελευταίων με την «κοινωνία». Έτσι στο υπουργικό συμβούλιο της περασμένης εβδομάδας ο πρωθυπουργός ήταν για πρώτη φορά τόσο επικριτικός απέναντι στους υπουργούς του. Εξαιρώντας μόνο τον Κώστα Σημίτη έκανε κριτική σε όλους τους υπόλοιπους επειδή δεν δουλεύουν συντονισμένα και αποδοτικά, τόνισε ότι θα πρέπει κάποτε «να σταματήσουν τα χαμόγελα και οι καλημέρες», και το κυριότερο προειδοποίησε ότι θα «απολύσει αμέσως», όσους θα διαρρέουν προς τον τύπο τις διαφωνίες τους με κάποιους άλλους υπουργούς ή θα αψίστανται με τις ενέργειές τους από την γενικότερη κυβερνητική πολιτική. Δεν είναι λίγα τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου, που διέκριναν πίσω από τα πρωθυπουργικά λεγόμενα τον Γολγοθά ενός νέου ανασχηματισμού. Κανείς, σήμερα περισσότερο από ποτέ, δεν είναι βέβαιος για την θέση του, με όλη την παραλυσία που αυτό συνεπάγεται για μια κυβέρνηση που πάσχει εδώ και πάνω από ένα χρόνο, ακριβώς από χρόνια αγκύλωση.

ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ

Μια μέρα όμως πριν από το υπουργικό συμβούλιο, ο πρωθυπουργός έκανε γνωστή την απόφασή του, να ξαναγυρίσει σε μηδενική βάση την απόπειρα πολιτικής ανασυγκρότησης του κομματικού μηχανισμού. Η κυριότερη από τις επιτροπές που προέκυψαν θριαμβευτικά από την τελευταία 20ή Σύνοδο της ΚΕ, αυτή του Μανιφέστου, διαλύονταν και το έργο της αναλάμβανε να πραγματο-

του Στέλιου Κούλογλου

ποιήσει ο «Πρόεδρος και το Εκτελεστικό Γραφείο».

Ο λόγος, τον οποίο επικαλέσθηκε ο κ. Α. Παπανδρέου, ήταν οι διαρροές προς τον Τύπο, των διαφόρων εισηγήσεων που είχαν καταθέσει μέλη της Επιτροπής. «Δεν μπορώ μετά εγώ»— είπε ο πρωθυπουργός στο Ε.Γ.— «να εμφανισθώ και να φαίνεται ότι υιοθέτησα την πλατφόρμα που πρότεινε ο Σωτήρης Κωστόπουλος, ο οποίος είναι μάλιστα και συμβούλος μου». Πράγματι φαίνεται ότι ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ ήταν ιδιαίτερα εκνευρισμένος με τις διαρροές ενώ έγινε λόγος και για πειθαρχικά μέτρα, που ίσως ληφθούν μετά τη διαδικασία ανεύρεσης του ή των υπευθύνων.

Η κυριότερη αιτία της διάλυσης της επιτροπής, φαίνεται πάντως να είναι διαφορετική: προχωρώντας μόνος του— στην ομιλία του στο Κοινοβούλιο— στην αναθεώρηση βασικών θέσεων της ιδρυτικής πράξης του ΠΑΣΟΚ όπως αυτές για το ΝΑΤΟ ή τις βάσεις, ο κ. Α. Παπανδρέου δεν είχε κανένα λόγο να βρεθεί αντιμέτωπος με τις θέσεις που θα παρουσίαζε τελικώς η Επιτροπή.

Είναι ασφαλώς ενδιαφέρον ότι οι θέσεις που η τελευταία έτεινε να διαμορφώσει, δεν βρίσκονταν στους αντιποδες των πρόσφατων απόψεων του πρωθυπουργού: η έννοια της «αυτοδύναμης οικονομικής ανάπτυξης» είχε σχετικοποιηθεί, με δεδομένο ότι η Ελλάδα δεν μπορούσε να γίνει αυτοδύναμη χώρα του Βορρά. Στην ίδια κατεύθυνση η θέση α-

πέναντι στο ΝΑΤΟ συσχετιζόταν με μια «Ευρωπαϊκή» πολιτική, δηλαδή με την εκμετάλλευση των αντιθέσεων των ΗΠΑ και με την Ευρώπη. Σε άλλα όμως θέματα, όπως αυτό των βάσεων, τα ανταλλάγματα για μια πιθανή παράταση της λειτουργίας τους επικεντρώνονταν στην επίλυση εθνικών θεμάτων, με τη μεσολάβηση της Αμερικής, και όχι στη σφαίρα της οικονομίας, άποψη που φαίνεται να εκφράζει την πιο μετριοπαθή πτέρυγα της κυβέρνησης, και τον ίδιο τον πρωθυπουργό.

Καλώντας έτσι κάθε μέλος να πει ξεχωριστά τις απόψεις του, ο τελευταίος όχι μόνο απέφευγε να έρθει σε αντιπαράθεση με τη συλλογική άποψη μιας επιτροπής, αλλά αντίθετα αναλάμβανε την απόλυτη πρωτοβουλία των κινήσεων.

Στην ίδια κατεύθυνση, της ανάληψης της απόλυτης πρωτοβουλίας φαίνεται να εντάσσεται και η τακτική του πρωθυπουργού απέναντι στις ενδοκομματικές ισορροπίες. «Αυτή η δελφινολογία πρέπει να τελειώσει μια και καλή», τόνισε προ ημερών σε στενούς συνεργάτες του. Έτσι φαίνεται να οριστικοποιείται κοινή συναινέση η απόσταση του Κώστα Λαλιώτη (τον οποίο διοχετευμένα δημοσιεύματα εμφάνιζαν σαν αρχηγό μετα-ΠΑΣΟΚ κόμματος) από το ΠΑΣΟΚ, ενώ δεν είναι άσχετη με τα προηγούμενα και η συνεχής ισχυροποίηση του μη - δελφίνου Γιάννη Αλευρά, τον οποίον του εγκώμιο πλέκει συχνά ο πρωθυπουργός. Δεν είναι τυχαία επίσης και τα δημοσιεύματα που εμφάνιζαν τον Γιώργο Γεννηματά επικεφαλής εσωκομματικών κινήσεων. Μετά από αρκετή απομόνωση ο Α. Παπανδρέου με αρχή την εμφάνιση στη Βουλή αποφάσισε ξανά να ξεκινήσει από το μηδέν. Πρόκειται γι' αυτό που στο ΠΑΣΟΚ αποκαλείται η «ώρα των εισηγήσεων»: όλοι έχουν εισηγήσεις για το τι πρέπει να γίνει, αν και ο αποδέκτης των προτάσεων φαίνεται να έχει το σχέδιό του.

Ο ΛΑΪΚΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΥ

Το σενάριο, που υπηρετείται από τις προηγούμενες κινήσεις τακτικής, έχει αναλυθεί ξανά από τις στήλες του ΑΝΤΙ: ο πρωθυπουργός πιστεύει ότι η «σοσιαλδημοκρατικοποίηση» του ΠΑΣΟΚ είναι απαραίτητος όρος για να ασκήσει σήμερα πολιτική, κάτι που με την σειρά του απαιτεί την πειθάρχηση ή και την απο-

μάκρυνση όσων αιθεροβαμιώνων, πιστών ακόμη και σήμερα στις παλαιότερες δοξασίες του ΠΑΣΟΚ. Πολύ περισσότερο, όταν η σημερινή ΚΕ, η οποία —όπως έδειξε και η τελευταία σύνοδος— δεν ελέγχεται απόλυτα, πρόκειται για πρώτη φορά να καθορίσει η ίδια την «λίστα» των ερχόμενων βουλευτικών εκλογών. Το Συνέδριο λοιπόν που προγραμματίζεται για την άνοιξη του 1988 είναι αναγκαίο και για την εκλογή μιας νέας πιο πειθίμιας ΚΕ και για την επαναδραστηριοποίηση του όποιου κομματικού μηχανισμού θα έχει απομείνει, εν όψει βουλευτικών εκλογών. Οι τελευταίες, θα επιδιωχθεί να κερδηθούν, σύμφωνα με το ίδιο σκεπτικό, τόσο με την χρησιμοποίηση του θέματος των βάσεων, ορισμένες από τις οποίες θα απομακρυνθούν με αμερικανική συναίνεση και οι άλλες θα μείνουν με οικονομικά ανταλλάγματα, όσο όμως και με την προσφυγή σε φιλολαϊκά οικονομικά μέτρα, κάτι που θα είναι εφικτό μετά την ανάκαμψη της οικονομίας.

Σε αυτό όμως το τελευταίο, φαίνεται να σκοντάφτουν όλες αυτές οι «κινήσεις επί χάρτου». Αν η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης δέχθηκε πριν από δύο μήνες ένα στρατηγικό πλήγμα με τις παλινωδίες γύρω από την υπόθεση της αγοράς της Κεντρικής Τράπεζας, αφού και οι τελευταίοι των Μοϊκανών που σκέπτονταν να επενδύσουν απεφάνθησαν ότι η κυβέρνηση στερείται σοβαρότητας, ο «αντισημιτισμός» των τελευταίων ημερών έδωσε ίσως στην οικονομική πολιτική την χαρακτηριστική βολή. Πρώτα απ' όλα, γιατί τα συνδικάτα και τα κόμματα συνειδητοποίησαν ότι μπορούν από δω και στο εξής να εκμεταλλεύονται τις ενδοκυβερνητικές αντιθέσεις, σε μια στιγμή που η σημερινή δύσκολη και αντιδημοφιλής οικονομική πολιτική απαιτούσε «σιδερένια πειθαρχία». Και δεύτερον γιατί η κατάληξη του «αντισημιτισμού» (για να χρησιμοποιήσουμε μια πετυχημένη έκφραση του Τ. Παπαδόπουλου στην «Μεσημβρινή») έφθαιρε τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας, και έθεσε υπό αναθεώρηση τη θέση του στην κυβέρνηση.

Η σημαντικότερη επιτυχία του Κώστα Σημίτη μέχρι σήμερα, ήταν ότι είχε καταφέρει ώστε το κόστος της οικονομικής πολιτικής να κατανέμεται στο σύνολο της κυβέρνησης, του πρωθυπουργού συμπεριλαμβανομένου. Η διαφορο-

ροποίηση του τελευταίου, που έσπευσε να δηλώσει ότι τα μέτρα θα ανακοινωθούν από τον κ. Σημίτη όταν είναι έτοιμος, αποτελούσε την πρώτη εμφανή «αποστασιοποίηση» του Α. Παπανδρέου. Αλλά όσοι γνωρίζουν τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας, πιστεύουν ότι μπορεί να εργάζεται συστηματικά σοβαρά και με επιτυχία γύρω από μια συλλογική πολιτική, αλλά δεν μπορεί να σηκώνει μόνος του τα βάρη ενός ολόκληρου κυβερνητικού στρατοπέδου. Όταν μάλιστα ένα μέρος του άρχιζε τις εχθροπραξίες, χρησιμοποιώντας τις γνωστές σοσιαλιστικές νάρκες στις οποίες αρέσκεται το ΠΑΣΟΚ.

Φυσικά ο Κ. Σημίτης δεν μπορούσε να κατέβει από το τρένο, σε αυτόν τον σταθμό, όταν η πλάστιγγα του Α. Παπανδρέου έγειρε τελικά προς το μέρος του. Ο λαϊκισμός των «έκτακτων» 25.000 δραχμών που δεν υπάγεται σε καμία λογική, πλην της προοπτικής ο κ. Κατσανέβας ή ο κ. Σουλαδάκης να μοιράζουν σε λίγο... μπακαλιάρους στις λαϊκές συνοικίες για την ανακούφιση του λαού, απεφύχθη την τελευταία στιγμή. Προσπαθώντας όμως με πρωθυπουργική προτροπή να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα, ο συνήθως εξαιρετικά προσεκτικός υπουργός Εθνικής Οικονομίας προχώρησε στην εξαγγελία της γνωστής αύξησης - γκάφας των 204 δραχμών, κάτι που έθετε υπό αμφισβήτηση τον ίδιο, την οικονομική του πολιτική και ότι είχε απομείνει από την κοινωνική συναίνεση προς την κυβέρνηση.

ΜΙΑ ΣΠΙΘΑ ΜΠΟΡΕΙ Ν' ΑΝΑΨΕΙ ΦΩΤΙΑ

Φαίνεται ότι στο κυβερνητικό στρατόπεδο είναι αδύνατο να γίνει αντιληπτό ότι ίσως ο βασικότερος λόγος για τα μέχρι σήμερα πενηνρότατα αποτελέσματα της οικονομικής πολιτικής που εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο του '85 είναι η κρίση εμπιστοσύνης προς την κυβέρνηση: η «ρήξη» της 9ης Μαρτίου, οι «καλύτερες μέρες», η επί πενταετία διπλή γλώσσα του ΠΑΣΟΚ, ο «πονηρός» και δειλός τρόπος εξαγγελίας της νέας οικονομικής πολιτικής, η έλλειψη διαλόγου γύρω από την κρίσιμότητα των οικονομικών προβλημάτων έχουν οδηγήσει στην «ανάγκη του τριτεγγυητή»: κανείς δεν πιστεύει σήμερα το ΠΑΣΟΚ χωρίς να υπάρχει κάποιος τρίτος, ο οποίος

να εγγυάται την αλήθεια των κυβερνητικών εξαγγελιών. Ακόμη και οι προτάσεις εθνικού διαλόγου, η εξαγγελία της ελεύθερης ραδιοφωνίας ή το πρόσφατο νομοσχέδιο για τις δημόσιες επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται με την μεγαλύτερη δυνατή καχυποψία, ακόμη και από τους φυσιολογικούς τους αποδέκτες. Και το ρόλο του τριτεγγυητή δεν μπορεί φυσικά να παίξει ο γυμνασιάρχης επαρχιακού Λυκείου, που κάθισε στο θρόνο του προέδρου της Δημοκρατίας, ούτε είναι διατεθειμένα να παίξουν τα πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης: ο Χ. Φλωράκης για παράδειγμα φοβάται —όπως και ο Λ. Κύρκος— έναν αιφνιδιασμό ακόμη και γύρω από το θέμα των βάσεων.

Η πασοκική αντίδραση μετά τις δημοτικές και τα σκάνδαλα, έχει μεταβάλλει την κρίση εμπιστοσύνης σε κρίση νομιμοποίησης. Ανώτατο συνδικαλιστικό στέλεχος του ΚΚΕ έλεγε προ ημερών στον Κώστα Μητσοτάκη, ότι «θα μπορούσαμε να δεχθούμε τη λιτότητα, αν γίνονταν επενδύσεις και βλέπαμε κάποια διέξοδο από το τούνελ». Σε αυτό το πλαίσιο, η «αύξηση» των 204 δραχμών, μετέτρεψε την όποια ανοχή σε δυσφορία και σε αγανάκτηση απέναντι σε μια κυβέρνηση, που είναι φανερό ότι δεν μπορεί να διοικήσει. Η στάση των συμπολιτευόμενων εφημερίδων, που καταδικάσαν ομόφωνα «τα ψιχία», είναι χαρακτηριστική για την κρίση νομιμοποίησης της κυβέρνησης.

Κάποιες ελπίδες θα υπήρχαν, αν ήταν διαφορετικές οι οικονομικές προοπτικές. Η έκρηξη των τιμών που αναμένεται μετά το «ξεπάγωμα», η στασιμότητα στις τιμές των αγροτικών προϊόντων που θα θέσει υπό αίρεση την ισχυρή επιρροή του ΠΑΣΟΚ στην ύπαιθρο, η «άρπα κόλλα» εφαρμογή του ΦΠΑ και οι απεργίες αποτελούν για την κυβέρνηση μια ισχυρότατη δοκιμασία, για το ξεπέρασμα της οποίας δεν υπάρχουν παρά ελάχιστα εφόδια.

Είναι αλήθεια ότι η τελευταία γενική απεργία αντιμετωπίστηκε από την κυβέρνηση με αξιοθαύμαστη ευλυγισία, αλλά αυτό δεν μπορεί να συνεχισθεί όταν οι απεργίες ξεσπούν η μια πίσω από την άλλη: σε κρίση νομιμοποίησης, η κυβέρνηση θα αναγκασθεί να καταφύγει σε κατασταλτικά μέτρα, τα οποία με τη σειρά τους θα μεγαλώσουν και τη δυσφορία, αλλά και τις εσωκυβερνητικές αντιθέσεις, όταν μάλιστα το ΠΑΣΟΚ δια-

**Κυκλοφορεί ο 22ος τόμος του ANTI
που περιλαμβάνει τα τεύχη του Α' εξαμήνου 1985 (278-293).**

τρεί πάντα μια ευαισθησία απέναντι στην καταστολή. Διαμορφώνονται με αυτόν τον τρόπο όλες οι προϋποθέσεις, για μια μείζονα κρίση ίσως πριν το 1988, που μπορεί να πάρει πολιτικές διαστάσεις ή και να μετατραπεί σε ανοικτή πολιτική κρίση, ξεκινώντας από «τυχαίες» αφορμές, από «μια σπίθα που θα βάλει φωτιά σ' ολόκληρο τον κάμπο». Είτε με τη μορφή ενός αυθόρμητου ξεσπάσματος, είτε με αυτή μιας κυβερνητικής κατάρρευσης που θα ανατρέψει τις λεπτότητες και ασταθείς ενδοκυβερνητικές ισορροπίες. Η κυβέρνηση δεν μπορεί να κυβερνήσει όπως μέχρι σήμερα, δεν διαθέτει πολιτική για να κυβερνήσει διαφορετικά και φυσικά ο Α. Παπανδρέου δεν θα πάει σε πρόωρες εκλογές αν δεν έχει εξασφαλισμένη τη νίκη του επί του «Εφιάλτη» του παρελθόντος: δεν αποκλείεται ένα πρωί, να ξυπνήσουμε χωρίς κυβέρνηση.

Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΩΤΗΡΙΑ

Είναι για τους παραπάνω λόγους που ξεπροβάλλουν κατά καιρούς τα σενάρια με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, έστω κι αν παρουσιάζονται με τη —λαθεμένη— μορφή της συνεργασίας του με το ΠΑΣΟΚ: όσοι γνωρίζουν ή έχουν μελετήσει την πολιτική συμπεριφορά και το χαρακτήρα του τέως Προέδρου της Δημοκρατίας, ξέρουν πολύ καλά, ότι αυτό που επιθυμεί είναι όχι να συνεργαστεί αλλά να πάρει τη ρεβάνς από τον Ανδρέα Παπανδρέου. Ο Κ. Καραμανλής, που αν και τονίζει στους συνομιλητές του ότι «γίνεται σε ένα μήνα 80 χρονών και κάτι πρέπει να γίνει σύντομα με το ΠΑΣΟΚ», ξέρει όσο λίγοι Έλληνες πολιτικοί να περιμένει για να επέμβει την κατάλληλη στιγμή: όχι για να σώσει το ΠΑΣΟΚ, αλλά για να διασώσει το πνευματικό του τέκνο, το μεταπολιτευτικό πολιτικό σύστημα, από την κρίση στην οποία το έχει βυθίσει το ΠΑΣΟΚ και να εξασφαλίσει έτσι την υστεροφημία του.

Αυτό είναι και το ενδεχόμενο που οδηγεί τον σημερινό πρωθυπουργό είτε στα «φιλοκαραμανλικά» ανοίγματα στη Βουλή είτε στις ευχετήριες κάρτες των Χριστουγέννων. Ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ δεν τρέφει αυταπάτες ότι μπορεί να «συσπειρώσει» το θέμα της 9ης Μαρτίου. Η στάση του προέρχεται βέβαια και από μια περίεργη σχέση «σεβασμού» και «πατροκτονίας» που διατηρεί απέναντι στον άνθρωπο που τον κάλεσε στην Ελλάδα: ακόμη και στις πιο σκληρές —πολιτικά— εποχές του «εθνικοαπελευθερωτικού» ΠΑΚ, ο παλιός αρχηγός της ΕΡΕ αντιμετώπιζονταν ευμενώς σε σχέση με τον υπόλοιπο «πολιτικό κό-

σμο», ή και ως η «μοναδική λύση για τη Δημοκρατία» σύμφωνα με ένα γράμμα του Α. Παπανδρέου στον Κ. Καραμανλή, το οποίο βρίσκεται στην κατοχή του τελευταίου. Αλλά ο κυριότερος λόγος των προαναφερθέντων «ανοιγμάτων» είναι ότι ο πρωθυπουργός προσπαθεί να εξευμενίσει τον τέως Πρόεδρο, επειδή φοβάται την επανεμφάνισή του, ενώ αντιθέτα πιστεύει ότι έχει πιθανότητες να κερδίσει τον Κ. Μητσοτάκη.

Ο τελευταίος από την πλευρά του, αντιμετωπίζει ένα συναφές δίλημμα. Αν θα πρέπει να συνεχίσει την ίδια ήπια αντιπολίτευση, αφήνοντας το ΠΑΣΟΚ να βγάλει «τα κάστανα από τη φωτιά» με την οικονομία και τις βάσεις, διακινδυ-

νεύοντας όμως έτσι, στην περίπτωση της γοργής πτώσης του ΠΑΣΟΚ, να χάσει την πρωτοβουλία των κινήσεων, από τους Καραμανλικούς της παραταξής του, και από τον ίδιο τον Κ. Καραμανλή. Θα μπορούσε βεβαίως να διατυπωθεί το ερώτημα, αν κάποιος από τους «δύο μονομάχους» δε φοβάται να χάσει την πρωτοβουλία των κινήσεων από την αριστερά. Αλλά όσο η πολιτική κατάσταση θέτει θέμα εξουσίας, τόσο η αριστερά θα χάνει την πρωτοβουλία, αφού δε διαθέτει πρόταση εξουσίας. Και κάτι τέτοιο στις σημερινές συνθήκες ίσως να ισοδυναμούσε με μια πρόταση για κυβέρνηση Εθνικής Σωτηρίας. Και ο Θεός ας μας βγάλει ψεύτες.

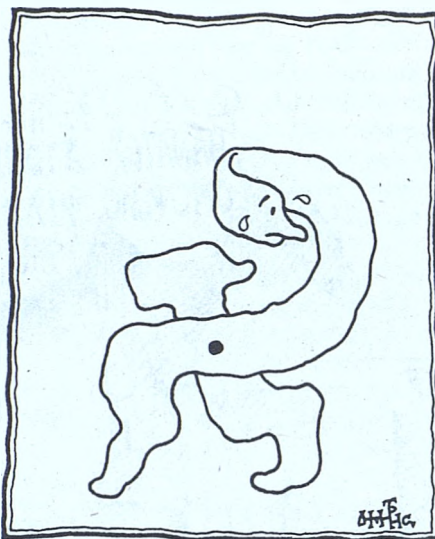
του Γιάννη Ιωάννου

ΚΚΕ: «Σχέδιο Θέσεων για το 12ο Συνέδριο», ή η άλλη όψη της μετεξέλιξης

του Ρεπόρτερ

Σε τρεις περίπου μήνες, το ΚΚΕ πραγματοποιεί το τρίτο μετά τη νομιμοποίησή του —και δωδέκατο από την ίδρυσή του— Συνέδριο.

Πριν αρχίσει ο καθιερωμένος εσωκομματικός διάλογος πάνω στις «θέσεις της ΚΕ», η ηγεσία του κόμματος έκανε για πρώτη φορά μία χειρονομία που σήμαινε, στην πράξη, τη διάρρηξη της μονολιθικότητας και της περιχαρακωμένης αυθεντικής κρίσης, που χαρακτηρίζουν τον κώδικα επικοινωνίας μιας μάλλον «αυτάρκους» πολιτικής κοινότητας, όπως το ΚΚΕ: με μόνο το «Σχέδιο θέσεων για το 12ο Συνέδριο του ΚΚΕ», το ΠΓ αποφάσισε να απευθυνθεί στο διαμορφούμενο νέο ζωτικό χώρο της στρατηγικής του, κάποιες προσωπικότητες δηλαδή της ευρύτερης Αριστεράς, ή κάποιους

«σοβαρούς συζητητές» (όπως οι κ. Αρσένης, Λάζαρης, Κωνσταντόπουλος), και εγχειρίζοντάς τους αυτό το «Σχέδιο» τους ζήτησε να υποβάλουν προτάσεις και παρατηρήσεις μέχρι τις 18 Ιανουαρίου, προκειμένου αυτές να ληφθούν υπόψη κατά την επεξεργασία των τελικών «Θέσεων της ΚΕ». Ήταν μια χειρονομία με πρόδηλο το σκοπό της συνέχειας του πολιτικού παιχνιδιού της «συμπαράταξης» του Οκτωβρίου, αλλά σε μείζον, τη φορά αυτή, επίπεδο, αφού για πρώτη φορά κάποιιο απλοί πολιτικοί σύμμαχοι —πραγματικοί, δυνητικοί, προσδοκώμενοι κτλ.— αξιώνονται τον τίτλο του συνδαιτημόνα στο μεγαλοπρεπές —αλλά και κλειστό— «τραπέζι» της ύπατης κομμουνιστικής τελετουργίας, του Συνεδρίου.

Αυτό το πολιτικό άνοιγμα του εσωκομματικού παιχνιδιού εκ μέρους του ΚΚΕ, είναι μεν δηλωτικό της νέας φάσης στην οποία έχει εισέλθει η πολιτική του ανάπτυξη και της συναφούς προς αυτήν ανάγκης να σπάσει την έως και οριακή απομονωτική του «αυτάρκεια», όμως θα πρέπει να ιδωθεί στις πραγματικές του διαστάσεις: ως μία απόπειρα διαδικασίας μετάβασης σε μία περισσότερο ανοιχτή, δημοκρατική και ευέλικτη πολιτική διάρθρωση του κόμματος, και όχι ως μία τετελεσμένη ανανέωσή του, αφού «αρμόδια και μη» στελέχη του βλέπουν την πολιτική επικοινωνία του κόμματός «τους» να διευρύνεται προς τη «ξένη ήπειρο», ενώ τα ίδια παραμένουν σε σκηνές της κομματικής ερήμου, μέχρι την ώρα που θα δημοψηφίσουν στην αίθουσα του Συνεδρίου, αφού προηγουμένως συνωστισθούν στους τρεις μήνες του προσυνεδριακού διαλόγου. Η στιγμή όπου το Συνέδριο θα είναι η Συντακτική Συνέλευση των πολιτών του κόμματος και των μερίδων τους είναι αρκετά απόμακρη και δυσπρόσιτη, όσο και η προϋπόθεσή της: να ξαναμάθουν οι κομμουνιστές να αγαπούν και να διαπράττουν την πολιτική, τη θεραπεία των αναγκών τους.

Ευελξία για τους τιμώμενους της «συμπαράταξης»

Η σημασία όμως του πολιτικού εγχειρήματος να δοθούν σε προσωπικότητες της ευρύτερης αριστεράς οι σκέψεις των κ. Ανδρουλάκη, Δραγασάκη, Κοτζιά, Παπαρήγα (μέλη της Επιτροπής επεξεργασίας των «Θέσεων» υπό την προεδρία του κ. Φαράκου), περιορίζεται από το... ποσό των σκέψεων που διατέθηκε σε ευρύτερη επικοινωνία: μολονότι το «Σχέδιο» ήταν ολοκληρωμένο σε επτά κεφάλαια, δόθηκαν μόνο τα τέσσερα πρώτα, ενώ έμειναν ανέπαφα από τις «παρατηρήσεις και σκέψεις» αυτών των προσωπικοτήτων, κεφάλαια που αφορούν εξίσου —αν όχι και περισσότερο— οργανικά συστατικά αυτού τούτου του κομμουνιστικού κόσμου: ιδεολογία, κομματική οικοδόμηση, σχέσεις του κόμματος με τη δυναμική της κοινωνικής σύγκρουσης (μαζικό κίνημα). Από μία άλλη άποψη, βέβαια, τα κεφάλαια αυτά δεν θα μπορούσαν να δοθούν προς ανάγνωση, έστω, σε «ξένους», αφού έχουν σχέση με τα ενδότερα των ένδον του ΚΚΕ· και δεδομένου ότι το ΚΚΕ δεν αποφάσισε να μετατραπεί σε... νέο φορέα της Αριστεράς, όπου δεν θα

υπήρχαν «ξένοι» και «δικοί», αλλά όλοι μαζί θα συνδιαμόρφωναν το νέο κόμμα, είναι κάπου λογικό, η τωρινή του χειρονομία να φθάνει μέχρι τα σημεία εκείνα που σχετίζονται με προγραμματικής υφής ζητήματα, δεκτικά παρεμβάσεων από προσδοκώμενους συμμάχους.

Ο τρόπος διατύπωσης και η ουσία των προγραμματικών αυτών ζητημάτων αφήνουν πράγματι περιθώρια για τέτοιες παρεμβάσεις: τα τέσσερα αυτά κεφάλαια του «Σχεδίου των Θέσεων της ΚΕ για το 12ο Συνέδριο», δεν έχουν συγκροτηθεί σ' ένα κλειστό και άπαξ δεδομένο πλαίσιο, ή σε ένα πλαίσιο που τα σημεία του θα μπορούσαν να αναγνωσθούν μόνον από τους κατόχους του κομματικού γλωσσικού ιδιώματος. Οι συντάκτες των κεφαλαίων αυτών ενσωμάτωσαν στις εκτιμήσεις και προτάσεις τους μία σειρά αναλύσεις που δεν προέρχονται αναγκαστικά από τα εσωκομματικά επιστημονικά επιτελεία, αλλά και από τον ευρύτερο αριστερό χώρο (ιδιαίτερα στο 4ο κεφάλαιο, όπου για πρώτη ουσιαστικά φορά υπάρχει μια προσέγγιση του προβλήματος των νέων μεσαίων στρωμάτων και της συμμαχίας μαζί τους, στα πλαίσια κάποιας ανάλυσης για την ηγεμονία που επιδιώκει σε αυτά ο νεοσυντηρητισμός, ενώ στο 2ο κεφάλαιο, αναθεωρούνται εργατιστικά στερεότυπα ανάλυσης του προμηθεϊκού και μεταφυσικού συμπαγούς, μέχρι τώρα, «προλεταριάτου»). Αυτό είναι και ένα πρώτο δείγμα, ότι το ΚΚΕ αρχίζει να αποκτά αίσθηση ενός ουσιαστικού μέτρου κοινωνικής και πολιτικής συνενόησης, προσπαθώντας πρώτα το ίδιο να αλλάξει την κατανόησή του για την ελληνική κοινωνία.

Κάπου ο Αλτουσέρ μαζί με τον Γκαλμπραϊθ...

Βεβαίως, δεν εγκαταλείπεται η θεωρία του κρατικού - μονοπωλιακού καπιταλισμού, καθώς και το θεμέλιό της: η εργαλειακή και μηχανιστική αντίληψη για το κράτος και την πολιτική εξουσία, στις σχέσεις τους με την «άρχουσα τάξη» και τα άλλα κοινωνικά στρώματα. Έτσι, οι εδώ θεσμικοί εκσυγχρονισμοί τα τέσσερα τελευταία χρόνια θεωρείται ότι «αποβλέπουν», μεταξύ άλλων, στην «παραπέρα διαμόρφωση του κράτους σε επιτελικό κέντρο που θα 'ναι ακόμα πιο απλοκρατικό για το καπιταλιστικό σύστημα» ή, «γίνονται

πιο στενοί οι δεσμοί ανάμεσα στην κορυφή των κρατικών μηχανισμών και το ντόπιο και ξένο μονοπωλιακό κεφάλαιο· ή, «οι βασικές αποφάσεις παίρνονται... συχνά με βάση τις υποδείξεις των οργανώσεων των μονοπωλίων και του ξένου παράγοντα», κ.ά. Παράλληλα προς αυτά όμως, οι συντάκτες (ή ένας συγκεκριμένος συντάκτης) του «Σχεδίου» υιοθετούν αναλύσεις που κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα θεωρητικής αναφοράς, θέτοντας έτσι έμπρακτα (ίσως, ασυνείδητα) ένα πρόβλημα συνολικής στην προβληματική τους: είναι τα σημεία εκείνα στο 2ο Κεφάλαιο, που αφορούν στους «κρατικούς ιδεολογικούς μηχανισμούς» (είναι η πρώτη φορά, που το ΚΚΕ ανοίγεται στη σχολή... Αλτουσέρ, ας πούμε), στις κοινωνικές λειτουργίες του κράτους που οδηγούν σε διαδικασίες κοινωνικές ενσωμάτωσης, στη διάρρηξη της «κοινωνικής ομοιομορφίας στην περιφέρεια των μεγάλων πόλεων», στη διαφοροποίηση των μεθόδων παραγωγής διαδικασίας και άντλησης υπεραξίας που δημιουργούν «φαινόμενα αποξένωσης των εργαζομένων» και βάζουν πλέον «εμπόδια στην ενότητα της εργατικής τάξης», οδηγούν στην «αναζήτηση ατομικών λύσεων», ενώ λίγο παρακάτω στο κεφάλαιο αυτό γίνεται λόγος για «νέα μορφή κοινωνικής και πολιτιστικής φτώχειας», που, ως αντίληψη, φαίνεται κάπως να απομακρύνεται από τα παραδοσιακά οικονομιστικά μέτρα εκτίμησης της «αποπτώχευσης».

Παράλληλα προς όλα αυτά, υπάρχουν ζητήματα στο «Σχέδιο» όπου αναπαράγονται κλασικές αντιλήψεις, χωρίς αναλυτική εμβέλεια, καθότι παρωχημένης ιστορικής και θεωρητικής αναφοράς: το νέο οκτασπειδές επιχειρηματικό στρώμα που διαμορφώθηκε την τελευταία δετία μένει ουσιαστικά εκτός ανάλυσης, ενώ το οργανικό συστατικό του ελληνικού —και όχι μόνον— κοινωνικού σχηματισμού και της αναπτυξιακής διαδικασίας του, η παραοικονομία, βαφτίζεται απλά παρασιτισμός που «αναλύεται» σε μια φράση ως «φαινόμενο και αποτέλεσμα του καπιταλισμού που εντείνεται με την κρίση του» είναι

φανερό ότι οι συντάκτες του «Σχεδίου», για τους οποίους λόγους (...), δεν αισθάνθηκαν άνετα στο να προσφύγουν σε κάποια νεώτερα υποδείγματα ταξικής ανάλυσης.

Αλλού, πάλι, ο οικονομισμός κυριαρχεί επί της ουσιαστικότερης κοινωνικής θεώρησης, όπως στο ζήτημα των διανοουμένων που εξακολουθούν να εξοικονομούνται με το περιγραφικό σχήμα «ιδιαιτερο κοινωνικό στρώμα, διαταξικού όμως χαρακτήρα», ή στο ζήτημα της αστικής τάξης που βρέθηκε να είναι το... «3,2% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού», ή στο πρόβλημα της κοινωνικής σύνθεσης του αγροτικού χώρου όπου διαπιστώνεται «πόλωση των ταξικών σχέσεων», αντί να γίνεται κάποια αναφορά στη σημασία που έχει η φοροαπαλλαγή των αγροτών, η «πράσινη» δραχμή, οι αρκετά προσοδοφόρες «χωματερές», και, τέλος, το φαινόμενο της συνεχούς διελκυστίνδας ανάμεσα στο «μπλε» και στο «πράσινο», στην ελληνική ύπαιθρο.

Οι σημαντικότερες αλλαγές, ωστόσο, στο Πρόγραμμα του ΚΚΕ παρατηρούνται αλλού και σηματοδοτούν μια μεταστροφή στη συνολική πολιτική φυσιογνωμία και στρατηγική του.

Στο διεθνές επίπεδο, κάπου εμφανίζεται ο... Γκαλμπραϊθ, όταν το ΚΚΕ αποφασίζει ότι δεν είναι «κακός» ο όρος «στρατιωτικοβιομηχανικό σύμπλεγμα», ενώ γίνεται δεκτό πια ότι «ο καπιταλισμός... διατηρεί δυνατότητες να αναπτύσσει τις παραγωγικές δυνάμεις», αντί να προβάλλεται σε κάθε Συνέδριο το καταστροφολογικό φάντασμα της επικείμενης κατάρρευσης του. Από την άλλη, όμως, τα παντοδύναμα «μονοπώλια» αποφασίζουν επί ζωής και θανάτου: αν δεν πετυχαίνει η συνταγή του νεοσυντηρητισμού, «αξιοποιούν... την πολιτική των σοσιαλδημοκρατικών ηγεσιών»· έτσι, με μια και μόνη κίνηση, η σοσιαλδημοκρατία έγινε απλώς «σοσιαλδημοκρατική ηγεσία», και με αυτό τον τρόπο ξεμπερδεύουμε με ένα ολόκληρο μοντέλο κοινωνίας, αξιών και καθημερινής ζωής που επιμένει να βρίσκεται δεκαετίες τώρα στην ημερήσια διάταξη. (Αυτό ο Γκορ-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

Γιάννης Σουλιώτης

ΕΝΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΛΕΥΚΩΜΑ

ΤΑ ΚΟΛΛΥΒΑ

Η ιστορία των Κολλύδων δια μέσου των αιώνων, εικονογραφημένη, με δείγματα από διάφορα είδη Κολλύδων: (Αρχαία, πικροκόλλυβα, σπιτικά, διομηχανοποιημένα και τέλος του Αγίου Όρους). Αυτό το Λεύκωμα, πραγματικό μικρό μουσείο, περιέχει

εφήμερα, αλλά ανεπανάληπτα έργα τέχνης, μαρτυρία μιας τέχνης καθαρά ελληνικής και κυρίως ορθόδοξης

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

28
ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ο Μανώλης
Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του

σας περιμένουν στα βιβλιοπωλεία

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4, ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150, ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6, ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3, ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

ΒΙΒΛΙΑ
ΣΧΟΛΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΞΕΝΑ

Κ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
**Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ
ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ**

Με βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα **παιδιά** σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαίδειες, **παιδικές** και μεγάλες,
με τις καλύτερες τιμές.

**28 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΜΕΓΑΛΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ**

μπατσόφ το ξέρει, το ξέρει καλά. Ίσως το ξέρει και το ΚΚΕ, όμως έτσι όπως το σκέφτεται δεν μπορεί παρά να μένει με την απορία για την «ένταση της διάδοσης των ρεφορμιστικών αυταπατών από την πλευρά της σοσιαλδημοκρατίας).

Ο «προλεταριακός διεθνισμός» μας τέλειωσε;

Οι εκπλήξεις για τη διεθνή στάση του ΚΚΕ αφορούν κυρίως το πώς βλέπει τις σχέσεις του με τα «αδελφά κόμματα». Η πρόταση του 11ου Συνεδρίου για τη σύγκληση Παγκόσμιας Διάσκεψης των Κομμουνιστικών Κομμάτων (και ο νόων νοεΐτω) μας τέλειωσε. Υπάρχει βέβαια η επιθυμία για «μεγαλύτερη ανάπτυξη συνεργασία (και) παραπέρα συντονισμό δράσης ανάμεσα στα ΚΚ» αλλά ο προλεταριακός διεθνισμός... μας τέλειωσε κι αυτός· αντίθετα η «ισοτιμία» και ο «ειλικρινής διάλογος» είναι τα μέσα για την επίλυση «διαφωνιών» ή «διχογνωμιών», ενώ πάλι στην ανάγκη υπερνίκησης «αναθεωρητικών ή εθνικιστικών θέσεων» μπαίνει και η αντίστοιχη ανάγκη για τις «δογματικές θέσεις». Λέγεται μάλιστα ότι στο 12ο Συνέδριο θα μας έλθουν και άνθρωποι από την Κίνα και την Αλβανία· κι αν δεν έλθουν, όμως, είναι θέση πια ότι «το ΚΚΕ επιδιώκει την αποκατάσταση των σχέσεών του με το ΚΚ Κίνας και με το κόμμα Εργασίας της Αλβανίας». Είναι μακριά η εποχή που «οι κινέζοι ηγέτες με τη (σωβινιστική και διασπαστική) πολιτική τους υποσκάπτουν τη διεθνή ύφεση» (10ο Συνέδριο, Μάιος 1978), αλλά σίγουρα κοντύτερα η εποχή όπου «η θέση της κινέζικης ηγεσίας στα διεθνή προβλήματα ενθάρρυνε την ψυχοπολεμική πολιτική του ιμπεριαλισμού» (11ο Συνέδριο, Δεκέμβριος 1982). Σήμερα «η παραπέρα βελτίωση αυτών των σχέσεων (σ.σ.) ΕΣΣΔ - Κίνας), θα ήταν αναμφίβολα συμφέρουσα για την ειρήνη και την πρόοδο των λαών». Όσο για το «παγκόσμιο αντιιμπεριαλιστικό κίνημα», δεν ισχύει πλέον το τριαδικό ιεραρχικό συνεχές: σοσιαλιστικές χώρες —εργατικό κίνημα— εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, αλλά υπάρχει πλέον το φιλειρηνικό κίνημα, τα «οικουμενικά κινήματα κατά της πείνας, της υποανάπτυξης, για την προστασία του περιβάλλοντος και για τον πολιτισμό», τα «πολιτιστικά κινήματα», άλλα «δημοκρατικά κινήματα στις καπιταλιστικές χώρες», «και άλλα».

Γέφυρα ανάμεσα στα διεθνή και τα εσωτερικά ζητήματα, το... ΠΑΣΟΚ: «το ΚΚΕ υποστηρίζει τη διεθνή πρωτοβουλία των "Έξη" και τις δραστηριότητές τους για την ύφεση και την υπέρσπιση της ειρήνης» ενώ «κρίνει θετικά ορισμένες θέσεις του ΠΑΣΟΚ υπέρ της ύφεσης και της ειρήνης», όμως, «ταυτόχρονα θεωρεί ότι αυτές υποβαθμίζονται από τη στάση της κυβέρνησής του απέναντι στην αμερικανοατοϊκή εξάρτηση και την υποταγή στην ΕΟΚ». Είναι σαν μια πρώτη προειδοποίηση του ΚΚΕ προς τον κ. Παπανδρέου, ότι «η επίσκεψη Γκορμπατσόφ καλώς γίνεται, αλλά υπάρχουμε κι εμείς» απέναντι στην κυβερνητική πολιτική που «οδηγεί στον εκσυγχρονισμό των ελληνοαμερικανικών σχέσεων με βάση τα συμφέροντα των ΗΠΑ και στην ανανέωση του καθεστώτος των βάσεων».

Το ΠΑΣΟΚ «αστικό και κατεστημένο»

Και δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, αφού «οι εξελίξεις στο ΠΑΣΟΚ... επιβεβαίωσαν ότι παραμένει γενικά ένα σοσιαλρεφορμιστικό κόμμα (όπως έλεγε το 11ο Συνέδριο...) που στην ηγεσία του κυριαρχεί σήμερα η αστική τάση», με πολιτικές που εξυπηρετούν «σε σημαντικό βαθμό στρατηγικές επιλογές μερίδας των μονοπωλίων και του ξένου παράγοντα», καταφεύγοντας σε «παράδοσιακούς αστικούς τρόπους λειτουργίας» και αναζητώντας «στηρίγματα στο αστικό κατεστημένο». Βέβαια αναγνωρίζονται οι θεσμικοί εκσυγχρονισμοί που επέφερε η πολιτική των κυβερνήσεων της «Αλλαγής» όμως αυτοί έγιναν «για καλύτερη εξυπηρέτηση των συμφερόντων διαφόρων μονοπωλιακών ομάδων και ιμπεριαλιστικών κέντρων», ενώ «σε σύγκριση με την πρώτη, στη δεύτερη δεκαετία των κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ, το ελληνικό αστικό κράτος γίνεται όλο και πιο αυ-

ταρχικό στην πολιτική του», με «δυνάμωμα της τάσης συγκεντρωτισμού» του.

Πλήρης, η ρήξη, λοιπόν; Οπωσδήποτε εντονότερη και άλλου επιπέδου από το «διαζύγιο» που αποφασίστηκε στο 11ο Συνέδριο, όμως όχι εφ' όλης της ύλης: «Το Κόμμα δεν παραλείπει να αξιοποιεί τις δυνατότητες που υπάρχουν σήμερα για να διεκδικεί από την κυβέρνηση (μεταξύ άλλων και με διάλογο, βεβαίως) την προώθηση δημοκρατικών μέτρων», ενώ «η αντιπαράθεση προς την κυβέρνηση δεν πρέπει να οδηγήσει στην ανάπτυξη κάποιου στείρου "αντιπασοκισμού" που θα αντικαθιστούσε το γενικόλογο και αφηρημένο "αντιδεξισμό"...» (όπως «αποφάσεις» και η Ολομέλεια της ΚΕ μετά τις δημοτικές εκλογές). Όμως ο διάλογος, που υπηρετεί και την άποψη του ΚΚΕ για «ενότητα» όχι μόνο «με τη λαϊκή βάση του ΠΑΣΟΚ» αλλά και με τα «στελέχη του», θα πρέπει να διεξάγεται πλέον με «συγκεκριμένες δεσμεύσεις της κυβέρνησης»· αυτές δεν υπήρξαν ούτε στην «πρόταση της Χαλκίδας» ούτε στο πρόσφατο ξαναζέσταμά της γι' αυτό και κρίνεται ότι υπηρετούσε «τη λογική των δημαγωγικών και αποπροσανατολιστικών ελιγμών της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ».

Είμαστε μακριά πια από το φόβο «μιας αντιδραστικής εκτροπής» που διατύπωνε το ΚΚΕ στο 11ο Συνέδριο του μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, ή από την ανοχή που τότε έπιδεξε εξέφραζε με τη χαρακτηριστική φράση «Το κομμουνιστικό Κόμμα δεν παραγνωρίζει τις αντικειμενικές δυσκολίες που συναντά η κυβέρνηση» του ΠΑΣΟΚ, ένα χρόνο μετά τη νίκη της «Αλλαγής».

Από τη «δημοκρατική κυβέρνηση» στο «συνασπισμό της Αριστεράς»

Είμαστε μακριά από την πρόταση του 11ου Συνεδρίου για μια «δημοκρατική κυβέρνηση» την οποία θα «στήριζε», ή στην οποία θα συμμετείχε το ΚΚΕ, με δεσπόζουσα, εννοείται, δύναμη το ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτή την πρόταση, αντίθετα, τώρα υπάρχει κάτι σαν «απολογία» εκ μέρους του ΚΚΕ, ότι «το Κόμμα δεν κατάφερε πάντα... να διαλύσει ορισμένες συγχίσεις... σε τμήματα της κοινής γνώμης (που) ερμήνευαν την πρόταση, σαν πρόταση προς την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να μπει το ΚΚΕ στην κυβέρνηση». Αυτή η «σύγχιση» για «δεξιά απόκλιση», συνοδεύεται από ένα άλλο «γλιστρήμα της πολιτικής προπαγάνδας του κόμματος (ιδιαίτερα στις ευρωεκλογές του '84) προς μια γενική αντιδεξιά φρασεολογία», δηλαδή άλλη μια «δεξιά απόκλιση».

Το ΚΚΕ επιχειρεί πλέον την «αριστερή» του αναβάπτιση, προσπαθώντας ώστε αυτή να μην προσλάβει τα χαρακτηριστικά της σεκταριστικής αναδίπλωσης μέσα στην «καθαρότητα αρχών» που εγγράφεται στην παλαιότερη παράδοσή του και λειτούργησε κατά καιρούς ως εγγενές γνώρισμα της συνεχούς ακύρωσής του από «δεξιά» στα «αριστερά» και τούμπαιιν. Οι συντάκτες του Σχεδίου, ο συντάκτης του 4ου κεφαλαίου, διατυπώνει μια πολιτική πρόταση, όχι πλέον για την «πραγματική αλλαγή» και τη «συνεργασία των προοδευτικών δυνάμεων» της, αφού η «αλλαγή», με τη «συντηρητικοποίηση» του ΠΑΣΟΚ, είναι σκέτα αλλαγή, πια, χωρίς συμπροσδιοριστικό, και αφού αντί των εν γένει «προοδευτικών δυνάμεων» και τη «συνεργασία» τους, προκρίνεται, στρατηγικά πλέον, ως κρίσιμη προϋπόθεση της σκέτης «αλλαγής» ή «οικοδόμηση του συνασπισμού των δυνάμεων της αριστεράς και της προόδου» (ούτε καν η συμπαράταξη) και η «κατάχτηση της κυβερνητικής εξουσίας». Μιας εξουσίας που «είναι ασυμβίβαστη με κάθε εκδήλωση αλλαζονείας και αυταρχισμού προς το λαό», που θα «εξασφαλίζει σε κάθε βήμα την πιο πλατιά και ενεργητική λαϊκή συγκατάθεση», εφαρμόζοντας το πρόγραμμά της «με ευλιγισία και σωστή κλιμάκωση», με μία κυβέρνηση που «η σύνθεσή της πρέπει να καθοριστεί στη βάση της αντιπροσωπευτικότητας και της ισοτιμίας των πολιτικών δυνάμεων που τη στηρίζουν».

Το ΚΚΕ αναθεωρεί σε κάποιο βαθμό την προσφιλή του μηχανιστική θεωρία των «σταδίων μετάβασης»: πρώτα η «Νέα Δημοκρατία» (9ο Συνέδριο) ή η «Δημοκρατία του λαού» (10ο και 11ο Συνέδριο), μετά η ολοκλήρωση της αντιιμπεριαλιστικής-αντιμονοπωλιακής φάσης και στο τέλος ο σοσιαλισμός. Παίρνονται υπόψη του μια σειρά αλλαγές, ορίζει ότι η σκέτη αλλαγή που ευαγγελίζεται «εντάσσεται ακόμα πιο καθαρά και άμεσα (σ.σ. σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 11ου Συνεδρίου) στην προοπτική του σοσιαλισμού». Θέτει ένα ευέλικτο προγραμματικό πλαίσιο συμφωνίας για τους στόχους της αλλαγής, με μόνον όρο, χωρίς όμως να εξαντλεί τον προσδιορισμό του, ότι το πρόγραμμα της αλλαγής αυτής «πρέπει υποχρεωτικά να ξεπερνά ένα αναγκαίο όριο αλλαγών και κατευθύνσεων», όπως πρώτος είχε απαιτήσει στην ομιλία του στο 11ο Συνέδριο ο κ. Φλωράκης.

ΕΟΚ: Πέρα από το «λάκο των λεόντων»

Στα πλαίσια αυτής της αρκετά ευέλικτης πολιτικής σύλληψης πρέπει να τοποθετηθεί και η αλλαγή της στάσης του ΚΚΕ έναντι της ΕΟΚ· για πρώτη φορά διευκρινίζεται ότι η αποδέσμευση που ζητά δεν τίθεται μεταφυσικά και ως άμεσο αίτημα, αλλά θα προκύψει αν η θέση αυτή «θα υιοθετηθεί με το δημοκρατικό διάλογο... από ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις», ενώ επίσης πρώτη φορά αυτή η ανάγκη πρόταξης ενός consensus συνοδεύεται από το ρεαλισμό της παραδοχής, ότι το ΚΚΕ «δεν παραγνωρίζει το μεγάλο βάρος των εμποροοικονομικών σχέσεων της Ελλάδας με τις χώρες της ΕΟΚ».

Όλα αυτά καταλήγουν, ή προϋποτίθενται, και πάλι στη στρατηγική της Αριστεράς που προτείνει: δηλώνοντας ότι «είναι έτοιμο να συνεργαστεί με δυνάμεις της Αριστεράς που δεν αντιτίθενται στην ένταξη στην Κοινή Αγορά», περνά στη συνέχεια στο ρητό άνοιγμά του στο χώρο της ευρωπαϊκής αριστεράς, επιδιώκοντας σαν άμεσο στόχο τη «συμπάραξη με τις δυνάμεις του εργατικού και λαϊκού κινήματος των χωρών της ΕΟΚ», σε μια βάση αμυντικής, περισσότερο, πολιτικής.

Χωρίς να το ονοματίζει ρητά, το «Σχέδιο Θέσεων» βλέπει το πέρασμα στην αλλαγή με δημοκρατικές διαδικασίες: η εμβάθυνση του «εκδημοκρατισμού της δημόσιας και κοινωνικής ζωής αποτελεί το καλύτερο πεδίο της πάλης του ΚΚΕ για την αλλαγή και το σοσιαλισμό», προτάσσοντας στα εμβλήματα του αγώνα του την «όσο το δυνατό πιο ελεύθερη άσκηση» των δικαιωμάτων της πληροφόρησης, της οργάνωσης, της συμμετο-

χής και της «επιλογής του κόμματος της προτίμησής του» από το λαό.

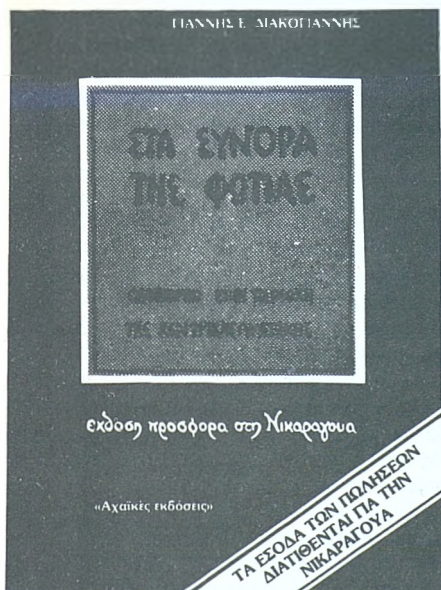
Και τη «συμμαχία της Αριστεράς» τη βλέπει να προχωρά «πολύ μακριά», πέρα από μια «εφήμερη συνάντηση κοινωνικών δυνάμεων γύρω από ένα άμεσο πρόγραμμα αλλαγής», ενώ η «ισοτιμία, αυτοτέλεια, αναγνώριση της διαφορετικότητας» των εταίρων του αριστερού συνασπισμού τίθενται ως βασικές αρχές για «συμπαρατάξεις σε μεγάλες πολιτικές αναμετρήσεις».

Μας τελειωσε κι η «δικτατορία του προλεταριάτου»;

Υπάρχει όμως και ο σοσιαλισμός... Στο τέλος του 4ου κεφαλαίου, του αφιερώεται μισή παράγραφος, δείχνοντας έτσι δύο πράγματα: πρώτο ότι η προσοχή του ΚΚΕ σ' αυτό το Συνέδριο στρέφεται σε περισσότερο εσοπρόθεσμες συγκυρίες και, δεύτερον, ότι χρειάζεται κάτι περισσότερο από θεωρητικές εξαγγελίες και τσιτάτα περί σοσιαλισμού από τα γνωστά, παλαιά εγχειρίδια της όποιας Ακαδημίας Επιστημών (τόσο μάλλον που σ' αυτήν επέστρεψε και ο... Ζαχάροφ). Εξάλλου είναι διακηρυγμένη αυτή η ανάγκη στο «Σχέδιο Θέσεων», η ανάγκη για «πιο πέρα επιστημονική επεξεργασία των θέσεων για το σοσιαλισμό με βάση τις αρχές του επιστημονικού σοσιαλισμού», μεν, αλλά ίσως με λιγότερο μαρξισμό - λενινισμό (στο σημείο αυτό του 4ου κεφαλαίου ο όρος δεν αναφέρεται) και με προσαρμογή «στην πραγματικότητα της χώρας».

Και η δικτατορία του προλεταριάτου; Μας τελειωσε; Πάντως, στη μισή αυτή παράγραφο του 4ου κεφαλαίου περί σοσιαλισμού δεν υπάρχει· δεν ξέρουμε αν υπάρχει στο κεφάλαιο για την ιδεολογία, όμως αν υπάρχει εκεί, (ή αν προστεθεί...) σίγουρα δεν μπορεί να μπει ούτε καν με τον έμμεσο τρόπο που μπήκε στο 10ο και 11ο Συνέδριο· δεν μπορεί δηλαδή να παραβλεφθεί αυτό που έγραψε ο Μ. Ανδρουλάκης στο 4ο περί σοσιαλισμού κεφάλαιο του «Σχεδίου», ότι σοσιαλισμός = κοινωνικοποίηση + αυτοδιοίκηση του ίδιου του εργαζόμενου λαού + σοσιαλιστική αυτοδιεύθυνση σε όλους τους τομείς, χωρίς δικτατορία προλεταριάτου, αλλά με κατοχύρωση της πολιτικής κυριαρχίας των εργαζομένων (εννοείται, κράτος θα είναι κι αυτό...).

ΥΓ. Το ΚΚΕ εσ. μετασχηματίζεται. Ίσως αφήνει κενό. Απ' την άλλη, «οι νύχτες είναι γκαστρωμένες» και δεν ξέρεις τι θα φέρει το ξημέρωμα. Ιδιαίτερα το Μάιο, που ίσως να μην είναι όσο τον θέλουμε όμορφος, ανθοφόρος και ονειρικός.

ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ

ΤΟ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ

ΓΙΑΝΝΗ Ε. ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

ΜΕΞΙΚΟ-ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ-ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ-ΟΝΔΟΥΡΕΣ
ΚΟΣΤΑΡΙΚΑ-ΠΑΝΑΜΑΣ-ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ-ΚΟΥΒΑ

360 σελίδες, 200 φωτογραφίες, 12 χάρτες, 8 οικονομικοί πίνακες
40 ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ: του Ντανιέλ Ορτέγκα της χήρας του Αλλιέντε κλπ.
του Πατέρα του ΤΣΕ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

ΑΧΑΪΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΚΟΔΡΙΓΚΤΩΝΟΣ 14-ΤΗΛ. 8211927

Οι σοβαρές επιφυλάξεις και αντιρρήσεις που είχαν διατυπώσει στο 4ο συνέδριο του ΚΚΕ εσ. όσα στελέχη του υποστήριξαν την «αναβάθμιση» (για το «Κ» στο τίτλο του υπό ίδρυση νέου κόμματος και την φυσιογνωμία του) κατέληξαν στην γνωστή απόφαση μη συμμετοχής σ' όλες τις διαδικασίες του ιδρυτικού συνεδρίου του νέου κόμματος της αριστεράς. Η απόφαση αυτή, η οποία όπως φαίνεται θα συνοδευθεί και με τη δημιουργία κίνησης ή και κόμματος ταυτόχρονα ή παραλληλα με το ιδρυτικό συνέδριο, στο οποίο επιμένει η πλειοψηφία της ΚΕ του ΚΚΕ εσ. και ανέντακτοι, έχει αναμφισβήτητα αρνητικές επιπτώσεις στο ιδρυτικό εγχείρημα. Η συγκρότηση βέβαια κίνησης ή και κόμματος από την πλευρά της «αναβάθμισης» με τη συμπίεση και συμπάρταξη ορισμένων ανέντακτων έως τώρα κομμουνιστών της ανανέωσης, όπως φάνηκε στην συγκέντρωση που οργανώθηκε από τους τελευταίους την περασμένη Δευτέρα, στο θέατρο «Ακάδημος», επιβεβαιώνει τα αδιέξοδα— στο βαθμό που η πολιτική πρόταση με την οποία «αποσπάται» η «αναβάθμιση» εξαντλείται στους όρους που έθεσε ο πρώην γραμματέας του ΚΚΕ εσ. Γ. Μπανιάς στη τελευταία Κ.Ε. του ΚΚΕ εσ. Και αυτό γιατί η αντίθεση στην «αποκομμουνιστικοποίηση» του ΚΚΕ εσ. δεν απαντά στο πολιτικό πρόβλημα της αριστεράς στην Ελλάδα, επειδή ακριβώς η αντίθεση ΚΚΕ-ΚΚΕ εσ. την οποία διεκδικεί η «αναβάθμιση» έτσι όπως εξελίχθηκε μέχρι τώρα δεν μπόρεσε να θέσει τα πολιτικά προβλήματα της αριστεράς και του σοσιαλισμού. Και στο «επίπεδο» που δόθηκαν ορισμένες «μάχες» μάλλον κερδήθηκαν από το ΚΚΕ παρά από το ΚΚΕ εσ. Το εγχείρημα της «αναβάθμισης» περιορισμένο— όπως διαφαίνεται και στο πρώτο τεύχος του «Κάππα» στην πολιτική κρατική που επιχειρεί απέναντι στην πλειοψηφία του ΚΚΕ εσ. και την στάση π.χ. απέναντι στην «Αυγή»— κινδυνεύει να οδηγηθεί σε εκφυλισμό επειδή ακριβώς θα έχει όλες τις έως τώρα αλλά και επιπλέον αντιφάσεις.

Τότε όμως η πλέον πιθανή κατάληξη είναι η πρόταση «επανασυσπείρωσης» (π.χ. στις βουλευτικές εκλογές ή σε μια κρίσιμη πολιτική συγκρότηση) που όμως δεν μπορεί παρά να έχει το χαρακτήρα μιας ομοσπονδίας κομμάτων και κινήσεων με τη μορφή μια ενιαίας παράταξης και όχι ενός ενιαίου κόμματος. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν δίνει καμμία δυνατότητα να αποκτήσει ένα τέτοιο «κόμμα» σχέσεις με κοινωνικές δυνάμεις και τα μαζικά κινήματα.

Θα είναι περισσότερο συσπείρωση πολιτικών ομάδων και στελεχών με αβέβαιο μέλλον, χωρίς καμμία δυνατότητα πολιτικής και κοινωνικής παρέμβασης.

Από την πλευρά του ΚΚΕ εσ. και των ανέντακτων εκφράζεται αισιοδοξία η οποία πολλές φορές προκαλεί και δυσφορία κυρίως για το θριαμβευτικό τόνο που δίνει μερικές φορές η «Αυγή» στην ειδησεογραφία για το ιδρυτικό συνέδριο. Εκτιμάται ότι η έως τώρα προσέλευση ανέντακτων στις συγκεντρώσεις για το νέο κόμμα είναι αρκετά ικανοποιητική. Σύμφωνα

ΚΚΕ εσ. Η διάσπαση μπορεί να δώσει διέξοδο;

με στοιχεία στελέχους του ΚΚΕ εσ. σ' αυτές τις συγκεντρώσεις η αναλογία ήταν 1 προς 3 για κάθε μέλος δηλαδή του ΚΚΕ εσ.— υπολογιζόμενης και της «αναβάθμισης»— μετείχαν τρεις ανεξάρτητοι: Η αναλογία αυτή θεωρείται καλός οινός για τη συμμετοχή στις διαδικασίες του ιδρυτικού συνεδρίου. Η συγκρότηση της Πολιτικής Οργανωτικής Επιτροπής για το ιδρυτικό συνέδριο και η δημιουργία επιμέρους περιφερειακών και κατά χώρους ή θέματα επιτροπών θα δώσει τις δυνατότητες, πιστεύουν πολλά στελέχη του ΚΚΕ εσ., να διαμορφωθούν διαφορετικές συνθήκες και στην εσωκομματική σύγκρουση οι οποίες πιθανόν να έχουν θετικά αποτελέσματα στο πώς τελικά θα αντιμετωπίσει η «αναβάθμιση» το ιδρυτικό συνέδριο. Αυτή η εκδοχή ενισχύεται τόσο από τη στάση ανέντακτων που μετέχουν στις διαδικασίες για το ιδρυτικό συνέδριο, όσο και από την απόφαση του Κ.Σ. του «Ρήγα Φεραίου», η οποία παρ' ότι ανατρέπει προηγούμενη ομόφωνη απόφαση για συμμετοχή στο ιδρυτικό συνέδριο, επιτρέπει να διατηρηθεί ένα πλαίσιο συνεννόησης. Αυτό βέβαια θα κριθεί μετά το ιδρυτικό συνέδριο. Τότε ή ο Ρ.Φ. θα μείνει ενιαίος και θα είναι νεολαία δυο κομμάτων (αν η αναβάθμιση ιδρύσει κόμμα) ή θα διασπασθεί, γεγονός που θα ολοκληρώσει τη διαχωριστική διαδικασία του συνόλου των δυνάμεων του ΚΚΕ εσ.

Η διάσπαση όμως, που θα αποτελέσει τελικά «νίκη» όσων εκφράσανε τη γνωστή άποψη του «συναινετικού διαζυγίου» από την πλευρά της «μετεξέλιξης», κάθε άλλο παρά διευκολύνει εκείνες τις διαδικασίες οι οποίες θα επέτρεπαν στην ανανεωτική αριστερά να διαμορφώσει πολιτική ικανή να ανατρέψει τους σημερινούς συσχετισμούς στο χώρο της αριστεράς. Οι εξελίξεις αυτές αν συνδυασθούν με τη σημερινή πολιτική του ΚΚΕ εσ. (προγραμματική συμφωνία βάθους, έξι προτάσεις) δημιουργούν σοβαρή δυσπιστία και σκεπτικισμό για το μέλλον και του υπό ίδρυση νέου κόμματος.

Τα αδιέξοδα, κυρίως της πολιτικής γραμμής και των θέσεων της ανανεωτικής αριστεράς, της κρίσης τελικά της αριστεράς, δεν πρόκειται να ξεπερασθούν με τη δημιουργία δυο νέων κομμάτων, ή μιας κίνησης και ενός νέου κόμματος. Αντίθετα. Θα προστεθούν νέα, ιδιαίτερα σε μια περίοδο κατά την οποία οι δυνάμεις που θέτουν τα προβλήματα του σοσιαλισμού και

των κοινωνικών αλλαγών κάθε άλλο παρά είναι σε μια «επιθετική φάση». Επιπλέον, μπορεί να αποτρέψουν διαδικασίες σε μαζικούς χώρους και κοινωνικά κινήματα οι οποίες έθεταν, έστω αποσπασματικά και μερικά, το πρόβλημα της Αριστεράς σήμερα.

Ο σκεπτικισμός συνεπώς για το μέλλον της Ανανεωτικής Αριστεράς, που μπορεί— εγκαταλείποντας όμως τα περί «εθνικών επιταγών»— να μιλήσει με διαφορετικό και πειστικό πολιτικό λόγο για το σοσιαλισμό, είναι δικαιολογημένος. Γιατί απ' αυτό κυρίως— από τις δυνατότητες, δηλαδή, της ανανεωτικής αριστεράς να θέσει στις σημερινές συνθήκες τα προβλήματα του σοσιαλισμού— εξαρτάται και η πορεία της. Και κάτω από αυτή την άποψη θα έπρεπε οι διάσπαρτες και κατακερματισμένες— και από τις συνεχείς ήττες— δυνάμεις της ανανεωτικής αριστεράς να αντιμετωπίσουν το εγχείρημα ίδρυσης νέου κόμματος της Αριστεράς. Οι αντιστάσεις στους κοινωνικούς χώρους, η διαμόρφωση μαζικών κινήσεων στη νεολαία και στους χώρους εργασίας μπορεί να έχουν αμυντικό χαρακτήρα, αποτελούν όμως ελπίδα. Όχι βέβαια για μάζες που συρρέουν στο υπό ίδρυση νέο κόμμα, αλλά για τις δυνατότητες που ανοίγονται στην αριστερά. Οι οποίες δεν κρίνονται μόνον από τη σημερινή πολιτική συγκυρία.

Απ' αυτή την άποψη οι εξελίξεις στο ΚΚΕ εσ. και οι διαδικασίες για το ιδρυτικό συνέδριο του νέου κόμματος, στο βαθμό που δεν συγκροτούν πολιτική και δεν αναδεικνύουν πολιτικά και κοινωνικά μέτωπα, μπορεί να οδηγήσουν σε διαλυτικά φαινόμενα. Από μια τέτοια εξέλιξη δεν θα πληγεί μόνο η «αναβάθμιση»— σε ό,τι αφορά την εσωκομματική αντίθεση στο ΚΚΕ εσ., αλλά και η «μετεξέλιξη». Με την ανακίνωση πάντως της πολιτικής οργανωτικής Επιτροπής και τις πολιτικές θέσεις που κατ' αρχήν θα διαμορφωθούν θα υπάρξουν και οι πρώτες ενδείξεις για την ποιότητα της πορείας προς το ιδρυτικό συνέδριο. Σ' αυτή την πορεία είναι πιθανό να υπάρξουν εξελίξεις οι οποίες θα καταλύσουν τις αντιθέσεις που προκάλεσαν τη—δεδομένη μέχρι τώρα— «απόσπαση» της «αναβάθμισης» από τις διαδικασίες του ιδρυτικού συνεδρίου. Μια τέτοια εκδοχή θεωρείται τώρα εκ των πραγμάτων απίθανη.

Αυτό δημιουργεί βέβαια σοβαρές επιφυλάξεις. Η πλειοψηφία όμως των στελεχών του ΚΚΕ εσ. και των ανεξαρτητών που τάχθηκαν υπέρ του νέου κόμματος αισιοδοξεί για τη μετέπειτα πορεία. Το εγχείρημα, που αποτελεί τομή για την αριστερά, δεν μπορεί παρά να κριθεί πρώτα απ' όλα από τους αριστερούς και τις δυνάμεις της εργασίας και του πολιτισμού που στοχεύει να εκφράσει το υπό ίδρυση νέο κόμμα. Οι δυνατότητες συνύπαρξης των αριστερών και κοινής έκφρασης θα διαμορφώσουν σε σημαντικό βαθμό τις προϋποθέσεις για να μπορέσει η αριστερά να έχει ουσιαστικό πολιτικό και κοινωνικό λόγο.

Γιάννης Φλώρος

Ποιοι θέλουν τελικά την επιστροφή του Κ. Καραμανλή;

του Άκη Κοσώνα

Για κάποιους λόγους που γνωρίζουν μόνον όσοι ενέχονται σε παιχνίδια κορυφής άρχισαν πάλι να βλέπουν το φως της δημοσιότητας σενάρια προσέγγισης Παπανδρέου - Καραμανλή. Μπορεί να είναι απλή σύμπτωση, αλλά είναι και πάλι η «Πρώτη» (26/1) που όπως και έξι μήνες πριν (19/8/86) μιλάει για «ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΕΠΑΦΕΣ ΓΙΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ». Σύμφωνα με το ρεπορτάζ του Γ. Βαρεμένου τις επαφές διενεργούν μεταξύ άλλων οι Α. Λιβάνης, Στ. Παναγόπουλος και Γ. Βαρβιτσιώτης (ο οποίος διαψεύδει όλα τα σχετικά). Αν και το συγκεκριμένο ρεπορτάζ δεν προσθέτει τίποτε καινούργιο στη φημολογία που κατά καιρούς ανθεί, το ζήτημα παρουσιάζει από μόνο του ενδιαφέρον στο βαθμό που ορισμένοι παράγοντες της δημόσιας ζωής επιμένουν ότι «η λύση στα κορυφαία προβλήματα της χώρας δεν μπορεί παρά να προκύψει από τη συνεργασία των δύο ανδρών». Και βέβαια όσοι θελήσουν ν' αναζητήσουν σημεία αναφοράς «για την αναγκαιότητα της συνεργασίας» μπορούν πολύ εύκολα να σταθούν τόσο στην οικονομική κρίση, όσο και στα εσωκομματικά προβλήματα του ΠΑΣΟΚ που προκύπτουν από σειρά αδιεξόδων και αντανακλούν άμεσα στην κοινωνία. Μήπως όμως η καλλιέργεια του συγκεκριμένου φλερτ ανάμεσα στους Κ. Καραμανλή και Α. Γ. Παπανδρέου γίνεται λίγο ανεύθυνα και πολύ αβασάνιστα;

Γιατί μπορεί μεν «τις φουρτούνες να τις περνάει ο Ανδρέας ως πρωθυπουργός», αλλά μην ξεχνάμε ότι ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν περνάει καμία φουρτούνα «και καθόλου δεν ευθύνεται για όσα συμβαίνουν σήμερα». Έτσι δεν είναι ιδιαίτερα ορατός, ο λόγος που θα κινητοποιούσε τον Κωσταντίνο Καραμανλή να συνδράμει τον Ανδρέα Παπανδρέου, «εκτός φυσικά κι αν πρόκειται για ζητήματα υψίστης εθνικής ασφαλείας». διευκρινίζουν κύκλοι προσκεκλιμένοι στον Κ. Καραμανλή.

«Ο Πρόεδρος δεν παίζει το παιχνίδι του Ανδρέα»

Αλλά επειδή ακριβώς το επιχείρημα της «ασφαλείας» και του έθνους γενικότερα αποτελεί ταυτολογία, δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση ν' αποτελέσει αποδεικτικό στοιχείο «τεκταινομένων επαφών» μεταξύ των κ. Καραμανλή και Παπανδρέου. Είναι ευνόητο —και κουραστικό να συζητιέται ξανά και ξανά— ότι σε περιόδους «εθνικού κινδύνου» η πολιτική ηγεσία της χώρας (δρώσα και ανενεργή, δύναμι ή ιστορική) συνεργάζεται έτσι το εύρημα της ομοψυχίας δεν οδηγεί απαραίτητως και σε «συνεργασίες κορυφής εκτός εθνικών κινδύνων».

Άριστα πληροφορούμενες πηγές τόνιζαν στο ΑΝΤΙ ότι ο Κων. Καραμανλής «δεν πρόκειται να παίζει το παιχνίδι του Ανδρέα» διευκρινίζοντας ότι «η κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ θα είναι η καλύτερη ρεβάνς του Προέδρου για το αίσχος του Μαρτίου». Σύμφωνα με τις παραπάνω πηγές «ο Πρόεδρος (σ.σ. ο κ. Καραμανλής δηλαδή... γιατί «πρόεδροι υπάρχουν πολλοί, αλλά Πρόεδρος είναι ένας») δεν διακρίνεται για αυτοκαταστροφικές τάσεις, έτσι ώστε να δώσει σανίδα σωτηρίας σε όσους φέρθηκαν άθλια, όχι τόσο στο πρόσωπό του, αλλά στο θεσμό». Αν υπάρχει λοιπόν ένα ερώτημα ως προς το ποιος υποκινεί το «στόρι» των επαφών, η απάντηση των ιδίων κύκλων βάζει τον πρωθυπουργό Α.Γ. Παπανδρέου να ζητά με διάφορους τρόπους την επανεμφάνιση Καραμανλή: «Ο κ. Παπανδρέου και η σύζυγός του έστειλαν ευχετήρια κάρτα στον Πρόεδρο για το νέο έτος, αλλά εκείνος δεν απάντησε αφήνοντας αυτή τη δουλειά στους ανθρώπους του γραφείου του» τονίζεται χαρακτηριστικά. Στην διαπίστωση πάντως ότι ο Α. Γ. Παπανδρέου πραγματοποιεί «κάποια ανοίγματα» στον πρώην πρωθυπουργό και Πρόεδρο της Δημοκρατίας διατυπώνουν σύμφωνη γνώμη και πολλοί παρατηρητές οι οποίοι επισημαίνουν τη στάση του κ. Παπανδρέου στη Βουλή, κατά την πρόσφατη συζήτηση για την εθνική αμυνα υπογραμμίζοντας ότι «δικαιολόγησε πλήρως έστω και α-

ναδρομικά τις θέσεις του Καραμανλή για την αναγκαιότητα ένταξης και παραμονής της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ».

Την απόφαση αυτή του Κ. Καραμανλή, «να μη συνδράμει δηλαδή κατ' ουδέν τρόπο το ΠΑΣΟΚ και τον κ. Παπανδρέου προσωπικά» είναι προφανές ότι γνωρίζει ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κώστας Μητσοτάκης και εύλογο ότι θέλει να την χρησιμοποιήσει για την προσωπική του ισχυροποίηση. Έτσι, δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί εκτιμούν πως το δημοσίευμα του εμπιστευτικού δελτίου «ΓΡΑΜΜΑ» (τ.157, 14/1) σύμφωνα με το οποίο ο Κ. Καραμανλής εκφράζει κάποια παράπονα για τον Κ. Μητσοτάκη αλλά συνιστά την με όλες τις δυνάμεις υποστήριξη του σημερινού αρχηγού της ΝΔ, έχει σκόπιμα διαρρεύσει από τον ίδιο. Ως συμπληρωματική της προηγούμενης εκδοχής («ο Καραμανλής στηρίζει τον Μητσοτάκη») εκτιμάται και η τάση που βγαίνει σαν επίσημη γραμμή της «Μεσημβρινής» δια χειρός του διευθυντού της Χρ. Πασαλάρη, ο οποίος στο φύλλο της Δευτέρας 26/1 αναρωτιέται:

«Να διαδεχθεί τον Ανδρέα ΠΟΙΟΣ; Ο Μητσοτάκης; Πώς αν ο ίδιος ο Ανδρέας, πατέρας και παντοκράτορας της λεγόμενης «Προεδρικής Δημοκρατίας» μας δεν πείσει; Και πώς να πείσει αν δεν τον ρίξουν εκείνοι που μπορούν να τον ρίξουν; Και ποιοι να τον ρίξουν αφού όλοι οι συναυτώ κατέχονται από κακοήγη εξουσιολαγνεία; Πώς να πείσει κ. Μητσοτάκη ο Ανδρέας αν δεν τον ρίξεις εσύ; Και πώς να τον ρίξεις; Μήπως με κείνη την ξεκαρδιστική συνταγή του Καραγκιόζη "έ, τι θα κάνει θα με δειρί, θα κουραστεί, θα ιδρώσει, θα πάθει πνευμονία, θα πεθάνει..." Πώς»;

Με άλλα λόγια «ναι μεν ο Καραμανλής στηρίζει τον Μητσοτάκη, αλλά ας κάνει κάτι κι αυτός για να πείσει γρήγορα ο Ανδρέας!». Άλλωστε ο ίδιος ο Κ. Καραμανλής φέρεται να δηλώνει συχνότατα «ό,τι γίνει πρέπει να γίνει γρήγορα».

Ποιοι θέλουν τα σενάρια;

Στις 29 Αυγούστου του '86 (τχ. 325) το ΑΝΤΙ κατέγραφε μια πραγματικότητα που διαμόρφωναν τα τότε πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, η οποία «οδηγούσε» σε προσέγγιση απόψεων τους κ. Καραμανλή και Παπανδρέου, ενώ παράλληλα παρουσίαζε μια σειρά σεναρίων που «εκπορεύονταν από τις ΗΠΑ». Σύμφωνα με τα σενάρια αυτά, ο πρώην πρωθυπουργός και Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο νυν πρωθυπουργός θα εύρισκαν μια συναινετική φόρμουλα εξόδου από την κρίση, αποκλείοντας παράλληλα από το «παιχνίδι» τόσο την αριστερά όσο και τον Κ. Μητσοτάκη. Είναι εντυπωσιακό αν μη τι άλλο πόσο γρήγορα σταμάτησε η σεναριολογία, αλλά και πώς επανέρχεται έξι μήνες μετά κι ενώ έχουν προηγηθεί οι δημοτικές εκλογές με τα γνωστά αποτελέσματα, η κυβερνητική αναδόμηση, η οικονομική κρίση, η γενική απεργία κ.ά...

Σε κάθε περίπτωση, η διόγκωση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ υποχρεώνει τόσο τον πρωθυπουργό όσο και τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης να επανεκτιμούν τη στρατηγική τους: ο πρώτος γιατί κινδυνεύει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να χάσει την εξουσία και ο δεύτερος γιατί κινδυνεύει να την κερδίσει. Ακόμη κι αν ο Κων. Καραμανλής δεν έχει στην πραγματικότητα καμιά διάθεση να επανεμφανισθεί στη δημόσια ζωή, τα περιβάλλοντα των Α. Γ. Παπανδρέου και Κων. Μητσοτάκη έχουν κάθε λόγο να δίνουν την εντύπωση ότι τον χρησιμοποιούν, πιο σωστά, ότι βρίσκονται σε επαφή και συνεννόηση μαζί του. Είναι προφανές ότι τα σενάρια δεν γεννιούνται μόνα τους ή «στα ευφάνταστα μυαλά κάποιων δημοσιογράφων» όπως θα έλεγαν όλοι οι κυβερνητικοί εκπρόσωποι (μερικοί απ' τους οποίους τυχαίνει να είναι δημοσιογράφοι...). Είναι οι «πηγές», οι «κύκλοι» που φροντίζουν για διοχέτευση και καταγραφή εκδοχών στον Τύπο, οι ίδιοι που τις διαψεύδουν για να τις ανανεώσουν στη συνέχεια. □

Στάθαι της Διεύθυνσης του Γραφείου

ΧΑΣΟΥΡΕΣ. «Λυσίμε
—ομολόγησε ο υπουργός Παιδείας
Αντώνης Γρίτσας στον τελευταίο
διάλογο του με τους μαθητές— το
τραίνο για το 2.000. Ας ετοιμαστούμε να
κατακτήσουμε την Ελλάδα του 2010».

Για να κατακτήσουμε την Ελλάδα του
2010 —έγραψε πρωινή εφημερίδα— ο
συντροφός Γρίτσας εναπόθεσε στους
σημερινούς μαθητές την υποχρέωση «ν»
αναλάβουν την ιστορική πρωτοβουλία
για
Μορφοποίηση της Νέας Εποχής.
Αναγνώριση του τόπου που ζούμε.
Πρωτοβουλίες για τη δημοκρατία, την
καθημερινή ζωή, τον πολιτισμό.
Αναπτυξιακή πρωτοβουλία για την
αναγνώριση των δυνατοτήτων
ανάπτυξης».

Είναι φανερό —δήλωσε ο Αγαθόνικος
αφηνοντας κάτω την εφημερίδα— ότι
πρόκειται για τη γνωστή μέθοδο ΜΙ ΠΑ
σε ειδική επανέκδοση για μαθητές.

— Υπάρχουν —ρώτησα— εκδόσεις της
ΜΑΠΑ και γι' άλλους κλάδους;

— Υπάρχουν για όλους τους κλάδους
και για όλες τις κλαδικές, απάντησε ο
Αγαθόνικος και συνέχισε:

— Ο κ. Γρίτσας π.χ. άκουγε παλιά τη
ΜΑΠΑ για τους τεχνικούς. Τα τελευταία
χρόνια ακούει τη ΜΑΠΑ για βουλευτές
και τη ΜΑΠΑ για μέλη της Κεντρικής
Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ, για υπουργούς
και άλλες.

— Κι έφτιαξε ο ίδιος τη μαθητική;

— Ευτυχώς που το κατάλαβες, με
ειρωνεύτηκε ο Αγαθόνικος.

— Όμως —αντέτεινα— ένας μαθητής
αχάριστος κι ασυγκίνητος από την
εξάισια προοπτική ν' αναδειχθεί
κονκισταδόρος του 2010 με τη μέθοδο
ΜΑΠΑ —ο μαθητής Μ. Παπαγεωργίου
από το 34ο Λύκειο Πετραλώνων
—έβγαλε γλώσσα στον υπουργό. Στο
σχολείο μου —του είπε— από τους
εκατό πέρασαν στις πανελλαδικές οι
δέκα. Από τα κολέγια πέρασαν από τους
εκατό οι ογδόντα και οι υπόλοιποι είκοσι
πήγαν στο εξωτερικό.

— Το θράσος του Παπαγεωργίου
οφείλεται σε δύο λόγους —μου εξήγησε
ακούραστος ο Αγαθόνικος.

Ο πρώτος είναι ότι δεν είναι
βουλευτής για να χρειάζεται εκλόγιμη
θέση στη λίστα, ούτε μέλος της
Κεντρικής Επιτροπής που ηγείται για
πρόεδρος οργανισμού. Ο δεύτερος είναι
ότι είναι από τα Πετράλωνα και δεν έχει
τρόπους...

ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ. Ο λόγος για την
πρωτοβάθμια περίθαλψη. Ο λόγος για

την προσφορά πρωτοβάθμιας
περίθαλψης από το μικροβιολογικό
εργαστήριο μεγάλου αθηναϊκού
νοσοκομείου. Δηγγείται γιατρος του
εργαστηρίου:

— Μέχρι το Νοέμβριο γινόταν της
μουρλής. Ζορίσματα για το κλείσιμο
ραντεβού. Μποτιλιαρίσματα στα
ραντεβού. Ουρές. Φωνές...

Μετά το Νοέμβριο τα βολέψαμε.
Όταν μας τη σπανε, πλησιάζει κάποιος
από μας την ουρά και φωνάζει —τα
χάτες προς τα μέσα— «Πηγαίνω να
φέρω τα μπουκαλάκια εκείνων των
αρρώστων με το aids». Στο πι και φι
λακίζουν οι μισοί...

ΡΕΤΡΟ. Μ' αρέσουν οι ρετρο
ειδήσεις. Εκείνα τα «προ
τριακονταετίας» και τα «προ
εξηκονταετίας» που βρίσκονται στις
εσωτερικές σελίδες κάποιων
εφημερίδων.

Μα πιο πολύ μ' αρέσουν εκείνες οι
ρετρο ειδήσεις που αποδίδουν την
επαναστατική παραφορά στον καιρό
της.

«Κομμουνιστές στην Καλλιθέα σε
κηδεία ομοιόδεάτη τους —έγραφε προ
ημερών απογευματινή εφημερίδα στα
«προ εξηκονταετίας» της —εμπόδισαν
τον παπά να ψάλλει τη νεκρώσιμη
ακολουθία και την αντικατέστησαν με
τον ύμνο της Διεθνούς».

Προσπαθώ να φαντασθώ εκείνους
τους συντρόφους.

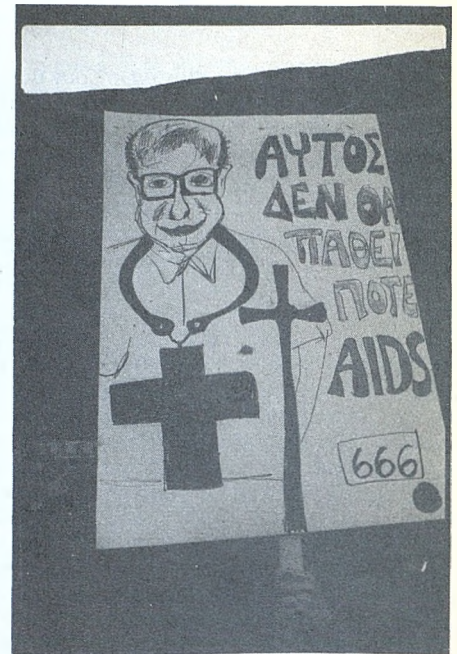
Προσπαθώ να φαντασθώ εκείνον τον
παπά.

Γράφτηκαν ωστόσο κι άλλες γραμμές
για συντρόφους και για παπάδες.

Διαβάζω το τελευταίο βιβλίο της
Αργυρώς και του Νίκου Κοκοβλή
«ΕΣΣΔ, προσδοκίες και
πραγματικότητα».

Διαβάζω για τις τελευταίες μέρες
στην Τασκένδη των δύο συγγραφέων
—παλιών ανταρτών στην Κρήτη— και
χιλιάδων άλλων Ελλήνων πολιτικών
προσφύγων στις αρχές του 1976:

Στην Ελλάδα ισχύει μόνο ο
θρησκευτικός γάμος. Κανείς ελληνας δε
θέλει να φύγει μόνο με τον πολιτικό. Ο
δεσμός του στην Ελλάδα θα είναι άκυρος
και τα παιδιά του νόθα. Δυο τρεις
ορθόδοξοι παπάδες σ' όλη την Τασκένδη
είναι δύσκολο να παντρεύουν τους
χιλιάδες Έλληνες και να τους
εφοδιάσουν με εκκλησιαστικά
πιστοποιητικά γάμου. Η λύση ωστόσο
βρίσκεται, όπως κάθε φορά στην
ανάγκη. Ένας παπάς δέχεται να
στεφανώσει μαζί κατά δεκάδες τα

Η πρώτη μεταπολιτευτική διαδήλωση εναντίον
Προέδρου της Δημοκρατίας, είχε και χιούμορ...

ζευγάρια.

Μια Πέμπτη πρωί ξεκινάμε για την
εκκλησία. Πάμε και περιμένουμε μαζί με
άλλους πολλούς γνωστούς. Είναι και η
Αννίκα. Ο Μιχάλης ο άντρας της δε
βρίσκεται εδώ. Θα 'ρθει λίγο αργότερα.
Μια εικοσάδα αντρώπων πριν από μας
τελειώνει. Έρχεται η δική μας σειρά. Ο
Μιχάλης δε φαίνεται κι η Αννίκα που
είναι γραμμένη σ' αυτή τη σειρά δε θέλει
να χάσει τη σημερινή ευκαιρία. Πότε θα
ξαναπάρει σειρά;

Πιο πέρα στέκεται ο Γιώργος
Πετρόπουλος με τη γυναίκα του Ειρήνη.
Λίγο πριν τους είχε ευλογήσει ο παπάς.
Η Αννίκα μ' ένα νόημα καλεί το Γιώργο
να σταθεί δίπλα της. Ο παπάς μετρά τα
ζευγάρια. Η τελετή αρχίζει. Φτάνει κι ο
Μιχάλης. Τώρα δεν μπορεί να μπει στη
σειρά. Ο παπάς ψάλλει. Δίπλα στη
γυναίκα του στέκεται ο Γιώργος. Ο
Μιχάλης την κοιτάζει και χαμογελά.
Κοιτάζει κι αυτή τον Μιχάλη.
Κοιτάζουμε όλοι ο ένας τον άλλο».

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ. Στις
τρεις μεγαλύτερες πόλεις —χωρίς
αμφιβολία— οι ρυθμιστές ήταν τα
άκυρα ψηφοδέλτια.

Στην Αθήνα στον Πειραιά και στη
Θεσσαλονίκη χιλιάδες πολίτες δεν
πείστηκαν πως τη δεύτερη Κυριακή
άξιζε να ψηφίσουν θετικά. Τα άκυρα
ήταν μια λύση. Τα άκυρα έπεσαν κατά
χιλιάδες.

Ήταν πολυμορφα, πολύχρωμα, ευρηματικά, δηλητηριώδη, τσαχπίνικα...

«Ιενικές ούρων», προγράμματα κινηματογράφων, γραφές προς τον Αντρέα, μαντηλάκια ή άλλα είδη υγιεινής...

Στη συμπρωτεύουσα —μου διηγείται ο Νίκος— το τι θα γινόταν τη δεύτερη Κυριακή είχε ξεκαθαριστεί από το βράδι της πρώτης. Ελάχιστοι αμφέβαλαν για την εκλογή του συνδυασμού που είχε έμβλημα τον Άγιο Γεώργιο που σκοτώνει το δράκο ακριβώς μπροστα στον Λευκό Πύργο και με γράμματα βυζαντινά στο ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΚΟΥΒΕΛΑΣ. Στον εσωτερικό δακτύλιο —που περικλείεται από τις οδούς Νικηφόρου Φωκά, Προξένου Κορομηλά, Διαγώνιος, Μητροπολεως, στην μπαρόκ δηλαδή ζώνη— οι θαμώνες μηχανεύτηκαν τη μέθοδο των χαρτονομισμάτων για να ικανοποιήσουν το σαδισμό τους εις βάρος του κρατικού μηχανισμού και για να εκδικηθούν... τη γραφειοκρατία. Τα βορβορώδη κρανία τους σκέφτηκαν κι αποφάσισαν αντί για ο,τιδήποτε άλλο να βάλουν ένα πεννητάριο στο φάκελο. Γιατί η ανεύρεση του, στην ώρα της διαλογής, συνεπάγεται «σύνταξη πρωτόκολλου ανεύρεσης πεννητάρικου» από την εφορευτική επιτροπή. Κατόπιν τη «σύνταξη βεβαίωσης ότι δεν έχει ανευρεθεί ο... κάτοχος του πεννητάρικου». Αυτό είναι δουλειά του δικαστικού αντιπροσώπου. Την επομένη το πεννητάριο δηλώνεται μαζί με τα άλλα άκυρα στο Πρωτοδικείο. Κατόπιν ο δικαστικός αντιπρόσωπος παραλαμβάνει το πεννητάριο και το καταθέτει στο αρμόδιο «Δημόσιο Ταμείο» μαζί με τη βεβαίωση της μη ανεύρεσης του... κατόχου. Τέλος, πηγαίνει το διπλότυπο του «Δημόσιου Ταμείου» πίσω στο Πρωτοδικείο. Οι πιο κακοί έβαλαν στο φάκελο δολάριο ή χαρτονόμισμα των χιλίων λιρεττών ή των εκατό δηναρίων. Οι απαίσιοι έβαζαν —που να τα είχαν αποκτήσει— απίθανα τριτοκοσμικά χαρτονομίσματα. Εκεί γινόταν κομπούζιο. Στην περίπτωση όλων γενικά των ξένων χαρτονομισμάτων μεταξύ Πρωτοδικείου και «Δημόσιου Ταμείου» μεσολαβεί η κατάθεση του ξένου συναλλάγματος στην Τράπεζα της Ελλάδος και η είσπραξη ισόποσου σε δραχμές που κατατίθεται στο Δημόσιο Ταμείο κτλ. κτλ. Τη νύφη και την πλάκα —βέβαια— πλήρωσαν οι δικαστικοί αντιπρόσωποι.

Και όλ' αυτά γιατί τα καρντάσια δεν βρήκαν επαρκή λόγο να προτιμήσουν τον κ. Μαναβή από τον κ. Κούβελα και αντιθέτως...

Διευρυνθείς

... του Τύπου, της Τηλεόρασης, του Ραδιοφώνου...

● Έχουμε νεώτερα από το δημοσιογραφικό συγκρότημα **Κοσκωτά** αφού μάθαμε τα τρία ονόματα που φέρονται επικρατέστερα για την αρχισυνταξία της υπό έκδοση μεγάλο - εφημερίδας «24 ώρες». Εκτός από τον συνεργαζόμενο με το «ΕΝΑ» υπό το όνομα **Α. Δελής**, οι άλλοι δυο είναι μάλλον οι **Δ. Κοκκινάκης** (αυτός που κάνει τις προσλήψεις όπως γράφαμε και στο προηγούμενο τεύχος) και **Γ. Αμανατίδης**, που φεύγει σύντομα από τη διεύθυνση ειδήσεων της ΕΡΤ-1. Από τους τρεις μόνο ο πρώτος φέρεται ως άμεσα φιλικά προσκείμενος στον πιθανολογούμενο διευθυντή των «24 ωρών» **Θ. Καλούδη**, ενώ οι **Δ. Κοκκινάκης** και **Γ. Αμανατίδης** έχουν απευθείας επαφή με τον **Γ. Κοσκωτά**.

● Και άλλος όμως που φεύγει από την ΕΡΤ-1, ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής **Νίκος Σωτηριάδης**, φαίνεται ότι απορροφάται από το γκρουπ **Κοσκωτά**. Καλά πληροφορημένες πηγές έλεγαν ότι προορίζεται για διευθυντής στο «Τέταρτο». Οργανώνει από τώρα τα τηλεοπτικά του «τημ» ο κ. Κοσκωτάς...

● Και κάτι τελευταίο για το ίδιο συγκρότημα: Αληθεύει ότι προτάθηκε στο διευθυντή της «Μεσημβρινής», **Χρήστο Πασαλάρη**, να αναλάβει σύμβολος έκδοσης στις «24 ώρες»;

● Δεκαπενθήμερο οικονομικό και πολιτικό περιοδικό ετοιμάζεται να εκδόσει ο ιδιοκτήτης του «Κέρδους» και γνωστός έμπορος όπλων **Θωμάς Λιακουνάκος**. Τίτλο και συνεργάτες δεν μάθαμε...

● Ανέλαβε διευθυντής στην «Πρώτη» ο μέχρι πριν λίγο αρχισυντάκτης της Κυριακάτικης Ελευθεροτυπίας **Πάνος Κολιοπάνος**, μετά την απομάκρυνση του Λυκούργου Κομίνη. Και κάτι άλλο σχετικό με την εφημερίδα: τηλεφώνησε στο ΑΝΤΙ ο αρχισυντάκτης **Κάρολος Μπρούσαλης** για να διευκρινίσει ότι «ποτέ απλοί συντάκτες ύλης, μέλη του ΚΚΕ δεν έκοψαν κείμενά του», όπως είχαμε γράψει στο προηγούμενο τεύχος.

● Την περασμένη Παρασκευή (23/1) κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος του «ΚΑΠΑ», του δεκαπενθήμερου περιοδικού που αποφάσισε να εκδόσει η τάση της «αναβάθμισης», η μειοψηφούσα δηλαδή άποψη της ΚΕ του ΚΚΕ εσωτερικού. Χαρακτηριστικό (τυχαίο βέβαια) το γεγονός ότι πέντε από τα επτά ονόματα των μελών της εκδοτικής ομάδας αρχίζουν από «Κ»: **Β. Κωτούλας**, **Στ. Καπάκος**, **Π. Κλαυδιανός**, **Μπ. Κοβάνης**, **Κ. Κουλουφάκος**. Μειοψηφία το «Β», που εκπροσωπείται από τους **Ν. Βούτση** και **Ν. Βουλέλη**.

● Πάνω που λέγαμε ότι η «Ελευθεροτυπία» σταθεροποιήθηκε στην τέταρτη θέση μετά τα «Νέα», το «Έθνος» και την «Απογευματινή», αυτή έκανε ένα ακόμη

αλμα, με αποτέλεσμα να ξεπεράσει και την «Απογευματινή»: Μέσος όρος καθημερινής κυκλοφορίας την εβδομάδα 14-20/1 για την «Ελευθεροτυπία» 63.485 φύλλα, ενώ για την «Απογευματινή» 61.469.

● Με γυαλιά κι όχι φακούς επαφής (ποτέ πια φακοί Έλλη) ξαναγυρίζει μέσα στο Φεβρουάριο, στη δουλειά της στην ΕΡΤ-1, η **Έλλη Στάη**, που κινδύνεψε σοβαρά να χάσει το δεξί της μάτι, όταν αυτό μολύνθηκε από το ιδιαίτερα δραστικό μικρόβιο «*ψευδομονάδα*». Μετά από δυόμισι μήνες ταλαιπωρίας και αγωνίας η ίδια λέει ότι κατάλαβε καλά που μπορεί να οδηγήσει η «καθ' υπερβολή χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας», αναφερόμενη στους φακούς επαφής. Προς το παρόν η —και δημοτικός σύμβουλος— Έλλη ασχολείται με την επιτροπή που έχει δημιουργηθεί για την επεξεργασία πλαισίου για τη δημοτική ραδιοτηλεόραση...

● 215 εκατομμύρια είναι σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις, το ποσόν που οφείλει η «Πρώτη» στην «Τυποεκδοτική». Όπως είχαμε γράψει στο προηγούμενο τεύχος, η εφημερίδα —από τον καιρό της έκδοσής της— δεν έχει πληρώσει έξοδα εκτύπωσης στο εκδοτικό συγκρότημα του ΚΚΕ. Απ' αυτήν την άποψη φαίνεται να εξηγείται το βέτο του ΚΚΕ, στην αρχική απόφαση του κ. Καλογρίτσα, που ήθελε τον κ. Νίκο Τσαγκρή, να αναλαμβάνει τη διεύθυνση, στη θέση του Λ. Κομίνη.

Τελικώς τη θέση του διευθυντή ανέλαβε, (όπως είχαμε προαναγγείλει) ο κ. **Π. Κολιοπάνος**, παρ' ότι το όνομά του δεν έχει περάσει ακόμη στην ταυτότητα της εφημερίδας. Ο νέος διευθυντής, σε μια κοινή του εμφάνιση με τους κ. Καλογρίτσα, Τσαγκρή και Μαλάμη, εξήγησε στους συντάκτες ότι η εφημερίδα δεν αλλάζει γραμμή, θα παραμείνει «πλατιά αριστερή», στην υπηρεσία της «αριστερής υπόθεσης». Πράγματι η γραμμή της εφημερίδας δεν έχει μεταβληθεί, ενώ ο εσωτερικός σχεδιασμός προβλέπει στροφή σε κοινωνικά θέματα. Και κάτι τελευταίο: αν ο κ. Καλογρίτσας υλοποιούσε τα λόγια του, για την εξεύρεση και την τιμωρία του ενόχου που «διαρρέει πληροφορίες στο ΑΝΤΙ», θα έπρεπε να διώξει... τη μισή εφημερίδα. □

● Το Βραβείο Ενεργών Πολιτών και Φορέων απένειμε η Ένωση Πολιτών Ελλάδας στο ΑΝΤΙ και την ΕΠΤ (ΚΑΝΑΛΙ 15) για «τις επίμονες προσπάθειές τους, με τις οποίες άνοιξε ο δρόμος για την πλουραλιστική ραδιοτηλεοπτική ενημέρωση». Αντίθετα, οι δύο ΕΡΤ κέρδισαν επάξια τα «λεμόνια» (αρνητικά βραβεία) για τις φιλότιμες προσπάθειές τους για την αποπληροφόρησή μας...

Οι ελληνικές θέσεις για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου Δίκαιο και το Διεθνές

του Κρατερού Μ. Ιωάννου
Καθηγητή Πανεπιστημίου Θράκης

1. Στις 24 Δεκεμβρίου 1986 ο Έλληνας πρωθυπουργός, μιλώντας στη νέα ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων, προσδιόρισε ότι οι προϋποθέσεις που θέτει η Ελλάδα για «διάλογο» με την Τουρκία είναι δύο:

α) αναγνώριση από την Τουρκία του σημερινού καθεστώτος του Αιγαίου και:

β) αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο.

Εξάλλου, με κυβερνητική ανακοίνωση της προηγούμενης μέρας, δόθηκε στη δημοσιότητα ελληνική διακοίνωση προς την Τουρκία, της 14ης Νοεμβρίου 1985, όπου προσδιορίζονται τα στοιχεία που συνθέτουν, κατά την ελληνική άποψη, το ισχύον καθεστώς στο Αιγαίο. Ειδικότερα, ως προς την υφαλοκρηπίδα η ελληνική διακοίνωση περιέχει την εξής παράγραφο: «Για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας το εθιμικό δίκαιο και η σύμβαση της Γενεύης του 1958 άρθρο 1 και η νέα σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας, καθώς και οι αποφάσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου για την υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας προσδιορίζουν σαφώς ότι τα νησιά έχουν δική τους υφαλοκρηπίδα και η οριοθέτηση είναι δυνατόν να νοηθεί μόνον επί τη βάση της αρχής της μέσης γραμμής. Υπενθυμίζεται ότι η Ελλάδα έχει δεχτεί σαν εναλλακτική λύση την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο».

Οι δηλώσεις αυτές, σε συνδυασμό με την ένταση που επικράτησε στον Έβρο τις μέρες εκείνες¹, προκάλεσαν από τη μια δηλώσεις του Τούρκου πρωθυπουργού και από την άλλη εκτεταμένο σχολιασμό στον ελληνικό Τύπο. Ειδικά σε απάντηση ορισμένων ερμηνειών που δόθηκαν στις ανακοινώσεις από τις ελληνικές εφημερίδες ο Έλληνας κυβερνητικός εκπρόσωπος δήλωσε στις 27 Δεκεμβρίου 1986, μεταξύ άλλων, ότι «Η Ελλάδα αρνείται να δεχθεί την τουρκική άποψη ότι τα νησιά δεν έχουν δική τους υφαλοκρηπίδα και εμμένει στο σεβασμό του διεθνούς δικαίου και της διεθνούς πρακτικής. Προσφυγή συνεπώς στο διεθνές δικαστήριο υπό τις προϋποθέσεις αυτές έχει την έννοια της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας, τόσο της ηπειρωτικής χώρας όσο και των νησιών, βάσει του διεθνούς δικαίου». Και συνέχισε η ίδια κυβερνητική ανακοίνωση: «Αντίθετα, προσφυγή σε διαιτησία, χωρίς την προϋπόθεση της πιστής εφαρμογής του διεθνούς δικαίου έχει την έννοια της εγκατάλειψης των δικαιωμάτων που αναγνωρίζουν οι διεθνείς συμβάσεις στην Ελλάδα».

Τέλος, στις 30 Δεκεμβρίου 1986, σε συνάντησή του με τους πολιτικούς συντάκτες των ελληνικών εφημερίδων, ο Έλληνας υφυπουργός των Εξωτερικών κ. Καψής φέρεται ότι δήλωσε, μεταξύ άλλων, το εξής: «Το θέμα (της οριοθέτησης) είναι νομικό και όχι πολιτικό και είναι ανάγκη να λυθεί με βάση το διεθνές δίκαιο. Αντίθετα η Τουρκία υποστηρίζει ότι είναι πολιτικό και ζητεί διμερείς διαπραγματεύσεις... Τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας επί της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου υφίστανται ανέκαθεν και πηγάζουν από το Διεθνές Δίκαιο και Συνθήκες και οποιαδήποτε διαπραγμάτευσή τους είναι αδιανόητη. Συνεπώς υπεραμυνόμενοι των δικαιωμάτων μας δεν έχουμε το δικαίωμα να εκχωρήσουμε ούτε σπιθαμή γης. Υπό την έννοια αυτή το διεθνές δικαστήριο περιορίζεται στην οριοθέτηση και μόνον της υφαλοκρηπίδας».

2. Στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής οι ανακοινώσεις των αρμοδίων εκπροσώπων μιας κυβέρνησης αποκτούν μια διάσταση, που υπερβαίνει την πολιτική τους σημασία. Αποτελούν έκφραση γνώμης του συγκεκριμένου κράτους, η οποία είναι δυνατόν να προκαλέσει διεθνή νομική δέσμευση. Σε μια κλασική υπόθεση που δίκασε το 1933 το Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης (προκάτοχο δικαστικό όργανο του σημερινού Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης), συγκεκριμένα στην υπόθεση για το νομικό καθεστώς της

νοτιοανατολικής Γροιλανδίας, μια δήλωση του Νορβηγού υπουργού Εξωτερικών θεωρήθηκε ως αναγνωριστική των δικαιωμάτων της Δανίας επάνω στην επίδικη περιοχή. Ανάλογο νομικό βάρος προσδόθηκε από το Διεθνές Δικαστήριο σε ανακοινώσεις του γαλλικού υπουργείου των Εξωτερικών και του προέδρου της γαλλικής δημοκρατίας, το 1974 σχετικά με την υπόθεση των πυρηνικών δοκιμών στον Ειρηνικό.

Η ειδική νομική λειτουργία των μονομερών κυβερνητικών δηλώσεων ως προς τις διεθνείς σχέσεις ενός κράτους δημιουργεί την αναγκαιότητα αναλύσεων —και, ίσως, εξηγήσεων— που δεν είναι πάντοτε απαραίτητες σε ανακοινώσεις για άλλα αντικείμενα της κυβερνητικής δραστηριότητας. Π.χ. ένα εσωτερικό δικαστήριο σε ακραία και μάλλον ασυνήθη περίπτωση, είναι ενδεχόμενο να συνεκτιμήσει απλώς μια υπουργική δήλωση στην ερμηνεία ενός κανόνα του εθνικού δικαίου. Αντίθετα, ένα διεθνές δικαστήριο, συνήθως, θα εξετάσει επισταμένα τις δημόσιες δηλώσεις των κυβερνητικών οργάνων που είναι αρμόδια για την εξωτερική πολιτική. Είναι μάλιστα ενδεχόμενο να τις λάβει υπόψη του όχι μόνο ως ερμηνευτικό στοιχείο αλλά ως έκφραση γνώμης (*opinio juris*) και εκδήλωση πρακτικής, δηλωτικής της στάσης του κράτους απέναντι σε ένα ζήτημα διεθνούς δικαίου. Άλλωστε, χαρακτηριστικό παράδειγμα της νομικής σημασίας των μονομερών δηλώσεων τέτοιας μορφής αποτελεί η επίκληση εκ μέρους μας της δηλώσεως του Αράς στη Μεγάλη Τουρκική Εθνοσυνέλευση το 1936 σχετικά με το καθεστώς της Λήμνου.

Ακριβώς λόγω του ειδικού νομικού βάρους που διαθέτουν, οι κυβερνητικές ανακοινώσεις είναι επιδεκτικές μιας ανάλυσης, αν όχι «διορθωτικής ερμηνείας». Επιχείρησα σε μια συνέντευξη στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» της 7ης Ιανουαρίου 1987, να επισημάνω μερικά από τα σημεία των ανακοινώσεων, που κατά τη γνώμη μου πρέπει να διευκρινισθούν. Πιστεύω ωστόσο ότι η πρόσφατη ανταλλαγή ανακοινώσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σχετικά με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας αξιώνει μια αναλυτικότερη προσέγγιση από αυτήν που γίνεται στο πλαίσιο μιας σύντομης τηλεφωνικής συνέντευξης. Όπως, πιστεύω, και ότι η κυβέρνηση έχει περιθώρια να αξιοποιήσει τις επιστημονικές επισημάνσεις που προκλήθηκαν από τις ανακοινώσεις της, έτσι ώστε να επαναδιατυπώσει με μεγαλύτερο βαθμό σαφήνειας και ακρίβειας τις ελληνικές θέσεις στο ζήτημα αυτό.

3. Το πρώτο σημείο που απαιτεί διευκρίνιση είναι ότι η Ελλάδα δεν επικαλείται έναντι της Τουρκίας οποιαδήποτε διεθνή συνθήκη ως τέτοια. Η Συνθήκη της Γενεύης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα, ως συμβατική πράξη, δεν μπορεί να αντιταχθεί έναντι της Τουρκίας η οποία δεν είναι συμβαλλόμενη σ' αυτήν. Έτσι, η υποχρέωση της Τουρκίας να σεβασθεί και να δεχθεί την εφαρμογή ορισμένων ρυθμίσεων σχετικά με την υφαλοκρηπίδα δεν θεμελιώνεται στο συμβατικό διεθνές δίκαιο. Προκύπτει όμως και απορρέει από τους εθιμικούς κανόνες που είναι διατυπωμένοι σε σχετικά άρθρα της παραπάνω Συνθήκης.

Συγκεκριμένα: το άρθρο 1 εδαφ. β' της Συνθήκης του 1958 ορίζει ότι ως υφαλοκρηπίδα νοείται και εκείνη των νησιών: το άρθρο 2, ορίζει, μεταξύ άλλων, τη νομική μορφή των κυριαρχικών δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους και το άρθρο 3 προσδιορίζει το νομικό καθεστώς της υπερκείμενης θάλασσας. Οι διατάξεις αυτές έχουν διπλή λειτουργία: α) Αποτελούν ρητές συμβατικές ρυθμίσεις, που ισχύουν μεταξύ των συμβαλλόμενων. β) Ενσωματώνουν (ως διατύπωση) ή κινητοποιούν διαδραστικές μετατροπές τους σε εθιμικούς κανόνες, που ισχύουν για όλη τη διεθνή έννομη τάξη: δεσμεύουν δηλαδή όλα τα κράτη ανεξαρτήτως αν πρόκειται για συμβαλλόμενα στη Συνθήκη ή μη.

Η τελευταία αυτή εθιμική διάσταση των παραπάνω ρυθμίσεων

αναγνωρίστηκε από το Διεθνές Δικαστήριο το 1969 στην απόφασή για την υφαλοκρηπίδα της Βόρειας Θάλασσας, επιβεβαιώθηκε από τη διεθνή πρακτική και θεωρείται έκτοτε ως δεδομένη. Εξάλλου, η ενδεχόμενη εθιμική λειτουργία κανόνων που περιλαμβάνονται μέσα σε πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις αναγνωρίζεται ρητά από το άρθρο 38 της Συνθήκης της Βιέννης για το δικαίωμα των διεθνών συνθηκών. Συνεπώς, πρέπει κατά τη γνώμη μου, να γίνεται σαφές ότι δεν αντιτάσσουμε έναντι της Τουρκίας τη Συνθήκη της Γενεύης αλλά εθιμικούς κανόνες, που βρίσκονται καταχωρισμένοι στο εν λόγω συμβατικό κείμενο.

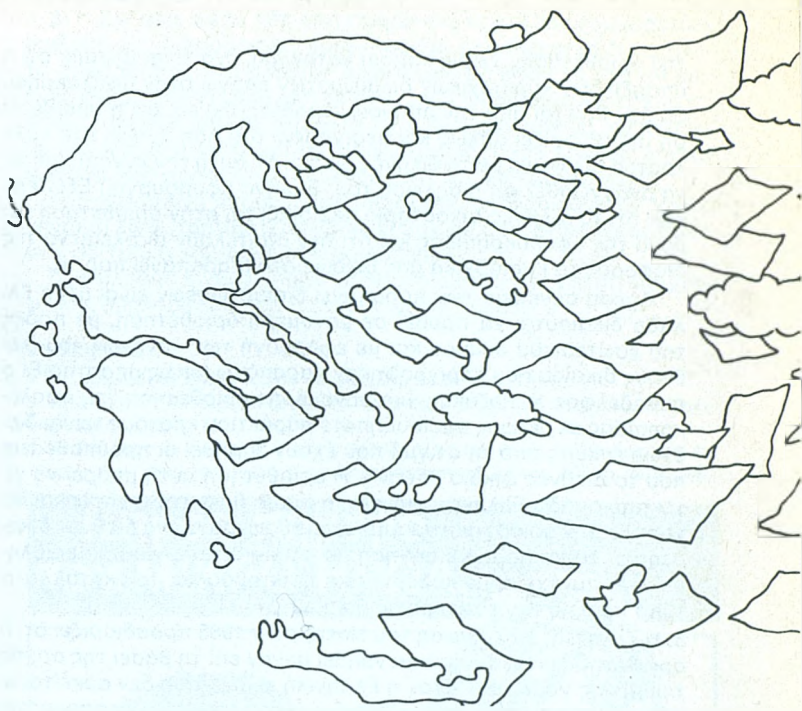
Το ίδιο περίπου συμβαίνει και με τη νέα Σύμβαση του 1982 για το δικαίωμα της θάλασσας· τη Σύμβαση δηλαδή που καταρτίστηκε από τη Γ' Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το δικαίωμα αυτό. Το άρθρο 121 παρ. 2 ορίζει ότι τα νησιά διαθέτουν δική τους υφαλοκρηπίδα. Πάλι όμως δεν πρόκειται για συμβατικό κείμενο ούτε πρέπει να το επικαλούμαστε ως τέτοιο. Η Σύμβαση αυτή δεν έχει τεθεί σε ισχύ, δεν έχει υπογραφεί από την Τουρκία και δεν έχει επικυρωθεί ούτε από την Ελλάδα. Συνεπώς εκείνο που επικαλούμαστε είναι ότι οι σχετικές διατυπώσεις της Σύμβασης, σε συνδυασμό με τις προπαρασκευαστικές εργασίες για τα σχετικά άρθρα, αποτελούν απόδειξη της πρακτικής και των απόψεων (*opinio juris*), που στηρίζουν συγκεκριμένους εθιμικούς κανόνες, όπως αυτοί καταγράφονται στη νέα Σύμβαση.

4. Για να εκτιμήσουμε τη σημασία των παραπάνω ελληνικών θέσεων πρέπει να τις αντιπαραθέσουμε στην τουρκική επιχειρηματολογία όπως αυτή προκύπτει από σειρά κειμένων. Συνοπτικά, η Τουρκία δεν φαίνεται να έχει εμπλακεί σε εκτεταμένη συζήτηση ως προς το αντιτάξιμο έναντι αυτής των συγκεκριμένων εθιμικών κανόνων που επικαλείται η Ελλάδα. Υποστηρίζει όμως ότι σε κάθε περίπτωση η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου πρέπει να γίνει με βάση «*επικείμενες αρχές*», οι οποίες θα εκτιμούν τις «*ειδικές περιστάσεις*» της πολιτικής και της φυσικής γεωγραφίας του Αιγαίου χώρου. Ως «*ειδικές περιστάσεις*» η Τουρκία φαίνεται να επικαλείται την εγγύτητα των νησιών του Αιγαίου στις τουρκικές ακτές. Ο συνδυασμός των δύο αυτών θέσεων έχει ως αποτέλεσμα να εκτοπίζει τον παράγοντα «*δικαίωμα*» από τη διαδικασία της οριοθέτησης. Επειδή ακριβώς και οι δύο έννοιες («*επικείμενες αρχές*» - «*ειδικές περιστάσεις*») είναι αόριστες, όταν δεν συναρτώνται προς συγκεκριμένο κανόνα δικαίου επιτρέπουν τη μεταβολή της διαδικασίας οριοθέτησης σε εξωδικαστικό εγχείρημα. Αυτό εννοεί άλλωστε, μεταξύ άλλων, η Τουρκία όταν ισχυρίζεται ότι η διαφορά με την Ελλάδα στο εν λόγω ζήτημα είναι πολιτική.

Οι τουρκικές θέσεις δεν είναι δυνατόν να αποτελέσουν αφετηρία οποιασδήποτε συζήτησης και πολύ λιγότερο βέβαια «*διαπραγματεύσεων*». Η διεθνής νομολογία έχει επανειλημμένως δεχθεί ότι η οριοθέτηση θαλασσίων και υποθαλασσίων περιοχών αποτελεί μια διαδικασία νομική. Παράλληλα, η σύγχρονη αντίληψη της διεθνούς κοινωνίας, όπως εκφράζεται μέσα στο άρθρο 83 της νέας Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας («*Οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με αντικριστές ή παρακείμενες ακτές*») είναι ότι η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται με βάση το διεθνές δικαίο, όπως αυτό αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου (δηλαδή με βάση είτε συμβατικούς, είτε εθιμικούς κανόνες, είτε γενικές αρχές του δικαίου). Τέλος, το ίδιο το Διεθνές Δικαστήριο, στην απόφασή του για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου το 1978 έκρινε ότι «*ως προς την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας υπάρχει διαφορά νομικής φύσης*», δηλαδή διαφορά που επιλύεται με βάση κανόνες δικαίου.

Αυθαίρετη είναι και η ανάδειξη της «*επιείκειας*» από την Τουρκία ως αποκλειστικής ρυθμιστικής αρχής της διαδικασίας οριοθέτησης. Τέτοια σαρωτική λειτουργία της επιείκειας δεν έχει γίνει δεκτή από οποιοδήποτε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο. Άλλωστε μόλις πρόσφατα (Δεκέμβριος 1986) το Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου που δίκασε την υπόθεση της μεθοριακής διαφοράς μεταξύ Μπουρκίνα Φάσο και Μάλι, δέχτηκε να εκτιμήσει την επιείκεια μόνον *infra legem*, δηλαδή ως μέθοδο ερμηνείας του ισχύοντος δικαίου και ως αντίληψη βασισμένη αποκλειστικά στο δικαίο (παρ. 27-28 της απόφασης).

Ως προς τις «*ειδικές περιστάσεις*» πρόκειται για μια έννοια - καουτσούκ, που χρησιμοποιήθηκε για να επιτρέψει στο διεθνή δικαστή τη συνεκτίμηση μορφολογικών ιδιορρυθμιών του εδάφους

και του θαλασσιού χώρου όταν εφαρμόζει μια συγκεκριμένη γεωμετρική μέθοδο οριοθέτησης. Η φυσιογνωμία όμως του Αιγαίου δεν παρουσιάζει τέτοιες ιδιορρυθμίες. Η εγγύτητα ορισμένων ελληνικών νησιών προς τις τουρκικές ακτές —που θεωρούν οι Τούρκοι ως ιδιαίτερο πρόβλημα— αποτελεί «*ειδική περίπτωση*» που πρέπει να ληφθεί υπόψη υπέρ της Τουρκίας στο μέτρο που και η αντίστοιχη εγγύτητα των τουρκικών ακτών προς τα ελληνικά νησιά αποτελεί «*ειδική περίπτωση*» υπέρ της Ελλάδας! Ως προς τη φυσική προέκταση των ακτών της Ανατολίας υπό τη θάλασσα μέχρι τη μέση περίπου του Αιγαίου, αυτή εφόσον προκαλεί επικάλυψη περιοχών που βρίσκονται στο πεδίο της ελληνικής κυριαρχίας καθώς και της υφαλοκρηπίδας των ελληνικών νησιών θα αποτελούσε «*ειδική περίπτωση*» υπέρ της Ελλάδας².

Συνεπώς, ούτε η επιείκεια ως γενική αρχή του δικαίου ερμηνευτικού χαρακτήρα, ούτε οι ειδικές περιστάσεις ως παράγοντας εκτίμησης των πραγματικών περιστάσεων, βρίσκονται σε αντίθεση με την ελληνική νομική επιχειρηματολογία. Στο μέτρο που και τα δύο αυτά στοιχεία συνδέονται προς το εθιμικό διεθνές δικαίο που διέπει την οριοθέτηση και τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους θα συνεκτιμώνται συνήθως στις δικαιοδοτικές οριοθετήσεις. Αλλά βέβαια η Τουρκία επιθυμεί να αποσυνδέσει τις δύο παραπάνω έννοιες από τη δικαιοκτησία τους λειτουργία, να τις αναγάγει σε μοναδικό ρυθμιστικό παράγοντα της οριοθέτησης, για να αποφύγει έτσι την εφαρμογή κανόνων οι οποίοι δικαιώνουν τις ελληνικές απόψεις. Με άλλα λόγια η Τουρκία προτείνει μια κλασική «*ανατολιτική*» μέθοδο «*μοιρασιάς*», απαθανατισμένη στη λογική του Καραγκιόζη, που ουδέποτε βέβαια υιοθετήθηκε σε οριοθετήσεις θαλασσίων και υποθαλασσίων περιοχών είτε συμβατικές είτε δικαιοδοτικές.

5. Η διαμετρικά αντίθετη θέση Ελλάδας και Τουρκίας ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου θέτει το πρόβλημα: τι γίνεται, σύμφωνα με το διεθνές δικαίο, στην περίπτωση που δύο κράτη διαφωνούν ως προς τη διαδικασία και την ουσία της οριοθέτησης και είναι δεδομένη η άρνηση του ενός από αυτά να δεχθεί δικαιοδοτική επίλυση; Στο πρόβλημα αυτό ακριβώς δίνει απάντηση ο εθιμικός κανόνας σχετικά με τη νομική φύση της υφαλοκρηπίδας. Ο κανόνας αυτός προσδιορίζει ότι τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους επάνω στην υφαλοκρηπίδα υπάρχουν ανεξάρτητα από οποιαδήποτε οριοθέτηση, πραγματική άσκηση ή δήλωση (για την άσκησή τους). Μάλιστα το Διεθνές Δικαστήριο επιχείρησε να διακρίνει την οριοθέτηση από την «*κατανομή*» (διανομή) της υφαλοκρηπίδας, αφού διανομή δεν είναι νομική πράξη παρά μόνον είτε σε κοινό πράγμα είτε σε πράγμα χωρίς κύριο. Ανεξάρτητα από τη λογική δυσχέρεια σύλληψης της λειτουργίας

της οριοθέτησης χωρίς κάποια κατανομή, ένα είναι βέβαιο: ότι η ύπαρξη των κυριαρχικών δικαιωμάτων επάνω στην υφαλοκρηπίδα δεν θίγεται από την απουσία οριοθέτησης και ότι η οριοθέτηση προσδιορίζει απλώς και περιγράφει ό,τι ήδη ανήκει στο κάθε κράτος σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Μ' αυτή την έννοια πρέπει να αναγνωσθεί και η δήλωση του Έλληνα υφυπουργού Εξωτερικών ότι το Διεθνές Δικαστήριο περιορίζεται στην οριοθέτηση και μόνο της υφαλοκρηπίδας και ότι δεν αποτελούν αντικείμενο της διαφοράς τα κυριαρχικά μας δικαιώματα (παραπάνω παρ. 1).

Άμεση συνέπεια των παραπάνω διαπιστώσεων είναι ότι η Ελλάδα δικαιούται να προβεί σε μονομερή οριοθέτηση, με πράξη του εσωτερικού δικαίου και με εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου που περιγράφηκαν παραπάνω (όπως υποστήριξε ο συνάδελφος Χ. Ροζάκης, μια μονομερής οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας εκ μέρους οποιουδήποτε παράκτιου κράτους «είναι διεθνώς έγκυρη από τη στιγμή που έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις που το Διεθνές Δίκαιο θέτει»³). Η οριοθέτηση αυτή μπορεί να γίνει από ομάδα Ελλήνων ειδικών, η οποία θα λειτουργήσει και θα χαράξει την οριοθετική γραμμή όπως θα έκαμνε ένα διεθνές δικαστήριο. Το πόρισμα - εισήγηση με πλήρη αιτιολογία θα περιβληθεί στη συνέχεια, με κυβερνητική πρωτοβουλία, τον κατάλληλο τύπο πράξης του εσωτερικού δικαίου.

6. Η ελληνική διακοίνωση του Νοεμβρίου 1985 προσδιορίζει ότι η οριοθέτηση είναι δυνατό να νοηθεί μόνον επί τη βάσει της αρχής της μέσης γραμμής. Έτσι, η Ελληνική κυβέρνηση δεν αρκείται απλώς στην επισήμανση των κανόνων που θεωρεί ως εφαρμοστέους· προσδιορίζει ταυτόχρονα και με ποια μέθοδο είναι παραδεκτή η οριοθέτηση. Πρόκειται για τη μέθοδο σύμφωνα με την οποία, όταν τα δύο κράτη βρίσκονται το ένα απέναντι στο άλλο, στο προς οριοθέτηση τμήμα χαράσσεται μια διαχωριστική γραμμή έτσι ώστε καθένα από τα κράτη να ελέγχει τα τμήματα της υφαλοκρηπίδας που είναι εγγύτερα προς ένα σημείο της ακτής του, από ένα οποιοδήποτε σημείο που βρίσκεται στην ακτή του άλλου κράτους. Οι περισσότερες από τις αποφάσεις των διεθνών δικαστηρίων σχετικά με την υφαλοκρηπίδα έχουν δεχθεί ότι η μέθοδος αυτή είναι η μόνη που οδηγεί σε δίκαιη οριοθέτηση, μολοντί σε μερικές από αυτές η μέθοδος της ίσης απόστασης ή μέσης γραμμής φαίνεται να συνδέεται με την ενδεχόμενη συνεκτίμηση ειδικών περιστάσεων (βλ. παραπάνω παρ. 4). Σε καμία πάντως περίπτωση που εφαρμόσθηκε η μέση γραμμή οι ειδικές περιστάσεις δεν λειτούργησαν *contra legem*, δηλαδή ως καταργητικές των κανόνων του διεθνούς δικαίου. Συνεπακόλουθα οι εθιμικοί κανόνες που επικαλείται ορθά η Ελλάδα (βλ. παραπάνω παρ. 3) δεν είναι δυνατόν να θιγούν.

7. Η ελληνοτουρκική διαφορά για τα όρια της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου και για τον τρόπο οριοθέτησης υφίσταται όπως είναι γνωστό, από το 1973. Τα δύο κράτη δεν διαφωνούν μόνον ως προς την ουσία. Διαφωνούν επίσης και ως προς τη φύση της διαφωνίας τους!

Για την Ελλάδα η διαφορά έχει *νομικό χαρακτήρα* αφού το διεθνές δίκαιο ορίζει τους εφαρμοστέους κανόνες προκειμένου να οριοθετηθεί η υφαλοκρηπίδα. Άμεση συνέπεια του χαρακτηρισμού της διαφοράς ως νομικής είναι η δυνατότητα *δικαιοδοτικής* επίλυσής της. Μια δεύτερη συνέπεια είναι ότι ενδεχόμενες διαβουλεύσεις μεταξύ των δύο κρατών δεν μπορεί παρά να περιορίζονται στην αντιπαράθεση σχετικά με την ερμηνεία και την έκταση εφαρμογής του δικαίου που διέπει την ουσία της διαφοράς.

Αντίθετα, για την Τουρκία η διαφορά είναι *πολιτική* δηλαδή, ανεπίδεκτη δικαιοδοτικής επίλυσης. Σύμφωνα με τις τουρκικές απόψεις η διαφορά ως πολιτική μπορεί να λυθεί μόνον με διμερείς διαπραγματεύσεις, που δεν θα περιορίζονται από τους κανόνες δικαίου που επικαλείται η Ελλάδα.

Νομίζουμε πως έξω από το πλαίσιο συγκεκριμένου δικαιοδοτικού οργάνου η συζήτηση για τη φύση της διαφοράς στερείται νοήματος. Ίσως πολιτικά είναι αποκαλυπτική της κακής πίστης της Τουρκίας αλλά στο ουσιαστικό επίπεδο της διαφοράς δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο. Εφόσον αυτή τη στιγμή η Ελλάδα δεν διαθέτει δυνατότητα μονομερούς προσφυγής σε δικαστικό διακανονισμό (ακόμα και η αμφελεγόμενη Γενική Πράξη της Γενεύης του 1928, που επικαλέσθηκε η Ελλάδα το 1976, έχει ήδη καταγγελθεί από την Τουρκία), ο χαρακτηρισμός της διαφοράς ως νομικής μόνον μια έννομη συνέπεια μπορεί να έχει: να εκτιμηθεί από

το Συμβούλιο Ασφαλείας, σύμφωνα με το άρθρο 36 παρ. 3 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, ότι πρέπει να υποβληθεί στο Διεθνές Δικαστήριο. Ωστόσο, ήδη το Συμβούλιο Ασφαλείας, στην απόφασή του 395/1976 έπειτα από τη σχετική ελληνική προσφυγή, υιοθέτησε μια πολύ ελαστική διατύπωση, χωρίς να αναφερθεί στην παραπάνω διάταξη του χάρτη. Η στάση αυτή του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν είναι πιθανόν να μεταβληθεί. Άλλωστε, κι αν ακόμα υιοθετούνταν ποτέ τέτοια απόφαση μικρή πρακτική σημασία θα έχει, αφού σε ανάλογη περίπτωση στο παρελθόν το Διεθνές Δικαστήριο (υπόθεση Στενών της Κέρκυρας) έκρινε ότι η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας δεν αποτελεί αυτοτελή βάση αρμοδιότητας, ανεξάρτητη από τη βούληση των διαφωνούντων κρατών.

Από την άλλη μεριά, αν τα δύο κράτη (Ελλάδα και Τουρκία συμφωνήσουν για δικαιοδοτική οριοθέτηση, τότε δεν υπάρχει θέμα χαρακτηρισμού της φύσης της διαφοράς. Πραγματικά, τα διεθνή δικαστήρια έχουν δεχθεί ότι οι οριοθετήσεις εδαφικών, θαλασσίων και υποθαλασσίων εκτάσεων, αποτελούν εκδήλωση δικαιοδοτικής λειτουργίας.

8. Η ελληνική κυβέρνηση στη διακοίνωση του Νοεμβρίου 1985, αφού προσδιόρισε τι θεωρεί ως ισχύον νομικό καθεστώς σχετικά με την υφαλοκρηπίδα, «υπενθύμισε ότι έχει δεχθεί ως εναλλακτική λύση την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο». Η διατύπωση αυτή βέβαια δεν είναι απόλυτα ακριβής. Ο δικαιοδοτικός διακανονισμός, προφανώς δεν αποτελεί «εναλλακτική λύση» στην εμμονή σε ορισμένο νομικό καθεστώς αλλά στη *μονομερή οριοθέτηση*. Ωστόσο, κάτω από τις διαμετρικά αντίθετες αντιλήψεις των δύο μερών η αναφορά στο Διεθνές Δικαστήριο έχει περισσότερη ρητορική παρά ουσιαστική σημασία. Οι εκτιμήσεις του ελληνικού Τύπου για τη σημασία της σχετικής φράσης (π.χ. Εφημ. Καθημερινή, 28/29 Δεκεμβρίου 1986: «Ο κ. Παπανδρέου υιοθετεί την πολιτική Καραμανλή») πρέπει να οφείλονται μάλλον σε ανεπαρκή συνεκτίμηση της αναφοράς μέσα στο όλο πλέγμα των ελληνικών θέσεων. Πραγματικά, η αναφορά εκ μέρους της κυβέρνησης στο δικαστικό αυτό όργανο φαντάζομαι ότι πρέπει να αναγνωσθεί ως εξής «*Η Ελλάδα έχει δεχθεί την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο προκειμένου να γίνει η οριοθέτηση από αυτό. Εξυπακούεται ότι σε μια τέτοια περίπτωση, το συνυποσχετικό θα καθορίζει τους εφαρμοστέους εθιμικούς κανόνες δικαίου και θα προσδιορίζει ως μέθοδο οριοθέτησης εκείνη της μέσης γραμμής*».

Αν δεχθούμε ότι κάτι τέτοιο εννοούσε η κυβέρνηση, τότε δεν πρόκειται βέβαια για «επαναφορά στην πολιτική που ακολουθήθηκε το 1976 αλλά για σαφώς ανελαστικότερη και αυστηρότερη γραμμή απέναντι στο όλο ζήτημα. Και τούτο επειδή η Τουρκία είναι φανερό ότι δεν πρόκειται να δεχθεί τη σύναψη τέτοιου συνυποσχετικού, εκτός αν συμβούν γεγονότα που σήμερα πρέπει να θεωρούνται ως πολιτική φαντασία. Συνεπώς στο μέτρο που οι ελληνικές θέσεις είναι αμετακίνητες η συζήτηση για το Διεθνές Δικαστήριο δεν έχει νόημα. Χωριστά που δημιουργεί στην κοινή γνώμη εντυπώσεις, που περιορίζουν άσκοπα την ευχέρεια μελλοντικών χειρισμών.

9. Οι κυβερνητικές ανακοινώσεις κάνουν μια διάκριση μεταξύ διεθνούς διαιτησίας και Διεθνούς Δικαστηρίου, η οποία προφανώς οφείλεται σε κάποια νομική παρεξήγηση. Η παραπομπή της διαφοράς σε διεθνή διαιτησία δε διαφέρει, ως προς τη διαδικασία υπαγωγής της σε διακανονισμό, από την παραπομπή της στο Διεθνές Δικαστήριο. Εφόσον, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν υπάρχει σήμερα νομική βάση για μονομερή προσφυγή (δηλαδή προσφυγή χωρίς τη σύναψη ειδικής συμφωνίας - συνυποσχετικού με την Τουρκία) η επίλυση της διαφοράς με οποιαδήποτε μορφή διεθνούς δικαιοδοτικού διακανονισμού (είτε από διαιτητικό, είτε από θεσμικό δικαστήριο) προϋποθέτει διαπραγματεύσεις ως προς τα θέματα που θα τεθούν ενώπιον του διεθνούς δικαστικού οργάνου. Έτσι, το «*ανάθεμα*» κατά της διεθνούς διαιτησίας αφορά μάλλον την περίπτωση που η Ελλάδα θα δεχόταν δικαστικό διακανονισμό δίνοντας στο δικαστικό όργανο την εξουσία να κρίνει «*κατά δίκαια και επεικλή κρίση*» μόνον· χωρίς δηλαδή την εφαρμογή κανόνων δικαίου. Κάτι τέτοιο όμως —που η Ελλάδα βέβαια αρνείται κατηγορηματικά— είναι δυνατόν τόσο στη διαιτησία όσο και στο Διεθνές Δικαστήριο. Συνεπώς στο σημείο αυτό είναι απαραίτητη κάποια επαναδιατύπωση της ελληνικής άποψης, πολύ περισσότερο που η Ελλάδα συμμετέχει στο Διαρκές Διαιτητικό

Δικαστήριο (σύστημα επιλογών διαιτητών και γραφειοκρατικής οργάνωσης διεθνών διαιτησιών) και έχει επανειλημμένως υποβάλει διεθνείς διαφορές της σε διαιτησία.

10. Έστω όμως ότι η Ελλάδα και η Τουρκία, κάτω από μη ορατές σήμερα συνθήκες, συναποδέχονται την υποβολή από κοινού της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου στο Διεθνές Δικαστήριο. Σε μια τέτοια περίπτωση, εκτός από το κρίσιμο ζήτημα του εφαρμοστέου δικαίου, και γενικά της μορφής των ερωτημάτων δύο θέματα πρέπει να προσεχθούν από την ελληνική πλευρά:

α) Η απόφαση που θα εκδοθεί οπωσδήποτε θα αναγνωρίζει «μεταβολές» στα όρια της ελληνικής επικράτειας, έστω και αν θα πρόκειται περί αυξήσεων σε σχέση με μια ελληνική μονομερή χάραξη. Συνεπώς το σχετικό συνυποσχετικό θα πρέπει να κυρωθεί με νόμο (άρθρο 27 παρ. 1 σε συνδυασμό με 36 παρ. 2 Συντάγματος).

β) Η παραπομπή της διαφοράς στην ολομέλεια του Διεθνούς Δικαστηρίου υποκρύπτει μερικές παγίδες. Στη 15μελή του σύνθεση, με γεωπολιτική αναλογία δικαστών, το Διεθνές Δικαστήριο είναι σήμερα ένα όργανο δυσκίνητο στη λήψη αποφάσεων, με αποτέλεσμα να επιδιώκονται κατά τις διασκέψεις του συμβιβασμοί. Οι συμβιβασμοί αυτοί δεν είναι πάντοτε υπέρ εκείνων των διαδίκων που έχουν κρυστάλλινη νομική θέση. Έτσι, σε ορισμένες περιπτώσεις, το «δικαίο» ταλαιπωρήθηκε προκειμένου να επιτευχθεί κάποια πλειοψηφία.

Αντίθετα σήμερα οι διάδικοι έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν την παραπομπή της διαφοράς τους σε ολιγομελές Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου, επιλέγοντας εκείνοι τους δικαστές. Το πλεονέκτημα του Τμήματος είναι ότι η επιχειρηματολογία και αντεπιχειρηματολογία των δικαστών διεξάγεται πλέον σε σχεδόν προσωπικό επίπεδο, οπότε τα δικαϊκά επιχειρήματα είναι δυσκολότερο να αμβλυνθούν από εξωδικαϊκές εκτιμήσεις. Χωριστά που οι δυσπλασίες που παρουσιάστηκαν σε ορισμένες αποφάσεις της ολομέλειας σχετικά με οριοθετήσεις, δεν σημειώθηκαν στις δύο μέχρι σήμερα ανάλογες αποφάσεις που εκδόθηκαν από Τμήμα του Δικαστηρίου.

Στο σημείο αυτό σκόπιμο είναι να επισημανθεί ότι η Ελλάδα αδικαιολόγητα, κατά τη γνώμη μου, δεν προσχωρεί στη ρήτρα υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου, έστω και με ορισμένες επιφυλάξεις. Νομίζω πως είναι ανακόλουθο από τη μια μεριά να επιμένουμε στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και να επιδιώκουμε το δικαιοδοτικό διακανονισμό των διεθνών διαφορών μας και από την άλλη να επιδεικνύουμε δυσπιστία και επιφυλακτικότητα έναντι του θεσμού αυτού. Φοβάμαι ταυτόχρονα ότι δεν πρόκειται για ηθελημένη πολιτική επιλογή αλλά για παράλειψη λόγω αδρανείας· ίσως μάλιστα η αδράνεια να οφείλεται σε κλασικές διπλωματικές προκαταλήψεις. Άλλωστε διάφορες γραφειοκρατικές Κασσάνδρες έπεισαν τις κυβερνήσεις από το 1974 να αποσύρουν μιαν ανάλογη εκδήλωση στη διεθνή δικαιοσύνη: την αποδοχή της ατομικής προσφυγής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ας μην ξεχνάμε ότι χρειάστηκε σχεδόν κυβερνητικός «αιφνιδισμός» το Νοέμβριο του 1985 για να παρακαμφθεί η αγκύλωση αυτή και να αποδεχθούμε την ατομική προσφυγή. Ειδικά για την προσχώρησή μας στη ρήτρα υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου υπάρχει από το 1953 ήδη το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο: ο ν. 2439/1953, με τον οποίο παρέχεται προς τον υπουργό των Εξωτερικών η σχετική εξουσιοδότηση.

10. Συμπερασματικά, νομίζουμε ότι:

α) Οι ελληνικές θέσεις σχετικά με το νομικό καθεστώς της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου πρέπει να επαναδιατυπωθούν, ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη νομική ακρίβεια ως προς το ποιους ακριβώς κανόνες αντιτάσσουμε έναντι της Τουρκίας. Είναι φανερό ότι σε παρόμοια θέματα η κυβέρνηση είναι απαραίτητο στο μέλλον να «εμβαπτίζει» σε νομικές εκτιμήσεις τις πολιτικές της θέσεις (Δυστυχώς και στο πεδίο αυτό —όπως και σε πολλά άλλα— η ελληνική διοίκηση δεν έχει την αίσθηση του μέτρου. Το 1976, για το ζήτημα της υφαλοκρηπίδας προσλαμβάνει, έναντι αδρής συναλλαγματικής αμοιβής, ολόκληρη διμοιρία αλλοδαπών νομικών συμβούλων. Το 1986, σε δύο κατ'εξοχήν ευαίσθητα θέματα όπως τα ελληνοτουρκικά και το κυπριακό, υποβαθμίζει τη νομική κάλυψη, που βέβαια της προσφέρεται από Έλληνες ειδικούς «άνευ αν-

ταλλάγματος»).

β) Η Ελλάδα, αφού ήδη επιχείρησε στο παρελθόν δικαιοδοτική επίλυση της διαφοράς και «υπενθύμισε» πρόσφατα τη δυνατότητα παραπομπής στο Διεθνές Δικαστήριο με βάση το ισχύον διεθνές δίκαιο, εξήντηλε ήδη τα όρια της επιβαλλόμενης καλής πίστης. Συνεπώς μπορεί, και κατά τη γνώμη μου πρέπει, να προβεί σε μονομερή οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, έπειτα ωστόσο από προσεκτική και ενδελεχή νομική επεξεργασία.

γ) Ενδεχόμενη υποβολή της διαφοράς σε δικαιοδοτικό διακανονισμό είναι προτιμότερο να γίνει είτε σε διαιτητικό δικαστήριο είτε σε Τμήμα του Διεθνούς Δικαστηρίου.

δ) Η Ελλάδα είναι σκόπιμο να προσχωρήσει στη ρήτρα υποχρεωτικής δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικαστηρίου. □

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. περιοδικό ΑΝΤΙ της 2ας Ιανουαρίου 1987, σελ. 12.

2. Πρβλ. και Γ. Παπαδημητρίου, Το Αιγαϊακό Πρόβλημα, Ανάτυπο «Ο Πολίτης», Αθήνα 1978, 14.

3. Χ. Ροζάκης, Η διαφορά για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, στον τόμο το Αιγαίο και η Ελληνοτουρκική κρίση, Αθήνα 1979, 266.

Πήρες σήμερα τον ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ:

**Ο Μικρός
ΗΡΩΣ**

ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ
ΕΝΑΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ
ΤΟΜΟΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΑ:

Αναπαραγωγές

**8 ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΕΞΩΦΥΛΛΑ**

της πρώτης έκδοσης

CHARLES BAUDELAIRE

ΤΕΧΝΗΤΟΙ

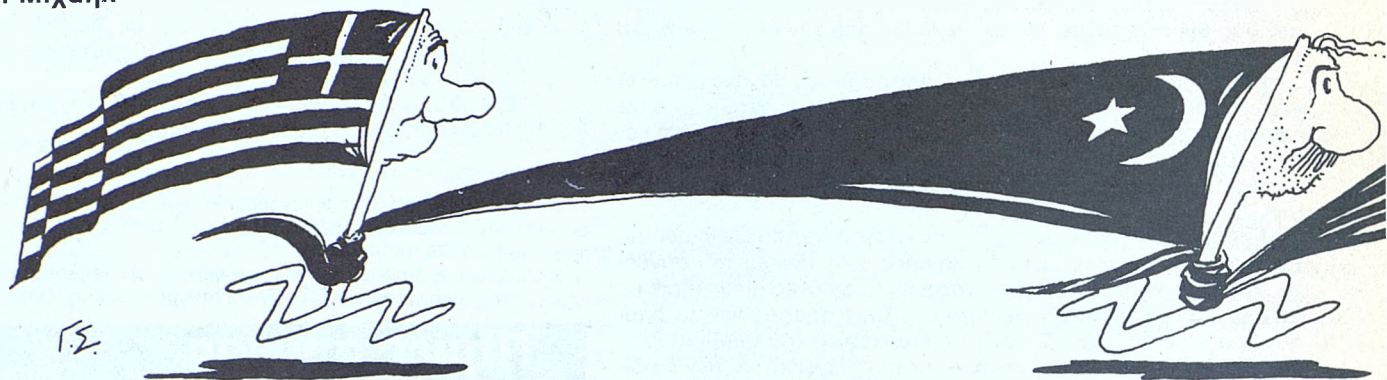
ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γ. ΘΕΜΕΛΗΣ

ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ

Όταν η «εθνική άμυνα» απογειώνεται και προσγειώνεται....

του Δ. Μιχαήλ

Πολλαπλά σημαντική ήταν η συζήτηση σε επίπεδο αρχηγών κομμάτων και ομάδων την Παρασκευή, 23 Ιανουαρίου, στη Βουλή για θέματα εθνικής άμυνας, από την άποψη ότι ενώ δεν φώτισε καμιά πλευρά του επίμαχου θέματος πρόσφερε αρκετά νέα δεδομένα και προβληματισμούς για τις πολιτικές εξελίξεις.

Σημαντικότερη διαπίστωση είναι ασφαλώς ότι με τις γνωστές οριοθετήσεις για το μέλλον των αμερικανικών βάσεων και την «εθνικά αναγκαία» παραμονή της χώρας στο ΝΑΤΟ, ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου αποσαφηνισε (πραγματικά για πρώτη φορά) τις διεθνείς επιλογές και προσανατολισμούς της Κυβέρνησής του. Το ΠΑΣΟΚ κατά τρόπο οριστικό και αναμφισβήτητο —και χωρίς βεβαίως ο κ. Α. Παπανδρέου να περιμένει τις εισηγήσεις της «αρμόδιας» Επιτροπής Ιδεολογικού Μανιφέστου— «εγκλωβίζεται» στις παραδοσιακές επιλογές του δυτικού στρατοπέδου.

Δεύτερη συνεπόμενη διαπίστωση από την συρρίκνωση (αν όχι τερματισμό) της πολιτικής διγλωσσίας στα θέματα του ΝΑΤΟ και των βάσεων είναι ο ενταφιασμός της Διακήρυξης της «3ης Σεπτέμβρη» την περασμένη Παρασκευή στη Βουλή. Το αληθινά περίεργο είναι ότι οι νέες θέσεις —και μάλλον η επίσημοποίηση της στροφής 180 μοιρών— για το ΝΑΤΟ και τις βάσεις πέρασαν με ελάχιστους ως τώρα κραδασμούς, στη στελεχιακή και λαϊκή βάση του ΠΑΣΟΚ. Το γεγονός αποκαλύπτει ασφαλώς την «εσωκομματική εγκυρότητα» του πολιτικού λόγου και ρόλου του κ. Α. Παπανδρέου, την πολύχρονη παθητική κατάσταση στην οποία έχει εθισθεί ο «αριστερός» κομματικός μηχανισμός και την ευκολία με την οποία ταξικά και ριζοσπαστικά αιτήματα κοινωνικής αλλαγής έχουν αντικατασταθεί με «εθνικές» έννοιες και σκοπιμότητες. Αυτή η εθνική σκοπιμότητα προβλήθηκε ως αιτία για τη μεταστροφή της κυβέρνησης και του κ. Α. Παπανδρέου στο θέμα του ΝΑΤΟ (που κάποτε αποτελούσαν «ίδιο συνδικάτο» με την ΕΟΚ) και εμμέσως αλλά σαφώς έγινε επίκλησή της για τις αμερικανικές βάσεις. Έχουν παύσει πλέον να αποτελούν οι βάσεις και η απομάκρυνσή τους θέμα αρχής και στρατηγικής επιλογής για το ΠΑΣΟΚ, που βρίσκεται πλέον μακριά από την εποχή της «εθνικοαπελευθερωτικής» του αντίληψης και έχει μετασχηματισθεί σε καθαρά κυβερνητικό κόμμα.

Οι βάσεις αποτελούν πλέον για το ΠΑΣΟΚ απλώς αντίβαρο κάποιων οικονομικών ανταλλαγμάτων και το πολύ κάποιων «εθνικών διευκολύνσεων» στο Αιγαίο και το Κυπριακό, όπως άρχισε να υποστηρίζει η τρέχουσα κυβερνητική προπαγάνδα. Ωστόσο, τα υψηλά κυβερνητικά κλίμακια γνωρίζουν πολύ καλά —και σ' αυτό οφείλεται η αιφνιδιαστική ανακίνηση του

θέματος από τον κ. Α. Παπανδρέου— ότι ο διαπραγματεύσεις για τις βάσεις δεν θα γίνουν από «μηδενική βάση», αλλά από τη βάση ότι έχει ανανεωθεί η παραμονή των αμερικανικών βάσεων στην Τουρκία. Έτσι (και από τις διαπραγματεύσεις θα φανεί) το αναγκαίο δίδυμο δεν είναι «βάσεις στην Ελλάδα και ανταλλάγματα» αλλά «βάσεις στην Ελλάδα και βάσεις στην Τουρκία».

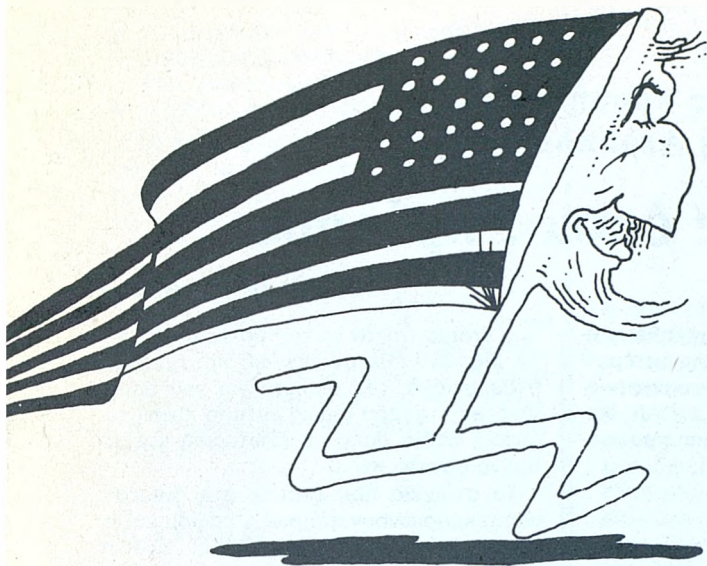
Ακριβώς, αυτή η «άκαιρη» ανακίνηση του θέματος των βάσεων, από τον Πρωθυπουργό στη Βουλή (ενάμιση ολόκληρο χρόνο πριν την πεντάμηνη προθεσμία σε περίπτωση αποχώρησής του μετά την 31-12-1988) δεν υποδηλώνει απλώς ότι τελείωσε η περίοδος της σχετικής «διγλωσσίας», αλλά και ότι ο κ. Α. Παπανδρέου δεν φοβάται για απώλειες προς τα αριστερά. Δεν φοβάται ότι το θέμα της «ανακολουθίας», δηλαδή του συμβιβασμού στις αμερικανικές βάσεις και το ΝΑΤΟ μπορεί να του δημιουργήσει ρήγματα στα αριστερά του ΠΑΣΟΚ και αισθητές απώλειες και διαρροές προς το ΚΚΕ.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο «Ριζοσπάστης» την επομένη της συζήτησης στη Βουλή απέφυγε να προβάλει έντονα αυτό τον «καίριο συμβιβασμό» του ΠΑΣΟΚ, όπως έχει αρνηθεί πολύ καιρό τώρα να αναγάγει το θέμα των αμερικανικών βάσεων σε καίριο αντιπολιτευτικό θέμα κατά του ΠΑΣΟΚ.

Ασφαλώς η επιφυλακτική τακτική αυτή του «Ριζοσπάστη» και της ηγεσίας του ΚΚΕ (απόδειξη πρόσθετη η ομιλία του κ. Χαρ. Φλωράκη στη Βουλή) δεν υποδηλώνουν κάποιο «σκοτεινό διεθνισμό», αλλά εξαιρετική επιφυλακτικότητα για τους μελλοντικούς χειρισμούς του κ. Α. Παπανδρέου στο θέμα των βάσεων, που μπορεί να επαναλάβουν το πρότυπο της «αντιδεξιάς ρήξης» της 9ης Μαρτίου 1985. Μπορεί μάλιστα βάσιμα να προβλέψει κανείς ότι το πρόβλημα των βάσεων θα αργήσει να αποτελέσει άξονα μεγάλων κινητοποιήσεων και έντονης κριτικής από την πλευρά του ΚΚΕ.

Από την πλευρά της «Ν.Δ.» οι ενοχλήσεις του κ. Α. Παπανδρέου για το θέμα των βάσεων και του ΝΑΤΟ πρόκειται να είναι μηδαμινές και ενοχλητικές πολιτικά μόνο στο μέτρο, που ο κ. Μητσοτάκης υποστηρίζει ότι «ακολουθείτε, μετά από περιπλανήσεις, τη δική μας πολιτική». Γιατί πραγματικά στα δύο θέματα αυτά ο κ. Μητσοτάκης έχει αποφασίσει —σε σχετικές συσκέψεις με επιτελείς του— να λειτουργήσει μακροπρόθεσμα ως «υπονομευτής» του ΠΑΣΟΚ από τα αριστερά του, πιστός στη μακιαβελική αντίληψη ότι μπορεί να κάνει περισσότερο κακό σε κάποιον εάν τον επαινεί.

Άλλωστε αυτή η διάθεση για «συναινετική συμφωνία» πάνω στα θέματα εξωτερικής πολιτικής είχε την περασμένη Παρασκευή στη Βουλή και την προέκτασή της. Τόσο ο κ.

Μητσοτάκης, όσο και ο Α. Παπανδρέου απέφευγαν να αναφερθούν στα «σκάνδαλα» κάθε πλευράς, που τροφοδότησαν από δικές τους πηγές, πρωτοσέλιδα για την προμήθεια των «Λεόπαρντ» ή για τις παραγγελίες των νέων μαχητικών αεροσκαφών. Και οι δύο πλευρές αποσιώπησαν τα σκάνδαλα αυτά και συναγωνίστηκαν να αποδείξουν ότι η καθεμιά φρόντισε περισσότερο από την άλλη να καταστήσει αξιόμαχες τις Ένοπλες Δυνάμεις.

Ακριβώς αυτή η αποσαφήνιση του πλαισίου της εξωτερικής πολιτικής της κυβερνήσεως (που μόνο πρόβλημα πλέον έχει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις), συνδέεται άμεσα και με ορισμένες εσωτερικές εξελίξεις. Είναι σαφές ότι ο κ. Α. Παπανδρέου δεν πρόκειται να κλείσει σύντομα το θέμα των βάσεων που θα δρομολογηθεί με τις πρώτες έγγραφες προτάσεις των αμερικανών περί τα τέλη Μαρτίου επειδή ακριβώς εφαρμόζει και σ' αυτή την περίπτωση την τακτική της «πλατειάς ζύμωσης» του θέματος. Συνδεδεμένο με προσδοκίες για οικονομικά και άλλα ανταλλάγματα το θέμα των βάσεων φαίνεται ότι θα γνωρίσει μια αποφασιστική φάση —που θα είναι η κατ' αρχήν συμφωνία σε επίπεδο «επιτροπών» ή αντιπροσωπειών, περί τα τέλη της άνοιξης— εφόσον από τη φάση αυτή εξαρτάται η επίσημη πρόσκληση του κ. Α. Παπανδρέου στις ΗΠΑ. Η κατ' αρχήν αυτή συμφωνία σε πρωτοβάθμιο επίπεδο, δεν αποκλείεται να χρειασθεί παράταση ως τις αρχές του φθινοπώρου. Σύμφωνα με ορισμένους παρατηρητές θα καθυστερήσει τότε ανάλογα και η πολυπόθητη επίσκεψη στις ΗΠΑ.

Είναι σχεδόν αυτονόητο ότι αυτή η χρονική περίοδος «μυστικής διπλωματίας» μεταθέτει αυτόματα κάθε ενδεχόμενο για κήρυξη πρόωρων εκλογών, τις οποίες το ηγετικό επιτελείο της Κυβέρνησης συνδυάζει μόνο με την καλύτερευση της οικονομίας.

Σ' αυτή την περίπτωση επομένως, με βάση πάντα τα σημερινά δεδομένα, είναι βέβαιο πως δεν θα επικεντρωθεί ο προεκλογικός αγώνας στις αμερικανικές βάσεις επειδή η 40ήμερη προεκλογική περίοδος, μπορεί να μετατρέψει το θέμα αυτό σε «μπούμεραγκ» για το ΠΑΣΟΚ, ανεξάρτητα από τη θέση που θα λάβει. Και τούτο γιατί το θέμα των βάσεων σχετίζεται τόσο με τη δυναμική των σχέσεών μας με την Τουρκία όσο και με προβληματική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας.

Μετά την περασμένη Παρασκευή, αυτό το κοινό πλαίσιο εξωτερικής πολιτικής φυσικά με τις επιμέρους αποχρώσεις ανάμεσα στη ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ οδηγεί στο συμπέρασμα ότι μοναδικό θέμα ύψιστης «εξάρτησης» της χώρας έχει απομείνει το οικονομικό. □

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΑΝΤΡΕΪ ΤΑΡΚΟΦΣΚΙ

Σμιλεύοντας τό χρόνο

**ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ
ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ**

Έκδόσεις Νεφέλη

Μαυρομηχάλη 9 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36.07.744

ΤΡΑΜΠΑ ΣΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

Στις δύο πρόσφατες συζητήσεις για την Άμυνα στη Βουλή, κυβέρνηση και αξιωματική αντιπολίτευση, αντάλλαξαν ορισμένες καλυμμένες μομφές η μία εναντίον της άλλης, για προμήθειες των ενόπλων δυνάμεων που έγιναν επί των ημερών κάθε μιάς. Συγκεκριμένα όταν έγινε κάποια αναφορά στον τρόπο προμήθειας ελικoptέρων από τη ΝΔ, ο κ. Αβέρωφ απάντησε ότι και σήμερα πλανώνται φήμες, που δεν μπορεί να διαψεύσει ή να επιβεβαιώσει, σύμφωνα με τις οποίες, προμήθειες του ΠΑΣΟΚ ακολούθησαν την ίδια μεθόδευση. Και τότε, ο κ. Παπανδρέου έσπευσε να δηλώσει ότι δεν τίθεται ζήτημα τιμότητας του κ. Αβέρωφ. Το ANTI χωρίς να θέτει ζήτημα τιμότητας, κανενός —αλλά ούτε και να την προεξοφλεί— αρχίζει τη δημοσίευση ορισμένων περιπτώσεων, που βασίζονται σε αντικειμενικά στοιχεία, αφήνοντας τον αναγνώστη, και πιθανώς κάποιο Εισαγγελέα, έστω της Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα.

Αξίζει πάντως να τονιστεί ότι στη σημερινή φάση καλλιεργείται επιτυχώς, τόσο από τη ΝΔ όσο και από το ΠΑΣΟΚ, η προσπάθεια να αποσιωπηθούν αμοιβαίως μια σειρά από «παραλείψεις και παρατυπίες» —τις περισσότερες φορές διάβαζε: «σκάνδαλα»— που θα μπορούσαν να χρεωθούν στις κυβερνήσεις είτε του ΠΑΣΟΚ είτε της ΝΔ. Είναι λυπηρό να διαπιστώνει κανείς σήμερα ότι η «εθνική συναίνεση» συντελείται στη συγκάλυψη και την αποσιώπηση των οικονομικών σκανδάλων που έχουν σχέση με τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος.

CHINOOK και MATRA

Δυο σκανδαλώδεις προμήθειες για την Πολεμική Αεροπορία

Ελικόπτερα: όποιος πρόλαβε...

του Ρεπόρτερ

Απ' το 1975 περίπου είχε προβληθεί η απαίτηση για αγορά 2 έως 3 ελικoptέρων «βαρέως τύπου», για να καλύψουν την ανάγκη γρήγορης μεταφοράς RADAR διασποράς όπως μας πληροφόρησε πρόσφατα και ο κ. Αβέρωφ στη Βουλή.

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ
ΤΗΣ «ΝΔ»

Το 1980 αρχίζει μια ταχύτατη διαδικασία επείγουσας προμήθειας και συστήνεται για το σκοπό αυτό μια επιτροπή. Δεν είχαν γίνει προδιαγραφές, ούτε προκηρύχθηκε διαγωνισμός. Εκ των υστέρων σκαρώθηκε μια πρόχειρη προδιαγραφή, που ταίριαζε απόλυτα στα χαρακτηριστικά του «CHINOOK», για το οποίο και μόνον υπήρχε οικονομική προσφορά αυτής της εποχής. Όσον αφορά στα άλλα δύο προς «σύγκριση» ελικoptτερα, του ενός δεν υπήρχε καν οικονομική προσφορά, για το άλλο έγινε «πληθωριστική επέκταση» παλιότερης τιμής του απ' την επιτροπή, η οποία στο πρακτικό της ανέφερε ότι δεν μπορούσε να κάμει έτσι σωστή αξιολόγηση με τον τρόπο αυτό.

Φανατικός υποστηρικτής της μεθόδευσης αυτής, ήταν ο τότε ταξίαρχος Γιάννης Μαρινάκης, διευθυντής του 4ου κλάδου, ο οποίος με θετικές εισηγήσεις, ταχύτατα προχώρησε στην αγορά... 10 CHINOOK. Επειδή μάλιστα ήταν πολλά για την αεροπορία, έδωσε τα 5 απ' αυτά στο στρατό. Σπάνια περίπτωση γαλαντονομίας της αεροπορίας που αξίζει να καταχωρηθεί στα χρονικά των Ενόπλων Δυνάμεων.

Αλλά το πιο σημαντικό, είναι όπως ήδη αναφέρθηκε προηγουμένως ότι η ανάγκη προμήθειας 2-3 ελικoptέρων, ξεκινούσε από συγκεκριμένη απαίτηση που έθεσε η Αεροπορία.

Η δοκιμή για το αν ικανοποιείται αυτή η απαίτηση έγινε ενώ είχαν ήδη αγοραστεί τα CHINOOK και αφού πέρασαν τρία χρόνια περίπου. Φαίνεται όμως ότι δεν πληρούσαν τις απαιτήσεις, αφού στην καθυστερημένη δοκιμή, κήκε ολοσχερώς ένα ελικoptερο μαζί με ένα κομμάτι του συγκροτήματος που μετέφερε. Γι' αυτό το λόγο ίσως είχε καθυστερήσει και η δοκιμή, γιατί μετά την παραλαβή των ελικoptέρων εκφράστηκαν έντονες διαφωνίες, ότι δεν έκαναν για το σκοπό που αγοράστηκαν λόγω του έντονου «κατωρεύματος» που δημιουργούγ και που καθιστούσε προβληματική την ανάρτηση ογκωδών αντικειμένων λόγω κινδύνου πρόσκρουσης, πράγμα που συνέβη και στη δοκιμή.

Όπως είναι φυσικό οι προδιαγραφές

που ετοιμάστηκαν εκ των υστέρων, με πολύ βία, δεν έθεταν τεχνικά κριτήρια λεπτομερειακά, του σκοπού για τον οποίο γινόταν η αγορά (όπως ένταση κατωρεύματος, πεδίο ροής με εξωτερικά κρεμασμένο φορτίο, κτλ.).

Τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεσή μας τεκμηριώνουν πλήρως το αξιόμημπο της συγκεκριμένης προμήθειας. Έτσι η σπουδή του κ. Παπανδρέου και του κ. Χαραλαμπίδου στο να προεξοφλήσουν την αθωότητα του κ. Αβέρωφ, είναι τουλάχιστον ακατανόητη.

Τα γεγονότα

Αλλά ας αφηγηθούμε τα περιστατικά με τη σειρά τους:

- Ενημερωτικό σημείωμα 1ης Σεπτεμβρίου 1980 και 15ης Ιουλίου 1980 (υπογραφή ταξίαρχος Ι. Μαρινάκης, σμήναρχος Π. Κοντοδιδός). Σύμφωνα με αυτό υπήρχαν ανάγκες για 3-4 ελικoptτερα για τη μεταφορά του «συγκροτήματος ραντάρ». Επίσης αναφέρονταν ότι ο Στρατός δεν χρειαζόταν αυτά τα ελικoptτερα.

- Επιστολή του κ. Αβέρωφ με ημερομηνία 6/9/1980: Απευθυνόμενος στον τότε Αρχηγό ΓΕΑ θεωρεί επιτακτική την ανάγκη μιας άμεσης αγοράς, λόγω σοβαρότων επιχειρησιακών λόγων. Η ανησυχία του αυτή προκλήθηκε, όπως λέγει μετά από επίσκεψη σ' αυτόν του διευθυντή πωλήσεων της εταιρείας AGUSTA κ. C. COZZI!

- Με σημειώμα του (10 Σεπτεμβρίου 1980) ο Ι. Μαρινάκης αρχίζει την προώθηση του προγράμματος προμήθειας.

- Με τα σήματα ΓΕΑ / ΚΛ.Α. / Φ 405 / 140 / Α 13 3404 / 3 Δεκεμβρίου '80 και ΚΛ. Δ. / Φ 405 / 140 / ΕΜ 432711 / 29 Νοεμβρίου '80 ταχύτατα βγαίνουν ελλείψεις προδιαγραφές που αποτελούν στην πραγματικότητα φωτογραφία του ελικoptέρου του κ. COZZI.

- Ταχύτατα πάλι με άλλο σήμα (ΓΕΑ / Α3 / 3 / Φ 000 / 000 9 Δεκεμβρίου '80) γίνεται αξιολόγηση όπου αναφέρεται ότι «πλήρης αξιολόγηση έγινε μόνο για το Ε/Π CHINOOK για το οποίο υποβλήθη η από 8 Οκτωβρίου '80 προσφορά». Για τα υπόλοιπα ελικoptτερα, είτε δεν υπήρχαν προσφορές είτε ελήφθησαν στοιχεία από prospectus...

- Εισήγηση Ι. Μαρινάκη (ΚΛ. Δ. / Δ 2 / Φ 405 / 100 / Α. 415770) για κατεπείγουσα αγορά.

Τα ερωτήματα που υποβάλλουμε στους υπεύθυνους σχετικά με το CHINOOK, είναι:

- Υπήρχε ύποπτη σπουδή;
- Υπήρξε διαγωνισμός;
- Συντάχθηκαν μήπως «προδιαγραφές» εκ των υστέρων;
- Ήταν οι όροι αγοράς οι πιο κατάλληλοι;

Το «σύνδρομο Καραχάλιου» την Πολεμική κινητοποιεί Αεροπορία

**Το μόνο στοιχείο
«επείγουσας
υπηρεσιακής ανάγκης»
είναι το κουκούλωμα
του σκανδάλου**

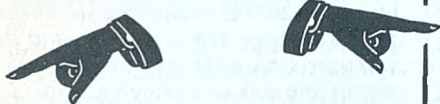
του Ρεπόρτερ

- Η ανάγκη που ήταν «επιχειρησιακά κατεπείγουσα» απεδείχθη εκ των υστέρων ψευδής και επικίνδυνη;
- Τι είδους διαπραγματεύσεις έγιναν;

Τα παραπάνω ερωτήματα είναι τα ίδια ακριβώς που κίνησαν τη Στρατιωτική Δικαιοσύνη (κατ' εντολή ή αυτεπάγγελτα) να κινήσει διαδικασία για την αγορά των LEOPARDS.

Αν αυτή ήταν «ουσιαστικά παράνομη», η υπόθεση CHINOOK τι είναι λοιπόν; Η ΝΔ έχει σαν κυβέρνηση πολλαπλές ευθύνες για κακή έως ύποπτη διαχείριση των δαπανών για την εθνική άμυνα. Η σημερινή κυβέρνηση αντίθετα με όσα διακηρύσσει δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να αλλάξει μεθόδους.

ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Έτσι η ίδια ιστορία επαναλαμβάνεται, ακόμα και σήμερα με τα ίδια περίπου πρόσωπα— και αυτό είναι το σημαντικό. Έτσι, πριν μερικούς μήνες έκλεισε μια νέα προμήθεια με τη γαλλική «MATRA», ύψους 80 εκατομμυρίων δολαρίων περίπου, για την προμήθεια πυραύλων αέρος-αέρος, όπως κατατέθηκε και στην πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή.

Και αυτή η προμήθεια, μεθοδεύτηκε έτσι ώστε να μην υστερήσει σ' όλα τα «καλά» στοιχεία των προμηθειών LEOPARD και CHINOOK, δηλαδή:

- Πραγματοποιήθηκε με κατ' ευθείαν ανάθεση σ' ελάχιστο χρόνο.
- Δεν εξετάσθη καμιά εναλλακτική λύση, ενώ υπήρχαν τέτοιες, και μάλιστα στο 1/3 του κόστους. Και φυσικά δεν έγινε διαγωνισμός.
- Δεν προεβλέφθη στην προμήθεια, βασικότατος εξοπλισμός, απαραίτητος για τη λειτουργία του όπλου (όπως εκτοξευτήρες, που τώρα μας προσφέρονται σε 10πλάσιο απ' το κανονικό κόστος!), κτλ.

Αντιπρόσωποι της MATRA στην Ελλάδα είναι οι Τσάτσοι. Εισηγητές / αρχιτέκτονες των παραπάνω μεθοδεύσεων, είναι κατά περίεργο τρόπο οι έφεδροι πτέρarquχοι Γιάννης Μαρινάκης και Περικλής Κοντοδίδος, γνωστοί και μη εξαιρετέοι από άλλες υποθέσεις.

Πέραν όλων των άλλων, οι αξιωματικοί αυτοί είναι που κηρύσσουν ότι είναι «πολύ δημοκρατικών φρονημάτων», συναγωνιζόμενοι αυτών του κ. Κουρή, που συμπτωματικά συμβαίνει να ανήκουν στον πολύ «κλειστό» κύκλο του. Του υποπτεράρχου Μαρινάκη αναφέρεται υμνητική ημερήσια διαταγή προς τη χούντα, αντίστοιχη μ' αυτήν του κ. Κουρή. Όμως για τον Γιάννη Μαρινάκη θα πρέπει να ερωτηθεί ο κ. Αβέρωφ, ο οποίος του αφιέρωσε, στην πρόσφατη συζήτηση για την Άμυνα στη Βουλή, ειδικό απόσπασμα της αγόρευσής του «για πιθανή έλλειψη τιμιότητάς του, μέχρις αποδείξεως του εναντίον».

- Μια άλλη υπόθεση σκανδαλώδους προμήθειας στρατιωτικού υλικού επιμελώς κουκουλωμένη αρκετά χρόνια αποκαλύπτει σήμερα το περιοδικό μας.
- Η προμήθεια αυτή ενώ αφορά κρίσιμα επιχειρησιακά οχήματα ακόμα δεν υλοποιήθηκε ενώ παράλληλα υλικό του ΥΕΘΑ κόστους εκατοντάδων εκατομμυρίων δρχ. σπάζει από τις βροχές και τα χιόνια στην αυλή ενός εργοστασίου που έχει αναλάβει την προμήθεια στη Βιομηχανική Περιοχή του Βόλου και που ήδη από έτους περίπου έχει σταματήσει να δουλεύει.

- Η ιστορία αυτή αφορά την προμήθεια / κατασκευή 40 κηροζινοφόρων οχημάτων για τις επιχειρησιακές ανάγκες πληρώσεως των πολεμικών μας αεροσκαφών με καύσιμο.

Με τις πληροφορίες και φράσεις αυτές, άρχισε το ρεπορτάζ που επρόκειτο να δημοσιευτεί στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού. Και θα συμπεριλάμβανε όσες πληροφορίες έπονται στο ρεπορτάζ που ακολουθεί για την προμήθεια 40 κηροζινοφόρων από την Πολεμική Αεροπορία.

Επειδή η καταγγελία μας ήταν σοβαρή λόγω της σημασίας των συγκεκριμένων οχημάτων αλλά και των ανορθόδοξων χειρισμών της υπόθεσης— θελήσαμε να επικοινωνήσουμε με κάποιον αρμόδιο για τις απαραίτητες διευκρινίσεις. Η δημοσιογραφική δεοντολογία μας υπαγόρευε την υποχρέωση να ενημερώσουμε τον υπουργό που είχε χειριστεί την προμήθεια. Ήταν ο τώως υφυπουργός Άμυνας κ. Πausανίας Ζακολίκος.

Και τότε άρχισε μια ιστορία που πολύ θυμίζει Διυλιστήρια Ασπροπύργου. Όλοι θυμούνται ότι ο τώως Γενικός Διευθυντής κ. Καραχάλιος είχε κατηγορηθεί για σειρά από ανορθόδοξες— με την πιο μετριοπαθή διατύπωση— ενέργειες που ζημίωσαν το ελληνικό δημόσιο με το ποσό των 42 δις δρχ. —ποσό που, σύμφωνα με τις διατυπωθείσες τότε απόψεις είχε καρπωθεί ο κ. Καραχάλιος. Η υπόθεση είχε ήδη παραπεμφθεί στην Δικαιοσύνη και ίσως κάποτε να μάθουμε τι ακριβώς συνέβη και σε ποιο βαθμό είναι πράγματι υπόλογος ο πρώην κύριος γενικός. Ένα στοιχείο πάντως είναι δύσκολο να απαντηθεί: Η αιφνίδια και η αδικαιολόγητη μεταμεσονύκτια επίσκεψη του κ. Καραχάλιου στα Διυλιστήρια προκειμένου να εξαφανίσει ενοχοποιητικά έγγραφα. Για την κοινή γνώμη— αλλά και τις ανακριτικές αρχές— αυτή η σπουδή αποτελεί ένα μάλλον ισχυρό τεκμήριο ενοχής: Είναι δύσκολο να φαν-

ταστούμε έναν αθώο να προσπαθεί να εξαφανίσει στοιχεία.

Η συνέχεια του ρεπορτάζ για τα κηροζινοφόρα θα σας θυμίσει μια συμπεριφορά του υπουργείου Εθνικής Άμυνας πολύ όμοια με εκείνην του κ. Καραχάλιου. Ας ξαναπιάσουμε όμως την ιστορία των κηροζινοφόρων:

Με τον κ. Πausανία Ζακολίκο επικοινωνήσαμε το απόγευμα της Πέμπτης 8/1 και του περιγράψαμε τα στοιχεία που διαθέταμε. Μας υποσχέθηκε ότι την επομένη θα φρόντιζε να συμβουλευθεί τους φακέλους του ΥΠΕΘΑ και θα μας παρείχε τις σχετικές διευκρινίσεις την Δευτέρα 12/1 ή την Τρίτη 13/1.

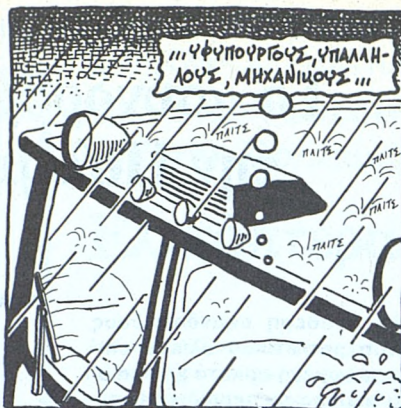
Πράγματι ο κ. Ζακολίκος μας αναζητήσε αλλά λόγω της απεργίας και της έλλειψης στην έκδοση του περιοδικού, ήταν αργά να ασχοληθούμε με την παραπέρα έρευνα του θέματος. Η συνάντησή με τον τώως υφυπουργό μετατέθηκε προς το τέλος της εβδομάδας και πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 17/1 και αφού είχε ήδη κυκλοφορήσει το προηγούμενο τεύχος.

Αλλά τι συνέβη μετά το απόγευμα της Πέμπτης 8/1; Ο κ. Ζακολίκος και η σημερινή ηγεσία του υπουργείου πρέπει να αφηγηθούν και πάλι τα περιστατικά και να δώσουν κάποιες πειστικές ερμηνείες.

Οι δικές μας εξακριβωμένες, διασταυρωμένες και ντοκουμενταρισμένες πληροφορίες δίνουν το σκηνικό επανάληψης της προσπάθειας του κ. Καραχάλιου να εξαφανίσει στοιχεία μιας, λιγότελο υπόπτης συναλλαγής:

Παρασκευή 9/1 και Σάββατο 10/1 υπήρξε μεγάλη αναστάτωση στο ΓΕΑ και το ΥΠΕΘΑ σχετικά με το θέμα των κηροζινοφόρων.

Τη Δευτέρα 12/1 συντάχθηκε ένα εξαιρετικά επείγον και εμπιστευτικό τελεξ (Δ3/4B/127/12-1-87) που αφού υπογράφηκε από 5 αρμόδιους της Πολεμικής Αεροπορίας, μονογράφηκε και από τον Αρχηγό του ΓΕΑ αυθημερόν! Το σήμα έδινε εντολές για να μεταφερθούν

τα ξημερώματα της επομένης, τα ημιτελή οχήματα της σκανδαλώδους σύμβασης που περιγράφουμε στη συνέχεια, από την «αλάνα» του εργοστασίου στο Βόλο, κάπου στη Β. Ελλάδα!

Τέτοια επάρκεια, συνοχή και ταχύτητα εφαρμογής μιας αποφάσεως δεν έχουμε συναντήσει άλλη φορά στο εν παλαιό και φυγοπονία διατελούν ελληνικό κράτος.

Η καθ' ημάς ερμηνεία, είναι απλή: Γνωρίζοντας το ΓΕΑ όσα πρόκειται να καταγγελθούν σε 4 μέρες από το δημοσίευσμά μας, έσπευδε να μετακινήσει τα οχήματα που σάπιζαν από τη βροχή και τους αέρηδες τώρα και ένα χρόνο, στο μισοεγκαταλειμμένο εργοστάσιο της ΕΒΕΞ στο Βόλο.

Ας δούμε όμως όλα τα στοιχεία αυτού του σκανδάλου προμηθείας που ξεκινά από τα χρόνια της επαράτου Δεξιάς για να ευδοθεί κατά την περίοδο του σοσιαλιστικού ΠΑΣΟΚ:

Το ιστορικό

Η Πολεμική Αεροπορία το 1979 αγοράζει 40 πλαίσια οχημάτων για να φτιάξει πάνω σ' αυτά την υπερκατασκευή που θα έχει τη δυνατότητα να ανεφοδιάζει τα πολεμικά αεροσκάφη με καύσιμα. Τα πλαίσια αυτά κοστίζουν σήμερα πάνω από 500 εκατ. δρχ. Για τις υπερκατασκευές κάνει από το 1979 έως το 1981 πέντε διαγωνισμούς που για περίεργους λόγους ακυρώνονται και επαναλαμβάνονται.

Τελικά ο τελευταίος διαγωνισμός υπ' αριθ. 201/80, που ζητούσε σαν απαραίτο όρο η κατασκευή να γίνει με παροχή «know-how» από το εξωτερικό, κατακυρώνεται στις 3 Απριλίου 1981 στην Εταιρεία ΕΒΕΞ Α.Ε. του Βόλου έναντι συνολικής δαπάνης 129 εκατ. δρχ. Η εταιρεία αυτή δεν είχε καμιά εμπειρία σε τέτοιου είδους εξειδικευμένες κατασκευές. Προϋπόθεση της κατακυρωτικής απόφασης, που πηγάζει από τον σχετικό απαραίτο όρο της διακήρυξης ήταν ότι η εταιρεία πριν την υπογραφή της σύμβασης θα προσεκόμιζε για έλεγχο στην Αεροπορία το απαραίτητο από τη διακήρυξη «know-how» (τεχνογνωσία) για το συγκεκριμένο είδος της κατασκευής.

Στις 10 Απριλίου και στις 28 Απριλίου του 1981 συμπληρώνεται η προηγούμενη κατακυρωτική απόφαση κυρίως με διευκρινιστικά στοιχεία που επεξηγούσαν λε-

πομερώς το αντικείμενο του «know-how» που έπρεπε η εταιρεία να υποβάλλει στην Αεροπορία για έλεγχο όπως είχε υποχρέωση από τη διακήρυξη.

Στη συνέχεια συγκροτείται Επιτροπή της Υπηρεσίας στις 30 Απριλίου 1981 που θα προέβαινε στον έλεγχο της τεχνογνωσίας (know-how) που θα υπέβαλλε η προμηθεύτρια εταιρεία ΕΒΕΞ Α.Ε.

● Στις 5-6-81 σε συνεδρίαση της Επιτροπής, η Εταιρεία προσεκόμισε το «know-how» το οποίο κρίθηκε ανεπαρκές. Μετά από επανειλημμένες κοινές συνεδριάσεις της Επιτροπής με την Εταιρεία, που σκοπό είχαν την κατά το δυνατόν βελτίωση του πακέτου των τεχνικών στοιχείων, την 29-9-1981 η Επιτροπή υπέβαλλε το ογκώδες πρακτικό της με τα αποτελέσματα του ελέγχου του «know-how» που παραδόθηκε από την ΕΒΕΞ Α.Ε.

Τα τελικά συμπεράσματα της Επιτροπής ήταν τα ακόλουθα:

α. Η εταιρεία ΕΒΕΞ Α.Ε. **δεν προσεκόμιζε** τελικώς «know-how» (κατασκευαστικά σχέδια, διαδικασίες παραγωγής και ποιοτικού ελέγχου, μελέτη αντοχής κλπ.) **όπως προβλέπει η διακήρυξη, η δήλωση της εταιρείας στην υπό στοιχεία 1-10-80 προσφορά της και οι κατακυρωτικές αποφάσεις της Υπηρεσίας.**

β. Το κατατεθέν τελικώς υπό της εταιρείας πακέτο τεχνικών στοιχείων παρ' όλον ότι προήλθε από σειρά διαδοχικών βελτιώσεων κατά τις κοινές συνεδριάσεις Επιτροπής και Εταιρείας, εν τούτοις εξακολουθεί να περιέχει ουσιαστικές ελλείψεις που δεν δύνανται περαιτέρω να διορθωθούν και κατά συνέπεια η τυχόν περαιτέρω χρησιμοποίησή του για την κατασκευή υπερκατασκευής κηροζινοφόρου οχήματος **δημιουργεί μεγάλους τεχνολογικούς και συνεπαγόμενους οικονομικούς κινδύνους για την Πολεμική Αεροπορία.**

γ. Από τις πολλές και σοβαρές παραλείψεις των υποβληθέντων από την ΕΒΕΞ Α.Ε. τεχνικών στοιχείων (σε όποια έκταση διαπιστώθηκαν από την επιτροπή) και από την αδυναμία της εταιρείας να αιτιολογήσει και να αποκαστήσει τις διαπιστωθείσες παραλείψεις, διαφαίνεται ότι η ΕΒΕΞ Α.Ε. δεν έχει την απαιτούμενη για τη συγκεκριμένη κατασκευή κατασκευαστική εμπειρία και χωρίς την ύπαρξη «know-how» δεν εξασφαλίζεται η επιτυχία της κατασκευής των υπερκατασκευών κηροζινοφόρων.

Τα ερωτήματα

Τι μεσολάβησε από τότε και οδήγησε στην 9 Αυγούστου 1983 στην κατεσκευασμένων πλέον ανάθεση των 40 υπερκατασκευών κηροζινοφόρων και την υπογραφή της υπ' αριθ. 203/83 σύμβασης με συνολική τελικά δαπάνη 178 εκατ. δρχ. και με αιτιολογικό την κάλυψη κατεπειγουσών επιχειρησιακών αναγκών της Πολεμικής Αεροπορίας, είναι το μεγάλο μας ερώτημα; Και γιατί την ίδια στιγμή αναπροσαρμόζεται η τιμή κατά 38% ανέβηκε δηλαδή από 3.234.000 δρχ. ανά τεμάχιο στο ποσό των 4.450.000 δρχ.;

Πώς ξεπεράστηκε το πρόβλημα της μη παροχής του απαραίτητου «know-how» ενώ ήταν απαραίτος όρος της διακήρυξης που είχε αποδεχθεί η εταιρεία, για ένα τόσο προχωρημένης τεχνολογίας πρόγραμμα; Μήπως ενδιαφέρθηκε κάποιος υψηλά ιστάμενος; Γιατί το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας άφησε τα πλαίσια να σαπίζουν στην αυλή της Εταιρείας ενάμιση χρόνο τώρα; Γιατί η Πολεμική Αεροπορία ξέχασε τις κατεπείγουσες επιχειρησιακές της ανάγκες, μήπως δεν χρειάζονται τελικά τα κηροζινοφόρα αυτά; Μήπως ήταν μια άσκοπη προμήθεια;

Αλλά τα ερωτήματα αυτά δεν είναι τα μόνα. Η σύμβαση αυτή και η συναλλαγή της Πολεμικής Αεροπορίας με την ΕΒΕΞ είναι διάτρητη και θα επανέλθουμε και με άλλα στοιχεία.

Στο μεταξύ περιμένουμε για όλα τα παραπάνω μια απάντηση από τους αρμόδιους. Το περιοδικό έχει και μερικές φωτογραφίες από το υλικό που σαπίζει ως πριν λίγες μέρες στην αυλή του εργοστασίου της ΕΒΕΞ Α.Ε. Είναι στη διάθεση κάθε αρμόδιου γιατί όπως φαίνεται κανένας δεν ενδιαφέρθηκε μέχρι της 10/1/87. Μόνο οι απλήρωτοι εργάτες της Εταιρείας διερωτώνταν κάθε τόσο: «μα καλά για αυτά τα πλαίσια αυτοκινήτων δεν νοιάζεται κανείς»;

Όπου το «σύνδρομο Καραχάλιου» οδήγησε τους αρμόδιους «να προλάβουν σκάνδαλο» με την εσπευσμένη απομάκρυνση των οχημάτων από το εγκαταλειμμένο εργοστάσιο.

Αλλά εδώ αρχίζει μια νέα περιπέτεια που αξίζει να την εκθέσουμε στο προσεχές τεύχος. Αν και κανονικά, θα έπρεπε στις επόμενες 15 μέρες να μας προλάβει η παρέμβαση της εισαγγελικής αρχής...

Υποπτες και σκοτεινές «υποθέσεις» με συμμετοχή επωνύμων από την Ελλάδα

του Βασίλη Ζήση

Η «Ουάσιγκτον Τάιμς» χρηματοδοτείται από τη διαβόητη «σέχτα Μουν» αλλά δεν είναι το μόνο όργανο της στην αντικομμουνιστική εκστρατεία παγκόσμιας κλίμακας που έχει εξαπολύσει. Το «δεξί χέρι» του «αιδεσιμότητος Μουν» στον «αγώνα» του εναντίον των «κόκκινων διαβόλων» είναι η οργάνωση CAUSA μέσω της οποίας έχει επενδύσει σε πολλές χώρες δισεκατομμύρια δολάρια για την υπονόμευση των προοδευτικών κυβερνήσεων και κινήματων.

Κύρια μέθοδος δράσης της CAUSA είναι η οργάνωση σεμιναρίων με τη συμμετοχή ειδικά επιλεγμένων πολιτικών ηγετών, δημοσίων προσώπων και δημοσιογράφων. Στα σεμινάρια αυτά αναλύονται οι στόχοι της οργάνωσης, γίνεται μια «επιστημονική» αντικομμουνιστική κατήχηση και στη συνέχεια εξετάζονται οι δυνατότητες για την ίδρυση παραρτημάτων της «υπόθεσης» σε κάθε συγκεκριμένη χώρα.

Τελευταία έγιναν και στην Ελλάδα τέτοιες εκδηλώσεις (Γιάννενα, Αθήνα κλπ.) και σε μερίδα του Τύπου επισημάνθηκαν οι δραστηριότητες αυτής της οργάνωσης και στη χώρα μας. Δεν έγινε γνωστό βέβαια ποιοι καλύπτουν και στηρίζουν τις προσπάθειες διείσδυσης, αλλά από το παρελθόν η «σέχτα Μουν» έχει δείξει ενδιαφέρον για την Ελλάδα.

Ελληνικές συμμετοχές

Σ' ένα από τα σεμινάρια που είχαν γίνει στο εξωτερικό (οργανώθηκε με τη μορφή περιοδείας στο Παρίσι, τη Βόννη, το Βερολίνο και το Λονδίνο το 1983) με θέμα το «κίνημα ειρήνης» συμμετείχαν ως προσκεκλημένοι και Έλληνες. Μεταξύ αυτών όπως προκύπτει από τον κατάλογο όσων πήραν μέρος ήταν ο **Α. Πουρνάρας** και **Χρ. Κοντογιάννης** των «Επικαίρων», ο **Γ. Δημητριάδης** (τότε στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο») ο **Β. Κορονάκης** («διευθυντής εκδοτικών και οικονομικών επιχειρήσεων») κ.άλ. Στη συνέχεια έχουν γίνει και άλλες τέτοιες εκδηλώσεις στις οποίες προφανώς έχουν προσκληθεί και άλλοι. Από συμμετέχοντες όμως δίνεται η διαβεβαίωση ότι δεν εγγώριζαν τους σκοπούς αυτών των σεμιναρίων και η συμμετοχή τους είχε απλώς «πληροφοριακό» χαρακτήρα, αλλά και ταξιδιωτικό μιας και οι οργανωτές εξασφάλιζαν περιοδείες σε πολλά μέρη του κόσμου.

Το συγκεκριμένο σεμινάριο πάντως έγινε την εποχή της διαμάχης ΗΠΑ-ΕΣΣΔ για τους ευρωπαικούς και ήταν η περίοδος που οι Αμερικανοί έκαναν ότι ήταν δυνατό για να αποπληροφορήσουν την ευρωπαϊκή κοινή γνώμη. Όπως ήταν φυσικό στην εκστρατεία παραπληροφόρησης πήρε μέρος και η CAUSA της οποίας οι σχέσεις με τη CIA δεν είναι μυστικό. Ένα άλλο θέμα

στο σεμινάριο αυτό ήταν «τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η αντιμετώπιση του κομμουνιστικού επεκτατισμού». Μεταξύ δε των θεμάτων που έγινε συζήτηση ήταν «η σοβιετική αποσταθεροποίηση της Δύσης», «το ειρηνιστικό κίνημα και οι σοβιετικοί», «η άποψη του Λένιν για τον ιμπεριαλισμό», «η θεωρία του Μάρξ για την αλωτρίωση» (!) και φυσικά μια «εισαγωγή στις θέσεις της CAUSA». Ομιλητές ήταν γνωστοί αντιδραστικοί όπως ο κορεάτης Μπο Χι Πακ, «δεξί χέρι» του Μουν και πρόεδρος της CAUSA, ο Ρώσος φυγάδης Αλεξάντερ Ζηνόβιεφ ο ναύαρχος Τζάιμς Ημπερλ, ο στρατηγός Πιέρ Γκαλουά κλπ.

Στις προσκλήσεις που στέλνει η CAUSA σε όσους καλεί σε παρόμοιες εκδηλώσεις αναφέρει ότι στόχοι της είναι «η εξασφάλιση της κατάλληλης βάσης για τη συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων που δέχονται το Θεό εναντίον του κοινού εχθρού, τον κομμουνισμό». Πολύ ενδιαφέρον θα έχει να γίνει γνωστό πώς και μέσα από ποιους εξασφαλίστηκε αυτή η «βάση» για να αρχίσει η δραστηριότητα της «οργάνωσης Μουν» και στην Ελλάδα.

Οι δραστηριότητες του Μουν

Από τότε που ο κορεάτης Σαν Μγιάνγκ Μουν εγκαταστάθηκε στις ΗΠΑ (1971) δεν σταμάτησε να είναι το αντικείμενο και το υποκείμενο σκανδάλων και αναταραχών (πρόσφατο παράδειγμα είναι η δημοσίευση των αμφισβητούμενων δηλώσεων του Ζάκ Σιράκ στην «Ουάσιγκτον Τάιμς»). Καταδικασμένος σε 18μηνη φυλάκιση για φορολογική απάτη. Ο Μουν αναμείχθηκε για πρώτη φορά στην πολιτική υποστηρίζοντας το Νίξον στην υπόθεση Γουατεργκαϊτ. Το 1978 το Κογκρέσο ασχολήθηκε με την οικονομική αυτοκρατορία του και τις σχέσεις της με την CIA και την κορεάτικη ΚΥΠ.

Ο Μουν άρχισε να απασχολεί τα διεθνή μέσα ενημέρωσης όταν άρχισαν να «βγαίνουν στη φόρα» τα σκάνδαλα της «Εκκλησίας της Ενοποίησης». Η «εκκλησία» αυτή ιδρύθηκε από το Μουν και παραμένει το κύριο όργανο των κύκλων που κρύβονται πίσω του για τη διάβρωση της αμερικανικής νεολαίας και των προοδευτικών κινήματων. Η «θεολογία» της υποστηρίζει ότι «το σχέδιο του Θεού για την εγκατάσταση στη γη μιας θεικής οικογένειας μέσω του Αδάμ και της Εύας απέτυχε όταν ο Λούσιφερ γοήτευσε την Εύα». Ο Θεός έκανε και δεύτερη απόπειρα στέλνοντας τον Ιησού, αλλά και πάλι απέτυχε. Έτσι έμεινε μόνο ο Μουν που διαδίδει ότι αυτός «μπορεί να είναι η τρίτη απόπειρα του Θεού» για να μας σώσει. Από τι; Μα φυσικά από τον «κομμουνισμό» που κατά το Μουν είναι σήμερα η κύρια «σατανική δύναμη».

Να λοιπόν που όλα συνδέονται μεταξύ

τους. Η «θεωρία» του Μουν για τον κομμουνισμό ταυτίζεται με τις γνωστές θέσεις του Ρήγκαν για την ΕΣΣΔ («αυτοκρατορία του κακού», «σατανική δύναμη» κλπ.). Δεν είναι έτσι καθόλου τυχαίο που ο πρόεδρος των ΗΠΑ κάθε πρωί διαβάσει πρώτη απ' όλες την «Ουάσιγκτον Τάιμς».

Αλλά αφελείς υπάρχουν παντού. Ο Μουν κατόρθωσε να προσηλυτίσει στη «σέχτα» του χιλιάδες αφελείς και δεν είναι λίγες οι φορές που κατηγορήθηκε για «βίαιο προσηλυτισμό» και «πλούσιμο εγκυφάλου» με στόχο το σπασίμο των οικογενειακών δεσμών των «πιστών» του και την απόσπαση των περιουσιών τους.

Η CAUSA δεν είναι άλλο από «το χέρι της Εκκλησίας του Μουν που κτυπάει τον κομμουνισμό» (Ο «Εκδικητής Άγγελος» δηλαδή). Στην αρχή η CAUSA δρούσε ως Causa International αλλά αναπτύχθηκε τόσο γρήγορα — τα κεφάλαια είναι ατελείωτα — που σήμερα λειτουργούν πολλά παραρτήματά της, ως CAUSA USA, CAUSA Guatemala κλπ. Να πως δρουν σύμφωνα με ρεπορτάζ της «Ουάσιγκτον Ποστ»:

Στην Ουρουγουάη, η CAUSA προσηλυτίσε το 1981 τον τότε πρόεδρο της χώρας Απορίσιο Μεντέζ, τον αντιπρόεδρο και τον πρωθυπουργό. Στη συνέχεια ίδρυσε με τη βοήθειά τους ένα καζίνο, ένα ξενοδοχείο ένα ραδιοφωνικό σταθμό, έναν εκδοτικό οίκο και στο τέλος εξασφάλισε τον έλεγχο της τρίτης μεγαλύτερης Τράπεζας. «Αγόρασαν εφημερίδες, κτίρια, στρατηγούς, τη χώρα ολόκληρη» δήλωσε στην «Ουάσιγκτον Ποστ» (28-8-83) τότε αξιωματούχος της κυβέρνησης Ρήγκαν.

Ποιοι καλύπτουν την CAUSA;

Οι δραστηριότητες της «οργάνωσης Μουν» και της CAUSA επικεντρώνονται περισσότερο στις χώρες του τρίτου κόσμου. Από την ίδια οργάνωση εκδίδεται η αγγλόφωνη εφημερίδα «Middle East Times» στις αραβικές χώρες, αλλά η Ευρώπη είναι πάντα μέσα στα ενδιαφέροντά τους για να εξασφαλίζεται υποστήριξη και προσβάσεις. Σήμερα πλέον είναι γνωστή και η δράση και το τι πρεσβεύει η «οργάνωση Μουν» και οι σχέσεις της CAUSA με μυστικές υπηρεσίες και κυρίως τη CIA. Οι αποκαλύψεις της «Ουάσιγκτον Ποστ» είχαν προκαλέσει τότε σάλο και έκαναν εντύπωση σε όλο τον κόσμο. Είναι σήμερα τουλάχιστον παράδοξο να ισχυρίζονται όσοι πήραν μέρος σε εκδηλώσεις, όπως τα σεμινάρια που αναφέραμε πριν, ότι «δεν ήξεραν» που πήγαιναν. Τα ερωτήματα πάντως για τα στηρίγματα και το έδαφος που βρήκε η «οργάνωση Μουν» στην Ελλάδα για να οργανώσουν και εδώ σεμινάρια παραμένουν. Το βέβαιο είναι ότι δεν μας ήρθαν ξαφνικά...

ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ...

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ: Το πιο παλιό από τα τρία κλασικά περιοδικά ποικίλης ύλης, ιδιοκτησία του ΔΟΛ (Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη) που αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα κυρίως μετά την έκδοση των «Εικόνων» του Γ. Μπόμπου (ιδιοκτήτης επίσης του «Έθνους») και του «ΕΝΑ» που ανήκει στον ιδιοκτήτη της Τράπεζας Κρήτης Γ. Κοσκωτά. Ο ίδιος έχει και τα περιοδικά «Τέταρτο», «Μία», «Και», «ΤV-3», ενώ ετοιμάζει τη μεγαλοεφημερίδα «24 ώρες».

ΕΝΑ: Παλεύει για την πρώτη θέση με τον «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ» (την πρώτη θέση ανάμεσα στα τρία κλασικά περιοδικά ποικίλης ύλης, γιατί όπως θα δούμε πιο κάτω άλλα περιοδικά έχουν μεγαλύτερη κυκλοφορία), το πρώτο περιοδικό του κ. Κοσκωτά. Τρίτος κατά σειρά διευθυντής (μετά τους Π. Μπακογιάννη και Γ. Τσοούτση), ο Θ. Καλούδης, πρώην διευθυντής της οικονομικής εφημερίδας «Κέρδος».

Κυκλοφορίες, Οικονομικά και Μυστικά του Περιοδικού Τύπου

του Νίκου Κυριαζίδη

ΑΝ ΑΠΟ τα οικονομικά του ημερήσιου Τύπου ξέρουμε τόσα όσα γνωρίζουμε για ένα παγόβουνο, βλέποντας μόνο την κορυφή του που προεξέχει από τη θάλασσα, για τα οικονομικά των περιοδικών ξέρουμε ουσιαστικά ακόμα λιγότερα.

ΜΕΣΑ στο βαθύτατο σκοτάδι της μυστικότητας, είναι συνήθως κρυμμένες οι κυκλοφορίες τους που αποτελούν το ένα μεγάλο σκέλος των εσόδων τους. Οι ισολογισμοί τους περιπλέκονται πολύ συχνά με άλλες δραστηριότητες π.χ. με την έκδοση καθημερινών εφημερίδων, ή περισσότερων από ένα περιοδικών, ή την εκμετάλλευση τυπογραφικών εγκαταστάσεων, κτλ. κτλ.

ΣΧΕΔΟΝ δεν υπάρχει ισολογισμός ή απολογισμός οικονομικός που να αναφέρεται σε ένα και μόνο έντυπο, όπως περίπου μπορούμε να βρούμε στον ημερήσιο Τύπο.

Η κατάσταση

ΠΑΡ' ΟΛΑ αυτά αξίζει να γίνει μια πρώτη προσπάθεια εξερεύνησης των οικονομικών αυτού του τομέα που θα μας ανοίξει ένα παραθυρό στο άγνωστο και πολλές φορές θαυμαστό κόσμο των περιοδικών.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ στοιχεία που υπάρχουν αναφέρονται στο οικονομικό έτος 1985. Στο '85 επίσης αναφέρονται οι ετήσιες κυκλοφορίες των εντύπων. Μεγάλη βοήθεια μου πρόσφεραν στην ανεύρεση των απαραίτητων στοιχείων ο Α. Ριζόπουλος από το αρχείο της «Δημοσιότητας» που εκδίδει, καθώς και ο Τ. Ψαρράκης.

ΑΠΟ ΤΟ 1985, όμως, ως σήμερα έχουν σημειωθεί ορισμένες εξελίξεις που θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής:

1 Η οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα και ο οξύς ανταγωνισμός έχει μειώσει σημαντικότερα τις κυκλοφορίες των παραδοσιακών περιοδικών, κυρίως προς το τέλος του 1986.

Για να αντιμετωπίσουν αυτή την πτώση ορισμένα από αυτά έφτασαν να μοιράζουν δωρεάν... σλιπ και καλσόν ή και ολόκληρα πρόσθετα περιοδικά με κάθε φύλλο.

2 Στον τομέα των εκδοτών σημειώνονται μεγάλες αλλαγές κυρίως στους παραδοσιακούς:

- Το συγκρότημα *Θεοφανίδης («Ρομάντζο», «Βεντέτα», «Πάνθεον»)* προσφέρθηκε για πώληση και δεν αποκλείεται να έχουν μπει νέα συμφέροντα στη διοίκησή του.

- Το συγκρότημα *Τερζόπουλου («Γυναίκα», «Πρακτική Γυναίκα», «Μικυ-Μάους» κτλ.)* επίσης ακούστηκε ότι αναζητήσε νέα οικονομική στήριξη. Τώρα όμως λέγεται ότι ετοιμάζει νέες εκδόσεις.

- Σημαντικά οικονομικά προβλήματα λέγεται ότι αντιμετωπίζουν και άλλα παραδοσιακά περιοδικά που κάποτε ήσαν χρυσορυχεία.

3 Ο νεότερος μεγάλος εκδότης περιοδικών Γ. Κοσκωτάς συνέχισε την επιθετική πολιτική του. Έτσι διέυρνε τους ορίζοντες του βάζοντας δύο νέα περιοδικά το '86 και βάζοντας κι άλλα κεφάλαια στην επιχείρηση «Γραμμή» που ίσως κάποια μέρα αρχίσει να εκδίδει και ημερήσια εφημερίδα.

4 Από στοιχεία που υπάρχουν για το πρώτο εξάμηνο του '86 το σύνολο της διαφήμισης που πάει στα περιοδικά καλύπτει περίπου το ίδιο ποσοστό με πέρσι.

5 Κέρδη δε βγάζουν πια τα μεγάλα παραδοσιακά περιοδικά, αλλά κυρίως τα νεανικά που βγαίνουν με ελάχιστα κεφάλαια και φανταστικές αποδόσεις.

Τα τρία «περιοδικά»

ΓΙΑ ΤΟΝ περισσότερο κόσμο τα κατ' εξοχήν εβδομαδιαία περιοδικά ποικίλης ύλης είναι ο «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ», οι «ΕΙΚΟΝΕΣ» και το «ΕΝΑ».

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ δεν έχουμε αυτόνομα οικονομικά στοιχεία για κανένα από αυτά, γιατί:

- Τα οικονομικά αποτελέσματα του «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΥ», περιλαμβάνονται μέσα στον ισολογισμό του «Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη ΑΕ» δηλαδή μαζί με τις εφημερίδες και τα άλλα δύο περιοδικά του —«Οικονομικός Ταχυδρόμος» και «Αρχαιολογία» (τριμηνιαίο).

Το μόνο γνωστό είναι ότι, όπως γράφηκε στο «Αντί» (1 Αυγούστου '86) η κυκλοφορία του περιοδικού αυτού έχει πάρει την κατιούσα και ότι αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα έχοντας χάσει περίπου το 40% της κυκλοφορίας του στα δύο τελευταία χρόνια.

- Τα οικονομικά αποτελέσματα των «ΕΙΚΟ-

νων» είναι εξίσου άγνωστα (γιατί περιέχονται στον ισολογισμό του «Εθνους ΑΕ» (Μπόμπολας) και το περιοδικό παρουσιάζει μια πολύ μεγάλη κυκλοφοριακή καθίζηση.

● Τα οικονομικά του «ΕΝΑ» επίσης είναι ελάχιστα γνωστά γιατί περιέχονται στον ισολογισμό της εταιρείας «Γραμμή ΑΕ» (Γ. Κοσκωτάς - Τράπεζα Κρήτης) που πρόπερσι επίσης εξέδωσε το «Και» και το «Τέταρτο», και πέρσι έβγαλε ακόμη το «Μία» και το «TV3».

Ο ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ της «Γραμμής ΑΕ» για το 1985 εμφάνιζε ζημιές 129,5 εκατομμύρια δρχ. συσσωρευμένες ζημιές 285,1 εκατομμύρια δρχ., αλλά και πάγια στοιχεία (εγκαταστάσεις κτλ.) κάπου 650 εκατομμύρια δρχ. μετά από αποσβέσεις.

ΤΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ σε αυτή την εταιρία είναι είναι η τεράστια οικονομική της επιφάνεια. Τα κεφάλαια της φτάνουν το απίθανο ποσό των 1.707,3 εκατομμύρια δρχ. από τα οποία τα 1.188,7 εκατομμύρια δρχ. είναι ίδια κεφάλαια και τα αύξησε κατά 646, δεκ. δρχ. μέσα στο '85. Οι υποχρεώσεις της είναι μόνο 517,2 εκατομμύρια δρχ. και οι οφειλές της σε Τράπεζες 127,0 εκατομμύρια δρχ.

ΠΑΝΤΩΣ και τα πέντε αυτά περιοδικά μοιάζει να έχουν προβλήματα ή κυκλοφοριακά ή προσέλκυσης διαφήμισης και υπολογίζεται ότι και το '86 είχαν μεγάλες ζημιές.

Ιδιαίτερα προβλήματα φαίνεται να παρουσιάζει το «ΕΝΑ» που όχι μόνο δεν κέρδισε κανένα από τους 40-45.000 αναγνώστες που έχασε ο «Ταχυδρόμος», αλλά αντίθετα έχασε κι αυτό φύλλα.

Τηλεοπτικά περιοδικά

ΤΕΣΣΕΡΑ τηλεοπτικά περιοδικά κινούνται σήμερα στην αγορά. Οικονομικά στοιχεία, όμως, έχουμε ουσιαστικά μόνο για το ένα.

● Η «Ραδιοτηλεόραση» που τη βγάζει η ΕΡΤ (είναι το μοναδικό έντυπο στην Ελλάδα, που εκδίδει το κράτος και συναγωνίζεται τα ιδιωτικά έντυπα), παρουσιάζει πολύ μεγάλες ζημιές. Ουσιαστικά επιδοτείται με τη χαμηλή τιμή που πουλιέται αλλά και χρησιμοποιείται από το κράτος για την εξουδετέρωση και απασχόληση των δημοσιογράφων που δεν είναι αρεστοί στο κυβερνητικό κόμμα.

● Το «TV3» είναι το καινούργιο περιοδικό της «Γραμμής ΑΕ» (Κοσκωτάς). Στην Αθήνα πουλάει περίπου 40-45 χιλιάδες φύλλα. Έχει πολυτελή έκδοση και οι 80 δρχ. που πουλιέται το φύλλο, δύσκολα θα καλύπτουν τις δαπάνες του.

● Το «TV μικρή Οθόνη» ανήκει στο γκρουπ που δημιουργήθηκε με πυρήνα το «Αθηνόραμα» και για το οποίο θα μιλήσουμε παρακάτω. Είναι άγνωστη η κυκλοφορία του.

● Το «Τηλέραμα» ήταν το 1985 το περιοδικό με τη μεγαλύτερη κυκλοφορία στην Ελλάδα. Η έκδοση του «TV3» μοιάζει όμως να του έχει στοιχίσει αρκετά σε κυκλοφορία.

Η «Πάπυρος Ηρεές ΕΠΕ» (Πουρνάρας) που

το εκδίδει μαζί με την «Ιστορία», παρουσίασε κέρδη 26,5 εκατομμύρια δρχ. Η άλλη όμως οικογενειακή επιχείρηση που εκδίδει την εγκυκλοπαίδεια κτλ. («Πάπυρος —Γραφικά Τέχναι ΑΕ») εμφάνισε ζημιά 33,2 εκατομμύρια δρχ. Τώρα ετοιμάζει την επανέκδοση των «Επικαίρων».

Τα παραδοσιακά γυναικεία και λαϊκά

Εδώ έχουμε δύο παλιά συγκροτήματα που κλυδωνίζονται και ένα κάποτε χρυσορυχείο που σταματάει να αποδίδει:

● Συγκρότημα Τερζόπουλου με τα πέντε περιοδικά: «Γυναίκα» (15νθήμερο), την «Πρακτική Γυναίκα» (μηνιαίο), «Μίκυ-Μάους» (εβδομαδιαίο), «Μίκυ» (μηνιαίο), «Κλασικά» (διμηνιαίο), και το «Seventeen» (μηνιαίο) που το βγάζει ένας κλάδος της οικογένειας (Triangle of Communications).

ΟΙ ΔΥΟ εταιρίες «Τερζόπουλος ΑΕ Εκδοτική Επιχειρήσεις» και «Ιωνία ΑΕ Εκτυπωτική Επιχειρήσεις» εμφάνισαν το '85 κέρδη 24,2 εκατομμύρια δρχ. Τα ίδια τους κεφάλαια —ύστερα από τόσα χρόνια παντοκρατορίας— φτάνουν μόλις τα 279,9 εκατομμύρια δρχ. και τα πάγια 182,7 εκατομμύρια δρχ.

Δεν αποκλείεται ένα μέρος των κερδών να έχει επενδυθεί σε άλλες επιχειρήσεις.

● Συγκρότημα Θεοφανίδη με επίσης πέντε περιοδικά: «Ρομάντζο», «Βεντέτα», «Πάνθεον» (δεκαπενθήμερο), καθώς και τα «Slim» (9.530 φύλλα το '85), και «Εντός» (53.400 φύλλα) που έκλεισαν το '86.

Η «Ν. Θεοφανίδης Εκδοτικές Επιχειρήσεις ΑΕ» είχε το '85 ζημιές 13,9 εκατομμύρια δρχ. και από τον καιρό που αρρώστησε βαριά ο ιδρυτής της, αντιμετωπίζει οξυτάτα οικονομικά προβλήματα.

● Η «Νέος Παρνασσός ΑΕ» που βγάζει το «Ντομινό» και το «Μηνιαίο Ντομινό», με τα οποία εισήγαγε τα φωτορομάντζα στην Ελλάδα.

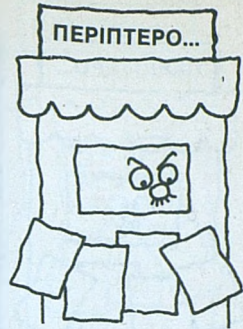
Κάποτε —υπήρχαν και Ιταλοί ιδιοκτήτες— έβγαζε δεκάδες εκατομμύρια το χρόνο με ένα μετοχικό κεφάλαιο μόλις 7,8 εκατομμύρια δρχ. Στον τελευταίο ισολογισμό ('85) τα καθαρά κέρδη ήταν μόλις 9,3 εκατομμύρια δρχ. από 30,5 εκατομμύρια δρχ. το '84.

Δύο νέοι εκδότες

ΣΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ των γυναικείων και λαϊκών περιοδικών θα μπορούσαμε να κατατάξουμε δύο σχετικά νέους και όχι πολύ γνωστούς εκδότες:

● Τις «Εκδόσεις Τάταρη ΑΕΒΕ» που εκδίδει το μεγαλύτερο μηνιαίο περιοδικό «Εκείνη» (104.540 το '85), καθώς και το «Τέστ», «Μικρό Τέστ», «Ζακ και Ζιλ».

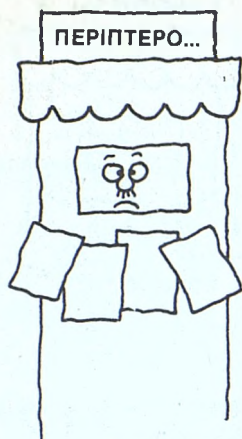
Τα κέρδη της είναι σεμνά (6,3 εκατομμύρια δρχ.) με ίδια κεφάλαια 64,3 εκατομμύρια δρχ. και πάγιο κεφάλαιο 80,3 εκατομμύρια δρχ.

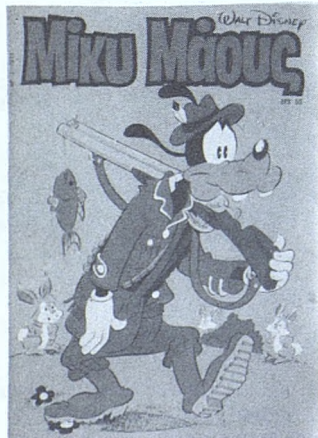
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ: Πρώτη μεν σε κυκλοφορία, αλλά με προβλήματα που δημιουργούνται από τη χαμηλή τιμή πώλησής της. Εκδίδεται από το κράτος και έχει κύριους αντιπάλους το «Τηλέραμα» και το «TV-3», που υπερέχουν αισθητά σε αισθητική και ποιότητα.

ΝΤΟΜΙΝΟ: Αν υπάρχει (και υπάρχει) παραλογιστική, γιατί να μην υπάρχει και παραπεριοδικός Τύπος; Το «Ντομινό», μαζί με τη «Βεντέτα», τον «Θησαυρό» αλλά και άλλα έντυπα του είδους έχει καθιερώσει την προβολή του «ροζ» παθού στην καθημερινότητα. Φωτορομάντζα, γράμματα απελπισμένων κοριτσιών (16χρονων κατά προτίμηση)

ΚΑΤΕΡΙΝΑ: «Σύγχρονο» περιοδικό για κορίτσια με «ανησυχίες». Πρόκειται ίσως για τη νεανικότερη έκφραση του «Ντομινό», ή της «Βεντέτας». Τεστ, πληροφορίες για την ιδιωτική ζωή των σταρ, φωτορομάντσα αλλά και κόμικς, πόστερ...

ΜΙΚΥ ΜΑΟΥΣ: «Έτος εκδόσεως ΚΑ'», ή 21 χρόνια ζωής για τον Σκρουτζ, τον Ντόναλντ και τους άλλους ήρωες του Ντίσνεϋ. Εικοσιένα χρόνια με τη σημερινή μορφή του «Μίκυ Μάους» γιατί παλιότερα γνωρίσαμε τους ίδιους ήρωες μέσα από το «Γέλιο και Χαρά» της «Ατλαντίδας». Παρά τις επιθέσεις που κατά καιρούς δέχτηκε το «Μ.Μ.» όχι μόνον επιζεί αλλά πουλάει πάντα καλά...

Ενδεικτικές κυκλοφορίες περιοδικών στην Αθήνα και Πειραιά

	Οκτώβριος 1985	Οκτώβριος 1986	9-16 Ιανουαρίου 1987
ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ	48.136	40.935	36.639
ΕΝΑ	47.196	36.860	37.515
ΕΙΚΟΝΕΣ	52.731	29.115	31.365
ΓΥΝΑΙΚΑ	47.373	38.180	38.145
ΜΙΑ *	—	36.395	28.310
ΠΑΝΘΕΟΝ	35.203	30.130	22.637
ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗ	107.198	95.672	93.837
ΤΗΛΕΡΑΜΑ	87.755	66.683	70.624
TV3 *	—	42.445	47.090
ΚΑΙ	42.033	45.158	41.690
ΡΟΜΑΝΤΣΟ	41.346	40.554	38.130
ΝΤΟΜΙΝΟ	—	25.164	23.659
ΟΙΚΟΓ. ΘΗΣΑΥΡΟΣ	—	8.313	9.006
ΠΟΝΤΙΚΙ	61.257	52.750	49.878
ΚΑΛΑΜΙ *	—	23.371	11.871

* Πρωτοεκδόθηκαν το 1986.

Οι αριθμοί αυτοί μας δίνουν με το «περίπου» μια εικόνα της κίνησης της κυκλοφορίας των περιοδικών. Στηρίζονται κυρίως σε στοιχεία που δημοσίευσε το «Καλάμι» και το «Ποντίκι». Δυστυχώς κανείς δε δημοσιεύει αριθμούς για τις κυκλοφορίες των περιοδικών στην επαρχία.

Από τα στοιχεία αυτά είναι φανερό ότι:

1. Τα τρία μεγάλα περιοδικά («Ταχυδρόμος», «Ένα», «Εικόνες») παρουσιάζουν μια φοβερή πτώση.
2. Στα γυναικεία το νέο περιοδικό του Γ. Κοσκωτά «Μία» μοιάζει να έχει σοβαρά επηρεάσει την κυκλοφορία της «Γυναίκας».
3. Στα τηλεοπτικά περιοδικά, επίσης η έκδοση του περιοδικού του Γ. Κοσκωτά, «TV3», έχει επηρεάσει τις κυκλοφορίες των άλλων περιοδικών.
4. Τα λαϊκά περιοδικά «Και», «Ρομάντσο», κτλ. μένουν σχεδόν ανεπηρέαστα από την κρίση.

Η έκδοση του «Εκείνη» δημιούργησε μεγάλα προβλήματα στο συγκρότημα Τερζόπουλος.

● Η «Πολιάς ΕΠΕ» και η «Europress ΕΠΕ» των Κούκη - Ηλιοπούλου και βγάζουν τα έξι περιοδικά «Αθηνόγραμμα» (23.250 φύλλα), «Μικρή Οθόνη», «Πασατέμπο», «Σκανδιναβικό Μίνι Ρέμπους», «Σταυρόλεξα Ρέμπους», «Thirty Days».

Τα ίδια κεφάλαιά τους είναι ελάχιστα (περίπου τρία εκατομμύρια δρχ.). Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις τους πολύ μεγάλες (110,4 εκατομμύρια δρχ.), οι απαιτήσεις από πελάτες 56,2 εκατομμύρια δρχ. και τα κέρδη τους μόλις ένα εκατομμύριο δρχ.

Εικονογραφημένα και Νεανικά

Στον τομέα αυτό υπάρχουν ίσως τα σημαντικότερα κέρδη. Τον κυριαρχούν τρία συγκροτήματα. (Όπου έχω στοιχεία αναφέρω τις κυκλοφορίες του '85).

● «Εκδόσεις Περιοδικού Τύπου ΑΕ» — ιδιοκτησίας Ανεμοδουρά. Βγάζει οχτώ περιοδικά: «Κατερίνα» (73.800) «Μπλέκ» (77.548) «Σούπερ Κατερίνα» (μηνιαίο 80.000) «Γρίφος», «Νέο Αφισόγραμμα», «Περιπέτεια», «Πινόκιο», «Σάββατο».

Καθαρά κέρδη είχε 40,5 εκ. δρχ. το '85 με ίδια κεφάλαια 9,9 εκ. δρχ. δηλαδή απόδοση 409%! Και επενδύσεις σε πάγια... 9 εκ. δρχ.

● «Ελληνικές Περιοδικές Εκδόσεις ΕΠΕ» και, «Ν. Δεληγιώργης και Σία ΕΠΕ» — ιδιοκτησίας Δεληγιώργη και Μπαζαίου.

Εκδίδουν πέντε περιοδικά. «Μανίνα» (81.060 φύλλα), «Αγόρι» (48.420), «Βαβούρα», «Πάττυ», «Τρουένο».

Συνολικά κέρδη 19,1 εκ. δρχ. με ίδια κεφάλαια (εταιρικό κεφάλαιο και αποθεματικά), 600.000 δρχ. δηλαδή απόδοση 3.183%!

● «Ι. Γ. Δραγούνης και Υιοί ΕΠΕ». Εκδίδει δέκα περιοδικά: «Ποπάύ», «Μεγάλος Ποπάύ», «Μπάγκς Μπάνυ», «Φέλιξ ο Γάτος», «Ταρζάν», «Κράνος», «Τάνκς», «Έφοδος», «Πόλεμος», «Σταυρόλεξα Κουίζ».

Τα καθαρά κέρδη εδώ ήταν 18,9 εκ. δρχ. το '85, αλλά υπάρχει και μια επένδυση ιδίων κεφαλαίων 54,5 εκ. δρχ. και ένα πάγιο ενεργητικό αρχικής αξίας 83 εκ. δρχ. που με τις αποβέσεις έχει γίνει 57,7 εκ. δρχ.

Ειδικά περιοδικά

Εδώ υπάρχει ένα συγκρότημα πολύ πετυχημένο και πολλοί υποψήφιοι εκδότες που थे-

λουν να καταλάβουν τον τομέα των κομπιούτερ.

● Οι «Τεχνικές Εκδόσεις ΑΕ» του Δ. Καβαθά και της Σ. Κ. Καβαθά βγάζουν τέσσερα περιοδικά εξαιρετικά πολιτισμένα «Τέσσερις Τροχοί» (62.800 φύλλα), «Πτήση και Διάστημα» (52.470), «Ήχος και Hi-Fi» (12.710) και «Σκάφος και Θάλασσα».

Κέρδη καθαρά είχε 17 εκ. δρχ. το '85. Ίδια κεφάλαια 15,8 εκ. δρχ.

● Η «Inforpublica ΑΕ» είναι μια από τις εταιρίες που πάει να πιάσει τον τομέα των κομπιούτερ με τέσσερα περιοδικά που καλύπτουν όλους τους τομείς των επιχειρησιακών περιοδικών: "Equip", "Computer Age", "Micro", "Plat Manager".

Ως το 1984 είχε χάσει κάπου 10,5 εκ. δρχ. αλλά το '85 αρχίζει να εμφανίζει μικρά θετικά αποτελέσματα (930.000 δρχ.).

● Η «International Publications Limited» που εκδίδει τα «Greek Travel Pages» — ένα περιοδικό βοηθητικό για όλες τις Τουριστικές επιχειρήσεις.

Ίδια κεφάλαια 2,6 εκ. δρχ. και καθαρά κέρδη 4,4 εκ. δρχ. το '85.

Σατυρικά περιοδικά

Υπάρχουν δύο σατυρικά περιοδικά: Το «Ποντίκι» και το «Καλάμι».

● Η «Ειρ. Μπαρτζινόπουλου και Σια ΕΠΕ «Το Ποντίκι» Εκδοτικές Επιχειρήσεις», είχε το 1985 καθαρά κέρδη 30,4 εκ. δρχ. με ίδια κεφάλαια 393.600 δρχ.

Τώρα μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρία με τίτλο: «Δημοσιογραφική Ποντίκι Ανώνυμος Εκδοτική Εμπορική Εταιρεία» δ.τ. «Το Ποντίκι ΑΕ».

ΕΝΑ 30% των μετοχών (συνολικό κεφάλαιο πέντε εκ. δρχ.) πήρε η Ειρήνη σύζυγος Ερρίκου Μπαρτζινόπουλου, άλλο ένα 30% η Άννα Μυροφόρου σύζυγος Αντωνίου Καρόβηλα, άλλο ένα 20% η Σοφία θυγάτηρ Πέτρου Βαζακοπούλου και το τελευταίο 20% η Λώρα σύζυγος Άγγελου Στάγκου.

Το όνομα του Ερ. Μπαρτζινόπουλου εμφανίζεται μόνο με τον τίτλο του «διευθύνοντα συμβούλου» της εταιρείας «Ποντίκι ΑΕ» και του Κ. Παπαϊωάννου με τον τίτλο «υπεύθυνος για τη σύνταξη και το νόμο».

● Το «Καλάμι» εκδόθηκε πριν λίγο καιρό από την «ΕΚΤΗΛ ΑΕ» με εκδότη - διευθυντή τον Ν. Κακαουνάκη και δε φαίνεται να πηγαίνει καλά. Σύμφωνα με το τελευταίο δελτίο που δημοσίευσε το ίδιο, στην Αθήνα και τον Πειραιά το «Ποντίκι» είχε 49.878 φύλλα και το «Καλάμι» 11.871.

Το «Ποντίκι» ποτέ δε δημοσιεύει την κυκλοφορία του, υπάρχουν όμως πολλές ενδείξεις ότι παρουσιάζει μια κάμψη στην κυκλοφορία του 1986 σε σχέση με το 1985.

Χωρίς ισολογισμούς

ΤΡΙΑ αρκετά γνωστά περιοδικά δεν εκδώσαν ισολογισμούς για το '85 επειδή άλλαξαν την εταιρική τους σύνθεση και στα τρία συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα Αμερικανοί.

● Το «Playboy» που το βγάζουν οι «Αθηναϊκές Εκδόσεις ΑΕ». Είχε το 1985 κυκλοφορία 74.251 φύλλα (39.838 στην Αθήνα και 34.413 στην επαρχία).

● Το «Κοσμοπόλιταν» με πανελλήνια κυκλοφορία 76.000 που το εκδίδει η «Βιοτεχνική Ανθούσα ΕΠΕ», «Εκτύπωση Εκδόσεις Παλλήνης ΑΕ».

● Και οι «Επιλογές» με 7.724 φύλλα πανελλήνια κυκλοφορία που διάρρηξε τους δεσμούς τους με το αμερικανικό «Reader's Digest» και το βγάζουν οι «Εκδόσεις Επιλογές ΕΠΕ».

Και άλλα διάφορα...

ΥΠΑΡΧΟΥΝ βέβαια και πολλοί άλλοι εκδότες περιοδικών για τους οποίους δεν μπόρεσα ακόμη να βρω συγκεκριμένα οικονομικά στοιχεία. Αυτό, βεβαίως δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν. Μερικά παραδείγματα:

● Α. Σαμουχος —εκδίδει εννέα περιοδικά κυρίως μεταφράσεις ξένων: "Vogue Patterns", "Burda για Εύσωμες", "Burda Κεντήματα", "Burda Μόδα για λεπτές", "Burda Moden", "Burda Παιδικά", "Burda Πλεκτά", "Ελληνικό Motorrad", "Νέα Μόδα Κεντήματα".

● Μ. Ψαρόπουλος και Σια ΕΕ —Anglo - Hellenic Agency: Τρία περιοδικά «Asterix», «Περιπέτειες του Λούκυ Λουκ», «Περιπέτειες του Τεν Τεν».

● «Χρυσ. Παπαχρυσάνθου ΑΕ» —«Γούντο & Τρυποκάρυδος», «Τομ και Τζερν», «Τσίκο».

● «KABANAS HELLAS ABEE» —«Σεραφίνο», «Σούπερ Σεραφίνο», «Τιραμόλα».

● «Μονοκερως ΟΕ» —«Μικρός Αρχηγός», «Μικρός Κάουμπόυ».

● Μαμουθ Comix ΕΠΕ —«Κατάκτηση της Λύσης», «Λούκυ Λουκ».

● «Ιδέες και Λύσεις για το Σπίτι» —ιδιοκτησία NOVA ΕΠΕ.

● «ΚΑΤΟΙΚΙΑ» —ιδιοκτησία Ρ. και Π. Ταμπλής ΟΕ.

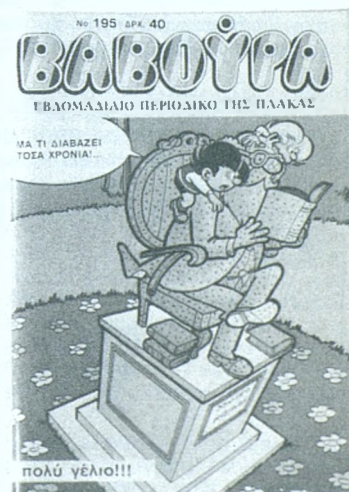
* *

Αυτή είναι μια γενική εικόνα των ελληνικών περιοδικών από την οποία, δυστυχώς, λείπουν εντελώς τα στοιχεία για τα καθαρά σεξουαλικά περιοδικά τύπου «Σκάνδαλο» καθώς και για τα πολιτικά.

Νομίζω, όμως, ότι δίνει μια κάποια πρώτη ιδέα για το τι γίνεται σε αυτό το χώρο και προς τα πού εξελίσσεται. Και προπαντός ότι τη στιγμή αυτή τα παλιά μεγάλα περιοδικά περνούν δύσκολες μέρες, ότι παραμένουν πάντα, εξαιρετικά κερδοφόρα τα νεανικά και ότι σημειώνονται σημαντικές νέες ανακατατάξεις και σε αυτό το χώρο.

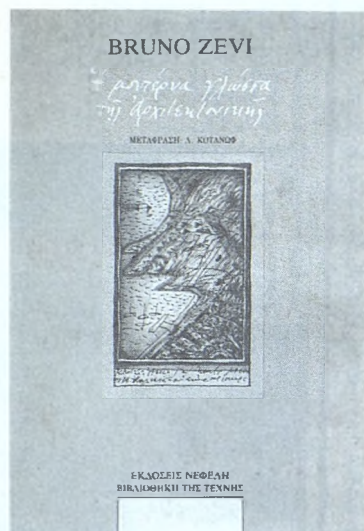
ΠΑΝΘΕΟΝ: Σοβαρό κι ενδιαφέρον στο χώρο του το «Πάνθεον», περνάει (όπως μπορούμε να δούμε στο σχετικό πίνακα) σοβαρή κυκλοφοριακή κάμψη. Με καλές έρευνες και ρεπορτάζ, και αξιολογή πληροφόρηση (σελ. 6-12) δεν είναι μόνο ένα περιοδικό για γυναίκες, αλλά μπορεί να διαβαστεί ευχάριστα απ' όλους.

ΒΑΒΟΥΡΑ: Εβδομαδιαίο περιοδικό της πλάκας —όπως αυτοαποκαλείται— που εκδίδεται κάθε Παρασκευή από τον Νίκο Δεληγιώργη. Διευθυντής του περιοδικού αυτού, που υπόσχεται πολύ γέλιο, ο γνωστός οικολόγος - συνεργάτης της «Ελευθεροτυπίας» Κώστας Μπαζαίος.

BRUNO ZEVI

Η ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Πώς άπαντούν οι άρχιτέκτονες στις άπαιτήσεις των νέων καιρών; Έπιστρέφοντας στους κανόνες του νεοκλασικισμού, καταφεύγοντας στον έκλεκτικισμό και τό μοντερνισμό, υποκύπτοντας στις εύκολίες και τις μόδες της κοινωνίας της εικόνας, κυνηγώντας την πρωτοτυπία, προτιμώντας τη γεμάτη θεατρικισμό άναρχία; Ποιά είναι ή σχέση της άρχιτεκτονικής με την πολιτική, τη λογοτεχνία, τη μουσική, τη ζωγραφική του καιρού μας; Τί σημαίνει σήμερα λαϊκή άρχιτεκτονική;...

Ο Bruno Zevi θέτει ερωτήματα, συνοψίζει τόν προβληματισμό του και άνοίγει δρόμους στην άρχιτεκτονική σκέψη με γνώμονα την κοινωνιολογία, την ιστορία, τη σημειολογία.

Ένα βιβλίο χρήσιμο όχι μόνο σε όσους ενδιαφέρονται άμεσα για την άρχιτεκτονική αλλά και σ' εκείνους που θέλουν να έρμηνεύουν την εξέλιξη του ανθρώπινου πολιτισμού σε σχέση με τό χώρο. Ένα βιβλίο επαναστατικό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9, Άθήνα 106 79
Τηλ. 36.07.744-36.04.793

ΠΤΩΣΗ ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Πτώση 5,1% (51.600 φύλλα) παρουσίασαν στις πανελλήνιες κυκλοφορίες τους οι αθηναϊκές εφημερίδες πέρυσι το Νοέμβριο, σε σχέση με το Νοέμβριο του 1985, κατά τον οποίο πούλησαν 952.000 φύλλα.

Όπως δείχνει ο πίνακας που δημοσιεύουμε:

● Στο χώρο των ΚΚ και της Αριστεράς, και οι δύο παραδοσιακές εφημερίδες «**Ριζοσπάστης**» και «**Αυγή**» εμφανίζουν μια κάθετη πτώση— της τάξης του 20,4% η πρώτη και του 29,9% η δεύτερη.

Στο χώρο αυτό έχει τώρα προστεθεί η «**Πρώτη**» με κυκλοφορία 43.950 φύλλα τα οποία πρέπει να έχει, κατά ένα μέρος, πάρει από τις πασοκικές εφημερίδες.

Έτσι ο χώρος αυτός εμφανίζει μια συνολική αύξηση της κυκλοφορίας περίπου 27.500 φύλλων.

● Στο χώρο του ΠΑΣΟΚ οι εφημερίδες παρουσιάζουν μια κάθετη πτώση (17,6% η «**Αυριανή**», 17,2% τα «**Νέα**» 11,3% το «**Έθνος**» και μόνο η Ελευθεροτυπία περισώζεται με κάμψη μόνο 1,8%).

Η εμφάνιση του «**Δημοκρατικού Λόγου**» περιορίζει την πτώση της κυκλοφορίας των πασοκικών εφημερίδων από 69.600 φύλλα σε 59.600.

Πάντως, οι τέσσερις πασοκικές απογευματινές εξακολουθούν να είναι εφημερίδες των εκατό και πάνω χιλιάδων και να κρατούν τις πρώτες θέσεις σε κυκλοφο-

ρία.

● Στο χώρο της «**Νέας Δημοκρατίας**» η πτώση της κυκλοφορίας των παραδοσιακών εφημερίδων της δεξιάς είναι επίσης πολύ μεγάλη. («**Ακρόπολις**» -30,5%, «**Βραδυνή**» -19%, «**Μεσημβρινή**» -15,2%, «**Απογευματινή**» -14,7%).

Μόνο η «**Καθημερινή**» κρατάει την περυσινή κυκλοφορία της και ο «**Ελεύθερος Τύπος**» εξακολουθεί να παρουσιάζει μια εντυπωσιακή άνοδο της τάξης του 29,1% με συνέπεια να καταλάβει από την έκτη την τρίτη θέση πανελλήνια και να απειλεί σοβαρά τα «**Νέα**» για τη δεύτερη θέση, (διαφορά όλο - όλο 2.250 φύλλα το Νοέμβριο).

Συνολικά όμως οι νεοδημοκρατικές εφημερίδες έχουν χάσει 18.600 φύλλα.

● Στο χώρο της άκρας δεξιάς, οι εφημερίδες έχουν ουσιαστικά μηδαμινές κυκλοφορίες.

..

Εκείνο που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι τα καλύτερα αποτελέσματα εμφανίζουν οι εφημερίδες που πολεμούν περισσότερο τη σημερινή κυβέρνηση. Ο «**Ελεύθερος Τύπος**» με τη μεγάλη άνοδο στο χώρο της Νέας Δημοκρατίας και η «**Ελευθεροτυπία**» και το «**Έθνος**» με τη μικρότερη πτώση στο χώρο του ΠΑΣΟΚ.

Φιλοκυβερνητικές σαν τα «**Νέα**» κινδυνεύουν να χάσουν τη θέση που είχαν.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΚΚ: Αριστερά	'85	'86	Διαφορά	
Ριζοσπάστης	(8) 65.123	(8) 51.284	- 13.839	- 20,4%
Αυγή	(12) 8.694	(14) 6.091	- 2.603	- 29,9%
Πρώτη		(9) 43.948	+ 43.948	
		σύνολο	+ 27.506	
ΠΑΣΟΚ				
Αυριανή	(3) 135.043	(4) 111.261	- 23.781	- 17,6%
Έθνος	(1) 174.308	(1) 154.482	- 19.826	- 11,3%
Νέα	(2) 139.048	(2) 111.097	- 23.951	- 17,2%
Ελευθεροτυπία	(4) 111.533	(5) 109.519	- 2.014	- 1,8%
Δημοκρατικός Λόγος	—	(13) 9.941	+ 9.941	
		σύνολο	- 59.632	
Ν. Δημοκρατία				
Βραδυνή	(7) 71.651	(7) 57.982	- 13.669	- 19%
Απογευματινή	(5) 108.470	(6) 92.481	- 15.982	- 14,7%
Μεσημβρινή	(9) 40.476	(10) 34.321	- 6.155	- 15,2%
Ακρόπολις	(10) 26.911	(12) 18.688	- 8.223	- 30,5%
Ελεύθερος Τύπος	(6) 87.383	(3) 112.855	+ 25.472	+ 29,1%
Καθημερινή	(11) 26.024	(11) 26.033	+ 9	+ 0%
			+ 18.555	
ΑΚΡΑ ΔΕΞΙΑ				
Ελεύθερη Ώρα	(14) 1.693	(16) 1.164	- 529	- 31,2%
Εστία	(13) 7.272	(14) 6.874	- 398	- 5,4%
		σύνολο	- 927	
ΣΥΝΟΛΟ	1.003.620	952.021	- 51.599	- 5,1%

ΤΟΥΡΚΙΑ:

Τα πολιτικά κόμματα μεταξύ Λεβιάθαν και μπακάλικου

του Χρ. Κυριαζή

Η Τουρκία διαθέτει Κοινοβούλιο, πολιτικά κόμματα, πολιτικούς αρχηγούς με τις ακολουθίες τους από βουλευτές, πολιτευτές και κομματάρχες· διαθέτει, δηλαδή, τα τυπικά χαρακτηριστικά της πολιτικής εκείνης μηχανής, που θα της αξίωνε τον τίτλο της κοινοβουλευτικά οργανωμένης πολιτείας. Στις τελευταίες εκλογές, μάλιστα, για την αναπλήρωση των ένδεκα από τις 400 έδρες του Κοινοβουλίου, η χώρα του Κεμάλ έζησε μια κατάσταση πολιτικού ανταγωνισμού, που προσομοίαζε με ανάλογες καταστάσεις σε χώρες που δεν «μεταβαίνουν» απλώς στη δημοκρατία, όπως η Τουρκία, αλλά γνωρίζουν εδώ και αιώνες το πολίτευμα αυτό, που θέλει «αναμορφωμένο» να εγκαθιδρύσει στη χώρα του και ο Τουργκούτ Οζάλ.

Η «καθοδηγούμενη δημοκρατία»

Είναι αυτή η «αναμόρφωση» που εγγράφεται στο Σύνταγμα το οποίο εκπονήθηκε ουσιαστικά από το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας της τουρκικής χούντας και στη συνέχεια «εγκρίθηκε» από το 91,4% των εκλογέντων το Νοέμβριο του 1982· είναι αυτή η «αναμόρφωση» που διαπνέει και το Νόμο 2820 του Απριλίου 1983 για την οργάνωση, τη λειτουργία και τη θέση των πολιτικών κομμάτων στο τουρκικό πολιτικό και πολιτειακό σύστημα· είναι αυτή η «αναμόρφωση» που πρυτανεύει και σε δύο άλλους νόμους, για τα εργατικά συνδικάτα, και για τις απεργίες και τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας· και στις τέσσερις αυτές περιπτώσεις εκείνο που αναδεικνύεται σαν συνολική ιδεολογική σύλληψη, σαν credo των θεωρητικών του τουρκικού καθεστώτος, είναι ένα μοντέλο υπαγωγής της κοινωνίας και των συγκρούσεων των πολιτών της στην αυθεντία και στην καταστολή ενός Κράτους, υποστασιωμένου σε εκκοσμηκωμένο «αντιπρόσωπο» της ιστορικής ιδέας της «τουρκικής οντότητας» και του «εθνικισμού, όπως αυτός ορίστηκε από τον Ατατούρκ, αθάνατο αρχηγό και ασύγκριτο ήρωα» (Προοίμιο Συντάγματος 1982).

Είναι αυτό το σύμπλεγμα του κρατικιστικού εθνικισμού με τη μεταφυσική της ιστορίας, που αποτρέπει τη συγκρότηση και τη λειτουργία μιας δημοκρατικής πολιτικής κουλτούρας, αφού η κυρίαρχη κλίμακα αξιών και αρχών που χρησιμεύει σαν ιστός προσανατολισμού στις συμπεριφορές των πολιτών, επιφέρει μιαν επιπλοκή, ιδεολογική αγκύλωση στην ούτως ή άλλως υπάρχουσα διαδικασία πολιτικής και πολιτισμικής σύγκρουσης, στο μωσαϊκό της Τουρκίας: στη θέση της διαχείρισης αυτής της σύγκρουσης, ο Τουργκούτ Οζάλ και οι στρατιωτικοί επιβάλλουν μια «διοίκηση» που στέκει περικυκλωμένη από μια διαλειμματική, αφελή και χονδροειδή τεχνοκρατία, ένα σύγκριμα μυστικιστικής παραδοσιοκρατίας και μια παρωχημένη γραφειοκρατία που οι κατασταλτικοί της μηχανισμοί καλούνται, ολοένα και περισσότερο, να «αντιπροσωπεύσουν» επί γης την ακεραιότητα και το αδιαίρετο της κοινωνίας, του Κράτους, του έθνους. Η «μετάβαση στη δημοκρατία» που επαγγέλεται ο Οζάλ, δεν είναι άλλο από την απορία του ίδιου και των στρατιωτικών μπροστά στο αδύνατο της διοίκησης αυτού του σπειροειδώς αντιφατικού πλέγματος καταστάσεων· και δεδομένου ότι η μετάβαση μπορεί να διαρκεί αιώνια μόνον σαν ιδεολογία, η λύση που πρόκριναν οι «άνθρωποι της κατάστασης» στην Τουρκία αντιστοιχεί σε μια καθοδηγούμενη δημοκρατία, μέσω της οποίας προσδοκούν την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού ελέγχου: αυτόν, όμως, δεν μπορείς να τον πετύχεις όταν δεν μπορείς να διαχειριστείς το δύσκολο κοινωνικό και πολιτισμικό «χάρτη» της χώρας, γιατί ακριβώς δεν του αναγνωρίζεις την ιδιότητα του χάρτη. Τόσο το Σύνταγμα της χούντας όσο και ο νόμος για τα πολιτικά κόμματα αποτυπώνουν εναργέστατα αυτό ακριβώς το θνησιγένης εγχείρημα της άρνησης της διαφοράς.

Στο άρθρο της «Αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό της Τουρκίας μετά της αναπληρωματικές εκλογές» (ΑΝΤΙ, τχ. 328/51), η Κατερίνα Μυστακίδου πληροφόρησε ότι «αίρονται όλοι οι περιορισμοί για τη λειτουργία των κομμάτων» με νόμο που ψηφίστηκε στα μέσα του περσινού καλοκαιριού. Στην ουσία, ο νόμος αυτός που, «ψηφίστηκε βεβιασμένα» και με στόχο τη «διάσπαση της κεντροαριστεράς πτέρυγας του κ. Ινονού», δεν τροποποιεί στο ελάχιστο το νόμο 2820 του 1983, αλλά απλώς αιρεί κάποιους περιορισμούς οργανωτικής, περισσότερο, φύσεως, όπως το ότι οι υποψήφιοι βουλευτές μπορούν να ορισθούν από τις Κεντρικές Επιτροπές των

Κομμάτων και να μην εκλέγονται μέσα από τη διαδικασία των εκλογών πρώτου βαθμού (κάτι ανάλογο με τη διαδικασία ανάδειξης των υποψηφίων κυβερνητών στις ΗΠΑ γνωστή ως primary election)· ένας άλλος περιορισμός που καταργήθηκε επίσης, είναι εκείνος που όριζε, ότι για να μετάσχει στις εκλογές ένα πολιτικό κόμμα πρέπει να έχει οργανωθεί στις μισές τουλάχιστον από τις επαρχίες της χώρας.

Κατά τα λοιπά ο Νόμος 2820 του 1983 εξακολουθεί να ισχύει σε όλη την έκταση των καταργητικών, στην ουσία, για τα πολιτικά κόμματα διατάξεων του.

Η λατρεία της «πρόβλεψης»

Το ασύμβατο αυτού του Νόμου, με τις βασικές αρχές και αξίες που διέπουν το κομματικό σύστημα των δημοκρατιών αρχίζει ήδη από ένα χαρακτηριστικό του που μπορεί να θεωρηθεί... θετικό: οι εμπνευστές τους θέλησαν να υπερβούν την παράδοση των φιλελεύθερων δημοκρατιών που αφήνει τη ρύθμιση της λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων στο ιδιωτικό δικαίο (εξάιρεση η Ιταλία, η Γερμανία και εμείς με το Σύνταγμα του '75)· στον τουρκικό Νόμο, που οι αφετηρίες και οι κεντρικοί προσανατολισμοί του βρίσκονται ήδη στα άρθρα 68 και 69 του Συντάγματος του 1982, τα πολιτικά κόμματα αναγνωρίζονται συνταγματικά ως θεσμοί δημοσίου δικαίου. Όμως, στο έδαφος αυτής της θετικής και αναβαθμιστικής ρύθμισης των πολιτικών κομμάτων, υψώνεται ένα οικοδόμημα 124 άρθρων (136, αν υπολογίσουμε και αυτά που περιλαμβάνουν μεταβατικές διατάξεις), στα οποία προβλέπονται και οι παραμικρότερες λεπτομέρειες σε ό,τι αφορά την ίδρυση, την οργάνωση και την καθημερινή λειτουργία όλων, και των κατώτατων ακόμα, βαθμίδων του πολιτικού κόμματος. Ήδη αυτή η λατρεία της λεπτομέρειας, προδίδει μια στενή διοικητική αντίληψη, που στον πυρήνα της βρίσκουμε ένα κρατικιστικό μοντέλο άρθρωσης του πολιτικού (και όχι μόνον κομματικού) συστήματος· έτσι η κατ' αρχήν θετική χειρονομία συνταγματοποίησης και αναγωγής του κόμματος σε θεσμό δημοσίου δικαίου συνοδεύεται από πληθώρα άρθρων που το περιεχόμενό τους είναι «ρυθμιστικό μάλλον παρά νομοθετικό... και που επιτρέπουν στην πολιτική εξουσία μια σειρά κατασταλτικές ενέργειες, νομιμοποιούμενες από την πληθώρα των διατάξεων και την αναπόφευκτη πληθώρα των ερμηνειών τους» (γνωμοδότηση του Ιταλού συνταγματολόγου (Cuscolo στην «Υποεπιτροπή για την κατάσταση στην Τουρκία» της Επιτροπής των Πολιτικών και Νομικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

Είναι αυτονόητο, ότι η πληθώρα ερμηνειών των πληθωρικών αυτών διατάξεων στην ουσία καταργεί την αρχή της ασφαλείας του δικαίου και της σαφήνειας που πρέπει να παρέχεται στον πολίτη ως προς τη γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του. Όμως, αυτή η ακραία λεπτομερής πρόβλεψη των ζητημάτων που απαντούν της οργάνωσης και λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων αποδεικνύεται να είναι και ένα από τα αρνητικά προκρίματα στο όνειρο της Τουρκίας για είσοδο της στην ΕΟΚ. Ο Δανός συνταγματολόγος Hansen, στη γνωμοδότησή του προς την ίδια Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αναφέρει ότι «ρυθμίσεις τέτοιας φύσεως θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν... για να οδηγηθεί η δραστηριότητα των πολιτικών κομμάτων προς μια κατεύθυνση που δεν συμβιβάζεται με τα άρθρα 10 και 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Πριν αναφερθούν μια σειρά ρυθμίσεις οι οποίες θέτουν ευθέως πολιτικούς περιορισμούς όχι μόνο στη λειτουργία αλλά και σε αυτή την ίδια την ίδρυση ενός πολιτικού κόμματος, αξίζει να παρατεθούν μια σειρά διατάξεις ενδεικτικές του γραφειοκρατικού τρόπου αντίληψης ενός θεσμού, όπως το κόμμα, που εκφράζει κατ' εξοχήν την κοινωνική δυναμική. Αυτός ο τρόπος αντίληψης, βέβαια, δεν μπορεί να ερμηνευθεί μόνον από τη δύναμη που εξακολουθεί να έχει η συμπαγής παράδοση και κουλτούρα του τουρκικού κρατικού μηχανισμού: η ενδελεχής μέριμνα και πρόβλεψη καταλήγει σε μια σειρά απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν τα κόμματα, πολλές από τις οποίες θα ταίριαζαν στην οργάνωση και τη λειτουργία μιας τερατώδους— όσο και ιδεατής— γραφειοκρατικής μηχανής, ενός εξαρτήματος του Κράτους· χωρίς να πληρούν

τα αυτές οι απαιτήσεις όμως τα κόμματα είναι εκτεθειμένα στην απειλή της διάλυσής τους.

Πρώτα απ' όλα για να αναγνωρισθεί ένα κόμμα πρέπει να υποβάλει στον υπουργό Εσωτερικών εκτός από τη διακήρυξή του, μια κατάσταση από όπου να δηλώνεται η έδρα του (απαγορευτικά ορίζεται ότι αυτή δεν μπορεί να βρίσκεται πουθενά αλλού εκτός από την 'Αγκυρα...) το όνομα, επώνυμο ο τόπος και η ημερομηνία γεννήσεως, το επίπεδο σπουδών, το επάγγελμα και η κατοικία των ιδρυτών, μαζί με πέντε αντίτυπα του πιστοποιητικού γεννήσεώς τους (!). Στη συνέχεια ο υπουργός Εσωτερικών στέλνει αυτό το φάκελο στον Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και αν αυτός ζητήσει συμπληρωματικές πληροφορίες και έγγραφα και δεν του στάλουν μέσα σε 30 ημέρες, τίθεται σε ενέργεια η διαδικασία διάλυσης του κόμματος (!).

Ο Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, τώρα, κρατάει φάκελο για κάθε κόμμα όπου, εκτός από την ιδρυτική διακήρυξη, καταχωρείται κατάλογος με το όνομα το επώνυμο, το χρόνο και τον τόπο γεννήσεως, το επάγγελμα και τη διεύθυνση όλων όσων σε εθνικό, επαρχιακό ή τοπικό επίπεδο κατέχουν κάποια θέση σε όργανα του κόμματος. Εκτός από αυτά τα στοιχεία, όμως στο φάκελο καταχωρείται και φωτοτυπία της αστυνομικής ταυτότητας (!) για καθέναν από αυτούς τους μικρούς ή μεγάλους αξιωματούχους.

Ένα νέο μοντέλο: το κόμμα - μπακάλικο

Και αυτό δεν είναι ίσως τόσο υπερβολικό— εκτός ίσως του κωμικού της φωτοτυπίας της ταυτότητας— αν σκεφτεί κανείς, ότι κατάλογοι με τέτοιες πληροφορίες τηρούνται από τον Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για όλα τα μέλη του κόμματος, κατά συνολικά, και ότι κάθε έξι μήνες τα κόμματα είναι υποχρεωμένα να του στέλνουν αυτούς τους καταλόγους, με τις ενδεχόμενες αλλαγές που θα έχουν επέλθει στη σύνθεση των μελών (!).

Στην ίδια αντίληψη της ενδελεχούς γραφειοκρατικής— αλλά και κατασταλτικής ως προς την παράβασή της— πρόβλεψης κινείται και μια άλλη διάταξη που δείχνει την επιθυμία των αρχιτεκτόνων αυτού του Νόμου να εξαναγκάσουν τα κόμματα να εναρμονισθούν προς την οργάνωσή... μακαλικού, ή προς το εφιαλτικό μοντέλο της κομματικής μηχανής που δεν έχει σάρκα και νου, που δεν φέρει επιθυμίες και οράματα, αλλά σίγουρα διαθέτει μια μηχανή όμοια με εκείνη που κατέστησε τον καφκικό κύριο Κ. ανδράποδο. Τα κόμματα στην Τουρκία θα πρέπει να τηρούν πέντε βιβλία:

- βιβλίο μελών κατά τετράγωνο ή κατά αγροτικό οικισμό·
- βιβλίο αποφάσεων με συνοπτική έκθεση πρακτικών·
- βιβλίο εισερχομένων και εξερχομένων εγγράφων·
- βιβλίο εσόδων και εξόδων·
- κατάσταση απογραφής κινητών αξιών.

Όλα τα βιβλία υποβάλλονται για θεώρηση και επικύρωση στον Πρόεδρο της κρατικής Εκλογικής Επιτροπής που ασκεί τα καθήκοντά του στην έδρα της κάθε κομματικής οργάνωσης.

Λεπτομέρεια 1: Τα βιβλία αυτά τηρούνται όχι μόνο από την κεντρική ή την επαρχιακή διοίκηση του κόμματος αλλά και από κάθε τοπική οργάνωσή(!).

Λεπτομέρεια 2: Η σωστή τήρηση των βιβλίων απαιτεί προσόντα που σίγουρα είναι δύσκολο να έχουν ορισμένα τοπικά στελέχη, ενώ το να προσληφθούν υπάλληλοι γι' αυτό το έργο είναι κάτι που κινείται στο χώρο της φαντασίας, αφού υπάρχουν δρακόντειοι περιορισμοί στη χρηματοδότηση του κόμματος.

Λεπτομέρεια 3: Οι υπεύθυνοι για τη μη τήρηση των βιβλίων τιμωρούνται με φυλάκιση ενός έως τριών χρόνων.

«Πολιτικά αυτές οι διατάξεις μεταφράζονται σε επιβολή λεπτομερειακών διοικητικών υποχρεώσεων, τέτοιων που να αποθαρρύνουν την ίδια την ίδρυση κομμάτων, τα οποία αντιμετωπίζονται αρνητικά από τους κατόχους πολιτικής εξουσίας» (γνωμοδότηση Suocolo).

Ο Παγορόπουλος σαν θεσμός...

Η οργάνωση των κομμάτων δεν είναι κάτι που αφορά τα κόμματα (!): Είναι μια σκέψη που πρυτανεύει στην αντίληψη του τούρκου νομοθέτη, αφού ορίζει υποχρεωτικά ποια και πόσα είναι τα μέλη του κάθε κόμματος, ποια είναι η διάρκεια της θητείας τους, πώς γίνονται τα συνέδρια και πόσοι μετέχουν σ' αυτά, πώς γίνονται οι εσωκομματικές εκλογές για την ανάδειξη των οργάνων κ.ο.κ.

Έτσι, θέλει δε θέλει, κάθε κόμμα πρέπει να έχει: Πρόεδρο, εθνική εκτελεστική επιτροπή, εθνικό πειθαρχικό συμβούλιο, συνέδριο και τέλος περιορισμένης σύνθεσης και αρμοδιότητας συνέδριο. Ο νόμος ορίζει, ότι αν ένα κόμμα θέλει να θεσπίσει και άλλα όργανα, αυτό μπορεί να το κάνει, μόνο που τα εν λόγω όργανα θα έχουν συμβουλευτικό ρόλο...

Το Συνέδριο πρέπει να γίνεται κάθε δυο χρόνια (όχι όπως σ' εμάς εδώ που γίνεται όταν βελήσει το κόμμα), έστω κι αν στα δυο

αυτά χρόνια δεν έχει συμβεί κάτι το συνταρακτικό. Τα μέλη του δεν μπορούν να είναι περισσότερα από 800 (παράδειγμα η Τουρκία!: με τόσο πολύ πληθυσμό κι έχει μόνο 800 συνέδρους, ενώ άλλοι, με πολύ λιγότερο πληθυσμό, κάνουν συνέδριο λες και είναι συμμαζωξη καφενόβιων...). Ο Πρόεδρος του κόμματος εκλέγεται για 2 χρόνια, αλλά δεν μπορεί να εκλέγεται περισσότερες από έξι συνεχείς φορές (όποιοι βλέπει εδώ αντιολιγαρχικές τάσεις, καλό θα είναι να σκεφτεί και το άλλο: η μακρόχρονη παραμονή στην ανώτατη βαθμίδα του κόμματος σημαίνει και συνέχεια πολιτικής αυθεντίας— κάποιοι στην Τουρκία δεν την θέλουν...). Η Εθνική Εκτελεστική Επιτροπή έχει τουλάχιστον 15 μέλη και το Εθνικό Πειθαρχικό Συμβούλιο τουλάχιστον 7.

Σε επίπεδο επαρχίας, τώρα, η εκεί διευθυντική επιτροπή είναι 5μελής ή κατ' ανώτατο όριο 15μελής— μαζί και ο Πρόεδρος που εκλέγεται για δύο χρόνια (και όχι περισσότερες από 5 συνεχώς φορές).

Το επαρχιακό συνέδριο δεν μπορεί να έχει περισσότερα από 600 μέλη (800 στο εθνικό συνέδριο, καλή η αναλογία...). Σε τοπικό επίπεδο, δηλαδή σε επίπεδο διαμερίσματος που συγκροτείται από ομάδα συνοικιών ή χωριών: το συνέδριο δεν μπορεί να έχει περισσότερα από 400 μέλη, γίνεται κάθε 20 μήνες ή το πολύ 2 χρόνια (όπως και το συνέδριο επαρχίας) έχει επιτροπή 5 έως 9 μελών και ο Πρόεδρος της εκλέγεται για 2 χρόνια και όχι περισσότερες από πέντε συνεχώς φορές.

Η εξαντλητική, και αυτόχρονα περιοριστική της αρχής του θεσμικού αυτοπροσδιορισμού του πολιτικού κόμματος, απαρίθμηση των διαδικασιών και των οργάνων κομματικής συγκρότησης συνοδεύεται από την άμεση εμπλοκή του Κράτους στις διαδικασίες ανάδειξης ηγεσιών σε όλα τα επίπεδα του κομματικού οργανισμού: οι εκλογές διεξάγονται υπό τον έλεγχο των δικαστηρίων, σύμφωνα με τις διαδικασίες που ισχύουν στις εκλογές βουλευτών: τα έγγραφα που αφορούν στις εσωκομματικές εκλογές επικυρώνονται από τις εκάστοτε αρμόδιες κρατικές εκλογικές επιτροπές, και με απόφαση του Προέδρου αυτών των Επιτροπών συγκροτούνται 3μελείς εφορευτικές επιτροπές, στις οποίες τα δύο μέλη (και ο Πρόεδρος) είναι δημόσιοι υπάλληλοι, που θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον 10 χρόνια υπηρεσίας (!).

Σε επίπεδο Κοινοβουλευτικής Ομάδας που συγκροτείται όταν το κόμμα έχει 20 τουλάχιστον βουλευτές, πρυτανεύει το ίδιο μοντέλο γραφειοκρατικής οργάνωσης: εκτός του Εσωτερικού Κανονισμού που υποχρεωτικά ψηφίζεται και υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Βουλής οι Κ.Ο. έχουν διευθυντική Επιτροπή και Πειθαρχικό Συμβούλιο. Το τελευταίο επιβάλλει τις ποινές που ισχύουν για τα Πειθαρχικά Συμβούλια των άλλων κομματικών βαθμίδων, και που προβλέπονται συνταγματικά: προειδοποίηση, μομφή, προσωρινός αποκλεισμός, οριστική διαγραφή (!) ή αλλιώς, δημοκρατικός συγκεντρωτισμός με κρατική σφραγίδα, για να ευδοκιμούν και τα όνειρα των Παγορόπουλων.

Από το «καθόλου-κόμμα» στο «λίγο-κόμμα»

Αν αυτές οι διατάξεις, καθώς και πολλές άλλες, είναι ενδεικτικές ενός τερατώδους γραφειοκρατικού formalισμού, που στην ουσία καταλήγει στην καθίδρυση εξωπραγματικών— καθ' ότι άκαμπτων και απόλυτων— διοικητικών και οργανωτικών μηχανισμών στο εσωτερικό των κομμάτων που συνοδεύονται από αντίστοιχους κρατικούς ελέγχους, υπάρχει και ένα σύνολο είκους και πλέον άρθρων που απαγορεύουν ρητά μια σειρά δραστηριότητες και στόχους, που σε ένα δημοκρατικό πολιτικό σύστημα δεν αποτελούν παρά αυτονόητες προϋποθέσεις, πεδία άσκησης δικαιω-

μάτων από τους πολίτες και τους αντιπροσωπευτικούς συλλογικούς φορείς τους. Η απαγόρευση αυτών των δραστηριοτήτων δεν είναι προσωρινή— δηλαδή σύστοιχη προς την περίοδο της υποτιθέμενης «μετάβασης στη δημοκρατία»— αλλά έχει πάγια ισχύ, ακριβώς διότι «μετάβαση» δεν υπάρχει και από τη «δημοκρατία» έχει μείνει μόνο η φιγούρα της καρικατούρας της.

Από τις σημαντικότερες απαγορεύσεις είναι εκείνη του άρθρου 97 όπου ορίζεται ότι τα κόμματα δεν μπορούν να εκφράζουν «με κάποια ενέργεια, διακήρυξη ή συμπεριφορά (!) εχθρότητα ως προς το εγχείρημα της 12ης Σεπτεμβρίου 1980 (σ.σ. εννοείται φυσικά το πραξικόπημα και η εγκαθίδρυση δικτατορίας)... ή ως προς τις αποφάσεις και τα μέτρα που έχουν ληφθεί από το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας». Η πρώτη προϋπόθεση λοιπόν, είναι να προσυπογράψεις την εγκαθίδρυση της δικτατορίας και όλο το θεσμικό και νομικό πλαίσιο που διαμόρφωσε η τουρκική χούντα.

Λεπτομέρεια: ο όρος «εχθρότητα» ή «συμπεριφορά» είναι τόσο ελαστικός ώστε να μη χρειάζεται και πολλή σκέψη ή ανάλυση σχετικά με τη σκοπιμότητα που υπηρετεί...

Το ρήγμα της χούντας με το δημοκρατικό καθεστώς που ίσχυε μέχρι το πραξικόπημα του 1980, διαγράφεται ανάγλυφα σε μια σειρά άρθρων μέσω των οποίων οι πολιτικοί φορείς και οι ηγεσίες τους αποκλείονται ρητά από το πολιτικό παιχνίδι, όπως αυτό ορίζεται από τη χούντα του Εβρέν. Το άρθρο 95 ορίζει ότι δεν μπορεί να ιδρυθεί το νέο πολιτικό κόμμα αν η πλειοψηφία των μελών του προέρχεται από ένα κόμμα που διαλύθηκε από τους στρατιωτικούς· ως προς το πολιτικό προσωπικό των κομμάτων της δημοκρατικής περιόδου, ορίζεται ότι οι ιδρυτές τους, ο Πρόεδρος τα μέλη της Κ.Ε. τους ή άλλων διευθυντικών επιτροπών σε όλα τα επίπεδα (!) και οι βουλευτές τους δεν μπορούν να ιδρύσουν, να καθοδηγούν, ή να ελέγχουν (!) ένα άλλο πολιτικό κόμμα, ενώ αυτοί των οποίων η ενέργειες προκάλεσαν τη διάλυση του κόμματος (σ.σ. είναι αυτονόητο ποιος ερμηνεύει ποιος «ενέργειες» και πως «προκάλεσαν» τη διάλυση...) δεν μπορούν να είναι ούτε καν υποψήφιοι βουλευτές. Όμως η ψυχωτική αντιμετώπιση της προ του 1980 τουρκικής κομματικής δημοκρατίας από τους επιδοξους αναμορφωτές της χώρας αναπαρίσταται εναργέστατα σε άλλη παράγραφο του ίδιου άρθρου σύμφωνα με την οποία, «τα ιδρυόμενα πολιτικά κόμματα δεν πρέπει να ισχυρίζονται ή να αφήνουν να υπονοείται (!) ότι είναι διάδοχοι πολιτικών κομμάτων που έχουν διαλυθεί», είναι ξεχωριστές οι απαγορεύσεις συμμετοχής στην πολιτική ζωή μέχρι το 1992, όλων των παλαιών πολιτικών αρχηγών, βουλευτών κ.α., που περιλαμβάνονται σε μεταβατική διάταξη του νόμου και χαρακτηρίστηκαν ασυμβίβαστες με την ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων).

Στο ίδιο άρθρο μια σειρά επίθετα, συνδελωτικά της ιδεολογικής ταυτότητας ενός πολιτικού κόμματος, τίθενται υπό απαγόρευση επί ποινή άρνησης της νομιμότητας του κόμματος που τα φέρει· τα επίθετα είναι: κομμουνιστικό, αναρχικό, φασιστικό, εθνικοσοσιαλιστικό, θεοκρατικό, ή ακόμα επίθετα που σχετίζονται με θρησκεία, φυλή, περιοχή, γλώσσα, δόγμα ή «ισοδύναμα ονόματα» (!).

Δεν είναι η μόνη περίπτωση όπου το φάντασμα μιας μειονοτικής εξέγερσης οδηγεί τους «εγκέφαλους» του νόμου αυτού σε σαφείς εκτροπές από τις αρχές της δημοκρατίας και της προστασίας των δικαιωμάτων και της προσωπικότητας των μειονοτικών ομάδων, δηλαδή αυτών που αποτελούν για την Τουρκία οργανικό όρο ύπαρξης της ως εθνους: στα άρθρα 81 και 82 απαγορεύεται στα πολιτικά κόμματα «να ισχυρίζονται ότι υπάρχουν στην Τουρκική Δημοκρατία μειονότητες βασισμένες σε εθνική ή θρησκευτική κουλτούρα ή σε διαφορές φυλής, γλώσσας ή δόγματος» απαγορεύεται στα κόμματα να αποβλέπουν στη συγκρότηση μειονοτήτων... και στην υπονόμευση της εθνικής ακεραιότητας, «υπερασπιζόμενα αναπτύσσοντας και διαδίδοντας άλλες γλώσσες και άλλες κουλτούρες εκτός της τουρκικής»· απαγορεύεται στα κόμματα να χρησιμοποιούν σε όλο το φάσμα της δράσης τους, μέχρι και στην παραμικρότερη προπαγανδιστική τους ενέργεια, άλλες γλώσσες εκτός της τουρκικής, ή «να μένουν αδιάφορα αν αυτές οι απαγορευμένες ενέργειες γίνονται από άλλους (!!!)»· απαγορεύεται επίσης στα κόμματα που δρουν σε μια «επικράτεια» η οποία αποτελεί ένα αδιαίρετο σύνολο, να προωθούν το ρεζιοναλισμό ή το ρατσισμό, ή να επιδιώκουν σε δραστηριότητες τέτοιου είδους»· όπως επίσης απαγορεύεται «να εμπνέονται (!) από κριτήρια συνδεδεμένα με δόγμα, θρησκεία, φυλή ή περιοχή»: το λιγότερο που θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς είναι ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις προβάλλει αμιγώς μια ρατσιστική ή ολοκληρωτική αντίληψη για την επικυριαρχία του «τουρκικού» στοιχείου στη χώρα του Κεμάλ, πράγμα που, όπως παρατηρεί ο καθηγητής Hansen, μετατρέπει το νόμο αυτό για τα πολιτικά κόμματα σε «μηχανισμό διακρίσεων» εις βάρος της άσκησης των δικαιωμάτων πολιτικής συμμετοχής των μειονοτήτων, και τον καθι-

στά «ασυμβίβαστο με το άρθρο 14 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Το κόμμα-νησιδα

Ο κοινωνικός και εθνικιστικός απομονωτισμός του πολιτικού κόμματος, είναι ένας άλλος στόχος των θεωρητικών του νόμου: τα κόμματα «απαγορεύεται να έχουν οργανώσεις ή να δρουν στο εξωτερικό», «να δέχονται άμεσα ή έμμεσα και με οποιαδήποτε μορφή (!) βοήθεια από διεθνείς οργανώσεις, ξένα κράτη, αλλοδαπά νομικά ή φυσικά πρόσωπα, ενώσεις, ομάδες ή ιδρύματα, να δέχονται οδηγίες από αυτά ή να συνδέονται με δραστηριότητες τους που κατευθύνονται εναντίον της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Τουρκίας». Ο ίδιος εθνικιστικός απομονωτισμός ισχύει και στην απαγόρευση χρηματοδότησης ή δωρεών προς τα τουρκικά κόμματα από το εξωτερικό.

Όμως και στο εσωτερικό της χώρας τους τα πολιτικά κόμματα αναγορεύονται σε θεσμούς απομονωμένους από την ευρύτερη κοινωνία: απαγορεύεται να ιδρύνουν νεολαιστικές ή γυναικείες οργανώσεις όπως επίσης απαγορεύεται να έχουν σχέσεις ή πολιτική συνεργασία με συνδικάτα, συνεταιρισμούς ή επαγγελματικές οργανώσεις και ομοσπονδίες που δρουν στο δημόσιο τομέα. Η απαγόρευση εκτείνεται μέχρι το σημείο του να μην μπορούν τα κόμματα «να υποστηρίζουν» (!) τέτοιου είδους ομάδες πίεσης. Εκτός από την κοινωνική αυτή απομόνωση, προβλέπεται και μια άλλη, ενδοκομματική αυτή τη φορά, αφού το άρθρο 90 απαγορεύει σε πολιτικό κόμμα να υποστηρίξει κάποιο άλλο κόμμα σε εκλογές...

Ο αποκλεισμός κοινωνικών κατηγοριών από τις κομματικές δραστηριότητες είναι άλλο ένα σημείο στο σιδερένιο κλοιό που επιβάλλει ο τουρκός νομοθέτης στα κόμματα: απαγορεύεται να γίνει μέλος κόμματος αν δεν είσαι 21 ετών (προφανώς, εδώ το δικαίωμα ψήφου με το δικαίωμα πολιτικής συμμετοχής είναι ένα και το αυτό στα μυαλά των συνταγματολόγων της τουρκικής χούντας)· όμως και αν ακόμα είσαι 21 ετών, απαγορεύεται να ενταχθείς σε κόμμα εάν είσαι... φοιτητής (...). Μπορεί όμως να είσαι και 30, 40, ή 50 και 60 ετών και να μην μπορείς να ανήκεις σε κόμμα, αν είσαι πανεπιστημιακός (...), δημόσιος υπάλληλος, τραπεζικό στέλεχος (!), ή στέλεχος οργανισμών που ιδρύθηκαν με ειδικό νόμο, ή με εξουσιοδότηση που παρέχεται με ειδικό νόμο (!), κ.α. Όμως ακόμα κι αν δεν ανήκεις στις παραπάνω κατηγορίες μπορεί να αποκλειστείς από ένα κόμμα αν καταδικάστηκες ως «υποκινητής σε πράξεις μίσους ή εχθρότητας, επικαλούμενος διαφορές τάξης, φυλής, θρησκείας, δόγματος» (!).

Υπάρχουν πλήθος άλλες απαγορεύσεις: από την απαγόρευση «στόχων αντίθετων προς τα χρηστά ήθη» (!), «στόχων που προσβάλλουν την αρχή της ενότητας του τουρκικού κράτους» (...) ή σκοπών που διευκολύνουν τη «θεσμοθέτηση της επικυριαρχίας μιας κοινωνικής τάξης πάνω στις άλλες» (...), μέχρι την απαγόρευση ενεργειών που «υποβιβάζουν την προσωπικότητα, τη δράση και τη μνήμη του Ατατούρκ», ή ενεργειών που είναι αντίθετες με μια σειρά απλούς νόμους της περιόδου 1923-1934, πράγμα που οδηγεί στο συνταγματολόγο Hansen να αναρωτηθεί «πώς είναι δυνατόν, σε μια δημοκρατική διαδικασία, να απαγορεύονται στους συμμετέχοντες μια σειρά ενέργειες που αποσκοπούν στην αλλαγή απλών νόμων (μεταξύ αυτών και ο Νόμος για το φέσι)». Και παραπέρα πώς είναι δυνατόν η δράση των κομμάτων να έχει ως καθοριστικό κριτήριο έλεγχου της το «σεβασμό των αρχών και των μεταρρυθμίσεων του Ατατούρκ», όταν κάτι τέτοιο ανήκει μάλλον στις διαδικασίες της πολιτικής κουλτούρας (που τις διαθέτει ή δεν τις διαθέτει κάποια χώρα), και όχι στη δικαιοδοσία του υπουργού των Εσωτερικών ή του Συνταγματικού Δικαστηρίου;

Πομπωδώς στο άρθρο 3 τα κόμματα αναγνωρίζονται ως θεσμοί δημοσίου δικαίου «που δρουν με τρόπο ώστε η χώρα να φθάσει στο επίπεδο του σύγχρονου πολιτισμού, στα πλαίσια ενός δημοκρατικού Κράτους, και σεβόμενα την κοινωνική τάξη». Όμως ένα σύγχρονο δημοκρατικό Κράτος, όχι μόνον αφήνει τα περιθώρια στα πολιτικά κόμματα να μην «σεβονται» την (υπάρχουσα) «κοινωνική τάξη», αλλά προηγουμένως τα έχει αναγνωρίσει ως φορείς, όχι μόνον κοινωνικής συνοχής και ενσωμάτωσης, αλλά και αμφισβήτησης, εκπροσώπησης της μικρής και της μεγάλης Διαφοράς. Και αν στα σύγχρονα αυτά δημοκρατικά κράτη, η κοινωνική χειραγώγηση, ο κρατισμός και η απαθή ιδιότητα είναι όροι ύπαρξης των κοινωνικών συστημάτων που διαφείρονται οι πολιτικές ηγεσίες τους, δεν μπορεί εύκολα να αμφισβητηθεί ότι παραμένουν ακόμα βαθιά τα ίχνη του διαχωρισμού της καταστολής, της απαγόρευσης και του αποκλεισμού από τους θεσμούς έκφρασης της κοινωνικής δυναμικής.

Στην Τουρκία η καταστολή και η απαγόρευση ενσωματώνονται στους θεσμούς αυτούς, τους απορροφούν· το ότι είναι θνησιγενές το εγχείρημα δεν σημαίνει ότι το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να περιμένεις το τέλος του...

Ο Ατατούρκ βούλιαξε τους αριστερούς...

της Κατερίνας Μυστακίδου

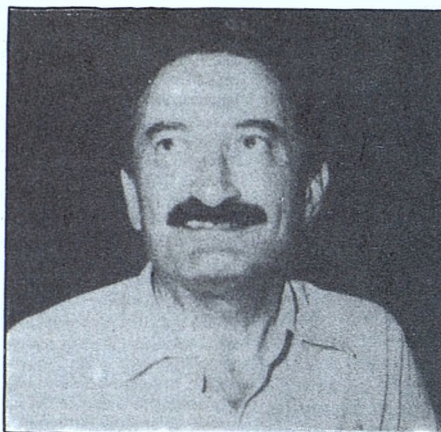
Μετά από μισό αιώνα κοινοβουλευτικού βίου η Τουρκία έχει σήμερα μια αμφισβητούμενη πολυκομματική διάρθρωση που εκπροσωπεί δυο μόνο τάσεις: τη δεξιά σε όλες της τις αποχρώσεις που αντιπροσωπεύεται στη Βουλή από ένα μεγάλο και ένα μικρό κόμμα και το μετριοπαθές κέντρο ως την κεντροαριστερή πτέρυγα που αντιπροσωπεύεται από τα δυο σοσιαλιστικά κόμματα, ενώ υπάρχει πλήρης απουσία της αριστεράς στη Βουλή.

Τις βάσεις για την κοινοβουλευτική δημοκρατία τις έβαλε ο Κεμάλ Ατατούρκ με ένα μονοκομματικό σύστημα. Το «Δημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα» με αρχηγό τον Ατατούρκ δημιουργήθηκε το Σεπτέμβριο 1923, μέσα στη Μικρασιατική καταστροφή. Ο ίδιος συνέλαβε ακόμα και την ιδέα της αντιπολίτευσης και έβαλε το συνεργάτη του Φετχί Οκυάρ να δημιουργήσει ένα άλλο κόμμα που καταδικάστηκε στην ανυπαρξία πριν ακόμα δει το φως, όταν στην πρώτη του συνέλευση στη Σμύρνη το 1923 ακούστηκαν από τον κόσμο συνθήματα κατά του Ατατούρκ. Ο Φετχί Οκυάρ παραιτείται και μένει μέλος του «Δημοκρατικού Λαϊκού κόμματος» του Ατατούρκ και η αρχική ιδέα του ενός και μοναδικού κόμματος παγιώνεται.

Απόλυτος κυρίαρχος του «Δημοκρατικού Λαϊκού Κόμματος» ο Ατατούρκ από το 1923 μέχρι το θάνατό του το 1938 θα παραδώσει τη σκυτάλη της αρχηγείας στον φίλο του και συνεργάτη Ισμέτ Ινονού, ο οποίος παραμένει επικεφαλής του κόμματος μέχρι το 1972 που τελειώς αναπάντεχα τον εκθρονίζει ο νεαρός τότε Μπουλέντ Ετσεβίτ.

Μέχρι το 1945 δεν θα υπάρξει άλλο κόμμα στην Τουρκία ενώ ασημαντες σποραδικές προσπάθειες δεν διαρκούν πάνω από μήνες. Η Τουρκία θα περάσει τα πρώτα 22 χρόνια της μετάβασής της στη δημοκρατία που οραματίστηκε ο Ατατούρκ με μονοκομματικό σύστημα. Και μόνο το γεγονός ότι υπάρχει ένα μόνο κόμμα αντικρούει τον όρο της δημοκρατίας και τη θέτει υπό αμφισβήτηση με οποιοδήποτε πολιτική ορολογία της Δύσης. Κάθε κριτική του Ατατούρκ και του συστήματος διακυβέρνησής του απαγορεύθηκε όταν εκείνος ζούσε και μετά, σαν κληρονομιά της προσωπολατρίας που άφησε, στην Τουρκία δεν ωρίμασε η ιδέα της πολυκομματικής εκπροσώπησης ούτε και με το διάλογο. Το σύστημα ποτέ δεν ορθοδόησε και η Τουρκία ποτέ δεν απέκτησε την εικόνα της πλήρους δημοκρατίας.

Στον Ατατούρκ αναφέρονται όλοι ακόμα και σήμερα στα θέματα διακυβέρνη-

Ο Ετσεβίτ

σης, ειδικά όταν πρόκειται για το διαχωρισμό εκκλησίας από την πολιτεία (λαϊκισμός). Οι βιογράφοι του δεν τόλμησαν ποτέ να αναφερθούν στην κατάπιξη της αντιπολίτευσης από τον Μουσταφά Κεμάλ, γεγονός που έβαλε λανθασμένες βάσεις για τη μετέπειτα εξέλιξη της Τουρκίας. Ο Ατατούρκ ιδρύει την πρώτη Βουλή στις 23 Απρίλη 1920 στην Άγκυρα χωρίς βουλευτές, μόνο με εκπροσώπους των διάφορων περιοχών που οργανώνουν τον αγώνα και ο ίδιος ηγείται σαν στρατιωτικός. Η τουρκική δημοκρατία ανακηρύσσεται το 1923 και μαζί με αυτή δημιουργείται και το «Δημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα».

Μόνο από το ίδιο το «Δημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα» θα ξεπηδήσει η αντιπολίτευση το 1945. Μέσα από το κόμμα δυσανεστήμενα ηγετικά στελέχη όπως ο Αντάν Μεντερές και ο Φουάτ Κιόπρουλου θα συσπειρωθούν γύρω από τον παλιό συνεργάτη του Ατατούρκ Τζελάλ Μπαγιάρ για να δημιουργήσουν το αντιπολιτευόμενο «Δημοκρατικό Κόμμα».

Αυτά τα δύο κόμματα που δημιούργησαν ένα δικομματικό σύστημα των δύο βασικών τάσεων εξακολουθούν να λειτουργούν με τον ίδιο ρυθμό και σήμερα κάτω από διαφορετικές επωνυμίες.

Τα δύο σοσιαλιστικά κόμματα που υπάρχουν σήμερα στην Τουρκία και εκπροσωπούν το κέντρο και τις μετριοπαθείς κεντροαριστερές τάσεις —ειδικά όταν χρησιμοποιούμε δυτική πολιτική ορολογία—, είναι τα παρακλάδια του αρχικού «Δημοκρατικού Λαϊκού Κόμματος». Ο τότε πρωθυπουργός Μπουλέντ Ετσεβίτ ήταν ο τελευταίος αρχηγός μετά το 1972 όταν έριξε από την ηγεσία τον Ισμέτ Ινονού. Το «Δημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα» διαλύθηκε με το πραξικόπημα της 12 Σεπτε-

βρη 1981. Στη θέση του ξεπήδησε το «Σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα» του Ερντάλ Ινονου, γιού του Ισμέτ Ινονου συνεχίζοντας έτσι την παράδοση χωρίς διακοπή. Το σχετικά πρόσφατο «Δημοκρατικό Αριστερό Κόμμα» της Ραχσάν Ετσεβίτ και έμμεσα του Μπουλέντ Ετσεβίτ απευθύνεται στους ίδιους ψηφοφόρους. Ο πρωθυπουργός Τουργκούτ Οζάλ βοήθησε τη διάσπαση των σοσιαλιστικών δυνάμεων δίνοντας ώθηση στον Μπουλέντ Ετσεβίτ να κατέβει στις αναπληρωματικές εκλογές με τη δημιουργία ενός καινούργιου νόμου. Ο Ετσεβίτ που έριξε τον Ισμέτ Ινονου καταφέρθηκε με μένος κατά του γιού και κατάφερε πρόσφατα να του αποσπάσει 18 βουλευτές και να εκπροσωπηθεί στο Κοινοβούλιο. Έτσι σήμερα το «Σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα» έχει 65 βουλευτές ενώ το «Δημοκρατικό Αριστερό Κόμμα» της κ. Ετσεβίτ διαθέτει 22 βουλευτές.

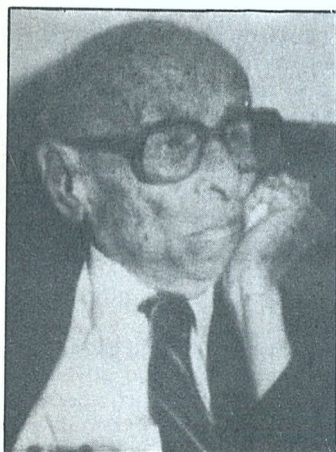
Από το «Δημοκρατικό Κόμμα» του Μεντερές και του Μπαγιάρ θα πάρει τη χαρακτηριστική της θέση η δεξιά και θα εκπροσωπηθεί σε όλες της τις αποχρώσεις. Απόρροια αυτού του κόμματος είναι «Το Κόμμα της Δικαιοσύνης» του Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ που δημιουργείται το 1961 και αντέχει μέχρι το 1980 οπότε διαλύεται με το πραξικόπημα του Κενάν Εβρέν. Το «Κόμμα του Ορθού Δρόμου» με αρχηγό τον Τζελαμετίν Τσιντορούκ και την ανοιχτή υποστήριξη του Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ είναι η συνέχεια του «Κόμματος της Δικαιοσύνης».

Το κυβερνών «Κόμμα της Μητέρας πατρίδας» είναι επίσης παρακλάδι του «Δημοκρατικού Κόμματος» μέσα στις παρατάξεις του βρήκαν καταφύγιο όλες οι δεξιές αποχρώσεις και τα μέλη των διαλυμένων από τη χούντα κομμάτων μετά την ερμαφρόδιτη κατάσταση που δημιούργησε η «μετάβαση στη δημοκρατία».

Ο Τουργκούτ Οζάλ έδωσε άσυλο στο κόμμα του σε μέλη του «Κόμματος της Δικαιοσύνης» του Ντεμιρέλ σε ακροδεξιούς του «Εθνικιστικού Κόμματος Δράσης» του Τουρκές και σε ισλαμιστές του «Εθνικιστικού Κόμματος Σωτηρίας» του Ερπακάν, ενώ η τέταρτη παράταξη αποτελούνταν από μερικούς δικούς του δεξιούς χωρίς άλλη προσάρτηση σε παλιά κόμματα.

Τα δύο σοσιαλιστικά και τα δύο δεξιά κόμματα συνθέτουν την εικόνα της πολυκομματικής πραγματικότητας της σημερινής Τουρκίας. Κανένας δεν μπορεί να παραβλέψει ότι πρόκειται για δύο τάσεις και για δύο κόμματα που διασπάστηκαν σε δυο μικρότερα.

‘Όμως παρ’ όλο που το αρχικό «Δημοκρατικό Λαϊκό Κόμμα» του Ατατούρκ τελικά συσπείρωσε τις πιο φιλελεύθερες τάσεις οι αριστεροί δεν κατάφεραν να εκπροσωπηθούν νόμιμα και να αποκτήσουν ερίσματα. Ακόμα και οι σοσιαλιστές χαλιναγωγήθηκαν στις επίσημες προκηρύξεις τους και όταν ήρθαν στην εξουσία πήραν προσεχτική θέση. Αντίθετα οι δεξιοί μπόρεσαν να εκφραστούν και οι ακροδεξιοί με το «Εθνικιστικό Κόμμα Δράσης» του Αλπασλάν Τουρκές από το 1969 ως τη διάλυσή του το 1981 από τους στρατιωτικούς απέδειξαν πως είχαν μεγάλη δράση και ισχύ. Μάλιστα είχαν συμβάλει συντριπτικά πριν από το 1980 στη δημιουργία της αναρχίας και της τρομοκρατίας που προκάλεσε το πραξικόπημα. Οι Ισλαμιστές του «Εθνικού Κόμματος Σωτηρίας» του Νετζμετίν Έρμπακαν από το 1972-1980 είχαν επίσης μεγάλη ισχύ και πρόσφατα έχουν αναπτύξει μεγάλη δράση και έχουν αναζωπυρωθεί σαν κίνημα και οργανωθεί με τη νεολαία μέσα στα πανεπιστήμια. Και οι

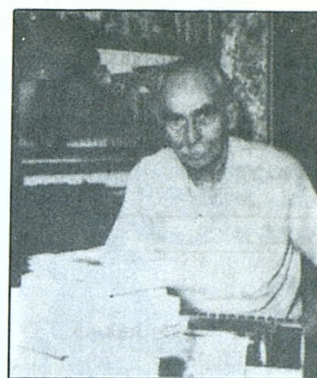

Τζελάλ Μπαγιάρ: Ο μόνος μη στρατιωτικός πρόεδρος της Τουρκίας— κατ’εξάιρεση γιατί ήταν άμεσος συνεργάτης του Κεμάλ Ατατούρκ.

δύο παραπάνω δεξιές τάσεις μπόρεσαν να εκπροσωπηθούν μέσα στο «Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας» του κ. Τουργκούτ Οζάλ και να κάνουν αγώνες ψηφοθηρίας για τα μέλη τους με την ανοχή των στρατιωτικών.

Το αριστερό κίνημα πνίγηκε πριν ακόμα ξεκινήσει την πορεία του. Όταν τα 15 ηγετικά μέλη του παράνομου Τουρκικού Κομμουνιστικού Κόμματος που ζούσαν στη Ρωσία δέχθηκαν την πρόσκληση του Κεμάλ Ατατούρκ και γύριζαν πίσω στην Τουρκία με πλοίο από το Μπατούμ το 1921 ο ίδιος ο Ατατούρκ διέταξε να βυθίσουν το πλοίο στη Μαύρη Θάλασσα σκοτώνοντας έτσι όλους τους εξόριστους αρχηγούς του Κομμουνιστικού Κόμματος (όταν αναθεώρησε στο μεταξύ τις απόψεις του και έκρινε σκόπιμο να τους ξεκάνει). Το Σύνταγμα του 1924 καθόρισε ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα είναι παράνομο και αυτό το άρθρο δεν τροποποιήθηκε ποτέ.

Κάτω από διαφορετικές επωνυμίες που δεν περιλάμβαναν την λέξη «κομμουνισμός» ή τα παράγωγά του, οι αριστεροί εμφανίσθηκαν για πολύ μικρά διαστήμα-

Μεχμέτ Αλί Αϊμπάρ: Για πρώτη φορά η αριστερά υπό την ηγεσία του απέκτησε αντιπροσώπους στη Βουλή, όταν το 1954, το Τουρκικό Εργατικό Κόμμα, πήρε 3%.

Ο ιδρυτής και αρχηγός του Σοσιαλδημοκρατικού Λαϊκιστικού Κόμματος Ερντάλ Ινονού, γιός του πρώην πρωθυπουργού Ισμέτ Ινονού.

τα. Το 1946 αμέσως μετά την άρση της απαγόρευσης για τα αριστερά κόμματα δημιουργήθηκε το «Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Τουρκίας» (TSİP) και το «Σοσιαλιστικό Εργατικό και Αγροτικό Κόμμα Τουρκίας» (TSEKP). Και τα δύο άντεξαν μόνο μερικούς μήνες πριν να κλείσει η κυβέρνηση που αλαφιάστηκε από τη δημοτικότητα τους και την απήχηση που είχαν στους εργάτες. Οι αρχηγοί των δύο αυτών κομμάτων Εσάτ Αντίλ και Σέφικ Χουσονού καταδικάστηκαν. Μια ακόμα προσπάθεια του γνωστού αριστερού Χίκμετ Κιβιλιτζιμίλ που ίδρυσε το «Κόμμα της Πατρίδας» το 1954 άντεξε μόνο τρία χρόνια.

Μια σύντομη άνοιξη ήρθε στην Τουρκία με το φιλελεύθερο σύνταγμα του 1961 που έδινε εγγυήσεις και επέτρεπε την ελευθερία της γνώμης. Το «Τουρκικό Εργατικό Κόμμα (TİP)» γεννιέται από την συνεργασία 12 αρχηγών εργατικών συνδικάτων που ανήκαν στην αριστερή συνομοσπονδία «Türk - İs». Το «Τουρκικό Εργατικό Κόμμα» ένωσε τους αριστερούς και με αρχηγό τον Μεχμέτ Αλή Αϊμπάρ, πήρε τρία τοις εκατό στις γενικές εκλογές του 1965 και για πρώτη φορά αριστερό κόμμα είχε αντιπροσώπους στη Βουλή. Το Συνταγματικό Δικαστήριο το 1971 με το πραξικόπημα απαγόρευσε το κόμμα και καταδίκασε όλους τους αρχηγούς. Η κ. Μπεχίτε Μπαράν, που είναι αρχηγός του «Τουρκικού Εργατικού Κόμματος» όταν ξαναεμφανίσθηκε το 1975, ζει σήμερα στο Ανατολικό Βερολίνο.

Τα φιλοσοβιετικά κόμματα δεν μπόρεσαν ποτέ να αποκτήσουν μεγάλη βάση αν και η Τουρκία έχει 60 τοις εκατό αγροτικό πληθυσμό ακόμα και σήμερα. Αντίθετα με την Ελλάδα διασπάσθηκαν σε πολλά παρακλάδια συχνά με επουσιώδεις ιδεολογικές διαφορές. Αντίθετα, τα φιλοκινέζικα κόμματα που εμφανίσθηκαν γύρω στο 1978 πήραν με το μέρος τους πολλούς α-

πό τους διανοούμενους. Πολλοί από αυτούς που καταδικάστηκαν έχουν ζητήσει πολιτικό άσυλο στο εξωτερικό και περιμένουν τη γενική αμνηστία που όσο πάει φαίνεται να μπαίνει στο περιθώριο.

Σήμερα ο Μεχμέτ Αλή Αϊμπάρ και τέως αρχηγός των κινεζόφιλων Ντογού Περιντσέκ εκδίδουν το περιοδικό «Σαντζάκ», έχουν ένα πρακτορείο ειδήσεων το «UBA» και ασχολούνται με επιχειρήσεις. Η Τουρκία στα 53 χρόνια της δημοκρατικής της ζωής από το 1923 και μέχρι το 1945 είχε μονοκομματικό σύστημα και από το 1961 ως σήμερα τρία πραξικοπήματα.

Αν το πραξικόπημα του 1960 έδωσε στην Τουρκία το φιλελεύθερο σύνταγμα του 1961 αυτό δεν μπόρεσε να μπει σε ισχύ και να αποδώσει καρπούς γιατί παρεμβλήθηκε το πραξικόπημα του 1971 που για τρία χρόνια ανέστειλε οποιαδήποτε κίνηση. Από το 1973 μέχρι το 1980 που ήρθε το επόμενο πραξικόπημα η Τουρκία είδε επτά συνασπισμούς σε επτά χρόνια πολιτικής ελευθερίας. Δύο κυβερνήσεις συνασπισμού δεν μπόρεσαν να πάρουν ψήφο εμπιστοσύνης.

Βασικός λόγος είναι ότι οι ψήφοι διαμοιράζονται με απόλυτο τρόπο και όλοι σε περιόδους ελευθερίας δεν δίστασαν να κατηγορήσουν το σύνταγμα και το νόμο των πολιτικών κομμάτων, τροποποιούν τους νόμους χωρίς να τους αλλάζουν για να μπορέσει να εξυπηρετήσει η κάθε κυβέρνηση τους σκοπούς της.

Αν ο τέως πρωθυπουργός κατέβει για πρόεδρος όπως έντονα φημολογείται, τότε το Σύνταγμα πρέπει να αλλάξει γιατί σήμερα καθορίζει ότι πρόεδρος εκλέγεται μόνο αυτός που είναι τότε αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων όπως ήταν ο ίδιος ο Ατατούρκ και όπως είναι ο Εβρέν. Αυτό είναι και το καθοριστικό στοιχείο της Τουρκίας, ότι οι στρατιωτικοί επιβλέπουν τα πολιτικά κόμματα. □

Η κρίση του SPD και το τέλος του «γερμανικού μοντέλου»

του
Βασίλη
Ζήση

Η κρίση ταυτότητας που πλήττει το SPD δεν γεννήθηκε τώρα, ούτε πρόσφατα και δεν έχει καμία σχέση με το ποιά προεκλογική τακτική ακολουθήθηκε, όπως υποστηρίζουν διάφοροι εκπρόσωποι του. Η κρίση του SPD γεννήθηκε μαζί με την κρίση του μοντέλου ανάπτυξης που ακολούθησε η Δυτική Γερμανία μέχρι τα μέ-

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές δεν είχαν γίνει ακόμη οι εκλογές για την ανάδειξη της νέας δυτικογερμανικής Βουλής. Δεν έμενε όμως καμιά αμφιβολία για το τελικό αποτέλεσμα. Όλοι περίμεναν— συμπεριλαμβανομένων και των περισσότερων στελεχών του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος— ότι οι χριστιανοδημοκράτες του Κολ και του Στράους θα κέρδιζαν πάλι, το SPD θα έχανε και οι «Πράσινοι» θα αναδεικνύονταν ίσως τρίτο κόμμα της γερμανικής Βουλής.

Ο μόνος στο στρατόπεδο των σοσιαλδημοκρατών που διατηρούσε ακόμα κάποιες ελπίδες για νίκη ήταν ο νέος εκπρόσωπός του, ο Έντουαρντ Χόιζεν. Μιλώντας στο ΑΝΤΙ στο επιτελείο του SPD στην Ολενάουερστρασε της Βόννης, ο Χόιζεν— ο προκατόχος του είχε παραιτηθεί διαφωνώντας με τον Βίλλυ Μπράντ στην προεκλογική τακτική— εξέφρασε την ελπίδα ότι η νέα τακτική που εγκαίνιασαν τρεις μόνο εβδομάδες πριν από τις εκλογές θα άλλαζε την πορεία των πραγμάτων και θα έδινε «πόντους» στο κόμμα του. Αυτή η τακτική στηρίχθηκε στην «δραματοποίηση» του προεκλογικού αγώνα, μέσω της αντιπαράθεσης της προσωπικότητας του Ράου με αυτήν του Κολ.

Το λάθος του Χόιζεν και της ομάδας του ήταν ότι δεν είχαν κατανοήσει πως η μάχη δεν αφορούσε τα πρόσωπα, αλλά τις προτάσεις, την άποψη που είχε το κάθε κόμμα για το μέλλον της Γερμανίας. Και το μόνο που δεν είχε το SPD ήταν νέες προτάσεις. Στηριγμένο στο παλιό πρόγραμμά του (κεντρικός άξονας του οποίου είναι η διατήρηση του «Κράτους Πρόνοιας») και με κάποιες προσαρμογές προς τα «δεξιά» (εκσυγχρονισμός, ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας) και τα «αριστερά» (προστασία του περιβάλλοντος, αποπυρηνικοποιημένες ζώνες) το μόνο που κατάφερνε στο τέλος ήταν να αποδεικνύει πως «δεν έχει ιδέες, άποψη για όσα συμβαίνουν σήμερα στη Γερμανία και σε όλον τον κόσμο».

Αυτήν την έλλειψη την παραδέχονταν και γνωστά στελέχη του SPD, όπως η Βερόνικα Άϊζενμπεργκ, που έλεγε: «Στον οικονομικό τομέα δεν έχουμε να προτείνουμε κάτι διαφορετικό από ό,τι προτείνουν οι Χριστιανοδημοκράτες. Στον τομέα του περιβάλλοντος και της οικολογίας, οι καταστροφές του Τσερνόμπιλ και του Ρήνου δουλίζουν για τους Πράσινους. Στον μόνο τομέα που διατηρούμε κάποια πλεονεκτήματα είναι η εξωτερική πολιτική όπου οι Γερμανοί φοβούνται ότι ο ρεβανσισμός του Κολ θα δημιουργήσει προβλήματα στην ισορροπία δυνάμεων. Αλλά ο κόσμος πρώτα ψηφίζει για την οικονομία και μετά για όλα τα άλλα». Όπως έλεγε και ο Μάρξ ο κόσμος πρώτα πρέπει να φάει για να ζήσει και μετά να ασχοληθεί με την πολιτική.

σα της προηγούμενης δεκαετίας και έχει τις ρίζες της στην αποσταθεροποίηση του ιδεολογικού μοντέλου που τροφοδότησε αυτήν την ανάπτυξη. Άξονες αυτού του ιδεολογικού μοντέλου ήταν η ταξική συνεργασία (μέσω του «συντονισμού» (MITBESTIMMUNG) συνδικάτων— εργοδοτών), η επέκταση των βιομηχανιών παραγωγής μόνιμων καταναλωτικών αγαθών, μέσω της σταθερής ενίσχυσης της εσωτερικής ζήτησης, και το «Κράτος Πρόνοιας» που παρεμβαίνοντας ρυθμιστικά στις εργασιακές σχέσεις, στην διαμόρφωση και εξιδίκευση της εργατικής δύναμης και στον «έμμεσο» μισθό, εγγυόταν την αποτελεσματικότητα όλου του μοντέλου. Αυτό το περίφημο «γερμανικό μοντέλο» άνθισε μέχρι την προηγούμενη δεκαετία δημιουργώντας αυτό που ονομάστηκε «οικονομικό θαύμα».

Τα όρια του «θαύματος» φάνηκαν όταν ξέσπασε η οικονομική κρίση. Ο διάδοχος του αρχιτέκτονα του μοντέλου, του Βίλλυ Μπράντ, στην καγκελαρία, ο Χέλμουτ Σμιτ, προσπάθησε να αναχαιτίσει την κρίση με την διατήρηση των κεκτημένων και τη λιτότητα. Δεν κατάφερε τίποτα περισσότερο από την επιδείνωση της κρίσης και την τροφοδότηση της αναδιοργάνωσης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής που ξεκίνησε εκείνη την εποχή. Το λάθος του, όπως και το λάθος ολόκληρης της «ιστορικής ηγεσίας» του SPD ήταν ότι δεν κατανόησε την φύση της κρίσης με την οποία ήταν αντιμέτωποι. Όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια, δεν πρόκειτο για μια ακόμα κρίση υπερπαραγωγής και απόδοσης του κεφαλαίου, αλλά για μια δομική κρίση του τρόπου παραγωγής η οποία μπορούσε να βρει διέξοδο μόνο με την αναδιοργάνωσή του.

Ο καιρός του «φορντισμού» (δηλαδή της μαζικής παραγωγής της επέκτασης των βιομηχανιών καταναλωτικών αγαθών μέσω της εσωτερικής ζήτησης) είχε περάσει ανεπιστρεπτί. Ήταν η ώρα της εντατικοποίησης και διεθνοποίησης της παραγωγής και για να γίνει αυτό έπρεπε πρώτα απ' όλα το κράτος να σταματήσει να εμποδίζει την καπιταλιστική αναδιοργάνωση. Αυτό που έπρεπε να κάνει δεν ήταν η «κατοχύρωση των κεκτημένων» (δηλαδή της πλήρους απασχόλησης, της προστασίας της εργατικής δύναμης και των παρεμβάσεων του υπέρ ολόκληρων τομέων της βιομηχανίας) αλλά η αποδιοργάνωσή τους.

Μόνον έτσι θα μπορούσε να ανταποκριθεί στα κελεύσματα της εποχής και να εγγυηθεί την ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών αιχμής (πληροφορική, ηλεκτρονική, νέες τεχνολογίες) στο εξωτερικό.

Για παράδειγμα, μια από τις εκδηλώσεις αυτής της κρίσης στον οικονομικό τομέα ήταν η διάσταση απασχόλησης και ανάπτυξης. Αντίθετα με ό,τι συνέβαινε στα προηγούμενα χρόνια, η αύξηση της εργατικής δύναμης δεν αντισταθμιζόταν πλέον από αντίστοιχα ποσοστά ανάπτυξης της παραγωγής. Εξ ου και η εμφάνιση, στη δεκαετία του 80, της δομικής ανεργίας.

Ο αριθμός των ανέργων στη Δυτική Γερμανία έφτασε από ένα εκατομμύριο στα τέλη της δεκαετίας του εβδομήντα, στα τρία και περισσότερα εκατομμύρια σήμερα. Αυτή η εξέλιξη ακύρωσε στην πράξη τον κοινωνικό συμβιβασμό πάνω στον οποίο στηρίχθηκε τόσο το «γερμανικό μοντέλο» όσο και πολιτική της σοσιαλδημοκρατίας. Την εξασφάλιση δηλαδή εργασίας με αντάλλαγμα την κοινωνική ειρήνη.

Όπως ήταν φυσικό οι πρώτοι που κατανόησαν τα μηνύματα της κρίσης, και έσπευσαν να επωφεληθούν από αυτήν πολιτικά ήταν οι Χριστιανοδημοκράτες. Βοηθούμενοι από την απουσία στερεότυπων και αρχαϊσμών στη σκέψη τους και βοηθούμενοι από τις θεωρητικές επεξεργασίες της «νέας δεξιάς» κατανόησαν γρήγορα ότι η λύση του προβλήματος δεν βρισκόταν απλά και μόνο στον «εκσυγχρονισμό» της οικονομίας όπως διακήρυξε το SPD, αλλά στο πώς οι βιομηχανίες αιχμής θα αποκτούσαν καθοδηγητικό ρόλο σε όλη την οικονομία. Με άλλα λόγια «στη μεγάλη ευκινισία και ευλυγισία των νέων οικονομικών μονάδων όπως και στην αυξανόμενη ροή σε διεθνές επίπεδο της υλικής και μη-υλικής παραγωγής έπρεπε να ανταποκριθεί η ευλυγισία του κράτους, των θεσμών και της εργατικής δύναμης». Ο αγώνας εναντίον της κρίσης σημαίνει, «αγώνα εναντίον των κρατικών ακαμψιών και των σκληρώσεων που έχουν δημιουργηθεί στην εξειδίκευση και τον σχηματισμό της εργατικής δύναμης». Το κράτος πρέπει να πάψει να προστατεύει ολόκληρους τομείς της παραγωγής, επιτρέποντας έτσι τη μετακίνηση του εργατικού δυναμικού, ενώ οι παρεμβάσεις του πρέπει να σταματήσουν να εμποδίζουν την διαμόρφωση της νέας αγοράς.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο Γερμανοί χριστιανοδημοκράτες ποτέ δεν τάχθηκαν υπέρ των βίαιων ιδιωτικοποιήσεων του στίλ Ρήγκαν ή Θάσερ. Αντίθετα, πιστεύουν ότι το κράτος πρέπει να αναπροσαρμόσει το ρόλο του, εγγυούμενο την αναδιοργάνωση των μηχανισμών της αγοράς. Μπορούν έτσι να παρουσιάζονται όχι σαν οι εκπρόσωποι της επιστροφής στο παλιό, αλλά σαν πραγματικοί ανανεωτές.

Έτσι κέρδισαν τις εκλογές του 1983 και τέσσερα χρόνια αργότερα η θετική πορεία των οικονομικών δεικτών (3% μέσο ποσοστό ανάπτυξης, μηδενικός πληθωρισμός, θετικό εμπορικό ισοζύγιο) τους επιτρέπει να ξανακερδίσουν. Υπάρχουν βέβαια τα τρία και περισσότερα εκατομμύρια άνεργοι. Αλλά ποιος είπε ότι οι Χριστιανοδημοκράτες απευθύνονται εκλογικά σ' αυτούς;

Το SPD φαίνεται ότι θα αργήσει πολύ να προτείνει μια πειστική εναλλακτική λύση στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο. Κατανοώντας πάντως τα μηνύματα των καιρών και κάτω από την πίεση της αριστερής πτέρυγας του και της νέας γενιάς στελεχών που ανέβηκε τελευταία στα ανώτερα κλιμάκια του άρχισε από το συνέδριο της Νυρεμβέργης (1986) να επεξεργάζεται την αλλαγή του προγράμματός του και των βασικών στόχων και επιδιώξεών του. Κύριο εμπόδιο στη αναδιοργάνωση αυτή είναι μέχρι τώρα η κομματική και συνδικαλιστική γραφειοκρατία τους που φοβάται μήπως χάσει τα προνόμιά της. Δεν προβλέπεται όμως ότι θα αντέξει πολύ στις πιέσεις της βάσης. «Ας τους αφήσουμε να χάσουν κι αυτές τις εκλογές» έλεγαν στην Βόννη εκπρόσωποι της νέας γενιάς στελεχών (Βόλφγκανγκ Ροτ, Γκέρχαρντ Σρέντερ, Χανς - Ούλριχ Κλόζε, Φράιμουτ Ντούβε, Κάρστεν Βόιτ).

Σα μανιτάρια...

Δεδομένου ότι ούτε κυβέρνηση άλλαξε, ούτε ριζικά ανατράπηκαν τα προγνωστικά των δημοσκοπήσεων, η συζήτηση για τα αποτελέσματα των γερμανικών εκλογών ήταν περιορισμένη. Και το ότι οι Πράσινοι, «φυτρώνοντας σα μανιτάρια», αύξησαν τη δύναμή τους κατά 50% (από 5,6% σε 8,3%) θεωρήθηκε περίπου φυσιολογικό. Αυτό είναι σημαδιακό: οι Πράσινοι (που μόλις για δεύτερη φορά παρουσιάστηκαν σε εθνικές εκλογές) αντιμετωπίζονται πλέον σαν ανερχόμενη και υπολογίσιμη πολιτική δύναμη και όχι σα «συμμάζεμα» που αγωνίζεται να επιβιώσει. Αν σκεφθούμε πως με το ποσοστό τους αυτό οι Πράσινοι βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο ψήφων με τα ιστορικά ΚΚ της Ελλάδας και της Γαλλίας θα κατανοήσουμε καλύτερα την αντιπολιτευτική ισχύ που διαθέτουν. Το πώς θα τη χρησιμοποιήσουν τα αμέσως επόμενα χρόνια θα είναι καθοριστικό για τις πολιτικές εξελίξεις στη Γερμανία —κι ίσως όχι μόνο γι' αυτή. Το νεαρό αλλά «μεγάλο» κίονας κόμμα έχει φορτωθεί βαριές ευθύνες για το μέλλον.

Στο συνέδριο της Νυρεμβέργης διαπιστώθηκε ότι, αν όχι όλο το κόμμα, ένα σημαντικό τμήμα του, είναι ανοικτό σήμερα στην προβληματική που δημιούργησε η αναδιοργάνωση του τρόπου παραγωγής. Έτσι το νέο σχέδιο προγράμματος του SPD (το τελικό κείμενο θα εγκριθεί σε ειδική συνδιάσκεψη το 1988) απαντά στην «φετιχοποίηση» της ιδιωτικής πρωτοβουλίας με την ευκαμψία της κρατικής παρέμβασης και με τον «εκλεκτικισμό» που πρέπει να διέπει την παρέμβαση του κράτους στην οικονομία.

Να τι τονίζει για παράδειγμα ο Βίλλυ Μπράντ σε συνοδευτική του νέου προγράμματος δήλωσή του:

«Αναλογίζομαι με την ευκαιρία αυτή τη δέσμευσή μας προς την δημοκρατία και το κράτος σύμφωνα με το σύνταγμα· στο δημοκρατικό σοσιαλισμό ο οποίος, παρά το ότι θέτει τους τελικούς στόχους, έχει ακόμα να εκπληρώσει μια δύσκολη αποστολή μεταρρυθμίσεων· στη δεκτικότητα μας προς τις νέες ιδέες· στο SPD που μένει στην παράδοση του εργατικού κινήματος· στην προσήλωσή μας προς τη δύση και την ειρήνη στην Ευρώπη. Και— όχι τελευταίο— στην ανάγκη μιας μη δογματικής προσέγγισης της πραγματικότητας, της οικονομικής πολιτικής και των ρυθμιστικών μηχανισμών».

Ίσως τα λόγια αυτά του Μπράντ οδηγήσουν τη γερμανική σοσιαλδημοκρατία— και μαζί της την υπόλοιπη— στην εξεύρεση ενός πειστικού μοντέλου ανάπτυξης, εναλλακτικού στο νεοφιλελευθερισμό. Δεν θα της λύσουν όμως τα προβλήματα που αντιμετωπίζει από τα αριστερά της. Οι «Πράσινοι» δεν μιλούν για μοντέλα καπιταλιστικής ανάπτυξης αλλά για αλλαγή του σημερινού τρόπου παραγωγής και, παρά το γεγονός ότι οι προτάσεις τους δεν είναι συγκεκριμένες, κατακτούν σταθερά έδαφος στο γερμανικό εκλογικό σώμα. Σε βάρος φυσικά του SPD.

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:
(βιβλία τέχνης)

ΤΟ
ΚΟΥΤΙ
ΤΗΣ
ΠΑΝΘΡΑΣ

BIBLIA
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ
ΞΕΝΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ
ΠΑΙΔΙΚΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΘΕΑΤΡΟ
ΞΕΝΟΛΟΓΙΑ
ΤΕΧΝΕΣ
ΥΠΟΒΡΕΥΣΕΙΣ
ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

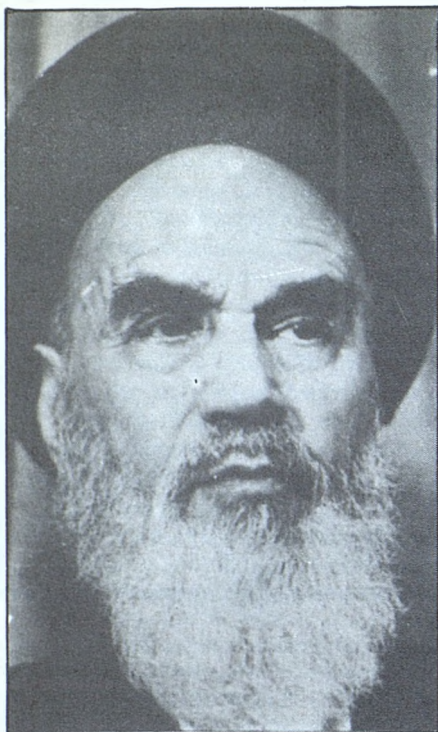
Τώρα -

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΦΘΗΝΑ ΠΟΛΥ ΦΘΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Έγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΠΟΣΤΑΝΟΓΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92. ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

ΙΡΑΚ - ΙΡΑΝ: Ένα εκατομμύριο νεκροί στους κήπους της Εδέμ

της Τέτας Παπαδοπούλου

ΤΟ ΠΕΡΣΟΊΡΑΚΙΝΟ ΣΦΑΓΕΙΟ

Επίκαιρα από την Τεχεράνη:

Ατέλειωτες ουρές γυναικών με μαύρα τσαντόρ αποχαιρετούν τους στρατιώτες που φεύγουν για το μέτωπο. Κρατάνε όλες από ένα κόκκινο τριαντάφυλλο στο ένα χέρι και στο άλλο μια φωτογραφία του επί της γης Θεού τους, του Αγιατολλάχ Χομεϊνί. Δίπλα τους αντίστοιχες ουρές από στρατιώτες - παιδιά με την ίδια φωτογραφία στο ένα χέρι και στο άλλο το όπλο τους.

Επίκαιρα από τη Βαγδάτη:

Φορητά αυτοκίνητα με Ιρακινούς τραυματίες. Όσοι μπορούν σηκώνουν τα χέρια τους κάνοντας το σημείο της νίκης. Ακολουθούν άλλα αυτοκίνητα με Ιρανούς αιχμαλώτους. Η πομπή διασχίζει μια αμμόδη περιοχή κατάσπαρτη με πτώματα.

Μια ομάδα στρατιωτών συγκεντρώνει τα ρούχα και τον εξοπλισμό των νεκρών, για να τα χρησιμοποιήσουν οι επόμενες ενισχύσεις.

Ποιος θυμάται σήμερα το πώς και το γιατί ξεκίνησε— και συνεχίζεται— αυτή η αιματηρή σύγκρουση μεταξύ του ΙΡΑΚ και του ΙΡΑΝ. Θεωρείται πια περίπου *αυτονόητο*, *δεδομένο*, *σχεδόν φυσικό* ότι οι δυο χώρες αλληλοσφάζονται.

Η ειδησεογραφία, τα διεθνή πρακτορεία, οι τηλεοράσεις και τα ραδιόφωνα εδώ και χρόνια δίνουν καθημερινά τις τελευταίες «λεπτομέρειες», τις τελευταίες «εξελίξεις» και τη φρικτή στατιστική αυτού του πολέμου. Τόσοι νεκροί, τόσοι τραυματίες, τόσες κατεστραμμένες πόλεις.

Ταυτοχρόνως τα εκατέρωθεν πολεμικά ανακοινωθέντα μιλάνε για νίκες, για καταλήψεις περιοχών στρατηγικής σημασίας και κομπάζουν για τους συνεχείς βομβαρδισμούς στους χώρους όπου υπάρχει άμαχος πληθυσμός.

Η εικόνα του παραλογισμού συμπληρώνεται από την απάθεια της παγκόσμιας κοινότητας προς τα τεκταινόμενα. Αρκεί να θυμηθεί κανείς την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και τις κινητοποιήσεις κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ, για να φανεί πόσο η αδιαφορία και η πολιτική αποχαύνωση καλύπτουν το περσοϊρακινό σφαγείο.

Και σα να μη φθάνουν όλα αυτά, έρχονται οι πρόσφατες αποκαλύψεις του IRANGATE, για να αποδείξουν άλλη μια φορά ότι η κυνικότητα των πολιτικών ηγεσιών— των ΗΠΑ σ' αυτήν την περίπτωση— ξεπερνάει και την πιο νοσηρή φαντασία.

Ο πόλεμος μεταξύ του ΙΡΑΚ και του ΙΡΑΝ άρχισε το φθινόπωρο του 1980, διαρκεί δηλαδή ήδη τρία χρόνια παραπάνω από το Δεύτερο Παγκόσμιο.... Οι ζημιές στις δυο χώρες είναι ανυπολόγιστες. Οι νεκροί φθάνουν το 1.000.000. Τα 2/3 εξ αυτών, Ιρανοί «φρουροί της Επανάστασης».

Ο αριθμός των αιχμαλώτων και των τραυματιών παραμένει άγνωστος. Οι Περσικές πόλεις Αμαντάν και Χορασάρ ισοπεδώθηκαν από τους βομβαρδισμούς και οι κάτοικοί τους τις εγκατέλειψαν.

Μια λύση του πολέμου με διαπραγματεύσεις δεν εξυπηρετεί ούτε τον Αγιατολλάχ Χομεϊνί ούτε τον πρόεδρο Σαντάμ Χουσεϊν. Κι οι δύο χρειάζονται μια εντυπωσιακή νίκη επί του αντιπάλου τους. Και τούτο όχι μόνο γιατί θέλουν να υλοποιήσουν τα «θεοκρατικά» ή «σοσιαλαραβικά» επεκτατικά σχέδιά τους, αλλά γιατί μια στρατιωτική νίκη θα τους βοηθήσει επίσης να αντιμετωπίσουν με άνεση τα τεράστια εσωτερικά τους προβλήματα:

- Ο Χομεϊνί τη δυναμική αντιπολίτευση

που μέχρι τώρα ελέγχει πνίγοντάς την στο αίμα.

- Ο Σαντάμ Χουσεϊν, τους Κούρδους αυτονομιστές και τους Ιρακινούς Σιίτες μουσουλμάνους οι οποίοι αποτελούν το ήμισυ του πληθυσμού.

ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Οι εχθροπραξίες άρχισαν στις 22 Σεπτεμβρίου του 1980. Δυνάμεις του ΙΡΑΚ εισέβαλλαν στο Χουζεστάν— διόλου τυχαία η επιλογή— τη νοτιοδυτική επαρχία του ΙΡΑΝ η οποία καταλήγει στον Περσικό κόλπο κι όπου παράγεται το 90% των περσικών πετρελαίων.

Ο Σαντάμ Χουσεϊν θεωρούσε βέβαιο ότι τα στρατεύματά του θα έκαναν έναν «περίπατο» ολίγων ημερών κι ότι το σπαρασμένο από τις εσωτερικές έριδες ΙΡΑΝ δε θα προλάβαινε ούτε και θα μπορούσε να αντιδράσει. Τη βεβαιότητά του αυτή τη ενίσχυαν και οι πληροφορίες που είχε από τους κύκλους των Ιρανών εξορίστων, ιδίως δε από τον ίδιο τον πρώην πρωθυπουργό του Σάχη, Σαπούρ Μπαχτιάρ.

Ο Σαντάμ Χουσεϊν υπολόγιζε ότι η ιρακινή εισβολή θα έπαιζε το ρόλο του καταλύτη, ότι δηλαδή οι δυσανεκτικοί πληθυσμοί του νοτίου ΙΡΑΝ θα εξεγείρονταν κατά του καθεστώτος Χομεϊνί. Οι υπολογι-

σμοί του δεν επαληθεύτηκαν. Οι Ιρανοί έμειναν πιστοί στον ιμάμη τους.

2. Στα τέλη του 1981 μετά από πολύνεκρες μάχες, οι Ιρανοί κατορθώνουν και ανακαταλαμβάνουν το Χουζεστάν.

3. Τον Ιούνιο του 1982 τερματίζεται η ιρακινή κατοχή των ιρανικών εδαφών.

4. Τον Ιούλιο του 1982 οι Ιρανοί εισβάλλουν στο ΙΡΑΚ στην περιοχή της Βασσόρας γύρω από το δέλτα του ποταμού Τίγρη.

Αρχίζει ο λεγόμενος πόλεμος φθοράς. Οι «φρουροί της Επανάστασης» του Χομεϊνί φθάνουν κατά κύματα και πεθαίνουν καταλαμβάνοντας λίγα μέτρα εδάφους, που αμέσως μετά τα ανακαταλαμβάνουν οι Ιρακινοί. Κι ούτω καθ' εξής. Παράλληλα οι δυο εμπόλεμοι βομβαρδίζουν, οι μien τις πόλεις των δε. Από τους βομβαρδισμούς δε γλυτώνουν ούτε η Βαγδάτη ούτε η Τεχεράνη.

5. Με μικρές ανάπαυλες οι βομβαρδισμοί και οι σφαγές συνεχίζονται με αμείωτη ένταση ως το τέλος του 1986. Οι μάχες πρόσωπο με πρόσωπο στην περιοχή της Βασσόρας και κατά μήκος των συνόρων δημιουργούν εκατόμβες νεκρών, ιδίως από τη μεριά του ΙΡΑΝ.

Ωστόσο παρά τις ανθρώπινες απώλειες κανένας από τους εμπόλεμους δε φαίνεται να υπερισχύει αποφασιστικά. Οι δυο χώρες μοιάζουν να έχουν εμπλακεί σε ένα φαύλο κύκλο, σε μια ατέρμονη αιματοχυσία χωρίς νικητές και νικημένους.

Η ΝΕΑ ΤΡΟΠΗ

Όλα αυτά συνέβαιναν μέχρι πριν λίγες εβδομάδες. Από τις 9 Ιανουαρίου όμως η κατάσταση φαίνεται να αλλάζει. Οι Πέρσες εντείνουν τις επιθέσεις τους και αναλαμβάνουν την πρωτοβουλία των κινήσεων. Περισιφίγγουν τον κλοιό γύρω από τα περίχωρα της Βασσόρας, της δεύτερης μεγάλης πόλης του ΙΡΑΚ της οποίας η στρατηγική και οικονομική σημασία είναι ανυπολόγιστη. Μια ενδεχόμενη πτώση της μπορεί να προκαλέσει ακόμα και την κατάρρευση του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεϊν.

Το ΙΡΑΚ βρίσκεται για πρώτη φορά από την έναρξη του πολέμου σε δύσκολη θέση. Ο Σαντάμ Χουσεϊν φθάνει στο σημείο να προτείνει συνομιλίες και διαπραγματεύσεις, τις οποίες όμως οι Πέρσες απορρίπτουν χωρίς τον παραμικρό ενδιασμό.

Στις 20 Ιανουαρίου ο Αγιατολλάχ Χομεϊνί εμφανίζεται δημόσια μετά από πολύ καιρό και απευθύνεται στα παραληρούντα πλήθη, φανατίζοντάς τα όσο ποτέ άλλοτε. Ντοπαρισμένοι και αλλόφρονες κυριολεκτικά οι Ιρανοί Σιίτες ορκίζονται στο όνομα του Αλλάχ «εκδίκηση ως το τέλος, και θάνατο στο σατανά» (στο ΙΡΑΚ στη συγκεκριμένη περίπτωση).

Φαίνεται πως ήρθε η στιγμή που αποκτάει όλο της το νόημα η προ διετίας δήλωση του Χένρυ Κίσιγκερ «ο πόλεμος μεταξύ ΙΡΑΚ και ΙΡΑΝ είναι μια καλή υπόθεση για τη Δύση. Το μόνο πρόβλημα είναι ότι δε γίνεται να υπάρχουν δύο ηττημένοι».

Μετά την τροπή των τελευταίων ημε-

ρών οι «ειδικοί στη Δύση», το αμερικανικό πεντάγωνο, και οι χώρες του περσικού κόλπου άρχισαν να ανησυχούν σοβαρά για το πού θα βγάλει αυτός ο πόλεμος και για την ικανότητα αντίστασης των Ιρακινών. Η ισορροπία της περιοχής και εν γένει της Μέσης Ανατολής ανατρέπεται εφόσον επικρατήσουν οι Ιρανοί.

Μια ιρανική νίκη μπορεί να σημαίνει πολλά.

1. Επέκταση του πολέμου στις γειτονικές χώρες.

2. Πιθανό διαμελισμό του ΙΡΑΚ.

3. Αναμφισβήτητη ενίσχυση των πιο φανατικών και αδιάλλακτων μουσουλμανικών στοιχείων, δηλαδή, των Σιιτών.

Πώς εξηγείται όμως ότι ο ιρακινός στρατός, ένας στρατός μοντέρνος και πολύ καλά εξοπλισμένος— φροντίζουν γι' αυτό η ΕΣΣΔ, η Γαλλία και οι ΗΠΑ— δεν κατορθώνει να υπερισχύσει απέναντι στις πολυπληθέστερες μien, αλλά ετερόκλητες ιρανικές δυνάμεις οι οποίες σαφώς μειονεκτούν και ως προς τον οπλισμό και ως προς την εκπαίδευση;

Λέγεται ότι οι Ιρακινοί δεν είναι σε θέση να εκμεταλλευθούν 100% τις δυνατότητες του στρατιωτικού υλικού τους και ιδίως τα αεροπλάνα τους. Ακόμα κι αν ισχύει αυτό, πως εξηγείται ότι και στην ξηρά δεν κατόρθωσαν επτά χρόνια τώρα να υπερισχύσουν; Οι στρατιώτες του Χομεϊνί είναι συχνά μπουλούκια από ανίδια ξυπόλητα, δεκαπεντάχρονα παιδιά...

Ίσως ένα από τα «κλειδιά» για την εξήλιξη αυτού του πολέμου είναι η ίδια η φύση του καθεστώτος του ΙΡΑΝ.

ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΧΗ ΣΤΟ ΧΟΜΕΪΝΙ

Στο ΙΡΑΝ οι πολιτικές και κοινωνικές διεκδικήσεις των ανθρώπων έφθασαν σε αυτό το καταπληκτικό σημείο... προόδου, ώστε ενώ ανετράπη το 1979 το απολυταρχικό και αιμοσταγές καθεστώς του σάχη Ρεζά Παχλεβί, στη θέση του ήρθε ένα εξίσου απολυταρχικό αιμοσταγές και επιπλέον *θεοκρατικό* καθεστώς. Η χώρα αποτελεί σήμερα τη μοναδική θεοκρατία στον κόσμο.

Από την ανατροπή του σάχη δεν επωφελήθηκε ούτε η φιλελεύθερη αστική τάξη ούτε πολύ περισσότερο η αριστερά, μαρξιστική και μη, αλλά ο *Σιισμός*.

Οι Σιίτες συνιστούν τη φανατικότερη και πιο ακραία εκδοχή της μουσουλμανικής ορθοδοξίας. Μια από τις πιο σημαντικές διαφορές του Σιισμού από τα άλλα μουσουλμανικά δόγματα είναι η ύπαρξη ενός κλήρου - φύλακα των παραδόσεων, όχι μόνο των θρησκευτικών αλλά και των εθνικών.

Ο Σιίτης ιμάμης— ο Αγιατολλάχ Χομεϊνί στην προκειμένη περίπτωση— δεν είναι απλώς ο θρησκευτικός αρχηγός, αλλά ο αδιαφιλονίκητος *πολιτικός ηγέτης*. Η δικαιοδοσία του δεν εξαντλείται μέσα στα τζαμιά, αλλά καταλαμβάνει όλο το χώρο της κοσμικής εξουσίας.

Αν το Ισλάμ είναι κατ' εξοχήν μια θρησκεία πολεμιστών, ο Σιισμός δεν είναι απλώς μια μουσουλμανική σχέση, αλλά το

δόγμα εκείνο που τρέφεται από τον πόλεμο κι εκτρέφει μάρτυρες. Οι «Παζαρτάν» οι στρατιώτες - φρουροί, του Χομεϊνί δεν πάνε στο μέτωπο να πολεμήσουν αλλά να θυσιάσουν, να πεθάνουν.

Για το σιιτικό κλήρο, η θρησκεία, η πολιτική και ο πόλεμος είναι ένα και το αυτό. Διόλου συμπτωματικό εξάλλου ότι όλοι οι Σιίτες ιμάμηδες πέθαναν βίαια. Υπήρξαν θύματα των Σουνιτών μουσουλμάνων, θύματα εμφύλιων σπαραγμών και θρησκευτικών πολέμων.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τεράστια διεθνή οικονομικά συμφέροντα (πολεμικές βιομηχανίες) βρίσκονται πίσω από τη περσοϊρακινή σφαγή. Ισραηλινοί, Αμερικανοί, Σοβιετικοί, Δυτικοευρωπαίοι, *όλοι εξοπλίζουν και τους μεν και τους δε*.

Ωστόσο το στοιχείο που κυριαρχεί και καθορίζει αυτόν τον πόλεμο, είναι ο θρησκευτικός φανατισμός. Κατ' ουσίαν πρόκειται για ένα *Ιερό Πόλεμο*, έναν πόλεμο μεταξύ Σιιτών και Σουνιτών (το επίσημο θρησκευτικό δόγμα στο ΙΡΑΚ, το οποίο ασπάζεται ο μισός πληθυσμός).

Τώρα πώς μπορεί να συμβαίνει κάτι τέτοιο στα τέλη του 20ου αιώνα αυτό ας το ερμηνεύσουν οι μαρξιστές κι όσοι θεωρούν ότι υπάρχουν αδήριτοι ιστορικοί νόμοι οι οποίοι ωθούν την ανθρωπότητα μονίμως προς την πρόοδο...

Η περιοχή της Βασσόρας και το δέλτα των ποταμών Τίγρη και Ευφράτη, ταυτίζονται με το χώρο που στην αρχαιότητα βρίσκονταν οι κήποι της Εδέμ. Σ' αυτούς τους κήπους σφάζονται σήμερα στο όνομα του Αλλάχ, Ιρακινοί Σουνίτες και Πέρσες Σιίτες.

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ
ΑΛΛΑ-ΦΙΝΛΑΝΔΙΚΑ:

Λαϊκό κίνημα και κατεστημένο

Κάτω από τον ίδιο τίτλο, φιλοξενούσε η σουηδική κομμουνιστική NY DAG, τις προάλλες, συνέντευξη με τον πρόεδρο του Φινλανδικού Κομμουνιστικού Κόμματος, Άρβο Αάλτο. Θέμα οι προβλεπόμενες συνέπειες από την πρόσφατη διάσπαση του κόμματος στις εκλογές που διεξάγονται, το Μάρτη.

Το νέο στοιχείο στη φινλανδική πολιτική σκηνή αποτελεί μέχρι στιγμής, η ξέχωρη κάθοδος από τη μια στις κάλπες των «ορθόδοξων» κομμουνιστών οι οποίοι φέτος αποσχίστηκαν από τον κορμό του κομμουνιστικού κόμματος κι από την άλλη, η νεαρή παρουσία του μικρού, πλην όμως πολυσήμαντου σε λόγο, κόμματος των Πράσινων. Σ' ό,τι αφορά τον πολιτικό χώρο της Φινλανδίας, όπως αυτός προέκυψε από τις εκλογές του '83, κύριο χαρακτηριστικό του είναι, ο κατακερματισμός των πολιτικών δυνάμεων ή η αδυναμία σχηματισμού μονοκομματικής κυβέρνησης. Αλλά ο κατακερματισμός, στη Φινλανδία, του εκλογικού σώματος, συνιστά μόνιμο όρο, της νεώτερης της πολιτικής ζωής. Μια άλλη σταθερά αποτελεί δίχως αμφιβολία, η φιλειρηνική της εξωτερική πολιτική. Βασισμένη βέβαια πάντα στην αρχή της καλής γειτνίασης προς τη μεγάλη γείτονα. Εγγύηση για την τήρηση της τελευταίας ίσαμε σήμερα, παρείχε η μακρόχρονη θητεία ισχυρών πολιτικών προσώπων στην προεδρία —Πασικίβι, Κέκκονεν— οι οποίοι αναδεικνυόντουσαν σε πατρικές, στη συνέχεια, μορφές του φινλανδικού έθνους. Πανεθνικής αποδοχής τυγχάνει, αναμφισβήτητα και ο νυν πρόεδρος της Δημοκρατίας Μόιστο Κόϊβιστο. Κατά τ' άλλα η Φινλανδία έχει διακυβερνηθεί από πλήθος κυβερνήσεων και ποικιλόχρωμων συνασπισμών. Από Αγροτο - Σοσιαλδημοκρατικό - Λαϊκοδημοκρατικές έως και ύστερα από τη μετονομασία της Αγροτικής Ομοσπονδίας σε Κέντρο, Κεντρω - Δεξιο - Σοσιαλδημοκρατικές. Σε πλειάδα, πιο συγκεκριμένα περί στις 10 πολυκομματικές κυβερνήσεις αντιπροσωπεύτηκε και το Κομμουνιστικό Κόμμα, FKP, μέσω της ευρύτερης συσπειρώσης του με τις συμμαχικές του δυνάμεις, της Λαϊκοδημοκρατικής Ένωσης ή Ομοσπονδίας, DFFF.

Η DFFF, Δημοκρατική Ένωση για το Λαό της Φινλανδίας, όπως είναι ολόκληρος ο τίτλος της, ξεκίνησε σαν μια λαϊκο-μετωπική οργάνωση, το 1944. Απότοκο του πολέμου και της τότε παρανομίας του Κομμουνιστικού Κόμματος, κατάφερε στη μεταπολεμική περίοδο να συσπειρώσει στις γραμμές της, ευρύτερες δυνάμεις

Ο πρόεδρος του Φινλανδικού Κ.Κ. Άρβο Άαλτο, πρώην κτίστης στο επάγγελμα, που «βλέπει με αισιοδοξία το μέλλον μετά την απελευθέρωση του κόμματος από τη σταλινική φράξια».

της αριστεράς. Εκτός των κομμουνιστών, σοσιαλιστές και εν γένει αριστερούς ή λαϊκοδημοκράτες καθώς και σοσιαλδημοκράτες δυσανεστήμενους από την ιδιαίτερα αντιδραστική πολιτική που έπαιζε εκείνη την εποχή, όπως υποστηρίζεται η φινλανδική σοσιαλδημοκρατία. Η κυβερνητική συμμετοχή με απαρχή της στην πρώτη κιόλας μεταπολεμική κυβέρνηση, προσέδωσε στο Λαϊκοδημοκρατικό Κίνημα και στο κόμμα, κατά τον Άρβο Αάλτο, την αναγκαία νομιμότητα και μια ντε φάκτο μακρόχρονη πολιτική επιρροή κι όχι μόνο ως προς στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής, και ιδιαίτερα της «αμοιβαίας φιλικής» προς τη Σοβιετική Ένωση, αλλά και στην εσωτερική πολιτική και σε πολλαπλά επίπεδα. Ένα από τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν στην προαναφερθείσα συνέντευξη του, είναι η άμεση επαφή που η Λαϊκοδημοκρατική Ένωση πέτυχε χάριν της συγκεκριμένης της τακτικής, με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η θέση του οποίου, όπως είπαμε, είναι ενισχυμένη ή πιο σωστά καθοριστικής πολιτικής σημασίας, στη Φινλανδία. Ας σημειωθεί ακόμη, ότι η επιρροή του Φινλανδικού Κομμουνιστικού Κόμματος, είναι η μεγαλύτερη όλων των αδελφών κομμάτων του Βορρά, στο εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα της χώρας. Αντίστοιχα είναι η πλέον υποβαθμισμένη απ' όλες των υπόλοιπων βορείων χωρών, η θέση της φινλανδικής σοσιαλδημοκρατίας. Το εκλογικό ποσοστό άλλωστε του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, κυμαίνεται μεταξύ 24 και 27%. Στις τελευταίες εκλογές η Δεξιά είχε πάρει 22%, το Κέντρο 17% και η Λαϊκοδημοκρατική Ένωση 14%. Σε εποχές ακμής της αριστεράς, αρχές του '60, το Λαϊκοδημοκρατικό Κίνημα είχε φτάσει το ποσοστό του 25%. Πώς ερμηνεύεται μια τέτοια είδους... γενναία οπισθοχώρηση;

Την εποχή της μαζικής άνθισης, λέει ο Άρβο Αάλτο, κυριαρχούσε το βιομηχανικό προλεταριάτο και συνέδραμαν μικροκαλλιεργητές. Με τις απότομες δομικές

μεταβολές που επήλθαν όμως κατά τις τελευταίες δεκαετίες, στη φινλανδική κοινωνία, μεταβλήθηκε ο συσχετισμός των τάξεων. Νέες κοινωνικές ομάδες και στρώματα αναπτύχθηκαν σε βάρος του μεγέθους του τυπικού προλεταριάτου, ενώ οι μισθωτοί των υπηρεσιών ή του δημόσιου τομέα δίνουν λιγότερη στήριξη στο κόμμα, απ' ό,τι οι βιομηχανικοί εργάτες. Αλλά, και οι μακρόχρονες διενέξεις μεταξύ της μονολιθικής πτέρυγας του κόμματος ή... της παλαιολιθικής και των υπόλοιπων αποκαλούμενων ανανεωτών, εμπόδισαν να αφιερωθούν ικανοποιητικές δυνάμεις, στην προσπάθεια ανανέωσης της κομμουνιστικής πολιτικής ή της έγκαιρης θεώρησης προβλημάτων τυπικών, για τις σύγχρονες κοινωνίες, που στο μεταξύ ενέκυψαν, όπως επί παραδείγματι, το οικολογικό. Κι όλα αυτά σύγκαιρα με τα συμβαίνοντα στη γεωγραφία του υπαρκτού σοσιαλισμού, αναχαιτίσαν τις φιλοκομμουνιστικές τάσεις και συμπάθειες. Ένας επιπλέον λόγος που συνέβαλε στην καθίζηση της απήχησης του FKP, είναι σίγουρα και η φθορά που συνεπάγεται η συμμετοχή στις κυβερνητικές ευθύνες. Είναι πολύπλοκη υπόθεση να διεκδικείς, εννοεί ο Αάλτο την ταυτότητα του λαϊκού κινήματος ταυτόχρονα που αποτελεί τμήμα της καθεστηκίας τάξης πραγμάτων.

Ένα λαϊκό κίνημα τρέφεται με μακροπρόθεσμη προοπτική και μαξιμαλιστικά αιτήματα, πολύ πιο πέρα από τις άμεσες υφιστάμενες ανάγκες του σήμερα.

Το αιώσιο πρόβλημα της συμμετοχής ή της «ρεάλ-πολιτικής» κατά τον πρόεδρο του FKP, συνοψίζεται στο δίλημμα αν θ' αδράξει το κόμμα την ευκαιρία να επιδράσει κατά τη ροή των πραγμάτων έστω συμβιβάζοντας ως ένα βαθμό την πολιτική του ή αντίθετα προκειμένου να μην υποκύψει σε κανένα συμβιβασμό να απεμπολήσει και τη μικρή αυτή δυνατότητα επίδρασης που του παρέχεται. Η πολιτική της συμμετοχής ή της επίδρασης, κατά τον Αάλτο, σε φέρνει εν μέρει αντιμέτωπο με μια άλλου είδους πολιτική πραγματικότητα και σε αναγκάζει να προσαρμοστείς στους υπάρχοντες συσχετισμούς της εξουσίας με αντιστάθμισμα μια περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης στα κέντρα εξουσίας κι αντιστοίχης επιρροής.

Θα πρέπει να πούμε ότι η πολιτική του FKP, σήμερα δε διαφέρει, απ' αυτή της Λαϊκοδημοκρατικής Ένωσης, παρά μόνον στο γεγονός ότι στο δεύτερο φορέα, οργανώνονται επίσης και άνθρωποι οι οποίοι δύσκολα θα εντάσσονταν στο Κομμουνιστικό Κόμμα. Τμήμα πάντως των ορθόδοξων που αποσχίστηκαν, σχημάτισαν νέα εκλογική συσπείρωση με το όνομα DEMOKRATISKA ALTERNATIVET, η σύντμηση του οποίου σε «DA» έδωσε αφορμές σε ατέλειωτες παρωδίες και υπαινιγμούς περί της ρωσόφιλης νομιμοφροσύνης της αφού και το ρωσικό «ναι» ακούγεται... σαν DA.

Οι εσωκομματικές διαμάχες με τους Μοσχοβίτες, έτσι αποκαλούν συχνά τους σοβιετόφιλους στις χώρες του Βορρά, σπάρσαν περί τις δύο δεκαετίες το Φιν-

λανδικό Κομμουνιστικό Κόμμα, προτού δοθεί η πρόσφατη διεξοδος. Μια δεκαετία πριν, αποχωρούσε η σουηδική έκδοση, «μοσχοβίτικη» ή «σταλινική» όπως επίσης την ονομάζουν φράξια, από το αδελφό κόμμα. Κατά τ' άλλα, δύσκολα θα διέκρινε κανείς, ομοιότητες βαθύτερες μεταξύ της σουηδικής και της φινλανδικής εν γένει πολιτικής ζωής. Η συνόρευση με τη Σοβιετική Ένωση, ιστορικό - πολιτικοί παράγοντες και πολιτιστικές παραδόσεις, συνετέλεσαν ώστε η χώρα των 60.000 λιμνών, να έλκει πολύ πιο εύκολα εξ ανατολών εμπνεύσεις απ' ό,τι η δύσπιατη προς τους Ρώσους, Σουηδία. Όσο για τα «εσωκομματικά» του FKP, είχαν ήδη γεννηθεί με το που πρωτοτέθηκε το ζήτημα, για μια νέα στρατηγική και προς ένα σοσιαλισμό, όχι μοντέλου εισαγόμενου, αλλά με χρώματα φινλανδικά. Ένα σοσιαλισμό πάει να πει που να βασίζεται στη στήριξη της λαϊκής πλειοψηφίας και να εγγυάται όχι απλώς την τήρηση των δημοκρατικών κανόνων του πολιτικού παιχνιδιού, αλλά και τη διεύρυνσή τους. Έκτοτε, οι θεωρώντες εαυτούς ορθόδοξους, προχώρησαν στο σχηματισμό ιδιαίτερων οργανωτικών συσπειρώσεων και εξέδιδαν δική τους εφημερίδα, προσάπτοντας ταυτόχρονα στο κόμμα την πολυτέλεια των δύο γλωσσών ή του διπλού προφίλ. Το λάθος που διέπραξε η πλειοψηφία όμως δεν βρισκόνταν εκεί, λέει σήμερα ο Άρβο Αάλτο. «Δεν ήταν το λάθος μας ό,τι υπήρξαμε μοναδικά γενναιοδωροί απέναντι στη φράξια. Ούτε που σημειώσαμε παγκόσμιο ρεκόρ ανοχής. Το λάθος ήταν αντίθετα που δεν επιμείναμε όσο θα έπρεπε στη γραμμή της ανανέωσης». Η «ορθόδοξη» ομάδα αναγκάστηκε να αποσχιστεί τελικά φέτος, όταν τέθηκε θέμα πειθαρχικής υποταγής στις αποφάσεις της πλειοψηφίας. Αριθμητικά η τελευταία ιστορία της διάσπασης κόστισε στο FKP, την απώλεια του 1/3 των μελών του, ενώ οι εκλογικές συνέπειες της ή ο χαρακτήρας της καταγραφής τους, στις ερχόμενες εκλογές, μάλλον είναι δύσκολο να προβλεφθούν, από τώρα. Σε μια μακροπρόθεσμη όμως προοπτική, αναμένεται αν μη τι άλλο, πως η απομάκρυνση από τον αποστεωμένο «παλαιοκομμουνιστικό» οικονομισμό, θα αφήσει περισσότερα περιθώρια ενασχόλησης και προβληματισμού πάνω σε σύγχρονα ή θέματα κλειδιά της εποχής μας.

Μια τέτοιου είδους στροφή ελπίζεται πως δεν μπορεί παρά να βρει απήχηση και στους νέους και στις γυναίκες και στους αποκαλούμενους ανθρώπους του πνεύματος ή της κοουλτούρας. Ο πρόεδρος βέβαια του FKP, όπως και ο Σουηδός σύντροφος Λαρς Βέρνερ, αντλούν την ταξική τους καταγωγή απ' ευθείας από το «πούρο» προλεταριάτο. Υπήρξαν κατ' επάγγελμα και οι δυο οικοδόμοι.

Τέλος, η καθαρά νέα απόχρωση, όπως είπαμε και στην αρχή, στο φινλανδικό πολιτικό φάσμα είναι οι Πράσινοι, οι οποίοι ομολογουμένως διεκδικούν ένα δυσανάλογα μεγάλο, για τις δυνάμεις τους, μερίδιο στο δημόσιο διάλογο κι έχουν προλάβει ήδη να συμβάλουν αποφασιστικά στη

νέα προβληματική, για την αναζήτηση πιο ανθρώπινων και αρμονικών μορφών κοινωνικής οργάνωσης. Εμπνεόμενοι από τους δυτικογερμανούς, διαθέτουν όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των σύγχρονων εναλλακτικών κινήσεων. Αντιεραρχική και χαλαρή δομή, άνοιγμα και δεκτικότητα στα νέα μηνύματα. Κατά τα άλλα το περιορισμένο φινλανδικό '68 ή η παλιότερη... νέα αριστερά έχει με τη μία ή την άλλη μορφή σχεδόν ενσωματωθεί στις προϋπάρχουσες οργανωμένες δομές του αριστερού χώρου, αποτυπώνοντας όμως σίγουρα και κάποια ίχνη της.

Αλίκη Τσιλιχρήστου

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ: Κρίση στον αριστερό Τύπο στη Βρετανία

Σοβαρά προβλήματα αντιμετωπίζει ο αριστερός Τύπος στη Βρετανία. Η κατακόρυφη πτώση της κυκλοφορίας των αριστερών εντύπων, οι οικονομικές δυσχέρειες και οι έντονες ιδεολογικές διαμάχες στους κόλπους του Κομμουνιστικού Κόμματος συντείνουν στην επιδείνωση της κρίσης.

Η εδώ και 57 χρόνια καθημερινά εκδιδόμενη κομμουνιστική εφημερίδα MORNING STAR ανακοίνωσε στις αρχές Δεκεμβρίου την πρόθεσή της να θέσει σε διαθεσιμότητα περίπου το 1/4 του προσωπικού της. Το φιλόδοξο σχέδιο «επιβίωσης» της εφημερίδας, με την αγορά νέου πιεστηρίου OFFSET έχει μέχρι σήμερα αποτύχει. Η κυκλοφορία από 150.000 φύλλα στα τέλη της δεκαετίας του 1940 έχει πέσει στα 28.000 φύλλα, από τα οποία τα περισσότερα από τα μισά πουλιούνται στο εξωτερικό, κυρίως σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Το έλλειμμα της εφημερίδας έφτασε τις 340.000 στερλίνες το 1986 και οι προβλέψεις για το 1987 κάθε άλλο παρά αισιόδοξες είναι, παρά τις αντίθετες διακηρύξεις των σκληροπυρηνικών που διευθύνουν την εφημερίδα.

Το ημερήσιο ταμπλόιντ NEWSLINE, που εκδίδεται από το τροτσκιτικό Επαναστατικό Κόμμα των Εργατών, κάποτε είχε ημερήσια κυκλοφορία 5.000 φύλλα. Η διάσπαση του κόμματος τον περασμένο χρόνο μετά την αποπομπή του βετεράνου Τζέρρυ Χήλυ είχε σοβαρές επιπτώσεις στην κυκλοφορία, καθώς οι αντιμαχόμενες πλευρές διεκδικούσαν το έντυπο.

Το φωτισμένο όργανο της Άκρας Αριστεράς στη δεκαετία του '70 SOCIALIST WORKER πουλούσε κάποτε 40.000 φύλλα την εβδομάδα. Τώρα πιστεύεται ότι πουλάει λιγότερο από 20.000 φύλλα καθώς πολλοί από τους ικανούς δημοσιογράφους της αποχώρησαν την τελευταία δεκαετία για να εργαστούν με καλύτερους όρους σε εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας.

Το πιο γνωστό, ίσως, από τα έντυπα της Αριστεράς τα τελευταία χρόνια, η εβδομαδιαία εφημερίδα MILITANT πουλάει — σύμφωνα με δηλώσεις ηγετικών στελεχών

της Μαχητικής Τάσης — 40.000 φύλλα την εβδομάδα. Την εφημερίδα διακινούν κυρίως οπαδοί της Τάσης και η κυκλοφορία της αυξήθηκε σημαντικά μετά τις προσπάθειες του ηγέτη του Εργατικού Κόμματος Νηλ Κίννοκ να αποπέμψει στελέχη της ομάδας αυτής από το κόμμα.

Τα έντυπα του Εργατικού Κόμματος LABOUR WEEKLY και NEW SOCIALIST άλλαξαν πρόσφατα μορφή και από αυτή τη χρονιά το μηνιαίο NEW SOCIALIST διατηρώντας τον τίτλο του ως επίσημο όργανο, θα λειτουργεί ως ιδιωτική επιχείρηση σε μια προσπάθεια αύξησης του κεφαλαίου.

Αναταραχή επικρατεί και στο NEW STATESMAN μετά την πολιτική αλλαγή στο κύριο άρθρο του περιοδικού, στο πρώτο τεύχος του περασμένου Δεκεμβρίου και την απόφαση της διεύθυνσης να πουλήσει τα γραφεία που στεγάζεται το περιοδικό και να μεταστεγαστεί, σε μια προσπάθεια εξασφάλισης κεφαλαίων.

Τέλος, η μηνιαία θεωρητική επιθεώρηση του Κομμουνιστικού Κόμματος MARXISM TODAY αποτελεί την μόνη εξαίρεση στο δοκιμαζόμενο από τη κρίση αριστερό βρετανικό Τύπο. Τα τελευταία 9 χρόνια με διευθυντή σύνταξης τον Μάρτιν Ζακ, που απολύθηκε πρόσφατα από τους σκληροπυρηνικούς αύξησε την κυκλοφορία της, και σήμερα πουλάει 16.000 αντίτυπα.

Η αναμέτρηση αυτή, ανάμεσα στη συντακτική ομάδα του λαμπρού πράγματι MARXISM TODAY και των «σκληροπυρηνικών» που έχουν συστειρωθεί γύρω από το MORNING STAR είναι μια ακόμη περιπέτεια για το ΚΚ της Μ. Βρετανίας. Η κρίση είχε κορυφωθεί πριν ένα χρόνο, όταν το κόμμα προσπάθησε να ελέγξει την εφημερίδα και ζητώντας την αποπομπή του εκδότη Τόνυ Τσάτερ και του βοηθού του Ντέιβιντ Γουάιτφελντ. Μετά από μια σειρά από θυελλώδεις συζητήσεις οι «σκληροπυρηνικοί» κατάφεραν να διατηρήσουν τον έλεγχο της εφημερίδας με αποτέλεσμα το σχίσμα ανάμεσα στην εφημερίδα και το κόμμα να βαθύνει και να είναι αξέπραστο.

Ο «ευρωκομμουνιστής» γεν. γραμματέας Γκόρντον Μακλέναν που ελέγχει τον κομματικό μηχανισμό προσπαθεί να βρει ένα δρόμο διεξόδου. Όμως οι οικονομικές δυσκολίες και οι ιδεολογικές διαφωνίες καθιστούν το έργο του ιδιαίτερα δύσκολο.

Τα προβλήματα του αριστερού Τύπου της Μ. Βρετανίας — και άραγε μόνον αυτής; — έθεσε με αρκετή σαφήνεια ο εκδότης του MARXISM TODAY, Μάρτιν Ζακ με την κριτική που διατύπωσε για το επίσημο όργανο του ΚΚ MORNING STAR και τις αντιλήψεις των «σκληρών»:

«Μερικοί πιστεύουν ότι αν έχεις την σωστή πολιτική γραμμή, όλα τακτοποιούνται. Αλλά δεν αρκεί να πεις στον αναγνώστη τι πρέπει να σκέπτεται».

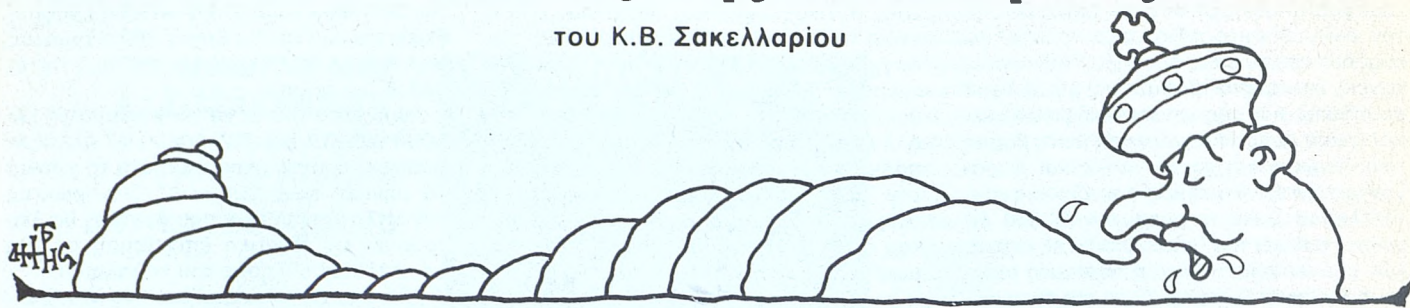
Ο Ζακ πιστεύει στην ανοικτή πληροφόρηση και δημοσιογραφία σαν το μόνο μέσο για να προσεγγίσεις ακόμα και τον πιστό οπαδό του κόμματος.

Μικρές αλήθειες αλλά δύσκολα κατανοητές.

Μ. Χρυσού

Μεσαίωνας της Εκκλησίας

του Κ.Β. Σακελλαρίου

Το απαίσιο καθεστώς της στυγνής δεσποτοκρατίας, κάτω από το οποίο συνθλίβονται και κατεξευτελιζονται 11.500 έλληνες πολίτες και συγκεκριμένα οι ισάριθμοι ιερείς, διάκοι και καλόγεροι, που ανήκουν στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας και την ημιαυτόνομη Εκκλησία της Κρήτης, αποτελεί το πιο μελανό σημείο που στιγματίζει ανεξίτηλα την Ελλαδική Εκκλησία αλλά ταυτόχρονα, εκθέτει ανεπανόρθωτα τη χώρα μας σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Κι αυτά συμβαίνουν, ενώ αρχίζει ήδη να ροδίζει στον ορίζοντα η ανατολή του 21ου αιώνα αλλά εδώ, στην Ελλάδα, επικρατεί ακόμη ο σκοτεινός μεσαίωνας κι η φρικαλέα Ιερά Εξέταση.

Πελώρια ευθύνη για την υφισταμένη απεχθή στο λαό και επαχθή στον κλήρο δεσποτοκρατία έχει η χορεία των «σεβασμιωτάτων» και «ευλαβεστάτων» και «θεοφιλεστάτων» αρχιερέων της Ελλαδικής Εκκλησίας, γιατί αυτή γέννησε το τέρας της δεσποτοκρατίας και η ίδια προνομιούχος και προκλητική κάστα προσπαθεί να διατηρήσει αμείωτη τη δύναμη του τέρατός της, για να καλύπτει και να συγκαλύπτει τις δικές της φανulότητες και αυθαιρεσίες.

Μια τέτοια έντονη προσπάθεια για τη διατήρηση του οχυρού της δεσποτοκρατίας εξεδήλωσε πρόσφατα η Διαρκής Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Συγκεκριμένα στη συνεδρίασή της στις 4 Νοεμβρίου 1986 με αφορμή ένα έγγραφο συλλόγου ιερέων προς την κυβέρνηση, όπου, ανάμεσα σε άλλες προτάσεις, καταδίκασαν και ζητούσαν να εξαφανισθεί το καρκίνωμα της δεσποτοκρατίας, οι «άγιοι» συνοδικοί εξαγριώθηκαν για την «ασέβεια» των συντακτών του εγγράφου και, φυσικά εξύμνησαν το τερατούργημά τους. Ωστόσο, αυτές τις τόσο πνευματικές τους απόψεις δεν τόλμησαν να τις υποβάλουν εγγράφως προς την κυβέρνηση, για να μη κοντραριστούν με αυτή, επειδή είχε προηγηθεί η έντονη αντίδικιά τους για το θέμα της εκκλησιαστικής περιουσίας και για να μην εκτεθούν και πάλι στο λαό και τον κλήρο.

Έτσι, αποφάσισαν αυτές τις απόψεις τους να τις διατυπώσει εγγράφως ένας «άγιος» αδελφός, πασιγνωστός για το βίο και την πολιτεία του ως και για το αντικληρικό του μένος, αλλά το κείμενο, που θα υποβληθεί στην κυβέρνηση, να κληθούν και να «παρακληθούν» να το υπογράψουν κληρικοί, που ελέγχονται από την ηγεσία της Ελλαδικής Εκκλησίας.

Σ' αυτό το έγγραφο που τελικά υπέγραψαν οι επίλεκτοι ιερείς και υποβλήθηκε στην κυβέρνηση, ο παπαδοφάγος μητροπολίτης— συντάκτης του ισχυρίζεται, ότι η δεσποτοκρατία αποτελεί άγνωστο είδος για την Ελλάδα και την Ελλαδική Εκκλησία, γιατί ο ισχύων νόμος 5383/32 για τα εκκλησιαστικά δικαστήρια στηρίζεται στους Ιερούς Κανόνες! Επίσης ο ίδιος ο «άγιος» προφητεύει ότι και όταν θα συνταχθεί νέος νόμος, πάλι το ίδιο καθεστώς με το σημερινό θα ισχύσει!...

Αυτό είναι το τελευταίο Μέγα Μήνυμα για τη δεσποτοκρατία από την πλευρά της Εκκλησίας:

Πελώρια ευθύνη για το υφισταμένο αίσχος της δεσποτοκρατίας έχει και η λεγόμενη δημοκρατική - σοσιαλιστική κυβέρνη-

ση γιατί το ΠΑΣΟΚ παρ' όλο που βρίσκεται στην εξουσία πάνω από πέντε χρόνια ουδέποτε θέλησε να ασχοληθεί σοβαρά και υπεύθυνα με τα σπουδαία και φλέγοντα προβλήματα, που αναφέρονται στον ευρύτατο κύκλο των σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας και ενδιαφέρουν άμεσα και το κοινωνικό σύνολο.

Η από μέρους της κυβέρνησης παχυλή και αδικαιολόγητη άγνοια των εκκλησιαστικών θεμάτων και η παντελής έλλειψη ενός στοιχειώδους προγράμματος εκκλησιαστικής πολιτικής συνετέλεσαν ώστε το ΠΑΣΟΚ να έχει σημειώσει μέχρι σήμερα αλλεπάλληλες και παταγώδεις αποτυχίες στον ευαίσθητο και ιδιόρρυθμο εκκλησιαστικό τομέα και να αποτελεί ένα θλιβερό κομπάρσο ή και απαθή θεατή απέναντι στα καυτά εκκλησιαστικά προβλήματα, όπως είναι τα άλυτα— μέχρι σήμερα— προβλήματα της εκκλησιαστικής περιουσίας και της δεσποτοκρατίας.

Η ανικανότητα της κυβέρνησης για τη μελέτη και αντιμετώπιση των εκκλησιαστικών θεμάτων και η τακτική της αδιαφορίας σε ό,τι έχει σχέση με τον εκκλησιαστικό χώρο έχουν ως αποτέλεσμα να καταστούν εντελώς ασύδοτοι οι «άγιοι» αρχιερείς και μερικοί απ' αυτούς να προβαίνουν σε πρωτοφανείς παρανομίες και να λεηλατούν ακόμη και περιουσίες του Δημοσίου. Ωστόσο αυτοί οι «άγιοι» λόγω διαφόρων παρεμβάσεων και προστασίας «υψηλών» κλιμακίων παραμένουν ατιμώρητοι και οι σχετικοί φάκελοι με αρκετή αρχιερατική δυσσομία έχουν τεθεί στο αρχείο...

Το γεγονός, ότι η λεγόμενη σοσιαλιστική κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ κατέστησε παντοδύναμο, με ειδική διάταξη νόμου, τον αρχιεπίσκοπο κ. Σεραφείμ, αποδεικνύει την ευθύνη της για τη σημερινή κατάσταση στον εκκλησιαστικό χώρο.

Επίσης αποτελεί εξοργιστική ανευθυνότητα και ασυνέπεια το γεγονός ότι ενώ η κυβέρνηση καλά κάνει και οργανώνει ή ενισχύει εκδηλώσεις ποικιλώνυμων συλλόγων και φορέων, για να καταδικάσουν όλους εκείνους, που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε διάφορα γεωγραφικά μήκη και πλάτη του πλανήτη μας, αντίθετα η ίδια η κυβέρνηση παραμένει άλαλη και αδιάφορη μπροστά στα μαρτύρια της Ιεράς Εξέτασης που υφίστανται, έλληνες ορθόδοξοι παπάδες από «άγιους» μητροπολίτες τους.

Η δεσποτοκρατία γέννημα και θρέμμα της επισκοπικής ασυδοσίας, γιγαντώνεται λόγω της παντελούς ανυπαρξίας εκκλησιαστικής δικαιοσύνης, δηλαδή των απαραίτητων σε μια εννοούμενη Πολιτεία και Εκκλησία κανόνων Δικαίου ουσιαστικών και δικονομικών, που καθορίζουν απόλυτα τα δικαιώματα του κάθε παπά και τον προστατεύουν από τα στρεφόμενα εναντίον του αρχιερατικά απωθημένα.

Αποκορύφωμα της δεσποτοκρατίας αποτελεί το εξωφρενικό δικαίωμα του «αγίου» μητροπολίτη να κρατάει αλυσοδεμένους σαν δούλους και εφ' όρου ζωής, όλους τους ιερείς διάκους και μοναχούς, που υπάγονται στη μητροπολιτική του περιφέρεια και αποτελούν τα «πνευματικά του τέκνα».

Η μόνη ελπίδα του δύστυχου παπά, για να γλιτώσει ο ίδιος

και η οικογένειά του από το θανάσιμο εναγκαλισμό του «αγίου» μητροπολίτη, είναι να ευδοκήσει αυτός ο «άγιος» να χορηγήσει απολυτήριο στον παπά. Αλλά για να γίνει αυτό το μέγα θαύμα της απολύτρωσης του παπά, πρέπει προηγουμένως ο παπάς να βρει έναν άλλο μητροπολίτη ο οποίος να δεχθεί να συνεννοηθεί με το δεσπότη και αυθέντη του παπά και να συμφωνήσουν— πάντα με ανταλλάγματα— ότι ο δεύτερος μητροπολίτης δέχεται να πάρει στη μητρόπολή του τον παπά και με την προϋπόθεση ότι ο πρώτος θα τον απελευθερώσει δινοντάς του το «απολυτήριο».

Όλα αυτά, που αποτελούν πιστή αντιγραφή από διαδικασία ανταλλαγής, αιχμαλώτων, εξακολουθούν να γίνονται μέχρι και σήμερα μέσα στο χώρο της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος και μέσα σε Κράτος με πολίτευμα δημοκρατικό και με κυβέρνηση δημοκρατική - σοσιαλιστική!...

Μόνο ως πρόκληση και εμπαιγμός προς τη δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να χαρακτηριστεί το γεγονός ότι στην Ελλάδα ισχύει από το 1932 μέχρι σήμερα— με κάτι εντελώς επουσιώδεις τροποποιήσεις και με μια μικρής διάρκειας διακοπή— ο διαβόητος νόμος 5383 «περί εκκλησιαστικών δικαστηρίων» ο οποίος μόνον ως νόμος για την εκκλησιαστική δικαιοσύνη και τα εκκλησιαστικά δικαστήρια δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί.

Κι αυτό γιατί αυτός ο νόμος - μούμια, όχι μόνο δεν περιέχει έστω και μια σκιώδη διάταξη, που να προστατεύει την αξιοπρέπεια και την προσωπικότητα του έλληνα ορθόδοξου παπά, του διάκου, του καλόγερου από τις μητροπολιτικές διώξεις και καταδιώξεις και τις κάθε λογής επισκοπικές αυθαιρεσίες, αλλά, αντίθετα, αυτός ο νόμος είναι εκείνος που στραγγαλίζει κυριολεκτικά τα ανθρώπινα δικαιώματα των χιλιάδων ελλήνων κληρικών, καταρρακώνει κάθε έννοια δικαίου και ηθικής και ταυτόχρονα θεμελιώνει και γιγαντώνει το καθεστώς της αρχιερατικής παντοδυναμίας και ασυδοσίας.

Εξάλλου, ο διαβόητος νόμος 5383/32, περιέχει διατάξεις οι οποίες είναι κατάφορα αντισυνταγματικές. Συγκεκριμένα:

- Παραβιάζει το άρθρο 87 του Συντάγματος, που καθορίζει, ότι τα δικαστήρια συγκροτούνται από τακτικούς δικαστές, που απολαύνουν λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας και ότι οι δικαστικοί λειτουργοί διορίζονται με Π. Διάταγμα βάσει νόμου. Αντίθετα στην περιβόητη «εκκλησιαστική δικαιοσύνη» οι μητροπολίτες που συγκροτούν τα εκκλησιαστικά δικαστήρια, αυτοδιορίζονται και αδιαφορούν, αν το ισχύον Σύνταγμα επιτάσσει με το άρθρο 88 ότι οι δικαστές διορίζονται με Π. Διάταγμα.

- Παραβιάζει το άρθρο 93 του Συντάγματος που επιβάλλει να είναι δημόσιες οι συνεδριάσεις των δικαστηρίων. Αντίθετα ο νόμος 5383 στο άρθρο 118 ορίζει, ότι οι συνεδριάσεις των εκκλησιαστικών δικαστηρίων δεν είναι δημόσιες και οι σχετικές αποφάσεις δεν αναγιγνώσκονται σε δημόσια συνεδρίαση του δικαστηρίου, όπως επιτάσσει το Σύνταγμα για τις δικαστικές αποφάσεις.

- Ο νόμος 5383 κατασκευάζει σκοπίμως ένα «τέρας» που τινάζει στον αέρα κάθε αρχή δικαίου, που θα ισχύει ασφαλώς σήμερα και σε ημιβάρβαρους και απολίτιστους λαούς. Κι αυτό συμβαίνει, γιατί αυτός ο διαβόητος νόμος 5383/32 δίνει το δικαίωμα στο ίδιο πρόσωπο, τον πανίσχυρο δεσπότη, να είναι ο κατηγορούμενος ο ανακριτής και ο δικαστής του αδύναμου και άμοιρου παπά.

- Εξάλλου κουρέλιασμα της έννοιας της δικαιοσύνης και παρωδία δικαστηρίου αποτελεί το επισκοπικό δικαστήριο του νόμου 5383/32 που λειτουργεί σε κάθε μητρόπολη και συγκροτείται από τον οικείο μητροπολίτη, ως πρόεδρο, και δύο εν ενεργεία εφημερίους της μητρόπολης, που διορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές από την Ιερά Σύνοδο, αλλά ύστερα από σχετική

πρόταση του μητροπολίτη! Και δεν είναι μόνο ο τρόπος της σύνθεσης που καθιστά προκαταβολικά διαβλητές τις αποφάσεις του «δικαστηρίου».

Το πιο εξωφρενικό και απαράδεκτο είναι, ότι μόνο ο μητροπολίτης-πρόεδρος του επισκοπικού «δικαστηρίου» έχει δικαίωμα ψήφου, ενώ οι δυο παπάδες— μέλη του δικαστηρίου αποτελούν θλιβέρα διακοσμητικά στοιχεία γιατί αυτοί δεν έχουν δικαίωμα ψήφου!

Έτσι, μόνος του ο πανίσχυρος αυθέντης και ασύδοτος δεσπότης δικάζει και μόνο αυτός αποφασίζει και διατάσσει και καταδικάζει.

Η καταπάτηση κάθε έννοιας δικαιοσύνης ολοκληρώνεται μέσα στο λεγόμενο επισκοπικό δικαστήριο, γιατί όλη η διαδικασία διεξάγεται χωρίς ο «κατηγορούμενος» να έχει το δικαίωμα να ακούσει τουλάχιστον όσα διαβάσει ο γραμματέας στα μέλη του «δικαστηρίου». Κι αυτό συμβαίνει, γιατί ο «κατηγορούμενος» δεν έχει το στοιχειώδες δικαίωμα να βρίσκεται μέσα στην αίθουσα και να ακούσει το κατηγορητήριο και τις καταθέσεις των μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης. Στην αίθουσα δεν καλείται να προσέλθει ο μνηντής, γι' αυτό και ο «κατηγορούμενος» δεν μπορεί να του απευθύνει ερωτήσεις και να ζητήσει τις απαραίτητες διευκρινίσεις. Επίσης ο «κατηγορούμενος» δεν έχει το αναφαίρετο σε όλους τους κατηγορούμενους δικαίωμα να εξετάσει μάρτυρες της υπεράσπισης του μέσα στο επισκοπικό δικαστήριο ή να ζητήσει να εξεταστούν κατ' αντιπαράσταση με αυτόν οι μάρτυρες κατηγορίας. Τέλος, απαγορεύεται και η κατ' αντιπαράσταση εξέταση των μαρτύρων κατηγορίας και υπεράσπισης.

Οι ίδιες απαράδεκτες συνθήκες επικρατούν και στα συνοδικά για τους ιερείς κλπ. δικαστήρια, τα οποία δικάζουν σε πρώτο ή δεύτερο βαθμό, ανάλογα με τις περιπτώσεις. Και σ' αυτά η διαδικασία είναι μεσαιωνική και κατακουρελιάζει τα δικαιώματα του «κατηγορούμενου» παπά.

Το συνοδικό «δικαστήριο» στηρίζεται αποκλειστικά σε όσα έχουν συσσωρευτεί και συρραφεί στο φάκελο του «κατηγορούμενου» με τις προκατασκευασμένες μαρτυρικές καταθέσεις, που μοιραία οδηγούν τον «κατηγορούμενο» στην προκαθορισμένη καταδίκη του.

Ο «άγιος» μητροπολίτης-ιεροδικαστής, που υποτίθεται ότι έχει ορκισθεί να τηρεί απαρέγκλιτα όλους τους Ιερούς Κανόνες, παραβιάζει ασύστολα τους Ιερούς Κανόνες, που επιβάλλουν στους μάρτυρες να έχουν άμεση γνώση των γεγονότων τα οποία εκθέτουν και «ουχί τας εκ ψιθυρισμών ή κακολογιών υποψίας των συμφυών τη ανθρωπίνη κακεντρεχεία» (Κανών Στ' Οικουμ. Σύνοδο) ως και τους Κανόνες που ορίζουν, ότι για να καταδικασθεί ένας κληρικός πρέπει να συλληφθεί επ' αυτοφώρω για το αδίκημα που κατηγορείται (ΚΕ' Αποστολ. Κανόνας).

Τα συνοδικά «δικαστήρια» συνεδριάζουν με τις πόρτες τους κλειδαμπαρομένες. Απαγορεύονται απολύτως η δημοσιότητα των συνεδριάσεων, που επιβάλλει το Σύνταγμα για όλα τα δικαστήρια της Χώρας.

Αυτά, που αναφέρθηκαν είναι ελάχιστα σε σύγκριση με όσα συμβαίνουν μέσα στον απάνθρωπο και ανελέητο χώρο της εκκλησιαστικής «δικαιοσύνης». Οι παπάδες φοβούνται να τα καταγγείλουν γιατί ζουν κάτω από την απειλή του δεσπότη. Υπάρχουν και εξαιρέσεις, όπου μητροπολίτες έχουν ανθρωπιά και σέβονται τους υφισταμένους τους, αλλά αυτές δεν ανατρέπουν το γενικό κανόνα.

Σήμερα, οι «άγιοι» αρχιερείς εφησυχάζουν και η ηγεσία της Ελλαδικής Εκκλησίας διατηρεί τη μακαριότητά της και δρέπει τους καρπούς της υποκριτικής της τακτικής ενώ η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ περί πολλά μεριμνά και τυρβάζει, αλλά για αλλαγή, εδώ και τώρα, εδώ που χρειάζεται ούτε φωνή ούτε ακρόαση...

Πώς γράφεται η ιστορία

«Εσείς οι Έλληνες δημοσιογράφοι», έλεγε ένας ξένος συνάδελφος, «δεν πρέπει να διαμαρτύρεστε. Καθημερινά, όλο και κάποιος υπουργός θα κάνει μια βλακεία και θα σας προσφέρει ακόμη το θέμα».

Αυτή η εύστοχη αποστοφή, αποδεικνύεται ότι διαθέτει την καθολική ισχύ ενός αξιώματος. Όταν ο περιορισμός των πρωτοβουλιών του κ. Σαρτζετάκη έπαψε να προσφέρει καθημερινά μια ποικιλία θεμάτων στον Τύπο, ο υπουργός Παιδείας κ. Αντωνής Τρίτσης έσπευσε να καλύψει το κενό κι ανέλαβε αυτοπροσώπως την τροφοδοσία.

Πότε ως ποδοσφαιριστής —με κοστούμι και γραβάτα— κοντρολάρει μια μπάλα, πότε ως πυγμάχος μεσαιών βαρών —πάλι με κοστούμι και γραβάτα— προκαλεί σε μονομαχία και εν τέλει τρέπει σε άτακτο φυγή τον υποτιθέμενο πολιτικό καθοδηγητή μιας ομάδας μαθητών —«αυτός που μοιράζει τα σκονάκια, να σταματήσει αμέσως, γιατί θα κατέβω να τον πλακώσω», είπε κατά το διάλογό του με εκπροσώπους των μαθητικών συμβουλίων —πότε ως δημοκρατικός υπουργός —με την ίδια πάντα αθλητική περιβολή— επιδιώκει «μέσα από ανοιχτές διαδικασίες διαλόγου να αλλάξει νοοτροπίες».

Το θέμα θα ήταν ήδη βαρετό, αν ο κ. Αν. Τρίτσης ήταν απλώς ένας γραφικός εκπρόσωπος του κυβερνώντος κόμματος και δεν διέθετε την εξουσία του υπουργού Παιδείας. Όμως ως πολιτικός υπεύθυνος αυτού του τομέα της κυβερνητικής πολιτικής, μετατρέπεται αυτόχρονα σε πολιτικό πρόσωπο μεζονος σημασίας του οποίου οι πράξεις, οι παραλείψεις και οι νοοτροπίες έχουν σοβαρές επιπτώσεις στη λειτουργία του θεσμού της εκπαίδευσης.

Ως υπουργός Παιδείας, λοιπόν, θέλει να επιβάλει το προφίλ ενός δημοκρατικού κυβερνήτη που επιδιώκει μέσα από το διά-

λογο να αλλάξει τις αντιλήψεις που επικρατούν γύρω από τους κοινωνικούς στόχους που οφείλει να εξυπηρετεί η εκπαίδευση. Και γι' αυτό το σκοπό έχει επιλέξει τη μέθοδο των ανοιχτών συζητήσεων με τους φορείς της εκπαιδευτικής κοινότητας, τους γονείς, τους καθηγητές και τους μαθητές. Ωστόσο, φαίνεται πως ο ίδιος συλλαμβάνει αυτή τη διαδικασία με έναν τρόπο εξαιρετικά αφελή και ταυτοχρόνως αυταρχικό: τη συλλαμβάνει, δηλαδή, ως μια σειρά συζητήσεων καφενείου, όπου ο ίδιος με την επαρκέστερη γνώση των στοιχείων, με την εμπειρία και τη ρητορική του συνδικαλιστή, και με την προνομιακή πρόσβαση στο λόγο που του παρέχει η εξουσία του υπουργού, θα κατατάγει ισάριθμες νίκες που θα μνημειωθούν από τα μαζικά μέσα επικοινωνίας.

Δυστυχώς, όμως, ο ίδιος υπονομεύει αυτό το ρόλο, διότι χάνει συστηματικά την ψυχραιμία του και με σπασμωδικές αντιδράσεις γίνεται κωμικός. Έτσι αντί να απευθυνθεί στο εθνικό ακροατήριο με ένα συγκεκριμένο σχέδιο για την Παιδεία, ελπίζει ότι θα πείσει τους νεαρούς μαθητές να εγκαταλείψουν το όνειρο του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος και ότι θα προσφερθούν οικειοθελώς να πυκνώσουν τις τάξεις του συμπαθούς επαγγέλματος των υδραυλικών. Χωρίς ο ίδιος να διαθέτει μια «φιλοσοφία για την παιδεία», ελπίζει ότι είναι δυνατόν να προκύψει αυτή η αντίληψη, αν όλα τα θέματα τεθούν με «καλή πίστη και με αθωότητα», όχι σε κάποιο τραπέζι διαπραγματεύσεων, αλλά σε μια σκηνοθετημένη κουβέντα με νεαρούς μαθητές. Κι όταν οι μαθητές των ανακαλούν στην τάξη καταγγέλοντας «αυτό το πανηγύρι» που δεν είναι διόλου αθώο, τότε ανακαλύπτει πως μόνο ο ίδιος διαθέτει το αποκλειστικό προνόμιο να ανήκει σ' ένα πολιτικό κόμμα και στιγματίζει όλους τους μαθητές συλλήβδην ως χειραγωγούμενους από τις οργανώσεις στις οποίες ανήκουν.

Προφανώς, ο υπουργός Παιδείας ενδέχεται να αγνοεί το ρόλο που ασκούν οι πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις στην κοινωνικοποίηση των νεαρών μαθητών, όμως είναι ανάγκη να αποδεικνύεται τόσο κακόπιστος και να απειλεί με ξυλοδαρμό τον πολιτικό καθοδηγητή και τα σκονάκια του; Δεν φοβάται μήπως οι νεαροί μαθητές, επιστρέφοντας την πρόκληση, του υπενθυμίσουν τις σχέσεις του με τον φρούραρχο του Καστρίου;

Σημειωματάριο ειδήσεων.

● Μπαίνουν στο Φεβρουάριο που προβλέπεται να είναι δύσκολος μήνας. Μετά τον ΦΠΑ τέρμα και στο πάγωμα των τιμών. Δύσκολοι καιροί για μισθωτούς, εργαζόμενους, καταναλωτές και μέσα σ' όλα αναμένονται νέες απεργίες. Δύσκολοι επομένως καιροί και για υπουργούς, υφυπουργούς, διοικητές Τραπεζών και Οργανισμών. Το ΑΝΤΙ πάντως παραμένει σταθερό στη τιμή των 100 δραχμών κόντρα στις αυξήσεις, το ΦΠΑ και στις δυσκολίες. Δύσκολος ο Φεβρουάριος, αλλά η ζωή συνεχίζεται...

● Στις μέρες μας, γράφει το περιοδικό **Νέα Οικολογία**, η Οικολογία έχει πια αναδείξει την τρισυπόστατη φύση της: Επιστήμη, τρόπος ζωής και πολιτική. Για να ανταλλάξουν εμπειρίες και να διευρευνήσουν τις δυνατότητες συνύπαρξης και συνδιαλλαγής των τριών αυτών

εκδοχών η συντακτική ομάδα του περιοδικού οργανώνει μια πανελλαδική συνάντηση των φίλων της Νέας Οικολογίας. Θα γίνει το Σάββατο (31-1 ώρα 10-13μ.μ. και 16-20μ.μ.) και την Κυριακή (1-2 ώρα 9-14μ.μ.) στην αίθουσα 209 της Παντείου Σχολής. Εισηγητές οι Κ. Χατζημπίρος, Λ. Λουλούδης, Van der Lek ευρωβουλευτής των Πράσινων, Μ. Μοδινός, Δ. Παπαϊωάννου, Mauricio Cirracone πρόεδρος Greenpeace Ιταλίας, Π. Πλαγιαννάκος και Η. Ευθυμιόπουλος.

● Και αφού μιλάμε για εκδηλώσεις, το **Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο** στη Θεσσαλονίκη έχει προγραμματίσει μια σειρά συναυλιών, συζητήσεων και θεατρικών παραστάσεων για το Φεβρουάριο. Επισημάνουμε για την Κυριακή (1/2) και τη Δευτέρα (2/2) στις 8.30 μμ. δυο θεατρικές παραστάσεις από το

θέατρο Θεσσαλονίκης «Παράγκα» με αποσπάσματα από τα έργα του Αριστοφάνη «Εκκλησιάζουσες», «Λυσιστράτη», και «Πλούτος». Ακόμη τα εγκαίνια έκθεσης γλυπτικής της Ναυσικάς Πάστρα στις 20/2 που θα διαρκέσει μέχρι τις 15 Μαρτίου.

● Το έργο της Α. Ρος «Λουίζα και Έμμα» που πρώτη φορά παρουσιάζεται στην Ελλάδα ανεβάζει ο θίασος **Θέατρο και Ζωή** σε σκηνοθεσία Φρανσουάζ Σατό στο θέατρο Μοντέρνοι Καιροί, Γεννηματά 20 στους Αμπελόκηπους.

● Ένα πείραμα που ξεκίνησε το 1984 επαναλαμβάνει το **Θέατρο Λευκών Ημερών «Διπλούς έρωες»**. Κάθε Παρασκευή, πέρα από τις κανονικές παραστάσεις, θα δίνεται μια μεταμεσονύκτια παράσταση με το έργο του Ζενέ «Κλίμα» στην αίθουσα τέχνης ΑΡΕΝΑ (Κλεομένους 37, τηλ. 7239395). Η σκηνοθεσία έγινε

από τον Μιχάλη Μαρμαρινό και η μετάφραση από τον Ν. Φλέσσα. Παίζουν οι ηθοποιοί: Σοφία Σείρλη, Αμαλία Μουτούση, Γ. Πολυχρονόπουλος και Μ. Μαρμαρινός.

● Για όσους δεν αγαπούν το ξενύχτι υπάρχουν αυτόν τον καιρό πολλές εκθέσεις. Στις 2 Φεβρουαρίου γίνονται τα

εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής του **Γιάννη Παρασκευάδη** στην αίθουσα «Το τρίτο μάτι», Ξενοκράτους 33.

Διάρκεια μέχρι τις 21/2. Την ίδια μέρα, αλλά με διάρκεια μέχρι τις 18/2, γίνονται τα εγκαίνια της έκθεσης ζωγραφικής της **Αικατερίνης Σάλλα** · **Δοκουμτζίδα** στην Γκαλερί Ζαλοκώστα 7.

● Στις 2 Φεβρουαρίου πάλι αρχίζει αναδρομική έκθεση ζωγραφικής του **Κοσμά Ξενάκη** στο Καλλιτεχνικό Πνευματικό Κέντρο ΩΡΑ (Ξενοφώντος 7). Ο Κ. Ξενάκης, που πέθανε πριν τρία χρόνια, είχε γεννηθεί το 1925 στη Βράιλα της Ρουμανίας. Σ' αυτή την έκθεση παρουσιάζονται έργα της πρώτης του περιόδου (1943-1955) που το κοινό έχει μια σπάνια ευκαιρία να δει. Αυτά τα έργα είναι παραστατικά, με θέματα και τεχντροπία που

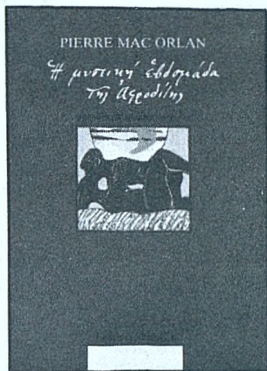
αναποκρίνονται στο κυρίαρχο τότε αίτημα της «ελληνικότητας», όλα σχεδόν δουλεμένα με την αντίληψη της καθαρής φόρμας και του τοπικού χρώματος και φανερώνουν την εικαστική ιδιοφυΐα του καθώς και την βεβαιότητα αίσθησης της δομής και του ρυθμού.

● Σημειώνουμε επίσης για το δεκαπενθέμηρο από άλλες εκθέσεις: Στην γκαλερί Δημόκριτος τελειώνει στις 7/2 η έκθεση ζωγραφικής της **Θεοδώρας Χάρτμαν**. Στις 13/2 τελειώνει η τέταρτη ατομική έκθεση ζωγραφικής του **Σταύρου Μπαλτογιάννη** στο Γαλλικό Ινστιτούτο Πειραιώς. Χρησιμοποιώντας την πανάρχαια τεχνική του κηρομάστιχου ο Μπαλτογιάννης διαχέεται νέους μορφολογικούς προβληματισμούς που αφορούν τόσο στη σύλληψη της φόρμας όσο και στη χρωματική τους εκφορά. Στις 7/2 τελειώνει η έκθεση ζωγραφικής του **Πέτρου Κουφοβασιλή** στην αίθουσα τέχνης «Αστρολάβος» στον Πειραιά (Ανδρούτσου 135). Στις 8/2 τελειώνει στο Βρετανικό Συμβούλιο η όγδοη κατά σειρά ατομική έκθεση της **Ιρίδος Ξυλά** · **Ξανάλατο** η οποία εμφανίζει σ' αυτή την έκθεση τριάντα έργα της. Μια μέρα αργότερα (9/2) τελειώνει η έκθεση ζωγραφικής του **Χρήστου Μαρκίδη** στην γκαλερί Νέες Μορφές (Βαλαωρίτου 9). Είναι η δεύτερη ατομική έκθεση, στην οποία παρουσιάζει μια σειρά από προσωπογραφίες και μια ενότητα από νεκρές φύσεις.

κυκλοφορεί

ΠΙΕΡ ΜΑΚ ΟΡΛΑΝ

‘Η μυστική εβδομάδα της ‘Αφροδίτης

‘Η μυστική εβδομάδα της ‘Αφροδίτης του πρωτοεμφανιζόμενου στη χώρα μας Γάλλου συγγραφέα Πιέρ Μάκ ‘Ορλάν, είναι ένα έρωτικό άριστούργημα. Κάθε μία από τις πρωτοφανείς σέ τολμηρότητα και λυρισμό διηγήσεις του, χαρακτηρίζονται από μοναδική ποίηση.

“Ένα βιβλίο εκπληξη στη μικρή λογοτεχνία της Νεφέλης.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 36.07.744-36.04.793

Malt or blended?

Μετά τις διαφωνίες που προέκυψαν για τη Β' Μπιενάλε νέων καλλιτεχνών —αντιπαλότητα Βορρά-Νότου, αντεγκλήσεις αμφοτερομερώς, μεγάλες κουβέντες για «εθνική ολοκλήρωση» και τα τοιαύτα— ο χώρος του «Βασιλικού Θεάτρου» Θεσσαλονίκης ξαναγλυκάθηκε με τους «Χειμερινούς Κολυμβητές». Συναυλίες δύο, 8 και 9 Ιανουαρίου, χειμερινές πράγματι, όσο και κολυμβητικές, αν σκεφτούμε τον κατακλυσμό που έκανε εκείνη τη νύχτα στη Θεσσαλονίκη. Ακούσαμε παλιά, νεότερα αλλά και φρέσκα-φρέσκα τραγούδια, νιόκοπα, του Αργύρη Μπακιρτζή και της παρέας του: ακορντεόν, μαγλαμάς, μπουζούκι, βιολί, μαντολίνο, τζουράς, κιθάρα, σαξόφωνο. Και μια ευρηματική σαιξπηρική εκδοχή: Μελοποιήσεις απ' τον *Εμπορό της Βενετίας*, το *Χειμωνιάτικο Παραμύθι*, τη *Δωδεκάτη νύχτα*, τον *Άμλετ*, καθώς και το *Σονέτο 116*, που παρουσιάζονταν με τη συνεργασία του κοινού και τη βοήθεια της οθόνης / μπερντέ, που άλλοτε πάνω της πρόβαλαν διαφάνειες με σκηνές της καθημερινής ζωής της Αρχαίας Ρώμης, και άλλοτε πίσω του σκια-γραφούσαν και σκια-μαχούσαν τη δική τους θεατρική εκδοχή —φως και σκιά.

Το Βορειοελλαδίτικο κλίμα κυριαρχούσε στην όλη ατμόσφαιρα και βέβαια δεν ήταν άσχετο από την τοπικιστική καθαρότητα της σύνθεσης των μουσικών. Για έναν «νότιο» παρατηρητή το κλίμα αυτό είναι κυρίως διακριτό από το ήθος της εκδήλωσης: ήρεμο και γλυκό, αποκλείει τις ποδοσφαιρικές επιδόσεις ανάλογων αθηναϊκών συναθροίσεων.

● Πιρ ολα αυτά, τολμά να ισχυριστώ πως το καλύτερο χαρμάνι είναι αυτό που συνδυάζει τον Βορρά με το Νότο. Στο «Εθνικό Θέατρο» είδαμε να συνεργάζονται «Βόρειοι και Νότιοι» με θαυμαστή αρμονία. Γνωστοί, κυρίως, από τις παραστάσεις τους στην «Πειραματική Σκηνή της Τέχνης» Θεσσαλονίκης, ο σκηνογράφος Απόστολος Βέττας, ο μουσικός Ηρακλής Πασχαλίδης και ο σκηνοθέτης Νίκος Αρμάος υπήρξαν οι κύριοι συντελεστές του «Γάμου» του Βασίλη Ζιώγα.

που παίζεται αυτές τις μέρες, με ηθοποιούς εξαιρετους και την έξοχη Βέρα Ζαβιτσιάνου —μήπως κατάγεται από την ορεινή Ζάβιτσα του Ξηρόμερου ή άλλως Κάρλελι;

● Και να σκεφτεί κανείς πως σήμερα η «Πειραματική Σκηνή της Τέχνης» παρουσιάζει ξανά, στον καινούργιο της θεατρικό χώρο, το θέατρο «Αμαλία» στη Θεσσαλονίκη, το έργο του δυτικοκεντρικού ανατολίτη Γιούκιο Μισίμα «*Νύχτες Χαμένων Ερώτων*» —την εξίσια παράσταση που είδαμε το περασμένο καλοκαίρι στο θέατρο «Αβέρωφ» —σε σκηνοθεσία Νίκου Χουρμουζιάδη —θεσσαλονικιός αυτός—, σκη-

νογραφία Απόστολου Βέττα, μουσική Ηρακλή Πασχαλίδη.

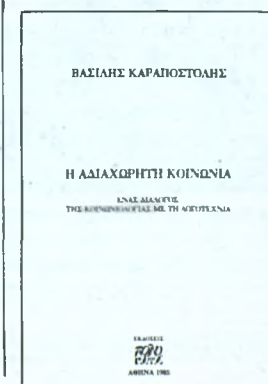
● Πολύ σύντομα μαθαίνουμε πως στο «Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος» θα συνεργαστούν και πάλι ο Νίκος Αρμάος, ο Απόστολος Βέττας και ο Ηρακλής Πασχαλίδης. Ανεβάζουν «*Το μπουκάλι*» του Βασίλη Ζιώγα —μήπως ο Ζιώγας κατάγεται από το χωριό του Κρυστάλλι το Συρράκο του Τζουμέρκου;

*

Καλλιτεχνικά παντρολογήματα Βορρά - Νότου, λοιπόν, ίσως είναι το καλύτερο χαρμάνι. Η ωραία εξαίρεση των «*Χειμερινών κολυμβητών*» είναι για να επιβεβαιώσει τον κανόνα.

Τοπικιστικά χαρμάνια, που δεν οδηγούν βεβαίως στην πολιτιστική «εθνική ολοκλήρωσή» μας, όπως δεν συντείνουν στην «εθνική ποδοσφαιρική ολοκλήρωση» οι διάφορες μεταγραφές, αλλά στα σίγουρα εγγυώνται μια επιφρόσυνη βραδιά!

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Α.Φ.
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗΣ

Ο μύθος του άνδρα - αφέντη και η προσομοίωση των φύλων

του Μ. Ν. Ράπτη

Η Ελισαμπέτ Μπαντεντέρ καθηγήτρια της φιλοσοφίας, θεωρείται κορυφαία ερευνήτρια των προβλημάτων της οικογένειας, και ιδίως του γυναικείου ζητήματος.

Σε μια σειρά από έργα της ολοκληρώνει τις εικονοκλαστικές απόψεις της σ' αυτά τα θέματα. Η Ελισαμπέτ Μπαντεντέρ, παντρεμένη με τον Γάλλο σοσιαλιστή πρώην υπουργό της Δικαιοσύνης του οποίου φέρει το επώνυμο, έχει ήδη σημαντικά απομνημονεύσει τη «θηλυπρεπή», «μητρική» γυναί-

κα, υποταγμένη, και στην καλύτερη περίπτωση «συμπληρωματική» του Άνδρα αλλά σε μια σχέση πάντα μεγάλης ανισότητας, πολύ ευνοϊκής για τον τελευταίο. Στο πρόσφατο έργο της που αναλύουμε παρακάτω επιμένει στο ακόλουθο χαρακτηριστικό μιας εξέλιξης που τη θεωρεί πια ανεπίστρεπτη: την προσομοίωση των φύλων, την πρωταρχικότητα του δισεξουαλικού όντος, του ανδρογυνικού, τόσο απέναντι σ' Εκείνον, όσο και σ' Εκείνη.

Διαβάσει κανείς μ' ένα τεράστιο ενδιαφέρον το τελευταίο έργο της Ελισαμπέτ Μπαντεντέρ που 'χει για τίτλο: «Το Ένα είναι το Άλλο»¹.

Πρόκειται για κείμενο πολύ ενοχλητικό ιδίως για τους άνδρες, που συμπληρώνει το κατ' εξοχήν εικονοκλαστικό έργο της συγγραφέως του. Με μια ήρεμη δύναμη, η Ελισαμπέτ Μπαντεντέρ, σε μια σειρά από κεφάλαια, πολύ ντοκουμενταρισμένα, εξιστορεί την εξέλιξη των σχέσεων ανάμεσα στις γυναίκες και τους άνδρες από 30.000 χρόνια.

«Η πρώτη φάση της ιστορίας του άνδρα και της γυναίκας» γράφει «τελειώνει με μια νότα ιδιότητας. Παρόλο που η μακριά αυτή περίοδος από 30.000 περίπου χρόνια, γνώρισε, διάφορους σταθμούς, χαρακτηρίζεται από ένα σταθερό στοιχείο. Αν ο σεξουαλικός διαχωρισμός των καθηκόντων και των λειτουργιών ποτέ δεν διαφεύσθηκε, σε καμιά στιγμή δεν παρατηρήθηκε συντριβή του Ένός, από το σφετερισμό όλων των εξουσιών από το Άλλο. Ακόμα κι αν οι προσωπικές τυραννίες δεν έλειψαν, ασφαλώς δεν μπορούσαμε να διακρίνουμε κανένα ιδεολογικό σύστημα χαρακτηριστικής καταπίεσης.

Από την παλαιολιθική εποχή έως εκείνη του σιδήρου, άνδρες και γυναίκες μοιράστηκαν τα καθήκοντα κατά τρόπο περισσότερο ή λιγότερο ίσο, αλλά χωρίς ποτέ να δώσουν την εντύπωση ότι το Ένα δεν ήταν παρά το ωχρό συμπλήρωμα του Άλλου, ή ακόμα χειρότερα, το κακό από το οποίο έπρεπε να προφυλαγώμαστε». Αυτή η μακριά περίοδος «συμπληρωματικότητας» σε μια ορισμένη υσότητα τελειώνει με την εγκαθίδρυση της «πατριαρχίας» περισσότερο ή λιγότερο «μετριοπαθούς» ή «απόλυτης» που ανάλογα με τις διάφορες περιοχές του κόσμου καλύπτει τις 4 ή 3 τελευταίες χιλιετίδες.

Η εποχή της «πατριαρχίας» τελειώνει τώρα στη Δύση, ύστερα από μια αγωνία που άρχισε πριν 2 αιώνες.

«Εάν κανείς ισχυριστεί» γράφει η Ε. Μπαντεντέρ, «πως η πατριαρχία είναι ακόμα πολύ ζωντανή στο μεγαλύτερο μέρος του κόσμου μας, και περισσότερο παρά ποτέ στις ισλαμικές χώρες της Μέσης Ανατολής όπου όλα άρχισαν, θα απαντήσουμε πως η νεολιθική επανάσταση δεν έφτασε στη Δύση παρά ύστερα από δύο χιλιάδες χρόνια καθυστέρηση».

Η Ε. Μπαντεντέρ έχει μακροσκοπικές α-

πόψεις που δικαιολογούνται από την ακόλουθη διαπίστωση: «η κατάλυση ενός συστήματος εξουσίας, ακόμα και σε μία περιοχή του κόσμου, φτάνει για να αποδείξει τη σχετικότητα και το εύθραυστό του». Η αγωνία της πατριαρχίας στη Δύση άρχισε με τη Γαλλική επανάσταση, που υπέσκαψε την εξουσία του Θεού και του Πατέρα.

«Οι φιλόσοφοι του 19ου αιώνα μεταξύ των οποίων ο Φοϋερμπάχ, ο Προυντόν, ο Μαρξ, ο Νίτσε, βγάζοντας τα συμπεράσματα από τις συνέπειες της Γαλλικής Επανάστασης, διακήρυξαν το θάνατο του Θεού, που θεωρήσαν σαν απαραίτητη προϋπόθεση για την απελευθέρωση του ανθρώπου».

Ο Θεός σύμβολο του πατέρα, παρασύρει και τον τελευταίο στην πτώση του. Αλλά θα χρειαστεί περισσότερα από έναν αιώνα και μισό για να μπορέσει «το σύνολο των γυναικών της Δύσης να αποκτήσει την αναγνώριση των δικαιωμάτων τους σαν ανθρώπινα όντα, πολιτικά και πολιτιστικά δικαιώματα καθώς και το δικαίωμα της ελεύθερης μητρότητας».

Στις περισσότερες δυτικές δημοκρατίες σημειώνει η Ε.Μ. «το πατριαρχικό σύστημα πήρε το χαριστικό χτύπημα στις δύο τελευταίες δεκαετίες». Η σχέση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε μια ευρεία περιοχή του κόσμου τροποποιήθηκε ριζικά σε τόσο λίγο χρόνο «χωρίς να 'χουμε ακόμα πλήρως συνειδητοποιήσει αυτό το γεγονός». Πρόκειται για κεφαλαιώδους σημασίας γεγονός, στην ιστορία του ανθρώπου από 30.000 χρόνια, που ακόμα και ορισμένες καθυστερημένες φεμινίστριες δυσκολεύονται να το καταλάβουν.

«Αν η πατριαρχία καθορίζεται» γράφει η Ε.Μ. «από τον έλεγχο της γονιμότητας των γυναικών και το σεξουαλικό διαχωρισμό της εργασίας, τα τελευταία είκοσι χρόνια χαρακτηρίζονται από μία διπλή γυναικεία κατάκτηση: οι γυναίκες τώρα ελέγχουν αυτές τη γονιμότητά τους και μοιράζονται την οικονομική σφαίρα με τους άνδρες. Από τώρα και στο εξής δεν είναι πια αντικείμενα. Μια αληθινή επανάσταση.

Η συγγραφέας βασιζόμενη στις στατιστικές υπογραμμίζει τη διαρκή πρόοδο του αριθμού των εργαζόμενων γυναικών, ακόμα και των μητέρων γυναικών που εργάζονται, μια εξέλιξη χαρακτηριστική σ' ολόκληρη τη Δύση.

Χάρη στην πρόοδο των μηχανών που υπο-

βαθμίζει τη σημασία της ανδρικής εργατικής δύναμης, τα περισσότερα παραγωγικά καθήκοντα «χάνουν καθημερινά ολοένα περισσότερο τη σεξουαλική τους ειδικοποίηση... Στην εποχή των ηλεκτρονικών εγκεφάλων κανένας δεν ενδιαφέρεται πια για τη διάκριση ανάμεσα σε ανδρικά και γυναικεία καθήκοντα».

Ο άλλος λόγος που συντελεί στην «αποσεξουαλοποίηση» της εργασίας είναι η τάση προς μια «κοινή και παρόμοια εκπαίδευση των παιδιών των δύο φύλων». Ένας αυξανόμενος αριθμός γυναικών, μεταξύ των πιο «προνομιούχων» είναι αλήθεια, «συμπλησιάζει επαγγελματικά τους πιο προνομιούχους των Ανδρών». Η επιτυχημένη άσκηση ενός επαγγέλματος θεωρείται από τις γυναίκες σαν όρος για την αυτονομία τους και η ευκαιρία για μία προσωπική τους πλήρη ανάπτυξη, αδύνατη στο σπίτι τους.

Με τη σειρά τους ένας αυξανόμενος αριθμός γυναικών ανακαλύπτει «πως ο εξωτερικός κόσμος είναι η μόνη σκηνή που αρμόζει στην πραγματοποίηση των φιλοδοξιών τους».

Γύρω στα 1970 οι γυναίκες αποχτήσαν την κυριαρχία της γονιμότητάς τους και τη σεξουαλική τους ελευθερία. Τα αποτελέσματα αυτής της βασικής κατάκτησης είναι μέχρι σήμερα «ανυπολόγιστης σημασίας». Πολλοί προαιώνιοι θεσμοί και ταμπού, στυλοβάτες της πατριαρχίας και της σύγχρονης κοινωνίας έχουν αρχίσει να καταρρέουν. Πρώτα πρώτα ο θεσμός του γάμου.

«Πριν λίγες ακόμα δεκαετίες» σημειώνει η Ε.Μ. «ο γάμος ήταν συνώνυμο ταυτόχρονα ασφάλειας, κοινωνικού σεβασμού και γονιμότητας. Σήμερα έχασε και τα τρία αυτά χαρακτηριστικά του». Ο γάμος έχοντας χάσει τον ιερό και θεϊκό του χαρακτήρα, επέτρεψε «την ανάπτυξη από δυο νέες πρακτικές άγνωστες άλλοτε: το διαζύγιο και τη συγκατοίκηση».

Η Ε.Μ. παραθέτει στατιστικές που καταδεικνύουν την τεράστια ανάπτυξη από τις δύο αυτές πρακτικές στα τελευταία 15 χρόνια τόσο στη Δύση όσο και στη Σοβιετική Ένωση.

Από τη «συμπληρωματικότητα» στα πλαίσια της ανισότητας προχωρούμε με γιγαντιαία βήματα προς την ισότητα στα πλαίσια της «προσομοίωσης» των δύο φύλων που τόσο, από μεγάλο διάστημα, «φοβούνται οι αν-

δρες». Αλλά η «προσομοίωση» των φύλων κατά την Ε.Μ. «δεν διευκολύνει την κυριαρχία του ενός επί του άλλου».

Πάμε μάλλον προς την κατανόηση ότι το «ένα είναι το άλλο» και την «Ειρήνη ανάμεσα στα δύο φύλα» υπό τον όρο βέβαια, ότι οι άνδρες θα παραδεχθούν τις βασικές αλλαγές που επήλθαν πρόσφατα.

Στο εφεξής η μπάλα βρίσκεται στο πεδίο των ανδρών. Στο κεφάλαιο που έχει τίτλο «η προσομοίωση των φύλων» η Ε.Μ. αναπτύσσει όλα τα επιχειρήματα που συνηγορούν γι' αυτή την άποψη, ικανή να θεωρηθεί σαν μια «άχρηστη αβάσιμη πρόκληση». Η «προσομοίωση» των φύλων είναι μια τόσο νέα ιδέα ώστε μπορεί να θεωρηθεί κατά ένα τρόπο σαν πραγματική απότομη ποιοτική αλλαγή. Στις μέρες μας η ανάμιξη των φύλων και των λειτουργιών των δύο φύλων υπερτερεί πάνω στο σεξουαλικό διαχωρισμό της εργασίας. Π.χ. πόλεμος και ανατροφή των παιδιών από τη μητέρα δεν είναι πια αποκλειστικά καθήκοντα του ενός ή του άλλου φύλου.

Άνδρες και γυναίκες συμμετέχουν σε μια αναλογία ολοένα και μεγαλύτερης ισότητας. «Απέναντι στην ατομική βόμβα, η διαφορά των φύλων δεν έχει πια καμιά σημασία».

Εξάλλου «από 15 χρόνια τώρα εξαφανίζεται σιγά - σιγά, στις περισσότερες δυτικές κοινωνίες, η διαχωριστική γραμμή στον τομέα των καθηκόντων της μητέρας και του πατέρα. Οι άνδρες έχουν αρχίσει να μαθαίνουν «εξ απαλών ονύχων» τι σημαίνει να 'ναι κανείς πατέρας και να κάνουν για τα παιδιά τους ότι προαιώνια έκαναν γι' αυτά μόνο οι γυναίκες».

Ανακαλύπτουν έτσι μέσα τους μια «θηλυκότητα» που «συχνά αγνοούσαν ολότελα την ύπαρξή της».

Την άποψη της «προσομοίωσης» των δύο φύλων. Η συγγραφέας ευνοεί όλα εκείνα τα σύγχρονα επιστημονικά επιχειρήματα που συνηγορούν για την υπεροχή του περιβάλλοντος του κοινωνικού παράγοντα, καθώς και του ψυχολογικού, πάνω σ' ένα καθαρά βιολογικό ντετερμινισμό. Δεν υπάρχει «αμετάβλητη ανθρώπινη φύση». Στην πραγματικότητα η αληθινή βιολογική μας φύση, που είναι δισεξουαλική, «ανδρογονική» εξελίσσεται σε σχέση με τις οικολογικές αλλαγές και το ζωικό περιβάλλον (Λαμάρκ - Ντάρβιν), και πορεύεται ίσως προς μια νέα απότομη βιολογική αλλαγή, προς «ένα νέο άνθρωπο». Ας μην ξεχνάμε υπογραμμίζει η Ε.Μ. «πως οι απότομες βιολογικές αλλαγές δεν μετριώνται με την κλίμακα της ζωής του ανθρώπου, ούτε καν με εκείνη πολλών γενεών. Η μεταβολή του ανθρωποειδούς πιθήκου σε *Homo sapiens* υπολογίζεται σε εκατομμύρια ετών». Εξελισσόμαστε, αλλάζουμε προς τη γενική κατεύθυνση της «προσομοίωσης» που δεν είναι μια καθαρή, απλή ισότητα, αλλά μια ισότητα στη διαφορά. Διαφορά περισσότερο, ατομική, πολιτιστική, παρά σεξουαλική.

«Η δισεξουαλική ανθρωπότητα» γράφει η Ε.Μ. «συμπλησιάζει τα φύλα έως τη μεγαλύτερη δυνατή προσομοίωση. Αλλά σε τρόπο που να επιτρέπει την έκφραση όλων των προσωπικών διαφορών. Δεν διαχωρίζεται σε δύο ετερογενείς ομάδες, αλλά αποτελείται από ένα πλήθος από ατομικότητες που ταυτόχρονα

να προσομοιάζουν και διακρίνονται με κάθε είδους αποχρώσεις». Οι συνέπειες μιας τέτοιας εξέλιξης είναι ανυπολόγιστες, εκρηκτικές. Είμαστε μπροστά στο θάνατο ταυτόχρονα του Θεού, του πατέρα, του γάμου της καθαρής γυναικείας μητρότητας, της μητρικής αγάπης αλλά ακόμα και του πάθους σε βάση του άγαμου ελεύθερου ζευγαριού.

Το δε τελευταίο αυτό, ολοένα και περισσότερο διαδομένο αφήνει εύκολα τη θέση του, στη μοναξιά τόσο πολύ προέχει η προτεραιότητα του ατόμου και η «απόλυτη αξία του εγώ».

«Το εγώ έχει γίνει» γράφει η Ε.Μ. «το πιο πολύτιμο αγαθό μας, καθώς αποτελεί ταυτόχρονα αισθητική, οικονομική, και ηθική αξία».

Όλες οι σελίδες του βιβλίου της Ε.Μ. που αναλύουν την «απόλυτη αξία του εγώ» είναι μια εξαιρετική προβολή μιας εξέλιξης που χαρακτηρίζει όλες τις λεγόμενες αναπτυγμένες κοινωνίες της Δύσης, στις οποίες θριαμβεύει τώρα ο καπιταλισμός, το εμπόρευμα, το χρήμα που 'χουν διεισδύσει στο σύνολο της κοινωνικής ζωής κι όχι μονάχα στη σφαίρα της υλικής παραγωγής. Είναι το απόγειο της διεισδύσης και κυριαρχίας των δυνάμεων της αγοράς, υπό την ευρεία της έννοια.

Στο ατομικό επίπεδο η εξέλιξη αυτή οδηγεί στην υπερτροφία ενός «εγώ» ναρκισστικού, εγωκεντρικού, σε βάρος κάθε προηγούμενης αξίας που περιόριζε τέτοια υπέρμετρη ανάπτυξη του «εγώ». Η συγγραφέας δεν φαίνεται να παίρνει υπόψη της πως τέτοια εξέλιξη, που η ίδια τη θεωρεί παλλαπλά απελευθερωτική για τη γυναίκα, ευνοείται εξαιρετικά από τον αναπτυγμένο καπιταλισμό και ότι οδηγεί σ' ένα νέο αδιέξοδο τόσο για το ένα, όσο και για το άλλο.

Μπορεί κανείς να προσάψει στο έργο της Ε.Μ. ότι υπερβάλλει ξεκινώντας από τάσεις που η ολοκλήρωσή τους τοποθετείται σ' ένα μακρινό μέλλον ακόμα και στην περίπτωση των δυτικών κοινωνιών.

Γιατί στην πραγματικότητα οι τάσεις αυτές δεν αφορούν ακόμα παρά μια μειοψηφία προνομιούχων γυναικών. Ενώ οι γυναίκες που δεν έχουν τις ίδιες οικονομικές δυνατότητες και τα ίδια πλεονεκτήματα από άποψη ατομικής κοουλτούρας και οικογενειακού και γενικότερου πνευματικού περιβάλλοντος, δεν είναι σε θέση να εκμεταλλευθούν όλες τις δυνατότητες που παρέχει το νέο οικονομικό, κοινωνικό, πνευματικό και νομικό πλαίσιο στο οποίο ζούμε από 20 χρόνια τώρα. Αυτό το γεγονός δεν αλλοιώνει κατά τίποτα την ορθότητα των τάσεων που υπογραμμίζονται στο έργο της Ε.Μ. και την τεράστια επαναστατική τους σημασία. Αντίθετα, να καταλήγει κανείς σ' ένα πολιτισμό βασισμένο στο «εγώ» τέτοιο που το περιγράφει η συγγραφέας, αποτελεί τη χειρότερη καταδίκη ενός κοινωνικού συστήματος που ουσιαστικά αυτό καθορίζει μια τέτοια εξέλιξη.

Γιατί αν αποδειχθεί αλήθεια ότι η δυτική μας κοινωνία έχει χάσει το Θεό, τον πατέρα, το γάμο, την οικογένεια, τη μητρική αγάπη, και ακόμη την αγάπη βάση του ζευγαριού, και ότι το άτομο αμπαρώνεται ολοένα και περισσότερο στην μοναξιά του υπερτροφικού του «εγώ» που του απαγορεύει κάθε έξαρση προς την αυτοθυσία, τη γενναιοδωρία, την

πιο πλατιά κοινωνική αλληλεγγύη, τότε ο πολιτισμός μας θα οδηγούνταν σ' ένα αδιέξοδο. Μια τέτοια ανθρωπότητα θα 'ταν ικανή να κλίνει προς τη γενικότερη ψύχωση, ή άλλους τρόπους «φυγής» πιο βίαιους και φονικούς.

Το ναρκισσιστικό «εγώ» δεν μπορεί να 'ναι μια αρκετή βάση για μια ανθρώπινη κοινωνία σε παγκόσμια κλίμακα που θα 'χει ανάγκη να ξαναβρεί την έννοια της αλληλεγγύης και της αγάπης, όχι μονάχα του ενός, για τον άλλο, αλλά και όλων για τον ένα, για όλα τα άλλα, τόσο απέναντι στα άμεσα δεδομένα όσο και τα βασικότερα της ανθρωπίνης ύπαρξης.

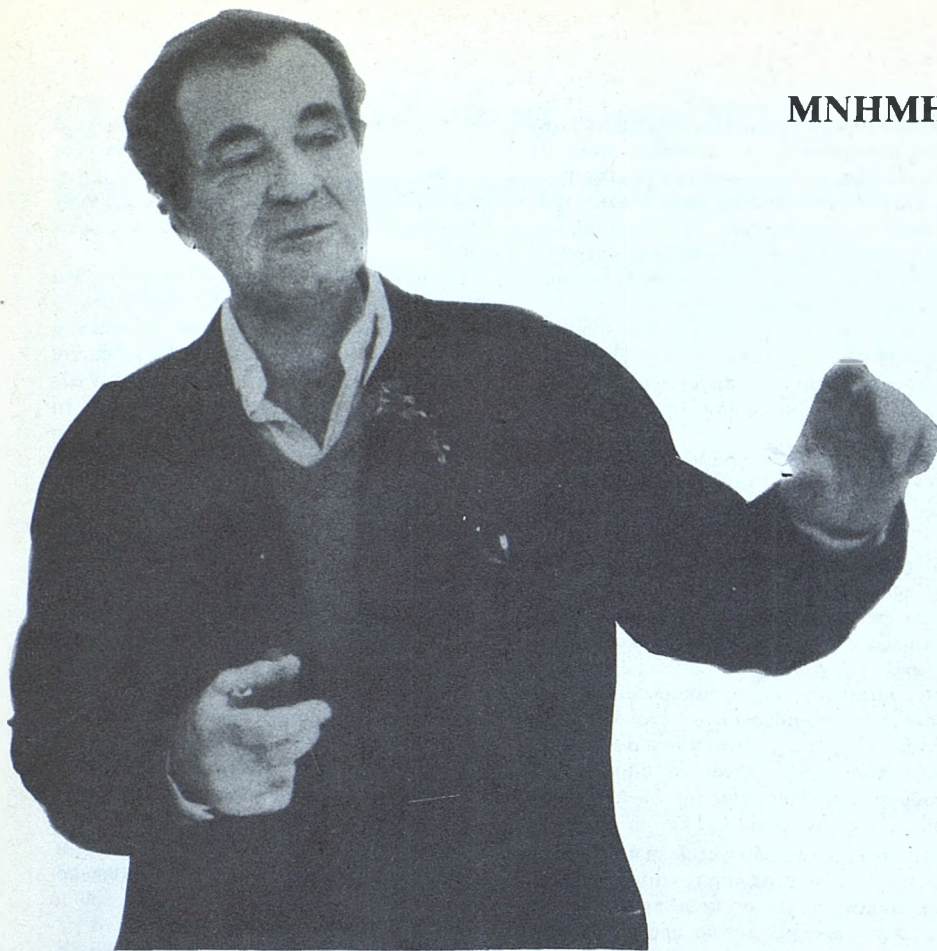
Άμεσα δεδομένα είναι όπως πχ. η κατανόηση και η ενεργός αλληλεγγύη με τον Τρίτο Κόσμο από τον οποίο εξαρτάται κατά πολύ η οικονομική και ηθική υγεία της Δύσης.

Θεμελιώδη βασικά δεδομένα όπως, εκτός πχ. το γήρας και ο θάνατος, θα είναι σύντομα και η κατανόηση πως ανήκουμε σαν ένα μικροσκοπικό στοιχείο που 'ναι ο Πλανήτης μας, σ' ένα απέραντο Σύμπαν, του οποίου μόλις αρχίζουμε να εξερευνούμε τις φανταστικές διαστάσεις. Η πραγμάτωση αυτής της κοσμικής συνείδησης είναι ασυμβίβαστη με την ύπαρξη μιας κοινωνίας βασισμένης στο ναρκισσιστικό «εγώ». Αντίθετα είναι προορισμένη να σφυρηλατήσει μια άλλη Ανθρωπότητα, απαλλαγμένη από ένα μεγάλο αριθμό περιορισμών της που απορρέουν από το γήινο αναχρονιστικό εγωκεντρισμό της, και που θ' αποδειχθεί πιο ισορροπημένη, πιο αλληλέγγυα και αδελφική, απέναντι στο μαγευτικό ξεδίπλωμα του Σύμπαντος που άρχισε ν' ανακαλύπτει.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΕΧΝΟ**

KATEPINA ZAIN MARTEN
ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΓΕΝΙΑΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Νεκρολογία για τον Νίκο Χατζημιχάλη δεν μπορώ να την γράψω γιατί θα 'σκαγε στα γέλια ο ίδιος αν του μιλούσα για ένα τέτοιο πράγμα. Η σοβαρότης του και η εξυπνάδα του τον έκαναν να καγχάζει και να γελά. Κινδύνευε να χαθεί πολλές φορές απ' την πλούσια κι αιχμηρή ειρωνεία του. Το γέλιο του ήταν ο αληθινός του πλούτος και η ειρωνεία του είχε τη δύναμη να σε πείσει. Τι να πει κανείς, πως είχε ταλέντο, πως είχε εμπνεύσεις ή πως είχε αίσθηση του μεγάλου. Ο σεβασμός του για τη λαϊκή τέχνη τον είχε γλυτώσει από τον στόμφο της απλότητας κι η εκτίμηση της κληρονομιάς μας δεχόταν απ' αυτόν την μεγάλη τιμή να δοκιμάζει την αντοχή της με την ειρωνεία του. Ό,τι δεν αντέχει στην ειρωνεία δεν μπορούμε να το παίρνουμε στα σοβαρά. Γελάσαμε πολλές φορές μαζί για την ελληνικότητα της σταυροβελονιάς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ

Ο αδερφός μου

της Έρσης Χατζημιχάλη

Ο αδερφός μου ο Νίκος ήταν σαν τον ήλιο. Σαν είμαστε παιδιά με φώναζε Ζουζέση κι εγώ τον φώναζα Γκούλη. Μόλις γεννήθηκε, δεν ξέρω την πρώτη ή τη δεύτερη μέρα, ήμουν κι εγώ πολύ μικρή, με πήγανε στην κούνια του να τον δω. Ήθελα κάτι να κάνω γι' αυτόν και αρχισα να του λέω παραμύθια. Δεν ξέρω τι παραμύθια είπα στον αδερφό μου το Νίκο, ακόμα δεν είχα μάθει για την Κοκκινোসκουφίτσα και τον Λύκο. Οι μεγάλοι γελούσανε και λέγανε πως ο Νίκος δεν καταλαβαίνει. Εγώ έλεγα πως καταλαβαίνει. Πίστευα πως έχω μια μυστική επαφή μαζί του και το πιστεύω και τώρα που δεν υπάρχει πια.

Τη μάνα μας την λέγανε Αγγελική ήταν μια πολύ μεγάλη αρχόντισσα και συνάμα μια ταπεινή γυναίκα, ένα πλάσμα με φωτοστέφανο τα μαλλιά της. Η Αγγελική ήταν μια χορδή που επάλλετο από πάθος, σαν τη δύναμη του νερού και απαλή σα ροδοπέταλο. Μ' αυτό το πάθος αγαπούσε την Ελλάδα και τα παιδιά της.

Ο αδερφός μου ο Νίκος έγινε ένα πα-

Συμπληρώθηκε ένας χρόνος από το θάνατο του αρχιτέκτονα Νίκου Χατζημιχάλη. Το ΑΝΤΙ, ως ελάχιστη τιμή στη μνήμη του, δημοσιεύει τα δυο κείμενα που ακολουθούν: «Για τον Νίκο Χατζημιχάλη» του Γιάννη Τσαρούχη και «Ο αδερφός μου» της Έρσης Χατζημιχάλη.

χουλό αγοράκι, όλο γέλιο, αγάπη και ζωντάνια. Ακόμα και σαν πήγαμε σχολείο με φώναζε Ζουζέση κι εγώ Γκούλη. Ο αδερφός μου ο Νίκος από παιδάκι ήταν γενναίος. Δεν φοβόταν τίποτα. Κλαίγοντας τις προάλλες η δασκάλα του των γαλλικών μου είπε πως μια φορά στο μάθημα είδε μια πεταλούδα και πετάχτηκε έξω απ' το παράθυρο να την πιάσει χωρίς συνείδηση του κινδύνου. Δεν ξέρω γιατί μ' αρέσει αυτή η εικόνα τώρα.

Είμαι γεμάτη εικόνες. Κυνηγάω μια εικόνα και μπαίνω σ' ένα κενό. Βγαίνω απ' το κενό και μπαίνω σ' ένα άλλο, μπαίνω σε χίλια κενά και πίσω απ' τα κενά ο κόσμος πάλι είναι άδειος. Είναι επειδή ήταν όμορφος και νέος και ζωντανός ο αδερφός μου ο Νίκος.

Μας κράταγε η μάνα μας απ' το χέρι και τους δυο, της μοιάζαμε είμαστε κι οι δυο ξανθοί και είχαμε το ίδιο δέρμα. Και λέγαμε: Μαμά, Νίκος, Έρση. Αυτό το λέγαμε ως το θάνατό της. Από κει και πέρα παίρναμε οι δυο μας στρατί-στρατί το δρόμο για το κοιμητήριο. Είχαμε το ίδιο πάθος για τη μάνα μας. Μετά ξεχάσαμε το κοιμητήριο. Τώρα, τον παίρνω μόνη μου το δρόμο.

Τώρα ο Νίκος έχει γίνει φωτογραφίες, όπως η μάνα μας, και άλλοι δικοί μας, κι εγώ συντρίμμι.

Στο σπίτι μας είχαμε ένα μεγάλο πλουμιστό μαξιλάρι γεμάτο πουπούλα μ' ελληνικά κεντίδια. Ήταν στο δωμάτιο που είχε στήσει η γιαγιά μας τον αρταλειό. Έπαιρνα τον αδερφό μου το Νίκο στα γόνατά μου καθόμουν στο μαξιλάρι και παίζαμε «πάνω χέρι κάτω χέρι τίνος είναι το απάνω απάνω». Μετά εγώ μπέρδευα τα χέρια μας κι ο αδερφός μου ο Νίκος έχανε το δικό του κι έκλαιγε. — «Έρση, τι του έκανες του παιδιού;» πεταγόταν η Νενέ μας. Ύστερα αφήναμε το μαξιλάρι, πηγαίναμε στο μεγάλο ντιβάνι κι αγκαλιασμένοι λέγαμε παραμύθια.

Έτσι έρχονται οι εικόνες και φεύγουν.

Τους περιπάτους με τον πατέρα μας τις Κυριακές, πότε στη θάλασσα πότε στο βουνό. Το παρατημένο αγόρι ο Νίκος με τα τρομαγμένα μάτια στο λιμάνι του Πειραιά, όταν στη δικτατορία του '36 οι χαφιέδες του πήρανε τη μάνα του και την κλείσανε στο μπουντρούμι σαν γυρίζανε από την Ικαρία και τον παρατήσανε μόνο δώδεκα χρονών παιδί. Δεν θυμάμαι πώς μπόρεσε να γυρίσει. Θυμάμαι μόνο τον πόνο του και τα τρομαγμένα του μάτια.

Ο αδερφός μου ο Νίκος ήταν ένας ελεύθερος άνθρωπος. Ελεύθερος και γενναίος ο ίδιος, ήθελε την ελευθερία για όλους. Θα πω και γω την τόσο κακομεταχειρισμένη λέξη: Ένας δημοκράτης. Ένας ανθρωπιστής. Συμβιβασμό δεν γνώρισε στη ζωή του σε τίποτα. Μα ήξερε να συγχωράει, ήταν όλο καρδιά. Ήταν Έλληνας με την απέραντη έννοια της λέξης. Αγαπούσε τα παιδιά. Αγαπούσε τα ζώα. Αγαπούσε, αγαπούσε. Ήταν φίλος, κι έτσι τον κλάψανε οι φίλοι του και ματώσανε οι πέτρες.

Σχολείο πήγε στου Μακρή, μετά στη Λεόντσειο. Εκεί γνώρισε τον Ντίνο που διπλώθηκε στον πόνο προχθές. Σα μεγάλωσα λιγάκι, οι γονείς μου θέλοντας να μου δώσουν κάποια ευθύνη, μ' έστειλαν να τον παίρνω από το σχολείο για το Σαββατοκύριακο. Το μικρό παιδικό του χέρι, ζεστό, έσφιγγε το δικό μου. Φορούσε τη στολή του κι ήτανε ένα όμορφο τακτικό αγοράκι. Σαν πέθανε ο θεός μας ο Γρηγόρης, πήγα πάλι να τον πάρω, φόρεσε τη στολή του, έγινε σοβαρός κι επίσημος, χωρίς να ξέρει ακριβώς τι θα πει θάνατος.

Ο αδερφός μου ο Νίκος στην Ήπειρο

με την μάνα μας, αγόρι 14 χρονών να καβαλάει τ' άλογα στα Ζαγόρια. Κι αργότερα με τη μάνα μας πάλι στην Ήπειρο. Έτσι που για να την τιμήσει μας πήγε μια φορά στον Βίκο. Τώρα ήθελε να στήσει μια στήλη της Αγγελικής στα Γιάννενα. Δεν πρόφθασε... Του υποσχέθηκα προχθές πως θα το κάνω εγώ. Στις στρουγγες με τους Σαρακατσάνους μας έπαιρνε η μάνα μας από μικρούς. Ο αδερφός μου ο Νίκος να σχεδιάζει τα καλύβια. Ο αδερφός μου ο Νίκος να ζωγραφίζει. Ο αδερφός μου ο Νίκος σαν αρρώστησα με πήγε στη Μύκονο ν' αναρρώσω. Ήταν πολύ όμορφος κι όλο με προστάτευε ως τώρα. Ο αδερφός μου ο Νίκος κι εγώ στα νησιά, να κολυμπάμε, να τρέχουμε ελεύθεροι. Ο αδερφός μου ο Νίκος ήταν καλός κι έξυπνος. Εγώ ήμουνα πολύ περήφανη γι' αυτόν κι όλο ήθελα να τον δείχνω. Εκείνος γελούσε κι έλεγε: «Η Έρση είν' αστεία, λέει σε όλους— Ελάτε δείτε τον αδερφό μου».

Μια κινέζικη παροιμία λέει: «Το καλό θέλει να πεθάνει, το κακό θέλει να ζήσει». Μα γιατί το καλό;

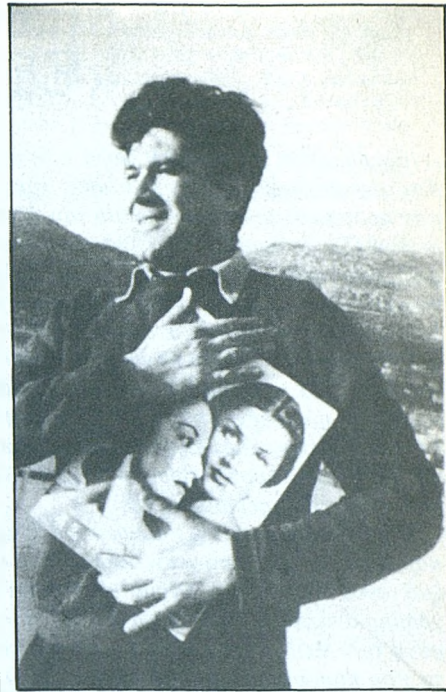
Ο αδερφός μου ο Νίκος σα βγήκε από τη φυλακή Αβέρωφ δεν μπορούσε να περπατήσει. Στην απομόνωση, που τον είχαν κλείσει οι Γερμανοί τα πόδια του ήτανε στα νερά. Τον τυραννήσανε τον αδερφό μου. Παιδί 16 χρονών ανέβηκε στο βουνό. Με την απελευθέρωση οι Μπουραντάδες ήθελαν να τον σκοτώσουν. Τους ξέφυγε με γενναιότητα.

Ο αδερφός μου ο Νίκος ήταν ένας αγωνιστής. Οι χουνταίοι δεν τα κατάφεραν να τον πιάσουν, έτσι από τύχη. Βαριά τη σήκωσε την εξορία. Από δαύτους άρχισε το λύγισμα. Ο Νίκος μου ήταν αγνός.

Ο αδερφός μου ο Νίκος ήταν αρχιτέκτονας. Ήταν μια μεγάλη αξία του τόπου. Σήμερα μια κυρία που δεν την ήξερα με σταμάτησε στον δρόμο να μου πει: «Η Ελλάδα έχασε έναν πολύτιμο άνθρωπο». Η Γαλλία του είχε δώσει μεγάλη τιμητική θέση ανάμεσα στους Γάλλους αρχιτέκτονες. Δεν έκανε χρήματα, δεν ήθελε να κάνει χρήματα. Η δουλειά του ήταν το είναι του, δεν θα μπορούσε να προδώσει τον εαυτό του.

Ήταν εκείνος που θέλησε να χαρίσουμε το σπίτι μας στο Δήμο Αθηναίων μετά από τον θάνατο της Αγγελικής. Πήραμε μόνο από το κράτος τόσα όσα για να πληρώσουμε φόρους και χρέη. Το έδωσε μνημείο για τη μάνα του.

Από τα βασανιστήρια της οδού Μέρλιν τον καιρό της χούντας πριν γκρεμίσουν το κτίριο με τη Μεταπολίτευση πρόφτασε κι άρπαξε μια απ' τις πόρτες

των κελιών εκεί που οι δυστυχισμένοι, ελεύθεροι στην ψυχή τους, άνθρωποι γράφανε τα ονόματά τους, κι εξιστορούσαν τα μαρτύριά τους. Λυπήθηκε που δεν τον άφησαν να πάρει δύο. Αργότερα την έστησε μνημείο στον ίδιο δρόμο.

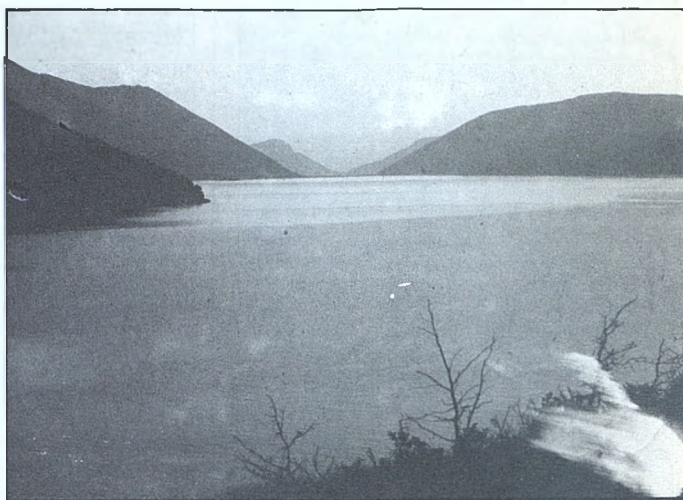
Ψηλά σ' ένα βουνό, σε μια ερημιά της Αττικής είχε κτίσει ένα σπίτι με τόση αγάπη φτιαγμένο και προσοχή, μ' αυτή του την ευγένεια και το καλό γούστο. Το χαιρόνταν ο ίδιος και οι φίλοι. Κάποιος κακός δαίμονας ζήλεψε, έστειλε τη φωτιά που σάρωσε τα δέντρα και το σπίτι. Το μάθα, γυρίζοντας από ταξίδι, στο δρόμο. Άρχισα να κλαίω και μπήκα κάπου να κρυφτώ. «Τι κάνετε έτσι;» μου λέγανε «σπίτι ήταν, δεν ήταν άνθρωπος». Δεν μπόρεσα να εξηγήσω τι σημασία είχε αυτό το σπίτι. Λες κι ήτανε κατάρτα και προμήνυμα. Ο αδερφός μου ο Νίκος δεν είπε τίποτα. Μα από τότε...

Με τον αδερφό μου το Νίκο τσακωνόμαστε από παιδιά. Οι ξένοι που δεν είχαν τη δικιά μας «Ιερή Τρέλα» πολύ σωστά λέγανε «Τα οικογενειακά σας» και τα χαναν σα μας έβλεπαν την άλλη μέρα να φιλιόμαστε. Δε μπορούσαν να ξέρουν πόσο άρρηκτος, πόσο μυστικός ήταν ο δεσμός μας, ευλογημένος απ' τη μάνα μας. Λίγες μέρες πριν πάει στην Αγγελική, αυτήν που αγάπησε από τα βάθη της ψυχής του, τσακωθήκαμε και πάλι για τίποτα. Όμως είμαι η μόνη που μου είπε ποια ήταν η αρρώστια του. Το ήξερε κι έφυγε όρθιος, λεβέντης, όπως ήταν σ' όλη του τη ζωή. Ένας ήλιος που βυθίστηκε στις εξήμισι η ώρα το βράδυ όταν η νύχτα έρχονταν. Άδειασε ο κόσμος και έπεσε το σκοτάδι.

ΠΡΕΣΠΕΣ: ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ «Εξ όνυχος τον λέοντα»...

Αναφερόμαστε για τέταρτη φορά στο οξύ θέμα των Πρεσπών. Και συγκεκριμένα στις επιπτώσεις των έργων που εκτελέστηκαν πρόσφατα εκεί, στα πλαίσια των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων. Πλήθος αρμόδιοι και ειδικοί, οργανώσεις, ακαδημαϊκοί και άτομα, καταγγέλλουν επώνυμα ότι τα έργα αυτά (κυρίως η επέκταση των αρδευτικών δικτύων και ο μεγάλος ιχθυογεννητικός σταθμός) έβλαψαν καίρια το ευαίσθητο φυσικό περιβάλλον του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών, ενώ μακροπρόθεσμα θα απειλήσουν την ισορροπία του οικοσυστήματος. Αντίθετα, η κυβέρνηση δια του Νομάρχη Φλώρινας υποστηρίζει ότι τα έργα είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη της υποβαθμισμένης οικονομικά αυτής περιοχής και ότι οι ζημιές που προκάλεσαν ήταν πολύ περιορισμένες.

Συνεχίζουμε, λοιπόν, και για λόγους αντικειμενικότητας στην παρουσίαση των απόψεων και επειδή ο διάλογος διατηρείται ζωντανός και για ένα ακόμα εξαιρετικά σοβαρό λόγο: το πρόγραμμα ανάπτυξης των Πρεσπών αποτελεί δοκιμή για την εφαρμογή των ΜΟΠ στην Ελλάδα. Γι' αυτό και πρέπει τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν σ' αυτό ν' αναλυθούν με προσοχή και σύνεση. Γιατί αλίμονο αν οι πιστώσεις για τα ΜΟΠ καταλήξουν στην εκτέλεση έργων αμφίβολης σκοπιμότητας από οικονομι-

κής και κοινωνικής πλευράς, και σοβαρών δυσμενών επιπτώσεων στο τόσο ταλαιπωρημένο φυσικό περιβάλλον του τόπου μας.

● Η μελέτη για τις επιπτώσεις των αρδευτικών έργων

● **Γράφουν οι καθηγητές κ. Μάρκος Μποναζούντας του ΕΜΠ και Παναγιώτης Καρακατσούλης της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής Αθηνών:**

Κύριε Διευθυντά,

Στο τεύχος 333 της Παρασκευής 21 Νοεμβρίου 1986 (και αργότερα στο 334), και στο άρθρο του συνεργάτη σας κ. Γιάννη Φλώρου με τίτλο «ΠΡΕΣΠΕΣ», περιλαμβάνεται η παρακάτω παράγραφος όπου αναφέρονται τα ονόματά μας:

Κατόπιν εορτής, και αφού ξέσπασε η σχετική φασαρία και εδώ και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ξύπνησαν οι αρμόδιοι και προγραμματίζουν να αναθέσουν μελέτη για τις «περιβαλλοντικές επιπτώσεις προτεινόμενου δικτύου άρδευσης» στη Μικρή Πρέσπα σε δύο καθηγητές του ΕΜΠ και της ΑΓΣΑ αντί 10-12 εκατομμυρίων. Βέβαια το ότι το «προτεινόμενο» δίκτυο έχει ήδη κατασκευαστεί δεν πτοεί κανένα, ούτε φαίνεται και τους καθηγητές κ. Μ. Μπονάζουντα και Π. Καρακατσούλη.

Για την αποκατάσταση της αλήθειας παρακαλούμε να δημοσιεύσετε σε ανάλογη θέση τα εξής:

α) Ο ακριβής τίτλος του έργου είναι: Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις από το υπό κατασκευή Δίκτυο Άρδευσης στη Λίμνη Μικρή Πρέσπα του νομού Φλώρινας, και όχι του «προτεινόμενου» δικτύου άρδευσης όπως αναφέρει ο συνεργάτης σας κ. Γ. Φλώρος, βασιζόμενος προφανώς σε προηγούμενα σχέδια τίτλου του έργου.

Εάν ο κ. Φλώρος διάβαζε την περιγραφή του αντικείμενου της έρευνας των ΕΜΠ/ΑΓΣΑ, θα διαπίστωνε ότι ο όρος «προτεινόμενου» δεν έχει την έννοια του «προτεινόμενου να κατασκευασθεί», όπως αφήνει να νοηθεί, αλλά του «προτεινόμενου για αξιοποίηση» δικτύου άρδευσης.

β) Ο προϋπολογισμός του έργου δεν είναι ούτε 10 ούτε 12 εκατομμύρια δραχμές, όπως αναφέρει ανακριβώς ο συνεργάτης σας, αλλά μόλις 8,57 εκατομμύρια, εκ των οποίων το 15% κρατείται υπέρ του ΕΜΠ για την κάλυψη εξόδων οικονομικής διαχείρισης του έργου και την προώθηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων στο Ίδρυμα.

γ) Η επιστημονική ομάδα που θα ασχοληθεί με την ανωτέρω έρευνα απαρτίζεται από 5 καθηγητές του ΕΜΠ και της ΑΓΣΑ, από 10 άλλους επιστήμονες, και από τριμελές βοηθητικό προσωπικό (σύνολο 18), που καλύπτουν τις παρακάτω ειδικότητες: Περιβάλλον, Υδροβιολογία, Αρδεύσεις, Γεωργία, Εδαφολιπασματολογία, Φυτοφαρμακολογία, Χημεία, Υδρολογία, Μαθηματικά Μοντέλα, Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, Τοπογραφία και Υδρογεωλογία.

Για να μη θεωρηθεί η παραπάνω παράγραφος ευκαιρία δημόσιας αυτοπροβολής, δεν γίνεται αναφορά στους τίτλους, στις διακρίσεις, και στη διεθνή αναγνώριση των μελών της επιστημονικής ομάδας, που πάντως βρίσκονται στη διάθεσή σας όποτε το θελήσετε.

δ) Κύριο αντικείμενο της ερευνητικής μελέτης είναι η διερεύνηση και εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον της λίμνης από διάφορα σενάρια εκμετάλλευσής του υπό ολοκλήρωση αρδευτικού δικτύου. Η εκτίμηση θα γίνει —μεταξύ άλλων— και με εξειδικευμένα μαθηματικά μοντέλα, στα οποία θα εισάγονται υποθετικοί συνδυασμοί καλλιεργειών, λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, δόσης και τρόπων άρδευσης, κ.ά. Σαν απάντηση θα λαμβάνονται αποφάσεις για το ποιοτικό περιβάλλον της λίμνης, σε σχέση με το υδρολογικό ισοζύγιο της σχετικής λεκάνης απορροής, και σενάρια διαχείρισης των αρδευτικών δικτύων έτσι ώστε να προστατευθεί η Μ. Πρέσπα.

Σημειώνεται ότι, τόσο το αντικείμενο της ερευνητικής μελέτης όσο και η αντιμετώπισή του, αναλύθηκαν και συζητήθηκαν εκτεταμένα σε πολλές συσκέψεις στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας παρουσία πολλών φορέων ή ενδιαφερομένων οργανώσεων, όπως π.χ. το ΥΠΕΧΩΔΕ, το ΙΓΜΕ, το υπουργείο Γεωργίας και το ΠΑΚΟΕ.

Η πάραπάνω ανάλυση καταδεικνύει, πιστεύουμε, σαφώς ότι η επιστημονική μας ομάδα καμιά σχέση δεν έχει με το τι κατασκευάστηκε ή με το τι κατασκευάζεται στην περιοχή, αλλά με την εκτίμηση των επιπτώσεων που ο ενδεχόμενος βαθμός αξιοποίησής τους θα έχει στο υδατικό περιβάλλον της λίμνης.

Μεταξύ των δύο ακραίων λύ-

σεων, της πλήρους εγκατάλειψης του αρδευτικού δικτύου ή της καταστροφής της λίμνης υπάρχουν οπωσδήποτε και ενδιάμεσες λύσεις που θα πρέπει επιτακτικώς να διερευνηθούν. Οι ενδιάμεσες αυτές λύσεις, συμπεριλαμβανομένων και των ακραίων λύσεων, θα αναλυθούν και θα περιγραφούν στην τεχνική έκθεση που θα υποβληθεί. Το πρόβλημα ομοιόμορφως είναι δύσκολο και η επιστημονική μας ομάδα προσφέρθηκε να το διερευνήσει αντικειμενικά και χωρίς καμιά προκατάληψη.

Η επιστολή μας αυτή αποτελεί χρέος μας προς αποκατάσταση της αλήθειας για να εξαλειφθούν παραπλανημένες εντυπώσεις που προκάλεσε σε ό,τι μας αφορά, το καλοπροαίρετο, θέλουμε να πιστεύουμε, άρθρο του συνεργάτη σας κ. Γιάννη Φλώρου, που στην περίπτωση μας, τουλάχιστον, δεν φρόντισε να είναι καλά πληροφορημένος.

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία

Με τιμή
Η Διεύθυνση Προγράμματος
Μάρκος Μποναζούντας
Παναγιώτης Καρακατσούλης

● **Στα παραπάνω ο συνεργάτης μας Γιάννης Φλώρος παρατηρεί τα εξής:**

Ο τίτλος «Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις, Προτεινόμενου Δικτύου Άρδευσης Μικρής Πρέσπας», που προκάλεσε το σχόλιό μου, προέρχεται από το εξώφυλλο της πρότασης προγράμματος Ερευνητικής Μελέτης, που υπέβαλαν οι δύο καθηγητές προς το ΥΠΕΘΟ

με ημερομηνία 4 Αυγούστου 1986 και με έγγραφό τους την 24η Ιουλίου 1986, όταν δηλαδή τα έργα είχαν ήδη ολοκληρωθεί. Αντιγραφο πλήρες έχουμε στη διάθεσή μας. Άρα πληροφόρηση υπάρχει.

Ως προς την ουσία όμως και μέσα στα πλαίσια της καλής πίστης, σημειώνουμε τη διαβεβαίωση των δύο καθηγητών ότι «το πρόβλημα είναι ομολογουμένως δύσκολο και η επιστημονική μας ομάδα προσφέρθηκε να το διερευνήσει επιστημονικά και χωρίς καμιά προκατάληψη». Και περιμένουμε τα πορίσματα της μελέτης.

Άλλωστε μας προκαλεί αισιοδοξία (για την αντικειμενικότητά τους) η πρώτη τους διαπίστωση.

● Μια άλλη άποψη για την προστασία και την ανάπτυξη

● Η κυρία Μυρτώ Πυροβέστη, λέκτορας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που έχει καταρτίσει πολλές επιστημονικές μελέτες για την περιοχή των Πρεσπών, αναλύει το πρόβλημα με μια προσωπική αμεσότητα:

Οι Πρόσπες έχουν μπει ήδη σε μια διαδικασία περιβαλλοντολογικής καταστροφής. Μια διαδικασία που ξεκίνησε και συνεχίζεται στο όνομα της «ανάπτυξης». Και δυστυχώς ο σεβασμός στο περιβάλλον και την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων φαίνεται να αποτελούν μόνο λόγια και υποσχέσεις. Εκείνο που κυριαρχεί είναι τα βραχυπρόθεσμα μικροπολιτικά οφέλη και η εμμονή στις γνωστές συνταγές για «ανάπτυξη».

Και οι πράξεις; Λίγα ECU παραπάνω και παραδώσαμε τη γη μας γρήγορα γρήγορα στην πρώτη μπουλντόζα να την τρυγήσει. Τι ολοκληρωμένο κυοφορεί το Ολοκληρωμένο Μεσογειακό σας Πρόγραμμα όταν το έχετε κατακερματίσει σε μονομερή ανάπτυξη γεωργίας — με πρότυπα και προγραμματισμό της περασμένης εικοσαετίας — σε ανάπτυξη αλιείας της μορφής «ρίζετε ψάρια, ψαρεύεται ψάρια», κι από εκεί και πέρα ό,τι θέλει ας γίνει. Ποια διατομεακή πολιτική προσβείτε όταν οι απόψεις του ΥΠΕΘΟ ορίζουν όχι μόνο την πολιτική των πλεόν αρμόδιων υπουργείων όπως ΥΠΕΧΩΔΕ ή Γεωργίας, αλλά βρίσκονται και υπεράνω κάθε νόμου του κράτους, Συντάγματος, Διεθνών Συμφωνιών και Συμβάσεων, Ποιος είναι ο συντονισμός των υπουργείων όταν ένα μοναδικό υπουργείο αποφασίζει και εκτελεί με βραχυπρόθεσμα οικονομικά και μόνο κίνητρα ενώ η «εναρμόνιση με το φυσικό περιβάλλον» υπάρχει για ευρεία κατανάλωση μόνο στα χαρτιά; Πώς εφαρμόζετε τη διεπιστημονική προσέγγιση στα θέματα του περιβάλλοντος όταν σας παραδίδεται μια μελέτη που έγινε με αυτή την προσέγγιση κι αφού

ότι δηλαδή υπάρχουν μεν δύο ακραίες λύσεις (εντατική χρήση του αρδευτικού δικτύου και επομένως καταστροφή της λίμνης, ή πλήρης εγκατάλειψη του έργου), αλλά πρέπει να διερευνηθούν επισταμένως και καίριες ενδιάμεσες λύσεις. Όμως γιατί κύριοι υπουργοί και κύριε Νομάρχη «κατόπιν εορτής», αφού δηλαδή εκτελέστηκαν τα έργα και όχι πριν; Και δεν υπάρχει πρόβλημα σοβαρό όταν οι ίδιοι οι δύο καθηγητές που επιλέξατε γράφουν στην έκθεσή τους: «Θα προταθούν παρεμβάσεις στις προδιαγραφές εκτέλεσής του αρδευτικού έργου και θα δοθεί πλήρες φάσμα προτάσεων προστασίας της περιοχής, ακόμη και μέχρι της αναστολής του έργου».

την αποδέχεστε (παρ' όλες τις αντιρρήσεις και προϋποθέσεις που σας θέτει) ίσως γιατί προσβλέπετε μόνο στο συνάλλαγμα που ακολουθεί, την κρύβετε βαθιά στο συρτάρι σας γιατί τώρα πια δε σας βολεύει; Ακόμα και προτάσεις για την ανάπτυξη της γεωργίας και αλιείας που είναι οικονομικά συμφέρουσες και οικολογικά σύμφωνες αγνοείτε, προτιμώντας τη γενική απομύληση και διαταραχή. Και έρχεται ο κ. Νομάρχης Φλώρινας που με αοριστους και αβάσιμους υπαινιγμούς προσάπτει ευθύνες στη μελέτη (από 10 περιεχόμενο της επιστολής του φαίνεται ότι σίγουρα δεν διάβασε) την οποία αυτοί οι ίδιοι που την ενέκριναν δεν εφάρμοσαν ποτέ.

Δεν έχουμε καμία απολύτως προσωπική διαμάχη με τους υπαλλήλους του ΥΠΕΘΟ. Αντίθετα ήμασταν υπερβολικά ήπιοι ποι μέχρι σήμερα αποταθήκαμε απευθείας στο ΥΠΕΘΟ με έγγραφες διαμαρτυρίες για τον τρόπο εκτέλεσης των έργων (ελπίζοντας στη βελτίωσή τους) και να καταφύγουμε στον Τύπο και να δημοσιοποιήσουμε το πρόβλημα που έχει δημιουργηθεί στην Πρέσπα.

Γιατί δεν ξεκίνησε η διαδικασία επίλυσης του γαιοκτητικού που είναι το σημαντικότερο εμπόδιο στην ουσιαστική ανάπτυξη της γεωργίας; Εξαρτάται βέβαια σε ποιους ακρίτες θέλουν να αξιολογήσουν το οικογενειακό εισόδημα; στους μεγαλοκτηματίες ή στους ακτήμονες που είναι κι οι περισσότεροι. Κι εκτελείτε βαναύσα τα έργα σας, αφήνοντας τη φαγάνη να λειτουργήσει απομόνη της, χωρίς να δίνετε πλέον σημασία στις δεσμεύσεις σας στη μελέτη, στις διαμαρτυρίες των ανθρώπων που νοιάζονται. Κι όταν τελειώνουν τα έργα αναθετείτε ειδική μελέτη για τις επιπτώσεις του αρδευτικού. Μα τι θα την κάνετε τώρα τη μελέτη αυτή (που κανονικά έπρεπε να γίνει πριν ξεκινήσει το έργο) αφού ο

λοκληρώθηκαν οι σχετικές εργασίες; Δεν γνωρίζετε ότι οι μελέτες επιπτώσεων γίνονται για να προλαμβάνουν κι όχι να θεραπεύσουν τις ζημιές, οικολογικές και οικονομικές, που ενδέχεται να προκαλέσουν τα οποιαδήποτε έργα; Εκτός αν χρειάζεσθε επιστημονική έγγραφη άφεση αμαρτιών.

Θα μπορούσε κανείς ακόμα να αναρωτηθεί και για την ειρωνεία προς τους φερέλπιδες νέους αγνοώντας ότι η επιστημονική έρευνα και πρόοδος ενός λαού πρέπει να στηρίζεται σ' αυτούς που με τις γνώσεις τους προσπαθούν να βοηθήσουν τον τόπο τους. Τους θέλετε ακόμα ταμπουρωμένους πίσω από απαρχαιωμένα γραφεία κατά πως γίνεται χρόνια τώρα;

Αυτά δε γράφονται από διάθεση ρομαντισμού και φυσιολατρίας. Αντίθετα, γνωρίζω ότι η ανάπτυξη που δε λαμβάνει υπόψη της την ορθολογική χρήση των πόρων και τις ιδιαίτερες οικολογικές σχέσεις σε κάθε περιο-

χή, δεν είναι δυνατόν να πετύχει μακροπρόθεσμα, ούτε να διατηρήσει τους πόρους αυτούς για τις επόμενες γενεές. Και η πρόκληση οικολογικής βλάβης θα καταλήξει σύντομα σε οικονομική και κοινωνική βλάβη. Στην περίπτωση της Πρέσπας αγνοήθηκαν στοιχειώδεις οικολογικοί παράγοντες και κυρίως η μοναδικότητα της περιοχής. Γι' αυτή τη μοναδικότητα στο φυσικό της πλούτο, στην οικολογική και βιολογική της αξία η ίδια η Πολιτεία έδωσε στην Πρέσπα νομοθετικά τον ύψιστο βαθμό προστασίας φυσικών περιοχών που αναγνωρίζει τόσο η χώρα μας όσο και όλες οι άλλες χώρες του κόσμου. Την ονόμασε Εθνικό Δρυμό (Εθνικό Πάρκο). Οι ίδιοι οι νόμοι που η Πολιτεία σήμερα καταπατεί ορίζουν την προστασία της. Εγώ το μόνο που θα πρόσθετα είναι ότι δεν κληρονομήσαμε τη γη αυτή από τους γονιούς μας; τη δανειζόμαστε από τα παιδιά μας.

Μυρτώ Πυροβέστη

● Υπάρχουν και εξελίξεις...

Το θέμα όμως έχει και συνέχεια. Δυο άλλες οργανώσεις, η «Κίνηση για τη Σωτηρία των Εθνικών Δρυμών» και η ΕΠΟΙΖΩ έστειλαν προς τους αρμόδιους κυβερνητικούς παράγοντες καταγγελίες για τα έργα στις Πρέσπες, ενώ ερώτηση για το ίδιο θέμα κατάθεσε στη Βουλή στις 20 Ιανουαρίου 1986 ο βουλευτής της ΝΔ Στέφανος Μάνος.

Γ. Φλώρος

Cafe Bar
d'acapo

Δημιουργήσαμε ένα μπαράκι
με ζεστό περιβάλλον, όμορφη
μουσική και καλό σέρβις, ένα
στέκι καλλιτεχνών και φίλων.

Σας περιμένουμε
(Τα Παιδιά απ' την Πάτρα)
Ιπποκράτους 150. Τηλ.: 6462603

Ο κ. Α. ΠΟΛΙΤΑΚΗΣ

Δημοσιεύουμε αυτούσιες τις δυο επιστολές που πήραμε (μέσω δικηγόρων, δικαστικών κλητήρων, κτλ.) από τον κ. Α. Πολιτάκη και τη δικηγόρο του. Όχι γιατί μας εντυπωσίασαν τα επί των κειμένων εκατόδραχμα χαρτόσημα— μηδενικό κύρος πρόσθεσαν στα επιχειρήματά του— ούτε γιατί μας τρόμαξαν οι απειλές περί προσφυγής στον εισαγγελέα— γνωρίζουμε τα δικαιώματά μας και τις υποχρεώσεις μας καλύτερα από τον κ. Πολιτάκη. Αξίζει όμως να γνωρίσουν και οι αναγνώστες μας το ήθος, τις πολιτικές απόψεις αλλά και τις εθνολογικές γνώσεις του κ. Πολιτάκη (τι Κούρδοι, τι Βλάχοι...).

Το ήθος του κ. Πολιτάκη προκύπτει από την αγωνία του να μάθει και να σύρει στα δικαστήρια τον κ. Κ. Αλή— Κούρδο πολιτικό πρόσφυγα που για προφανείς λόγους θέλει να διατηρήσει την ανωνυμία. Από το γεγονός ότι αρπάζει την ευκαιρία που του δίνεται για να ξεκαθαρίσει, μέσω του Αντί, τις διαφορές του με την *Ελευθεροτυπία*. Από το γεγονός ότι θεωρεί «ύποπτο» το πως ο κ. Αλή γνωρίζει για τη συνάντησή του με τον Οζάλ όταν ο ίδιος έσπευσε να ενημερώσει για τη συνομιλία του αυτή υπουργούς, υπαλλήλους του υπ. Εξωτερικών και τα κόμματα της Βουλής— και μάλιστα σε επιστολόχαρτο του «Βραβείου Ειρήνης και Φιλίας Αμπντί Ιπεκτσι»! Και μάλιστα τη στιγμή που ο συνομιλητής του Τούρκος πρωθυπουργός του είχε δηλώσει πως «η συνάντηση δεν είναι ανακοινώσιμη»— όπως αναφέρει στο εμπιστευτικό υπόμνημα που είχε στείλει στους παρπάνω, και το οποίο «γενναϊόδωρα» μας κοινοποίησε παρά το γεγονός ότι το χαρακτηρίζει «απολύτως εμπιστευτικό» ο ίδιος. Υπό ποια ιδιότητα δέχθηκε ο κ. Πολιτάκης να έχει «μη ανακοινώσιμες» συνομιλίες με τον κ. Οζάλ; Ποιον εκπροσωπούσε; Ποιος τον επιφόρτισε να ασκεί «μυστική διπλωματία»; Προφανώς είναι δικαίωμά του να συζητά με οποιονδήποτε— αρκεί να έχει το θάρρος να υψιάται τις τυχόν επιπτώσεις. Το να προσπαθήσει να τις μειώσει ενημερώνοντας στη συνέχεια κρατικές αρχές (σα να ήταν υπάλληλος) και πολιτικά κόμματα τον καθιστά απλώς εντελώς αφερέγγυο. Ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Χριστόφορος Αργυρόπουλος, ο Στέφα-

νος Ληναίος και όσοι άλλοι αναφέρει ο κ. Πολιτάκης συμφωνούν αραγε, να ενημερώνει ο κ. Πολιτάκης τις όποιες κρατικές αρχές για όσα συμβαίνουν στην «Επιτροπή Ελληνο-Τουρκικής Φιλίας» και να την καταστήσει έτσι παράρτημα του Υπ. Εξωτερικών— όπως έγινε και με το «Βραβείο Ιπεκτσι»; Και θα λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο οι αντίστοιχες τουρκικές επιτροπές; Αποτελεί αυτό «ελληνοτουρκική λαϊκή προσέγγιση» ή συνάθροιση μαθητευόμενων διπλωμάτων; Ή, τι άλλο;

Δεν θεωρούμε σκόπιμο να δημοσιεύσουμε το «απολύτως εμπιστευτικό» έγγραφο που μας κοινοποίησε ο κ. Πολιτάκης γιατί νομίζουμε πως ελάχιστα ενδιαφέρουν τους αναγνώστες μας οι ανούσιες συνομιλίες Πολιτάκη - Οζάλ και τα εγκώμιά του «για το αναγεννητικό έργο» του «δημοφιλούς κ. Οζάλ». Έχουμε ήδη αρκετή ευθύνη με το να αναδεικνύουμε τον κ. Πολιτάκη σε «δημόσιο πρόσωπο» ασχολούμενοι μαζί του, ας μη το παρακάνουμε.

Τελειώνοντας, απλώς θα εκφράσουμε τη θλίψη μας γιατί σε μια τόσο σοβαρή υπόθεση όπως αυτή της ελληνοτουρκικής φιλίας εμπλέκονται και άτομα καθόλου σοβαρά.

• Η πρώτη επιστολή:

ΚΑΘΕ ΑΡΜΟΔΙΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ
ΕΞΩΔΙΚΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΚΑΙ
ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΜΕ ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΑΝΔΡΕΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΟΛΙΤΑΚΗ, Πολιτικού Μηχανικού, κατοίκου Πειραιά 185 36 Ακτή Θεμιστοκλέους 8.

ΚΑΤΑ

του ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ, κατοίκου Αθήνας, οδός Δεινοκράτους 131, (Αθήνα 115 21) εκδότη και υπευθύνου, σύμφωνα με το Νόμο, της 15νθήμερης περιοδικής έκδοσης «ΑΝΤΙ».

Διαμαρτυρόμενος και επιφυλασσομένους κάθε δικαιωμάτων μου εναντίον σας και εναντίον κάθε άλλου υπευθύνου, σας προσκαλώ να δημοσιεύσετε στο αμέσως επόμενο τεύχος του περιοδικού του οποίου είσθε υπεύθυνος, στην ίδια θέση, με τα ίδια στοιχεία, την παρακάτω απάντηση στο τετρασέλιδο *υβριστικό*, για μένα και για τον κ. Μίκη Θεοδωράκη, κείμενο, που δημοσιεύτηκε στο «ΑΝΤΙ», στο τεύχος 336/2-1-1987 με τίτλο «*Ελληνοτουρκική φιλία και λωτοφαγία*» και με υπογραφή κάποιου «Κ. Αλή, κούρδου ιστορικού» — όπως αυτοαποκαλείται (Το κείμενο αυτό πληροφορήθηκα, λόγω απουσίας στο εξωτερικό, πριν 2 μέρες).

1. Το ίδιο πρόσωπο (που προφανώς *κρύβεται* κάτω από το ψευδώνυμο «Κ. Αλή») εκφράστηκε το ίδιο υβριστικά εναντίον μου και στην απογευματινή εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» στο φύλλο 26-9-86. Στο δημοσίευσμα του «ΑΝΤΙ» ισχυρίζεται ότι ο γράφων «δεν απάντησε στη συνέντευξη Τύπου» (που δόθηκε αργότερα μαζί με το Μίκη Θεοδωράκη και τα μέλη της Επιτροπής Ελληνοτουρκικής Φιλίας).

Εντούτοις στη συνέντευξη δεν *ρωτήθηκε*, ενώ στην «Ελευθεροτυπία» απάντησα με την από 8.10.86 επιστολή μου η οποία κατέληγε: «Εκείνος ο χωρίς ενδυμνιο και χωρίς διευθύνση κ. «Αλή», «κούρδος ιστορικός», όπως αυτοαποκαλείται, που συχνά πυκνά εμφανίζεται στις στήλες της «Ε» (ευνοούμενος, ίσως, κάποιων) για να υβρίσει με χυδαιότητα και ευτέλεια και υποδειγματική... γενναιότητα (κρυβόμενος κάτω από την ανωνυμία και την *προστασία της εφημερίδας* και για να «διδάξει»... ελληνοτικό πατριωτισμό τότε στο Μίκη Θεοδωράκη, τότε στον γράφοντα, τότε σε άλλους Έλληνες, τι «ρόλο» ακριβώς *παίζει* και *ποιοι είναι πίσω από αυτόν*; Και γιατί αυτή η εφημερίδα — η «Ελευθεροτυπία» — *καλύπτει* την αισχρότητά του».

Την απάντηση αυτή δεν δημοσίευσε η εφημερίδα. Και δεν είναι η μόνη απάντηση που δεν δημοσίευσσε. Δεν δημοσίευσσε ούτε την απάντησή του γράφοντος στην παρέμβαση κάποιου κ. Φλεβάρη, της κυπριακής Πρεσβείας, όπως δεν δημοσίευσσε επιστολές αναγνωστών της που υποστήριζαν τις θέσεις του γράφοντος, μεταξύ των οποίων, τον γνωστό Κυπρίου αρθρογράφου και δημοσιολόγου κ. Χριστόφη Οικονομίδη (ταχ. κιβ. 1632, Λευκωσία). Η επιστολή αυτή δημοσιεύτηκε, τελικά, στο περιοδικό «Πολιτικά Θέματα», (τεύχος 12.12.86). Δε δημοσίευσσε επίσης επιστολή του κ. Χρ. Αναστασοπούλου, κατοίκου Αθηνών, Κνωστού 3, του κ. Γ. Παπαδημητρίου, κατοίκου Αθηνών, Λαέρτου 24-26, κ.ά. (Αναφέρονται μόνο επιστολές που *κοινοποιήθηκαν* και προς τον γράφοντα. Αναμφίβολα θα υπάρχουν και άλλες που απευθύνθηκαν στην «Ελευθεροτυπία», χωρίς να μου κοινοποιηθούν). (Τα εισαγωγικά στο όνομα της εφημερίδας τοποθετούνται με *διπλή* σημασία...).

2. Όσον αφορά τη συνάντηση του γράφοντος, με την ιδιότητά του του ιδρυτή και Γραμματέα του «Βραβείου Ειρήνης και Φιλίας ΑΜΠΝΤΙ ΙΠΕΚΤΣΙ», με τον Τούρκο πρωθυπουργό κ. Τ. Οζάλ στην Κωνσταντινού-

πολη, στις 26-7-85, στην οποία αναφέρεται ο «αρθρογράφος» σας, επαναλαμβάνεται και εδώ ότι *κάθε λεπτομέρεια σχετική με αυτήν και με όσα διαμειφθηκαν είναι γνωστή* (από τότε αμέσως) σε όλους όσους θα πρέπει να τα γνωρίζουν στην Ελλάδα. Υπάρχουν αναμφισβήτητα αποδεικτικά στοιχεία.

Το ερώτημα, επομένως, που τίθεται είναι το ακόλουθο:

Πώς συμβαίνει να γνωρίζει ο (δηθεν) «Κούρδος ιστορικός» και (δηθεν) «Κ. Αλή», πράγματα που μόνο αρμόδια πρόσωπα συμβαίνει να γνωρίζουν; *Ποιος είναι ο πληροφοριοδότης του*; Και πόθεν έχει το περιεργό (!) «προνόμιο» να εμφανίζεται από τις στήλες εγκύρων ελληνικών εκδόσεων, να υβρίζει με χυδαιότητα και να σπιλώνει υπολήψεις Ελλήνων, έχοντας εξασφαλιστεί (όπως φαίνεται) την «*κάλυψη*» από τους υπεύθυνους των εκδόσεων; *Ποιος είναι ο ΕΜΠΝΕΥΣΤΗΣ και «ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ» του*; *Ποιος ή ποιοί τον χρησιμοποιοούν ως ΟΡΓΑΝΟ*;

3. Σχετικά με τη θέση που υποστηρίζει ο γράφων ότι «το πραξικόπημα της τυραννικής κυβέρνησης της Αθήνας κατά της κυπριακής κυβέρνησης και του κυπριακού λαού ήταν, στην ουσία, η πρώτη *εισβολή* κατά της Κύπρου» και που αναφέρει ως δήθεν αξιόμηπη θέση ο «κούρδος ιστορικός», αναφέρονται τα εξής:

Τη θέση αυτή δεν διατύπωσε πρώτος ο γράφων. Ο πρώτος που τη διατύπωσε ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος. Στις 19 Ιουλίου 1974 είπε, απευθυνόμενος στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε., λίγες ώρες πριν την τουρκική εισβολή:

«... Τα γεγονότα στην Κύπρο δεν αποτελούν εσωτερική υπόθεση των Ελλήνων της Κύπρου. Οι Τούρκοι της Κύπρου επηρεάζονται επίσης. Το πραξικόπημα της ελληνικής χούντας είναι *εισβολή* και από τις συνέπειές της υποφέρει ολόκληρος ο λαός της Κύπρου, τόσο οι Έλληνες όσο και οι Τούρκοι... Το Συμβούλιο Ασφαλείας οφείλει να καλέσει το στρατιωτικό καθεστώς της Ελλάδας να αποσύρει από την Κύπρο τους Έλληνες αξιωματικούς που υπηρετούν στην εθνική φρουρά και να θέσει τέρμα στην *εισβολή* της Κύπρου...».

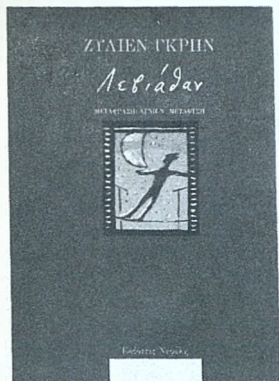
4. Η «αξιοπιστία» του «αρθρογράφου» του «ΑΝΤΙ» κρίνεται και από όσα διατυπώνει εναντίον του *εθνώς* γνωστού Τούρκου Αρχαιολόγου καθηγητού κ. ΕΚΡΕΜ ΑΚΟΥΡ-ΓΚΑΛ. Προέδρου της τουρκικής επιτροπής πρωτοβουλίας για την τουρκοελληνική προσέγγιση. Έχω υπόψη μου το βιβλίο του καθηγητή (έκδοση στα αγγλικά) με τίτλο: «ANCIENT CIVILIZATIONS AND RUINS OF TURKEY». Λέει ο «αρθρογράφος - καύχημα» του «ΑΝΤΙ» ότι ο κ. Ακουρ-γκάλ «*αρνείται την ύπαρξη ελληνικού πολιτισμού και έθνους*» (σελ. 23 του τεύχους 336). Το βιβλίο του καθηγητή (που αν δεν το έχει υπόψη του ο... «ιστορικός» τότε τι *είδους* ιστορικός είναι και αν το έχει υπόψη του τότε πόσον *άθλιος* είναι;) είναι γεμάτο (σχεδόν κάθε σελίδα) από εγκωμιαστικές αναφορές για τους Έλληνες και τον πολιτισμό που ανέπτυξαν στη Μ. Ασία.

Δεκαέξι μέρες πριν δολοφονηθεί ο Αμπντί Ιπεκτσι, στις 13.1.1979, ο καθηγητής Ακουρ-γκάλ έγραψε ένα τόσο φιλελληνικό άρθρο στη «Μιλλιέτ» που, αρχίοντα, μετά τη δολοφονία του αρχιαντικτής της εφημερίδας (1.2.79), ο αείμνηστος Δημήτρης Ψαθάς και ο επίσης αείμνη-

κυκλοφορεί

ΖΥΛΙΕΝ ΓΚΡΗΝ

Λεβιάθαν

Ο Ζυλιέν Γκρήν, που μεταφράζεται για πρώτη φορά στη γλώσσα μας είναι ένας από τους σημαντικότερους Γάλλους κλασικούς συγγραφείς του αιώνα μας. Ανατόμος της ανθρώπινης ψυχής, βαθιά θρησκευτικός, έντονα έρωτικός. Στόν **Λεβιάθαν** ο άγώνας Καλού και Κακού, Πνεύματος και σάρκας προβάλλει την υπαρξιακή Άγανία του Γκρήν, ή όποια πέραν κάθε εφησυχασμού οδηγεί τους ήρωές του σε λύσεις άκραίες, τραγικές.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Μαυρομιχάλη 9 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 36.07.744-36.04.793

στος Παύλος Παλαιολόγος, έγραψαν, ο πρώτος στην «Ελευθεροτυπία» και ο δεύτερος στο «Βήμα», ότι, ίσως, άρθρα (όπως αυτό του Ακουργκάλ) που δημοσίευσε ο Ιπεκτσι στη «Μιλλιέτ», να προκάλεσαν τη δολοφονία του από τους ακροδεξιούς «γκρίζους λύκους» του Τουρκές. (Δολοφόνος ήταν ο εξτρεμιστής Αλί Αγκτζά που αργότερα επιχείρησε να δολοφονήσει και τον Πάπα).

Και οι δύο εφημερίδες, «Ελευθεροτυπία» και «Βήμα», δημοσίευσαν τότε μεταφρασμένο, το θαυμάσιο άρθρο του καθηγητή Ακουργκάλ.

Εναντίον αυτού του φιλέλληνα Τούρκου «βάλλει» ο «αρθρογράφος» του «ΑΝΤΙ»... Και το... «μέγα επιχείρημα» είναι ότι έστειλε ο Κεμάλ τον Ακουργκάλ να σπουδάσει με υποτροφία.

5. Ο δὴθεν «ιστορικός» τοποθετεί συνεχώς στο δὴθεν «άρθρον» που δημοσιεύσατε, το κυπριακό πρόβλημα δίπλα σ' αυτό που ο ίδιος ονομάζει «κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα». Η «σύνδεση» είναι εσκεμμένη και υποπτη. Είναι προσπάθεια για αποτελέσματος του κυπριακού και ολική καταστροφή της Κύπρου. Αν τοποθετηθεί ή συσχετισθεί το Κυπριακό με ένα θέμα για το οποίο οι Τούρκοι έχουν μεγάλη εθνική ευαισθησία (την ίδια που θα είχαμε και εμείς αν, π.χ., οι Μουσουλμάνοι της Ανατολικής Θράκης, ή οι λεγόμενοι «Κουτσόβλαχοι» ή οι δὴθεν... «Μακεδόνες», έκαναν «αυτονομιστικά απελευθερωτικά κινήματα») τότε το κυπριακό είναι χαμένο οριστικά. Γι' αυτό ίσως ενεργεί όπως ενεργεί ο «κούρδος» (!) κ. Αλή.

Έχω σημειώσει πολλές φορές σε άρθρα μου ότι η Ελλάδα και γενικότερα ο ελληνισμός, έχουν δικά τους σημαντικά προβλήματα να λύσουν με την Τουρκία. Επομένως ο συσχετισμός τους με άλλα προβλήματα άσχετα με την Ελλάδα (και με την Κύπρο) επιδεινώνει και καταβαρύνει τα δικά μας προβλήματα. Και ότι είναι *αντεθνική* (και τουλάχιστον *αφελής*) η «πολιτική» (!) - από Έλληνες - του συσχετισμού...

Είμαστε υπέρ της ελληνοτουρκικής προσέγγισης και φιλίας (προσέγγισης και φιλίας των δύο λαών), αλλά δεν μπορούμε να είμαστε υπέρ της «κουρδο-ελληνο-τουρκικής φιλίας» στην οποία αναφέρεται ο «αρθρογράφος» σας και φιλοξενείτε στο περιοδικό.

6. Ο «γενναίος» που *κρύβεται* κάτω από την ψευδωνυμία και την προστασία (ποιών) αποκαλεί τον Μίκη Θεοδωράκη (έναν από τους πιο μεγάλους πατριώτες που έχει αναδείξει η χώρα) «*αρχηγό του Δουρείου Ίππου του Οζάλ*» στην Ελλάδα.

Είναι τόσο μεγάλη η αθλιότητα και αναισχυντία που αισθάνεται κανείς *απόγνωση*. Όχι για τον προσηγμένο προβοκάτορα «αρθρογράφο». Αλλά για το περιοδικό «ΑΝΤΙ» που *άφησε να φτάσει στις στήλες του μια τέτοια γβρη*. Είναι... «ελευθεροτυπία» αυτό; Τότε τι ακριβώς είναι το λεγόμενο «*ΗΘΟΣ του ΤΥΠΟΥ*»;

Δεν είχε τουλάχιστον την πρόνοια ο ανιστόρητος... «ιστορικός» να διαβάσει (πριν διαπράξει την αχρειότητα) τους «*Δρόμους του Αρχάγγελου*», τον πρώτο τόμο της αυτοβιογραφίας του Μίκη Θεοδωράκη, για να πάρει μια γεύση του πατριωτισμού του;

7. Σας στέλνω συνημμένα κ. υπεύθυνε του περιοδικού, τα αποδεικτικά των ανωτέρω στοιχεία, τα οποία

μπορείτε, κατά την κρίση σας, να δημοσιεύσετε. Δεν έχω καμία αντίρρηση, αν καταλήξετε στην απόφαση δημοσίευσής τους.

Και σας καλώ στο αμέσως επόμενο τεύχος του περιοδικού σας να *αποκηρύξετε* και να *αποδοκιμάσετε* το κείμενο που δημοσιεύσατε στο τεύχος 336 και που παρουσιάσατε ως... «μιαν άλλη... προβληματική, με αφορμή την πρόσφατη πρωτοβουλία του Μ. Θεοδωράκη για την ελληνοτουρκική φιλία». (Όπως αποκηρύξετε — *αυτεπάγγελα* — ο συναδέλφός σας Διευθυντής του εβδομαδιαίου περιοδικού «Πολιτικά Θέματα», ένα παρόμοιο κείμενο κάποιου Κ. Γενάρη ή Φλεβάρη, ακολούθου Τύπου της κυπριακής προέβειας στην Αθήνα — τεύχος 27.5.86, σελ. 16 — που, μολονότι το δημοσίευσε, εντούτοις, στο ίδιο τεύχος, το αποκήρυξε).

8. Όπως ίσως θα γνωρίζετε την πρωτοβουλία του δεινά υβριζόμενου Μίκη Θεοδωράκη, καθώς και τη δική μου πρωτοβουλία για το ελληνοτουρκικό «Βραβείο Ιπεκτσι», έχουν με έμφαση υποστηρίξει, με δημόσιες δηλώσεις των Προέδρων τους, τα κόμματα της Βουλής που αντιπροσωπεύουν τη μεγάλη πλειοψηφία του ελληνικού λαού, τα οποία έχουν ορίσει και εκπροσώπους τους στις Επιτροπές. Πρόκειται η Επιτροπή να συναντηθεί (έχει ζητήσει συνάντηση) και με τον Πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ. Ελπίζουμε ότι η αντιμετώπιση των πρωτοβουλιών αυτών και από τον κ. Α. Παπανδρέου, δεν θα διαφέρει από τους άλλους συναδέλφους του Προέδρου και γεν. γραμματείς των Κομμάτων της Βουλής, οπότε θα έχουν (οι πρωτοβουλίες) την υποστήριξη του συνόλου του ελληνικού λαού.

Όπως επίσης θα γνωρίζετε, στη διακήρυξη για την ελληνοτουρκική λαϊκή προσέγγιση έχουν πρώτοι υπογράψει, εκτός από τον Μίκη Θεοδωράκη και τον γράφοντα, και οι: Χριστόφορος Αργυρόπουλος, Στέλιος Γεράνης, Ηλέκτρα Γεωργούλα, Νίκος Δεληπέτρος, Βέτα Κερασόβιτου, Τάσος Κολλιόπουλος, Στέφανος Ληναίος, Μέμος Μακρής, Ανδρόνικος Μαρκάκης, Σταύρος Μπίρης, Μένης Μπισταντζόγλου, Κώστας Νίτσος, Σταύρος Ξαρχάκος, Γιώργος Παπαπέτρος, Γιώργος Πάττας, Γιάννης Ρίτσος, Βαγγέλης Ρολόγης, Γιώργος Σγουράκης, Μιχάλης Σταθόπουλος, Μαρία Φαραντούρη.

9. Από το βαθμό της αποκήρυξης του κειμένου του «Κ. Αλή», θα εξαρτηθεί αν θα ασκήσω ποινική δίωξη και εναντίον σας, όπως προτίθεμαι να κάνω εναντίον του «αρθρογράφου», του οποίου σας ζητώ να μου γνωρίσετε, το ταχύτερο, τα στοιχεία της ταυτότητάς του και τη διεύθυνση κατοικίας του, που ασφαλώς έχετε στη διάθεσή σας. Μάλιστα σας ζητώ τα στοιχεία αυτά να δημοσιεύσετε στο προσεχές τεύχος για να γνωρίζουν και οι Έλληνες (και Κύπριοι) αναγνώστες ποιος κρύβεται πίσω από τα στοιχεία «Κ. Αλή *κούρδος ιστορικός*», που διαθέτει τόσο εύκολες «προσβάσεις» στον ελληνικό Τύπο. Προσβάσεις που δεν έχουν οι Έλληνες πολίτες...

Στην περίπτωση αρνήσής σας να μου γνωρίσετε τα στοιχεία του, θα υποχρεωθώ να τα ζητήσω με τη βοήθεια του αρμόδιου Εισαγγελέα.

Αρμόδιος Δικαστικός Επιμελητής να επιδώσει νόμιμα την παρούσα στο Χρήστο Παπουτσάκη, υπέθυνο, κατά Νόμο, του περιοδικού

«ΑΝΤΙ», που εδρεύει στην Αθήνα, οδός Δεινοκράτους αρ. 131.

Αθήνα 12-1-1987
Η Πληρεξούσια Δικηγόρος

● Η δεύτερη (επανορθωτική αυτή τη φορά) επιστολή:

Αθήνα 20 Ιανουαρίου 1987

Κύριε Χ. Παπουτσάκη,

Θα επιθυμούσα συμπληρώνοντας την από 12.1.87 επιστολή μου και δεδομένου, ότι το εξώδικο έγγραφο του πελάτη μου κ. Ανδρέα Πολιτάκη με την ίδια ημερομηνία δεν κατέστη δυνατόν — όπως είπατε — να δημοσιευθεί στο προηγούμενο (16.1.87) τεύχος του «ΑΝΤΙ», να παρακαλέσω για τα εξής:

1. Να επιστημανθεί ότι η δημοσίευση του εξωδικού, ότι τούτο εστάλη στο «ΑΝΤΙ» πριν από την έκδοση του προηγούμενου τεύχους αλλά ότι (λόγω της γενικής απεργίας της 16.1.87), δεν υπήρχε χρόνος για να περιληφθεί στο τεύχος αυτό.

2. Στην περίπτωση που θα αποφασίσετε να δημοσιεύσετε το προς τον υπουργό Εξωτερικών εμπιστευτικό έγγραφο του πελάτη μου με ημερομηνία 12.8.85, επιβάλλεται να δημοσιευθεί ολόκληρο και όχι περικοπές.

3. Στη σελίδα 3 του εξωδικού εγγράφου, στο τέλος της παραγράφου που έχει στην αρχή της την ένδειξη 5, η φράση: «Γι' αυτό ίσως ενεργεί, όπως ενεργεί ο "κούρδος" (!) κ. Αλή, να αντικατασταθεί με την»:

«Και ο *μεν* "κούρδος κ. Αλή" μπορεί να *αδιαφορεί* γι' αυτό, *εμείς* οι Έλληνες *όμως*».

Ευχαριστώ

Με εκτίμηση

Η Πληρεξούσια Δικηγόρος

Αγγελική Παπαχριστοπούλου

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

● Ελπίζοντας στην κατανόηση των Δημ. Πλουμπιδή και Στ. Στυλιανιδή, αλλά και των αναγνωστών μας δημοσιεύουμε την επανόρθωση που μας έστειλαν για το άρθρο τους στο τχ. 337. Βλέπετε ο «δαίμων» του τυπογραφείου μπορεί να κάνει το άσπρο, μαύρο...

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Διαβάζοντας το κείμενό μας στο τεύχος 337 (16/1/1987), μάθαμε πόσο, σαν ψυχιατροί είμαστε ένθερμοι υποστηρικτές της έννομης τάξης!

Ο δαίμων του τυπογραφείου, όπως και πολλοί φίλοι μας το υπέδειξαν, ξανακτύπησε και πάλι! Στην αρχή του άρθρου, στη 4η γραμμή διαβάζουμε σαν κύριο στόχο της θεραπευτικής προσπάθειας «τη στήριξη του νόμου!»... Πρέπει προφανώς να διαβαστεί «στήριξη του ατόμου» έννοια αλλωστε βασική όλης της προβληματικής του κειμένου.

Σ' ευχαριστούμε για τη φιλοξενία

Φιλικά

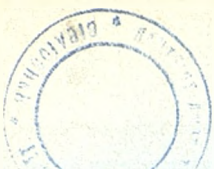
Δημήτρης Πλουμπιδής

Στέλιος Στυλιανιδής.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

● Αρκετές και εκτεταμένες, επιστολές πήραμε για προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι στρατιώ-

τες. Δυστυχώς ο χώρος δεν μας επιτρέπει να τις δημοσιεύσουμε όλες σ' αυτό το τεύχος. Θα παρακαλούσαμε με την ευκαιρία τους φίλους αναγνώστες που υπηρετούν να είναι πιο σύντομοι στα όσα μας γράφουν.

Η πρώτη επιστολή από ομάδα στρατιωτών που υπηρετεί στο ΚΕΒΟΠ. Καταγγέλλουν τις συνθήκες που επικρατούν στο στρατόπεδο.

Σ' αντίθεση με τις διατάξεις και αυτού ακόμα του αντιδραστηκού Σ.Κ. 20-1, οι βαθμοφόροι θεωρούν τις απειλές, τις αναίτιες κρατήσεις και τις φυλακίσεις—κι όχι το σεβασμό και την εμπιστοσύνη—σαν τα προσφορότερα μέσα για την τήρηση της πειθαρχίας. Κάθε Παρασκευή (αποφράδα μέρα για τους φαντάρους) στη γενική επιθεώρηση, έφεδροι και μόνιμοι αξιωματικοί (ευτυχώς όχι όλοι) βρίσκουν τις πιο γελοίες αφορμές για να μας φορτώσουν με κρατήσεις, κάνοντας και «κόντρες» μεταξύ τους για το ποιος θα ρίξει τις περισσότερες. Θυμούνται τ' απολυτήρια μφυκίου, τα πτυχία, το «υψηλό μορφωτικό επίπεδο» μας όταν θέλουν να μας φιλοτιμήσουν για την εκτέλεση διαταγών. Τα ξεχνούν όμως όλα αυτά—και αυτόματα γινόμαστε «μαλάκες», «ανεγκέφαλοι» και «υπερευαίσθητοι»—όταν μας καπονάρουν με τη πρόσφορη μέθοδο των ασκήσεων ακριβείας, όταν επιθεωρούν «αξιόμαχες» γυαλισμένες αρβύλες, «στοιχισμένες» σαγιονάρες, «ετοιμοπόλεμα» ξυρισμένα μάγουλα, χωρίς να δείχνουν ότι αντιλαμβάνονται τους άθλιους και παγωμένους θαλάμους, το λιγοστό, παγωμένο και συνήθως απάισιο φαγητό, τις ληγμένες κονσέρβες, τα σκουριασμένα ταψιά και τις καταρτίδες στα μαγειρεία, όταν απειλούν και τρομοκρατούν για να μας «πείσουν» πως τα «απαράγραπτα συνταγματικά δικαιώματά» μας για 21 μήνες (παρα)γράφονται στα παλιά τους τα παπούτσια, όταν το «επίπεδο» μας γίνεται εμπόδιο στη μοναδική τους επιδίωξη, την ολοκληρωτική υποταγή μας.

Αυτοί που διακηρύττουν πως στο στρατό εξισώνονται οι πάντες, είναι αυτοί οι ίδιοι που ανέχονται, διαιωνίζουν ή και διαμορφώνουν ένα καθεστώς ανισοτήτων. 20ήμερες άδειες για τα «εκλεκτά» τέκνα - βίσματα της πατρίδας, ποικίλες διευκολύνσεις (εύκολες υπηρεσίες συχνότεροι έξοδοι κλπ.) για τους φαντάρους που sprwχτηκαν στο γλύψιμο και το χαφιεδισμό, ενώ για τους υπόλοιπους ό,τι χειρότερο περισσεύει.

Τι ειλικρινείς θρησκευτική ευλάβεια! Όμως βάσει ποιας λογικής μας θέτουν το δίλημμα: εκκλησία ή αγγαρεία, βάσει ποιας λογικής όσοι εξασκούν το συνταγματικό τους δικαίωμα (ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης) κρίνονται σαν οι καταλλη-

λότεροι για τις αγγαρείες;

Οι θάλαμοι και τα φυλάκια είναι μονίμως παγωμένα. Οι σόμπες απαγορεύονται ήδη «για να σκληραγωγηθούν». Βέβαια για τους αξιωματικούς (φαίνεται έχουν σκληραγωγηθεί ήδη πάρα πολύ) επιτρέπονται και οι σόμπες και τ' αερόθερμα και τα καλοριφέρ και...

Ο διοικητής του ΤΥΒ ταγματάρχης Καλογερόπουλος πριν λίγες μέρες πήρε ένα ψαλίδι κι άρχισε να κόβει μια-δύο τούφες μαλλιά από κάθε φαντάρo για να γίνουν... άνθρωποι!

Ο διοικητής του λόχου Πολυβόλων τιμώρησε με στέρηση εξόδου όλη τη Μόνιμη δύναμη του λόχου (υπαξιωματικούς και παλιούς φαντάρους) επειδή δεν «έτρεχαν» και δεν τιμωρούσαν τους φαντάρους.

Υποχρεώθηκα να γίνουμε απεργοσπάστες στη πρόσφατη απεργία των εργατών των Δήμων. Πολλοί συναδελφοί αντέδρασαν παραπονούμενοι για τη χρησιμοποίησή τους στην απεργοσπαστική επέμβαση του στρατού.

...Και καταλήγουν

Στ' απομακρυσμένα από την Αθήνα τάγματα τα πράγματα είναι πολύ χειρότερα. Καλούμε όλους τους συναδέλφους όπου κι αν βρίσκονται να σκίσουν το πέπλο της σιωπής που καλύπτει τους στρατώνες. Ο στρατός δεν είναι γκέτο. Η κοινωνία έχει το δικαίωμα και την υποχρέωση να μάθει και να επέμβει.

**ΟΜΑΔΑ ΦΑΝΤΑΡΩΝ
του ΚΕΒΟΠ**

● Η δεύτερη επιστολή από φαντάρους των Ειδικών Δυνάμεων.

Αγαπητό «Αντί»,
Είμαστε φαντάροι στις Ειδικές Δυνάμεις (καταδρομείς, πεζοναύτες, αλεξιπτωτιστές) και αποφασίσαμε να στείλουμε αυτό το γράμμα, μιας και δεν υπάρχει δυνατότητα έκφρασης και βελτίωσης, όσο παραμένουμε κλεισμένοι στα στεγανά της «στρατιωτικής οδού».

Από την πρώτη στιγμή που βρεθήκαμε στο Μ. Πεύκο η κατάσταση που αντιμετωπίσαμε ήταν αφόρητη: ο φαντάρος κυριολεκτικά δεν μετράει μπρος στον κάθε «εκπαιδευτή» (έφεδροι). Όσο για τους αξιωματικούς: Όλο ειρωνεία και τιμωρία στους νεοσύλλεκτους. Συνθήκες καθαριότητας και υγιεινής άθλιες (βουλωμένοι πλημμυρισμένοι νιπτήρες, ξεχειλισμένοι ανοιχτοί βόθροι κ.α.). Όλα αυτά μέσα σ' ένα ειδικό τοπίο και με πρόσχημα τη σκληραγωγή... Λες και σκληραγωγή σημαίνει εξαθλίωση, εξάντληση, σπασμένο ηθικό, δουλικότητα.

Στις Μοίρες και τα Τάγματα κυριαρχεί ο θεσμός του «παλιού» και «νέου» φαντάρου μ' επακόλουθο καβόνι, ριζίμο στις αγγαρείες και στην υπηρεσία. Αν ζητήσεις να κοπείς από ειδικές δυνάμεις, σε περιμένει ο χλευασμός

των ανώτερων και θα στενάξεις στην αγγαρεία και στη σκοπιά...

Οι αξιωματικοί; Άλλοι έχουν καθαλίσει το καλάμι του Ράμπο (γελοίες μεταμφιέσεις κ.α.), άλλοι εκφράζουν ένα βαθύ μίσος στους φαντάρους που τους θεωρούν συλλήβδην ύποπτους τεμπέληδες, κλέφτες, σχεδόν Τούρκους (τραγελαφικός διοικητής—πρώην—των πεζοναυτών Χαλκίδας, μας έλεγε: «πεζοναύτες μου, ανάμεσά σας υπάρχει Τούρκος. Τον ξέρω αλλά αφήνω να τον βρείτε»). Άλλες χαρακτηριστικές εκφράσεις: «οι Έλληνες είναι σαν την π...». Όσο τους χαιδεύεις σηκώνονται «Ρε αλεξιπτωτιστές είσατε σεις; Σ... είσατε» και την επόμενη μέρα «είσατε το δόρυ του έθνους».

Σ' ό,τι αφορά την εκπαίδευση και τις ασκήσεις. Βασικά είναι τυποποιημένη ρουτίνα με αποτέλεσμα τη νευρική και φυσική κόπωση. Γίνονται αλόγιστες σπατάλες (παμπάλαια βενζινοβόρα οχήματα, στο φαγητό, δωρεάν επισκευές και καύσιμα σε διοικητές ή άλλους αξιωματικούς) και η βρώμα βρώμα. Γνωστά για την αθλιότητά τους τα μαγειρεία της Σύρου, όπου και τα περισσότερα κρούσματα φυματίωσης, στο εκεί Τ. Πεζοναυτών.

Φυσικά επακόλουθα οι τάσεις ανυπακοής, οι κοπάνες και λιποταξίες, απόπειρες αυτοκτονίας, αιτήσεις για αναβολή. Η όλη κατάσταση είναι δηλαδή και αρνητική για την ίδια την εθνική αμυντική αποστολή του στρατού.

Μεγάλη πέραση έχει το «βισμα» (πχ. ευτραφής και δυσκίνητος γιός εμπόρου όπλων, έγινε καταδρομέας!) και περηφανεύταν ότι στις 600 μέρες θητείας του 400 ήταν αδειούχος και τις άλλες εξοδούχος) σε βάρος της ποιότητας του δυναμικού. Πρωτοφανείς γεγονόδες ήταν όταν φαντάρος συμμετείχε σε τραμπουκισμούς της ΟΝΝΕΔ σε βάρος επισήμων (στις 25 Μαρτίου 1986) και δεν τιμωρήθηκε! (Τι θα γινόταν αν τον πιάναν στα Εξάρχεια ή σε γήπεδο);

Η έντονη στρατιωτικοποίηση φέρνει ακαμψία και ανικανότητα με θανατηφόρα κιόλας αποτελέσματα (π.χ. οι αξιωματικοί εκπαιδευτές στη Σχ. Αλεξιπτωτιστών συναγωνίζονται ποιος θα ρίξει περισσότερους σε λιγότερο χρόνο από το αεροσκάφος). Πρόσφατος και ο θάνατος του 19χρονου Α. Αραπογιάννη.

Χρειάζονται αλλαγές ριζικές στην εκπαίδευση και την ιδεολογία των μόνιμων στελεχών. Χρειάζεται εμπιστοσύνη, ενθάρρυνση και στήριξη στο φαντάρo, σωματικά αλλά και μορφωτικά κριτήρια επιλογής του. Ώστε να έχει ο ίδιος τη συνειδητή θέληση ν' ανταποκρίνεται στα καθήκοντα και την αποστολή του.

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία
**Παλιοί και Νέοι φαντάροι
των Ειδ. Δυνάμεων.
Δεκέμβρης '86**

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Υπεύθυνος, σύμφωνα με το νόμο:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπάρτακου 9, Καλλιθέα
- Δημοσίες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φίλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Πειραιώς 52 — Μοσχάτο
Τηλ. 48.16.322

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 7.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 150

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

ΙΩΑΝΝΑ ΛΑΜΠΙΡΗ - ΔΗΜΑΚΗ

Η Κοινωνιολογία στην Ελλάδα σήμερα

Με κείμενα 30 συγγραφέων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

CHARLES H. ANDERSON

ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Μετάφραση: Ελένη Κακοσαίου
Επιμέλεια-Εισαγωγή: Η.Π. Νικολούδης

ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

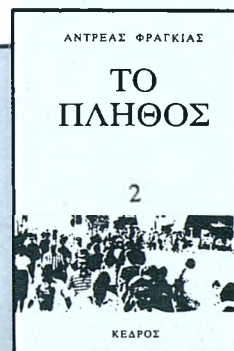
Γιώργος Ιωάννου

ΕΥΦΛΕΚΤΗ ΧΩΡΑ

Στα εικοσιένα κείμενα της «Εύφλεκτης χώρας», αποδίδονται, εξετάζονται και προ παντός συνειδητοποιούνται, θέματα, προβλήματα, καταστάσεις της πραγματικής νεοελληνικής ζωής των ημερών μας και λαμβάνεται κάθε φορά μια θέση, που μπορεί να βοηθήσει.

Αντρέας Φραγκιάς

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ 2

2 ΤΟΜΟΙ
Το πλήθος των ανθρώπων και των καθημερινών καταστάσεων είναι ο πρωταγωνιστής. Ίσως αυτό που παρακολουθούμε και μετέχουμε να είναι μέρος μιας γιγαντιαίας παράστασης. Όσοι όμως ζουν μέσα σ' αυτή πάσχουν αληθινά. Οι παράδοξες και ταυτόχρονα οικείες καταστάσεις που περιέχονται σ' αυτό το διβλίο συνοψίζουν τον παραλογισμό της τελευταίας τριακονταετίας στη χώρα μας. Και όχι μόνον.

Μίκης Θεοδωράκης

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

2 ΤΟΜΟΙ
Η πορεία του Μίκη προς τη Μουσική. Μια συναρπαστική κατάδυση στο χρόνο και στις μνήμες του. Παιδικά χρόνια, εφηβεία, Κατοχή. Γεγονότα και συναισθήματα που τον συγκλόνισαν και τον διαμόρφωσαν σ' αυτό που είναι σήμερα στον κόσμο της Μουσικής.

και τώρα... 3 μαγικά βιβλία - παιχνίδια που θα γοητέψουν τα παιδιά σας (και εσάς...)

Τι είναι;

...Είναι η **Ιστορία μιας γραμμής!** Ναι! Μια γραμμή που ξεκινάει γοητευτικές, συναρπαστικές περιπέτειες με τα παιδιά! τι κάνει; Και τι δεν κάνει! Αλλάζει μορφές... αλλάζει σχήματα και ρυθμούς... αλλάζει χρώματα... παραστάσεις... γίνεται τετράγωνο... γίνεται τρίγωνο... γίνεται κύκλος... ένας κόσμος ολόκληρος από εικόνες, παραμυθένιος μα και αληθινός!

Η «**Ιστορία μιας γραμμής**», είναι τρία βιβλία για παιδιά σε πανέμορφα σχέδια του **Μίλτου Σκούρα**. Τρία μαγικά βιβλία - παιχνίδια που θα γοητέψουν τα παιδιά, θα κεντρίσουν τη φαντασία τους και θα αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους.

Πραγματικά «μαγική» ιδέα για δώρο!

Η «**Ιστορία μιας γραμμής**» υπάρχει σε όλα τα βιβλιοπωλεία και διατίθεται σε ειδικό σετ, σε χαρούμενη, εορταστική συσκευασία.

μαζί με κάθε σετ προσφορά
για τα παιδιά.
για τα παιδιά.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.29.237

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ